

АПЕЛАЦИОНИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ

БИЛТЕН
судске праксе

КРАГУЈЕВАЦ – година X
број 1/2019

Београд

**БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ
АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ**

За Апелациони суд у Крагујевцу: Дубравка Дамјановић, *председник суда*

ИЗДАВАЧ: Paragraf lex d.o.o, Нови Сад
За издавача:

**ГЛАВНИ И
ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:** Дубравка Дамјановић, *председник суда*

**Заменици главног
и одговорног
уредника:** - за кривичну материју: Александар Блануша, *судија*
- за грађанску материју: др Илија Зиндовић, *судија*

РЕДАКЦИЈА: Оливера Бојовић, Радоман Спарић, Милевка Миленковић, Марина Илић, Јасмина Симовић, Наташа Стевановић, др Татјана Кандић, Надежда Видић, Мирјана Симић и Симонида Милорадовић.

**СЕКРЕТАРИ
РЕДАКЦИЈЕ:** - за кривичну материју, Викторија Стефановић,
судијски помоћник
- за грађанску материју, Јелена Трипковић,
судијски помоћник

**ТЕХНИЧКИ
СЕКРЕТАР:** Славица Јовановић

ШТАМПАРИЈА:

С А Д Р Ж А Ј:

Извештај о раду Апелационог суда у Крагујевцу
за период 01.01.2018. - 31.12.2018. године.....

Годишњи распоред послова Апелационог суда у Крагујевцу
за 2019. годину (пречишчен текст).....

КРИВИЧНО ПРАВО

Оливера Бојовић

Закон о оружју и муницији („Службени гласник РС“ бр. 20/2015)
и кривичноправни појам легализације.....

Александар Блануша

Правни ставови из другостепених одлука у вези кривичног дела напад
на службено лице у вршењу службене дужности и изрицања мера безбедности
(са коментаром).....

Милевка Миленковић и Тина Филиповић

Држање опојне дроге (фактичка и правна питања у судској пракси).....

Радоман Спарих

Казна доживотног затвора у међународном праву и пракси Европског суда
за људска права са посебним освртом на право условног отпуста.....

Есад Вељовић

Нека запажања у вези достављања писмена у кривичном поступку.....

Јовица Илић

Пореска утаја у Ћуприји.....

Вељко Турањанин

Европски налог за хапшење кроз тумачење Европског суда правде.....

ПРАВНИ СТАВОВИ, ЗАКЉУЧЦИ
И ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА.....

СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА Кривичног одељења Апелационог суда у
Крагујевцу разматрана на седници одржаној дана 05.09.2018. године,
достављена од стране основних и виших судова са подручја овог
апелационог суда.....

ЗАКЉУЧЦИ са заједничког радног састанка кривичних одељења
Врховног касационог суда и Апелационих судова Републике Србије
одржаног у циљу уједначавања судске праксе
(Београд 28.06.2018. године).....

ЗАКЉУЧЦИ са заједничког радног састанка кривичних одељења

Врховног касационог суда и Апелационих судова Републике Србије
одржаног у циљу уједначавања судске праксе
(Ниш 28.09.2018. године).....

ЗАКЉУЧЦИ са заједничког радног састанка кривичних одељења
Врховног касационог суда и Апелационих судова Републике Србије
одржаног у циљу уједначавања судске праксе
(Ужице 30.11.2018. године).....

ЗАКЉУЧЦИ са заједничког радног састанка кривичних одељења
Врховног касационог суда и Апелационих судова Републике Србије
одржаног у циљу уједначавања судске праксе
(Крагујевац 06.12.2018. године).....

СУДСКА ПРАКСА

Сентенце из одлука судова

Материјално право.....

- Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела („Службени гласник РС“ број 32/2013 и 94/2016).....
- Умишљај и кривично дело из чл.121 ст.1 у вези чл.30 КЗ.....
- Утицај вредности одузетих ствари на правну квалификацију кривичног дела.....
- Привидни идеални стицај.....
- Кривично дело из чл.348 ст.5 КЗ.....
- Нужна одбрана.....
- Кривично дело примање мита из чл.367 ст.1 КЗ.....
- Војни старешина (кривично дело непредузимање мера за обезбеђење војне јединице из чл.410 ст.5 у вези ст.1 и 3 КЗ).....
- Кривично дело тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из чл.297 ст.4 у вези чл.289 ст.3 у вези ст.1 КЗ.....
- Условни отпуст (чл.46 ст.1 КЗ).....
- Реални стицај кривичних дела (чл.60 КЗ).....
- Опозивање условне осуде због новог кривичног дела (чл.67 ст.3 у вези ст.1 КЗ).....
- Одузимање предмета након прихваћеног споразума о признању кривичног дела (чл.535 ст.3 ЗКП).....
- Кривично дело уништење и оштећење туђе ствари (чл.212 ст.1 КЗ).....

Процесно право.....

- Пресуђена ствар
- Жалба изјављена од стране неовлашћеног лица
- Члан 552. ЗКП.....
- Притвор по основу чл.211 ст.1 тач.2 ЗКП.....
- Ослобађајућа пресуда чл.423 тач.1. ЗКП.....
- Видео запис као доказ у кривичном поступку.....
- Одлучивање првостепеног суда о жалби на решење.....
- Reformatio in reus (чл.453 ЗКП).....
- Утицај измењене одбране окривљеног на одлуку суда о притвору (чл.211 и 216 ст.4 ЗКП).....
- Пресуда без образложења и жалба на одлуку о казни.....

(чл.429 ст.1 тач.2 ЗКП).....	
- Забрана издавања путних исправа (чл.35 и 36 Закона о путним исправама).....	
- Релативно битна повреда одредаба кривичног поступка (чл.438 ст.2 тач.1 ЗКП).....	
- Овлашћења већа непосредно вишег суда код продужења притвора на образложени предлог тужиоца у истрази.....	
- Мера забране напуштања стана.....	
- Понављање кривичног поступка (чл.473 ст.1 тач.4 ЗКП).....	
- Непостојање разлога за изузеће (чл.37 ст.1 тач.4 ЗКП).....	
- Одлучивање о продужењу притвора на предлог странака (чл.216 ст.2 ЗКП).....	
- Битна повреда одредаба кривичног поступка (чл.438 ст.1 тач.1 ЗКП).....	
- Поступак за изрицање јединствене казне (чл.552 ст.1 тач.1 ЗКП и чл.556 ст.1 тач.1 ЗКП).....	
-Поступак пред већем за малолетнике (чл.73 ст.1 Закона о малолетним учиноцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица).....	

ГРАЂАНСКО ПРАВО

Др Илија Зиндовић

Одступање од начела непрекорачења тужбеног захтева у случајевима накнаде нематеријалне штете.....	
--	--

ПРАВНИ СТАВОВИ И ЗАКЉУЧЦИ ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА И ОДЕЉЕЊА ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ И СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА.....

ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА виших и основних судова са подручја овог Апелационог суда усвојени на седници Грађанског одељења Апелационог суда у Крагујевцу одржаној 17.05.2018. године.....

ОДГОВОРИ ОДЕЉЕЊА за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року Апелационог суда у Крагујевцу.....

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА са заједничког састанка грађанских одељења, одељења за радне спорове и одељења судске праксе апелационих судова Републике Србије и Привредног Апелационог суда (без присуства судија Врховног касационог суда) одржаног у Крагујевцу 04.10.2018. године (спорна правна питања у погледу којих су на састанку усаглашени ставови).....

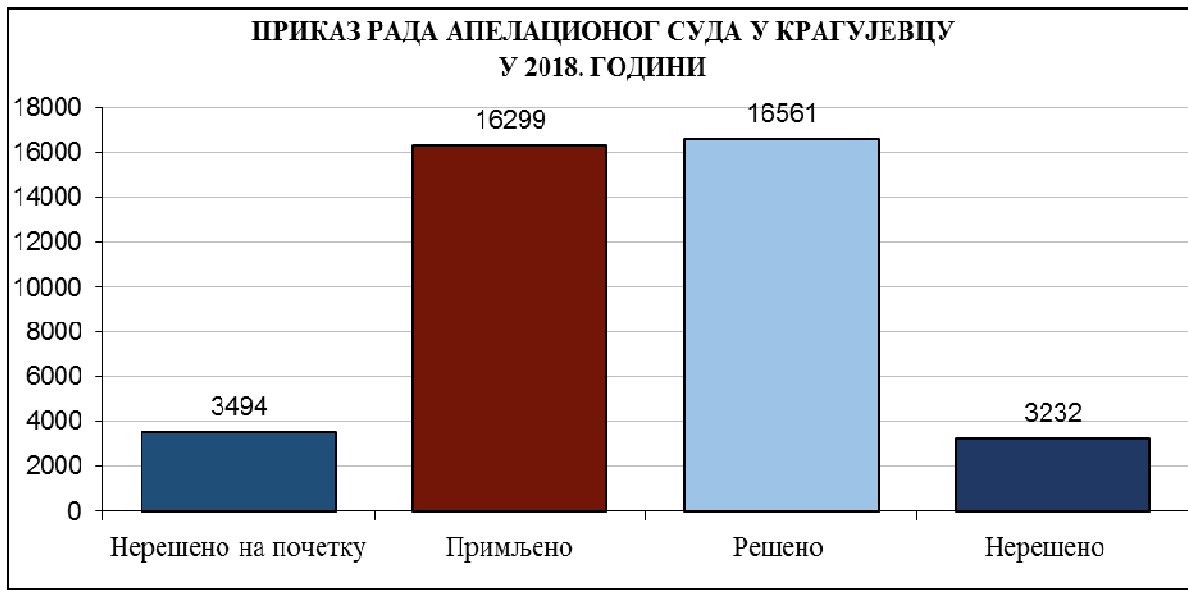
ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА са седнице Грађанског одељења Апелационог суда у Крагујевцу одржане 04.12.2018. године.....

СУДСКА ПРАКСА

Сентенце из одлука судова	
Облигациони право	
- Застарелост потраживања према ортаку за дугове ортачког друштва (чл.47 ст.2 Закона о предузећима и чл.360 ст.1 и 2 ЗОО).....	
- Дозвољеност једностране конверзије (чл.395 ЗОО).....	

- Законска суброгација (чл.300 ЗОО).....
- Накнада нематеријалне штете (чл.191 ст.1 ЗОО).....
- Накнада нематеријалне штете (чл.192 ЗОО).....
- Одговорност родитеља (чл.165 ст.4 ЗОО).....
- Опозив уговора о поклону (Параграф 937 Српског грађанског законика).....
- Стварно право.....
- Тужба за заштиту права својине у ситуацији када постоји изречена мера заштите од насиља у породици (чл.37 ЗОСПО и чл.198 ст.2 тач.1 ПЗ).....
- Право на имовину (чл.58 Устава Републике Србије и чл.1 Протокола број 1 Европске конвенције о људским правима).....
- Право прече куповине (чл.5 Закона о промету непокретности).....
- Право на имовину.....
- Породично право.....
- Брачни уговор (чл.188 Породичног закона).....
- Медијско право.....
- Слобода изражавања (ограничење слободе изражавања новинара чл.46 Устава РС, чл.10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода).....
- Радно право.....
- Престанак радног односа запосленог због издржавања казне затвора (чл.176 тач.3 Закона о раду).....
- Вредновање успешности рада запослених (чл.179 тач.9 Закона о раду).....
- Одговорност послодавца за штету због изгубљене зараде (чл.164 Закона о раду и чл. 154. ЗОО).....
- Право на накнаду материјалне штете за новогодишње пакетиће (чл.191 ст.2 Закона о раду).....
- Измена уговорених услова рада (чл.48 Закона о раду).....
- Оцењивање резултата рада у поступку утврђивања вишка запослених (чл.179 ст.5 тач.1 Закона о раду).....
- Злоупотреба права на заштиту од злостављања као отказни разлог (чл.11 Закона о спречавању злостављања на раду).....
- Отказ уговора о раду због технолошких, економских или организационих промена (чл.179 ст.1 тач.9 Закона о раду).....
- Накнада штете запосленом услед незаконитог отказа (чл.191 Закона о раду у вези са чл.189 ЗОО).....
- Отпремнина због одласка у пензију и обрачун висине исте (чл.119 ст.1 тач.1 Закона о раду).....
- Накнада штете уместо враћања на рад (чл.191 ст.4 Закона о раду).....
- Решење о отказу уговора о раду донето од стране неовлашћеног лица (чл.192 Закона о раду).....
- Испуњење пореске обавезе у случају статусних промена (чл.21 Закона о пореском поступку и пореској администрацији).....
- Солидарна одговорност послодавца у случају статусних промена (чл.505 Закона о привредним друштвима).....
- Потпис подносиоца жалбе (чл.370 ЗПП).....

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ
за период 1. 1. 2018. - 31. 12. 2018. године

Графикон бр. 1

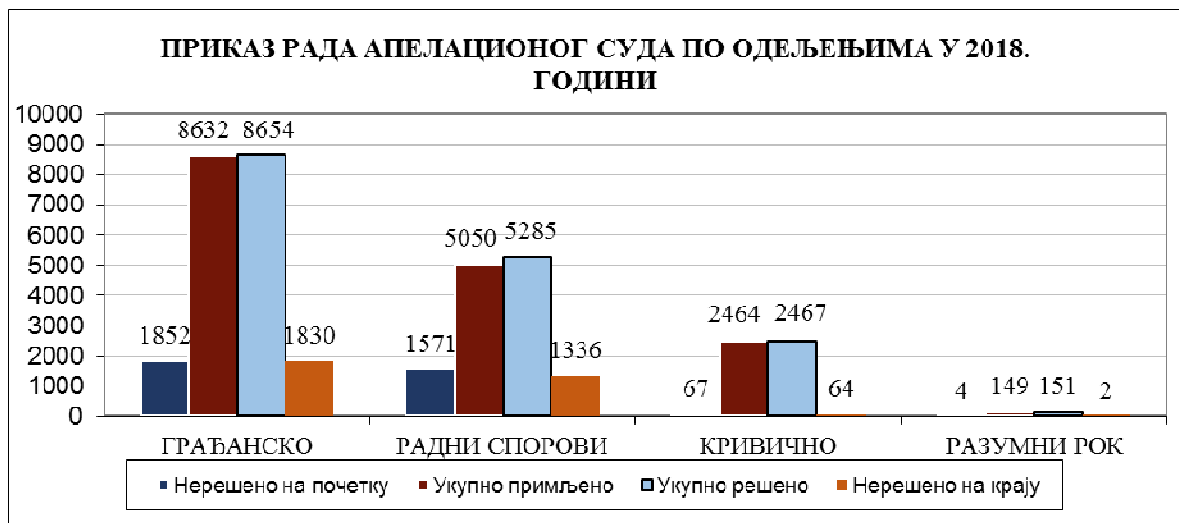
Прилив предмета у 2018. години је био значајно повећан у односу на претходне године. Примљено је 16299 предмета, али је и поред тога прилив успешно савладан са 101,61%.

Највећи просечан прилив по судији је био у „Гж“ материји - 46,96 и у материји „Гж1“ - 36,49 предмета.

Решено је 16561 предмет и остало нерешено 3232 предмета, чиме је смањен број нерешених предмета у односу на 2017. годину.

Четрдесет судија су просечно решиле по 37,64 предмета месечно. Највише је просечно решених предмета по судији у „Гж“ материји - 47,15 и у материји „Гж1“ - 38,24.

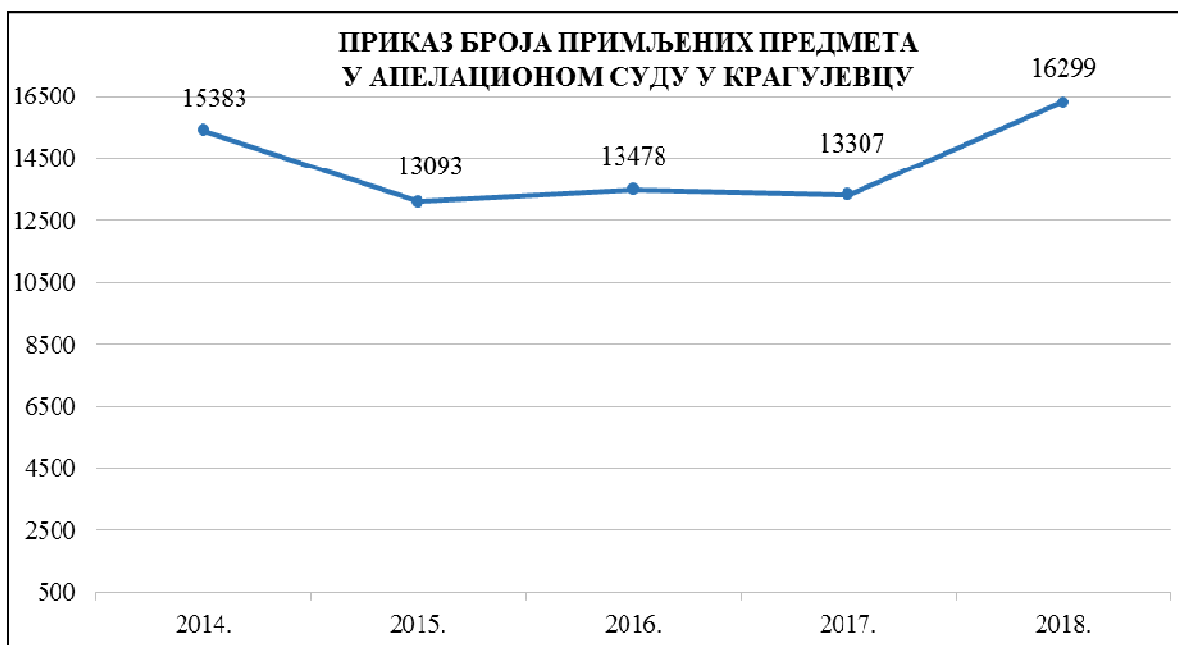
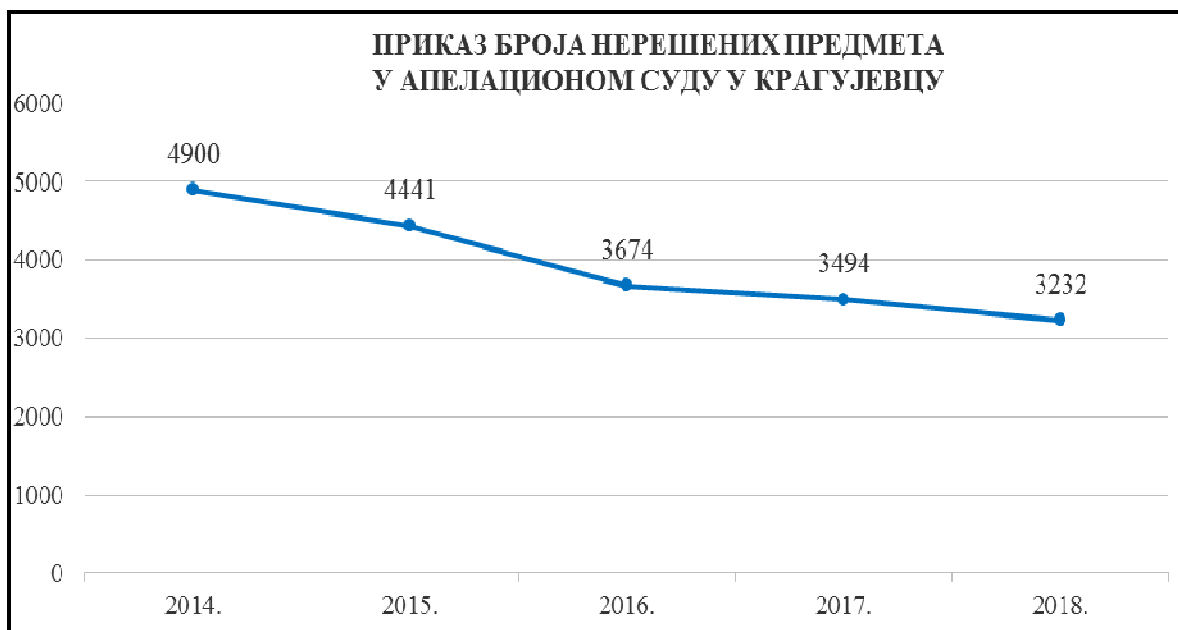
Показатељ веома добрих резултата рада Апелационог суда у Крагујевцу је и чињеница да је од 16561 решених предмета 97,64% решено мериторно.

Графикон бр. 2

Резултати рада Апелационог суда у Крагујевцу у 2018. години посматрани кроз петогодишњи приказ рада у погледу броја решених, нерешених и примљених предмета, указују на позитивне трендове и последица су повећаног континуираног залагања свих носилаца правосудних функција и запослених у Апелационом суду у Крагујевцу.

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ
Број: I СУ-2-2/19-1
Дана: 11. марта 2019. године
Крагујевац

На основу чл. 34 ст.1, 2 и 3 Закона о уређењу судова („Сл. гласник РС“, бр.116/08, 104/09, 101/10, 101/11, 101/13, 40/15, 106/15, 13/16, 108/16 и 113/17) и чл. 45, 46, 47 и 48 Судског пословника („Сл. гласник РС“, бр.110/09, 70/11, 89/13, 96/15, 104/15, 113/15, 39/16, 56/16, 77/16 и 16/18), председник Апелационог суда у Крагујевцу Дубравка Дамјановић утврдила је пречишћен текст Годишњег распореда послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2019. годину, а на основу утврђеног Годишњег распореда послова Апелационог суда у Крагујевцу бр. I СУ-2-33/18 од 12. 12. 2018. године са изменом од 6. 2. 2019. године.

Пречишћен текст Годишњег распореда послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2019. годину обухвата:

1. Годишњи распоред послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2019. годину бр. I СУ -2-33/18 од 12. 12. 2018. године и
2. Измену Годишњег распореда послова Апелационог суда у Крагујевцу за 2018. годину бр. I СУ-2- 2/19 од 6. 2. 2019. године

ГОДИШЊИ РАСПОРЕД ПОСЛОВА
АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ ЗА 2019. ГОДИНУ
- пречишћен текст -

I
СЕДИШТЕ СУДА

Послови из надлежности Апелационог суда у Крагујевцу обављају се у седишту Апелационог суда у Крагујевцу које се налази у судској згради у Крагујевцу, у Ул. Трг војводе Радомира Путника бр. 4.

Радно време Апелационог суда у Крагујевцу је од 7,30 до 15,30 часова.

II
СУДСКА УПРАВА

Пословима судске управе руководи председник Апелационог суда у Крагујевцу судија Дубравка Дамјановић.

За заменике председника суда одређују се судије **Симонида Милорадовић** и **Александар Блануша**.

Судији Симониди Милорадовић, првом заменику председника суда, поред општих послова, у смислу чл. 52 ст.3 и чл.53 ст.1 Закона о уређењу судова, поверавају се **посебне обавезе**, овлашћења и одговорности и то: у одсуству председника суда доноси и потписује акте судске управе који нису у искључивој – непреносивој надлежности председника суда, поступа по захтевима за изузеће и искључење судија у грађанским и кривичним стварима, врши надзор у финансијском пословању суда, стара се о спровођењу програма решавања старих предмета, прима странке и поступа по притужбама, врши надзор над радом судске писарнице и поступа по захтевима за давање информација у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

Судији Александру Блануши, заменику председника суда, поред општих послова, у смислу чл. 52 ст.3 и чл.53 ст.1 Закона о уређењу судова, поверавају се **посебне обавезе**, овлашћења и одговорности и то: у одсуству председника суда доноси и потписује акте судске управе који нису у искључивој – непреносивој надлежности председника суда, поступа по захтевима за изузеће и искључење судија у кривичним и грађанским стварима, врши надзор у финансијском пословању суда, стара се о спровођењу програма решавања старих предмета, прима странке и поступа по притужбама, врши надзор над радом судске писарнице и поступа по захтевима за давање информација у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја.

Заменици председника суда дужни су да председнику суда достављају по потреби месечне извештаје о свом раду у вези са посебним овлашћењима, обавезама и одговорностима.

Посебне обавезе у складу са чл.74 Судског пословника поверавају се:

- **судији Мирјани Војиновић** - за евиденцију и праћење рада судијских помоћника за кривичну материју
- **судији Светлани Бранковић** за евиденцију и праћење рада судијских помоћника за грађанску материју.

III СУДСКА ОДЕЉЕЊА

Ради обављања послова оснивају се следећа одељења:

- **Кривично одељење**
- **Одељење за кривичне поступке према малолетницима**
- **Грађанско одељење**
- **Одељење за радне спорове**
- **Одељење за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року**
- **Одељење судске праксе**
- **Припремно одељење**

Од 53. судија колико је утврђено Одлуком Високог савета судства за Апелациони суд у Крагујевцу, у судска одељења Апелационог суда у Крагујевцу овим Годишњим распоредом послова распоређује се 46 судија са председником суда, колико тренутно обавља судијску функцију.

По избору недостајућег броја судија, распоред послова ће бити утврђен изменама Годишњег распореда послова за 2019. годину.

IV ПРЕДСЕДНИЦИ СУДСКИХ ОДЕЉЕЊА

Председници одељења стараће се да се послови обављају законито, тачно, једнообразно, уредно и благовремено, а ради ефикаснијег поступања, као и у случају спречености или одсутности, те послове ће обављати њихови заменици.

Председник кривичног одељења је **судија Оливера Бојовић**, а њен заменик **судија Милевка Миленковић**.

Председник одељења за кривичне поступке према малолетницима је **судија Марина Илић**, а њен заменик **судија Мирјана Војиновић**.

Председник грађанског одељења је **судија Јасмина Симовић**, а њен заменик **судија Јасмина Јовановић**.

Председник одељења за радне спорове је **судија Симонида Милорадовић**, а њен заменик **судија Јасминка Вукановић**.

Председник одељења за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року је **судија Марина Илић**.

Председник одељења судске праксе је **председник суда Дубравка Дамјановић**, а заменик је **судија Оливера Бојовић**.

V КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ

V-a

У кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу распоређује се 14 судија.

Ради одлучивања у другом степену по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у кривичном поступку формирају се следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. судија Александар Блануша – председник већа
2. судија Олга Пековић – члан већа
3. судија Зорица Ђурић – члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Радоман Спарић – председник већа
2. судија Весна Димитријевић – члан већа
3. судија Злата Несторовић – члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Оливера Бојовић – председник већа
2. судија Драган Лековић – члан већа
3. судија Есад Вељовић – члан већа

4. ВЕЋЕ

1. судија Милевка Миленковић – председник већа
2. судија Жарко Стевановић - члан већа

5. ВЕЋЕ

1. судија Марина Илић – председник већа
2. судија Ружица Ђурђевић – члан већа
3. судија Мирјана Војиновић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија, попуна чланова већа у Кривичном одељењу вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа у том одељењу.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у Кривичном одељењу вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник Кривичног одељења.

Ради одлучивања по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда за кривична дела за која је прописана казна затвора од 30 до 40 година већа Кривичног одељења у складу са чл. 21 ст. 2 тач. 2 Законика о кривичном поступку ће се допуњавати судијама из следећих већа у том одељењу.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник Кривичног одељења.

V-б

Веће надлежно за одлучивање по жалбама у трећем степену

Ради одлучивања по жалбама изјављеним против пресуда другостепеног суда у **трећем степену**, у складу са чл.21 ст.3 Законика о кривичном поступку, формира се веће у следећем саставу:

1. судија Александар Блануша – председник већа
2. судија Радоман Спарић – члан већа
3. судија Милевка Миленковић – члан већа
4. судија Мирјана Војиновић – члан већа
5. судија Марина Илић – члан већа

Председника већа замењује први члан већа.

У време годишњег одмора и друге оправдане одсутности судија постојећег већа у трећем степену одсутне чланове већа замењују судије: Оливера Бојовић и Жарко Стевановић.

VI

ОДЕЉЕЊЕ ЗА КРИВИЧНЕ ПОСТУПКЕ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА

Ради одлучивања у другом степену по жалбама против одлука првостепеног суда у кривичним поступцима према малолетницима формира се следеће веће:

1. судија Марина Илић – председник већа
2. судија Ружица Ђурђевић – члан већа
3. судија Мирјана Војиновић – члан већа

Председника већа замењује први члан већа.

Чланови већа Одељења за кривичне поступке према малолетницима у случају одсутности или спречености попуњаваће се по потреби са судијама из већа кривичног одељења које поседују сертификат о посебним знањима из области права детета и преступништва младих, у складу са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица.

VII ГРАЂАНСКО ОДЕЉЕЊЕ

VII-a

У грађанско одељење распоређује се 19 судија.

Ради одлучивања у другом степену по жалбама изјављеним против одлука првостепеног суда у грађанско правним споровима формирају се следећа већа:

1. ВЕЋЕ

1. судија Драгана Сретовић – председник већа
2. судија Александра Прешић – члан већа
3. судија Светлана Васиљевић - члан већа

2. ВЕЋЕ

- 1 судија Надежда Видић – председник већа
2. судија Гордана Вељовић - члан већа
3. судија Дринка Кривчевић - члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Јасмина Симовић – председник већа
2. судија Јасмина Јовановић - члан већа
3. судија др Татјана Кандић - члан већа

4. ВЕЋЕ

1. судија др Илија Зиндовић – председник већа
2. судија Грозда Арнаут - члан већа
3. судија Ана Спасић – члан већа
4. судија Зорица Игњатовић - члан већа

5. ВЕЋЕ

1. судија Роса Терзић – председник већа
2. судија Сузана Чоловић – члан већа
3. судија Дејан Лукић – члан већа

6. ВЕЋЕ

1. судија Наташа Стевановић – председник већа
2. судија Тања Павловић Недељковић – члан већа
3. судија Слободан Петровић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија попуна чланова већа у грађанском одељењу вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа у том одељењу.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у грађанском одељењу вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник грађанског одељења.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник грађанског одељења.

VII-б

Предмети из области породичног права - "Гж2", распоређиваће се судијама грађанског одељења, на исти начин као и остали предмети из грађанске материје: "Гж", "Гж3" и "Гж4", имајући у виду да све судије грађанског одељења имају сертификат за поступање у предметима породичног права.

VII-в

Предмети по жалбама изјављеним против одлука првострепеног суда у споровима по Закону о заштити узбуњивача распоређиваће се судијама грађанског одељења на исти начин као и остали предмети из грађанске материје, имајући у виду да све судије грађанског одељења имају сертификат о посебним знањима у вези за заштитом узбуњивача.

VIII

ОДЕЉЕЊЕ ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ

VIII -a

У грађанско одељење за радне спорове распоређује се 12 судија.

1. ВЕЋЕ

1. судија Симонида Милорадовић – председник већа
2. судија Светлана Бранковић – члан већа
3. судија Мирјана Станковић - члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Мирјана Симић – председник већа
2. судија Марија Марковић – члан већа
3. судија Душица Живковић – члан већа

3. ВЕЋЕ

1. судија Марија Петковић – председник већа
2. судија Наташа Петровић - члан већа
3. судија Светлана Ћупрић - члан већа

4. ВЕЋЕ

1. судија Јасминка Вукановић – председник већа
2. судија Радмила Николић – члан већа
3. судија Зорица Јовановић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија, попуна чланова већа у грађанском одељењу за радне спорове вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећег већа у том одељењу.

У случају дуже одсутности судије, попуна чланова већа у грађанском одељењу за радне спорове вршиће се наизменично члановима следећих већа у том одељењу, према распореду који ће за сваки месец унапред сачињавати председник грађанског одељења за радне спорове.

Послове на дежурству обављаће дежурна већа према распореду дежурстава који ће по потреби сачињавати председник грађанског одељења за радне спорове.

VIII-6

Предмети по жалбама изјављеним против одлука првострепеног суда у споровима по Закону о заштити узбуњивача распоређиваће се судијама грађанског одељења за радне спорове на исти начин као и остали предмети из радне материје, имајући у виду да све судије грађанског одељења за радне спорове имају сертификат о посебним знањима у вези за заштитом узбуњивача.

IX

Поступање у предметима рехабилитације

По жалбама против решења у поступку рехабилитације, сходно чл.18 ст.2 Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, број 92/11), одлучиваће следећа већа:

1. ВЕЋЕ

- 1.судија Олга Пековић – председник већа
- 2.судија Дејан Лукић – члан већа
- 3.судија Злата Несторовић – члан већа

2. ВЕЋЕ

1. судија Марина Илић – председник већа
2. судија Ана Спасић – члан већа
3. судија Есад Вељовић – члан већа

3. ВЕЋЕ

- 1.судија Радоман Спарић – председник већа
- 2.судија Сузана Чоловић – члан већа
- 3.судија Ружица Ђурђевић – члан већа

Председника већа замењује први члан истог већа.

За време годишњих одмора и у случају друге оправдане одсутности судија попуна чланова већа вршиће се тако што ће свако веће бити попуњавано члановима следећих већа.

По жалбама против решења у поступку рехабилитације из чл.30 ст.1 Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, бр. 92/11) а у вези чл.6 Закона о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, бр. 33/06) поступаће веће у саставу:

1. судија Радоман Спарић – председник већа
2. судија Ружица Ђурђевић – члан већа
3. судија Ана Спасић – члан већа
4. судија Сузана Чоловић – члан већа
5. судија Марина Илић – члан већа

X

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПОСТУПАЊЕ ПО ЗАХТЕВИМА ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ

Судије које ће, поред председника суда, одлучивати и водити поступак по правним средствима којима се штити право на суђење у разумном року на основу Закона о заштити права на суђење у разумном року ("Сл. гласник РС", бр. 40/15), су:

За предмете из *кривичне материје*:

- судија Марина Илић

За предмете из *грађанске материје*:

- судија Тања Павловић Недељковић

- судија Грозда Арнаут

За предмете из материје *радних спорова*:

- судија Симонида Милорадовић

- судија Марија Марковић

XI

ОДЕЉЕЊЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Одељење судске праксе сачињавају: председника суд и његови заменици, сви председници судских одељења и њихови заменици, руководиоци судске праксе по судским одељењима и председници већа.

За руководиоце судске праксе по судским одељењима одређују се:

- судија **Радоман Спарић** - за руководиоца судске праксе у Кривичном одељењу,
- судија **Марина Илић** - за руководиоца судске праксе у Одељењу за кривичне поступке према малолетницима,
- судија **Наташа Стевановић и др Илија Зиндовић** - за руководиоце судске праксе у грађанском одељењу,
- судија **Мирјана Симић** - за руководиоца судске праксе у Одељењу за радне спорове,
- судија **Марина Илић** - за руководиоца судске праксе у Одељењу за поступање по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року.

Заменици руководиоца судске праксе у кривичном одељењу, грађанском одељењу и одељењу за радне спорове су председници већа по потреби и распореду који унапред сачињава председник одговарајућег одељења.

Секције одељења судске праксе помажу председнику кривичног, односно грађанског одељења и одељења за радне спорове у припреми седница одељења на којима се разматрају питања из судске праксе, као и руководиоцима судске праксе у кривичној, грађанској материји и материји радних спорова у обављању послова на уједначавању судске праксе и подизању квалитета рада суда уопште.

Одељење судске праксе ће најмање једном у шест месеци вршити анализу судске праксе по судским одељењима.

Редакцијски одбор Билтена судске праксе

Редакцијски одбор Билтена судске праксе Апелационог суда у Крагујевцу сачињавају:

1. Главни и одговорни уредник Билтена судске праксе, председник суда судија Дубравка Дамјановић.
2. Заменици главног и одговорног уредника судије Александар Блануша и др Илија Зиндовић.
3. Чланови Редакцијског одбора судије: Симонида Милорадовић, Мирјана Симић, Јасмина Симовић, Наташа Стевановић, др Татјана Кандић, Надежда Видић, Оливера Бојовић, Радоман Спарић, Милевка Миленковић и Марина Илић.

XII ПРИПРЕМНО ОДЕЉЕЊЕ

У припремном одељењу обављаће се послови предвиђени одредбом чл.16 Судског пословника.

У припремном одељењу ће се испитивати испуњеност процесних претпоставки за вођење поступка и одлучивања о правним лековима и на погодан начин означавати дозвољеност, благовременост и уредност жалбе, означавати датум иницијалног акта и датум изјављивања жалбе. Тако ће се већ приликом завођења предмета знати да ли се ради о старом предмету и да ли предмет треба означити и увести у програм решавања старих предмета. У кривичним предметима ће се поред испитивања напред наведених процесних претпоставки означити и рок застарелости кривичног гоњења.

Послове у припремном одељењу обављаће судијски помоћници према распореду који ће за одговарајућу материју сачињавати судије које су одређене за евиденцију и праћење рада судијских помоћника.

За надзорне судије у овом одељењу одређују се председници кривичног и грађанског одељења и њихови заменици.

XIII РАСПОРЕЂИВАЊЕ ПРЕДМЕТА

У циљу обезбеђивања подједнаке оптерећености свих судија у суду, распоређивање предмета у судским одељењима вршиће се у складу са Судским пословником, и то тако што се новопримљени предмети најпре разврставају по хитности, врсти поступка, односно правној области, а затим распоређују према астрономском рачунању времена пријема, методом случајног одређивања судије, у складу са утврђеним Годишњим распоредом послова, применом пословног софтвера за управљање предметима, с тим да се најпре распоређује група новопримљених предмета, а затим предмети приспели у суд на други начин.

Судије су у обавези да предмете решавају према редоследу пријема у складу са законом и Судским пословником.

Предмети се једнако распоређују судијама, с тим што заменицима председника суда, председницима кривичног одељења, грађанског одељења и грађанског одељења за радне спорове, руководиоцима судске праксе, председницима већа у другостепеном поступку, председнику већа надлежном за одлучивање по жалбама у трећем степену и судијама одређеним за евиденцију и праћење рада судијских помоћника припада 20% умањења норме, само по једном основу, а у складу са чл.19 ст.2 Правилника о критеријумима, мерилима, поступку и органима за вредновање рада судија и председника судова ("Сл. гласник РС", бр. 81/2014, 142/2014, 41/2015 и 7/16).

ПРЕДСЕДНИК СУДА
Дубравка Дамјановић

КРИВИЧНО ПРАВО

Оливера Бојовић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу

ЗАКОН О ОРУЖЈУ И МУНИЦИЈИ („Службени гласник РС“, бр.20/2015) И КРИВИЧНО ПРАВНИ ПОЈАМ ЛЕГАЛИЗАЦИЈЕ

Кључне речи: ватрено оружје, недозвољено држање, недозвољено ношење и легализација.

Посебно значајну област деловања државе налазимо у успостављању, обезбеђењу и унапређивању стања опште безбедности у друштву, а посебно личне и имовинске безбедности грађана. У том смислу је од посебног значаја уређивање материје набављања, држања, ношења, промета, преноса, поправке и прераде оружја, делова за оружје и муниције.

Кривични законик („Службени гласник РС“ број 72/2009 и 94/16) по групном заштитном објекту, кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348 систематизује у групу кривичних дела против јавног реда и мира (глава XXXI). Ово кривично дело је са бланкетном диспозицијом тако да се његово постојање мора утврђивати с обзиром на прописе о производњи и промету ватреног оружја и муниције, од којих посебан значај има Закон о оружју и муницији („Службени гласник РС“ број 20/2015).

Закон о оружју и муницији Републике Србије („Службени гласник РС“ број 9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98 и 39/2003) у Основним одредбама је прописивао шта се уређује овим законом, шта се сматра оружјем, какво оружје може бити по врстама, намени и посебним врстама, шта се сматра деловима оружја и за које оружје је забрањен промет, набављање, држање, ношење, поправљање и преправљање.

Посебно је регулисано набављање, држање и ношење оружја и муниције (члан 7 – 26); промет и превоз (члан 27 – 29) као и поправљање и преправљање оружја (члан 30).

Одељак VI – Казнене одредбе, прописивао је кривично дело; неовлашћено набављање, држање, ношење, израда, размена или продаја ватреног оружја, муниције или експлозивних материја. Ово кривично дело је спадало у област споредног, помоћног, посебног или допунског кривичног законодавства, јер његове карактеристике и обележја није одређивао Кривични закон Републике Србије, већ законски пропис из друге гране права (јавног реда и мира у својим казним одредбама).

Закон о изменама и допунама Закона о оружју и муницији („Службени гласник РС“ број 44/98) прописивао је у члану 26. да власници који на дан ступања на снагу тог закона, немају оружни лист за оружје, могу у року од 60 дана од дана ступања на снагу закона поднети захтев да им се изда оружни лист или одобрење. Приликом подношења захтева власници оружја нису били дужни да доказују порекло оружја. Док је у члану 27. прописивао да власници који на дан ступања на снагу тог закона држе или носе оружје чије је набављање, држање и ношење забрањено, могу у року од 30 дана од дана ступања на снагу тог закона предати оружје надлежном органу и у том случају неће одговарати за неовлашћено држање и ношење таквог оружја.

Након ступања на снагу како Закона о оружју и муницији тако и Закона о изменама и допунама Закона о оружју и муницији донето је више уредби којима је омогућавано власницима оружја који немају оружни лист, да подносе захтеве да им се исти изда, као и власницима који држе или носе оружје чије је набављање, држање и ношење забрањено исто предају, у којим случајевима нису били дужни да доказују порекло оружја и којима је било прописано да неће одговарати за неовлашћено држање и ношење оружја.

Закон о оружју и муницији („Службени гласник РС“ број 20/2015 године који је ступио на снагу 04.03.2015. године, са почетком примене 05.03.2016. године) се, можемо рећи, знатно разликује од до сада важећег закона.

Наиме, чланом 1. је предвиђено да се овим законом уређује набављање, држање, ношење, колекционарство, поправљање, преправљање, промет, посредништво и превоз оружја и муниције. Овај члан је у оквиру одељка I - Уводне одредбе, а оно што је посебно интересантно је и увођење члана 3. који носи наслов Значење израза и који у ставу 1. тачка 31. дефинише појам легализације:

„легализација оружја и муниције јесте поступак регистрације или предаје нерегистрованог оружја, односно муниције које је лице држало без одобрења надлежног органа у коме није потребно доказивати порекло оружја и муниције, а власници који региструју или предају оружје и муницију за време трајања легализације не могу бити прекршајно нити кривично гоњени за нелегално набављање, држање и ношење оружја и муниције“.

Примећујемо да појам легализације не обухвата власника оружја који држе или носе оружје чије је набављање, држање и ношење забрањено.

Истим Законом у члану 46. (у оквиру одељка III – Овлашћење за доношење прописа) предвиђено је да министар може када то захтевају разлози очувања безбедности грађана и јавног реда и мира, периодично, расписати легализацију оружја и муниције.

Док је у члану 51. став 1. (у одељку V – Прелазне и завршене одредбе) предвиђено да власници оружја из категорија Б и Ц, који немају исправу издату од надлежног органа могу, у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона, поднети захтев за издавање одговарајуће исправе; у ставу 2. истог члана да власници оружја из категорије А, Б и Ц исто могу предати надлежном органу у власништво Републике Србије у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона; а у ставу 3. да у случајевима из става 1. и 2. овог члана власници оружја нису дужни да доказују порекло оружја и неће одговарати за неовлашћено набављање, држање и ношење оружја.

Овде примећујемо да чл. 51 ст. 1 Закона о оружју и муницији обухвата и оружје категорије А, што не стоји у значењу појма легализације.

У члану 4. важећег Закона о оружју и муницији оружје је подељено у четири категорије (категија А, категорија Б, категорија Ц и категорија Д) док је у члану 5. који носи назив дозвољеност и забрана набављања, држања и ношења оружја предвиђено да оружје из категорије А не могу набављати, држати и носити физичка лица, правна лица и предузетници, осим у случајевима предвиђеним овим и другим законом, да се оружје из категорије Б може набављати, држати и носити на основу исправе надлежног органа, а оружје из категорије Ц се може слободно набављати у случајевима предвиђеним овим законом, а држати уз пријаву надлежном органу.

Одељак II – Набављање, држање и ношење оружја (одредбе члана 11 – 44) детаљно регулише услове за набављање и држање оружја из категорије Б и Ц, а посебно су интересантне одредбе члана 25. и 26. које се тичу услова за ношење оружја.

Користећи овлашћења из члана 46. Закона о оружју и муницији Министар правде је до данас донео две Наредбе о легализацији оружја, прва Наредба се односи на период 01. јула 2016. године до 01. новембра 2016. године и друга за период 01. јуна 2017. године до 01. октобра 2017. године.

У пракси судова искристалисао се првобитан став да наредба о легализацији оружја искључује кривично гоњење за све време њеног важења без обзира да ли је окривљени оружје (и муницију) држао или носио, при чему су доношене различите одлуке па је тако:

- одлуком Апелационог суда у Крагујевцу КЖ1 336/18 од 29.03.2018. године преиначена пресуда Вишег суда у Новом Пазару а окривљени је на основу члана 423. тачка 1. Законика о кривичном поступку ослобођен од оптужбе да је учинио кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. у вези члана 1. Кривичног законика са образложењем да је кривично гоњење против окривљеног предузето за дело учињено у периоду када је кривично гоњење трајно искључено по Закону о оружју и муницији („Службени гласник РС“ број 20/2015);

- док је одлуком Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 328/18 од 11.05.2018. године преиначена пресуда Вишег суда у Новом Пазару а према окривљеном на основу члана 422. тачка 3. Законика о кривичном поступку одбијена оптужба са образложењем да се на окривљеног може применити Наредба о легализацији оружја („Службени гласник РС“ број 60/2016), која као таква, искључује кривично гоњење за кривично дело из члана 348. став 4. у вези става 1. Кривичног законика, власника који неовлашћено држи и носи оружје и муницију у периоду од 01.07.2016. године до 01.11.2016. године, и да предметна Наредба о легализацији оружја трајно искључује кривично гоњење за период обухваћен наредбом, тако да власници оружја, муниције и експлозивних материја не могу бити изложени кривичном прогону у време важења тог подзаконског акта са законском снагом па је стога и примењена одредба члана 422. тачка 3. Законика о кривичном поступку.

Наиме, циљ Наредбе о легализацији је да се лицима која неовлашћено држе и носе оружје и муницију омогући да легално предају оружје и муницију у периоду назначеном у Наредби, што се може применити и на окривљеног, коме је оружје одузето пре истека наведеног периода.

Међутим, када тужилац предузме кривично гоњење према окривљеном за кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 1. и став 4. у вези става 1. Кривичног законика, учињеног у време важења Наредбе о легализацији односно у оквиру периода означеног у Наредби, у већини случајева одлука суда зависиће од низа фактичких питања. Наиме, окривљени може бити затечен да оружје држи или носи пре истека рока из Наредбе, међутим у том погледу је интересантна одлука Врховног касационог суда Кзз-775/2015 да власници оружја који немају исправу за њихово оружје неће бити кривично гоњени ако до 04. јуна 2015. године, поднесу захтев за издавање одговарајуће исправе.

Другим речима, сматрамо да би власници оружја који немају исправу (оружни лист или одобрење за ношење оружја за личну безбедност) могли бити кривично гоњени уколико до дана истека периода за легализацију не поднесу захтев за издавање

одговарајуће исправе и у том смислу би првостепени судови требало да у току првостепеног поступка изврше проверу да ли је такав захтев поднет. У супротном, уколико лице од кога је оружје одузето и у време важења рока за легализацију до дана истека тог рока такав захтев поднесе не треба да буде кривично гоњен без обзира да ли му је оружје пре тога било привремено одузето.

Наиме, и уколико би оружје било привремено одузето, то не спречава власника оружја да поднесе захтев за поступак регистрације односно издавања оружног листа јер уколико би накнадно такво лице добило одобрење надлежног органа при чему не би морало доказивати порекло оружја и муниције, не би дошло до покретања кривичног поступка и трајног одузимања таквог оружја, и то под условом да такво лице испуњава услове предвиђене чл. 11 важећег Закона о оружју и муницији.

Међутим, потпуно је друга ситуација када се кривични поступак покрене према неком лицу због тешких кривичних дела као што су убиство из члана 113. Кривичног законика и кривичног дела тешко убиство из члана 114. у стицају са кривичним делом недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 4. у вези става 1. Кривичног законика.

У оваквим поступцима у пракси судова су такође постојале различите одлуке од осуђујућих за оба кривична дела у стицају, до осуђујућих за кривично дело из члана 113. или 114. Кривичног законика, а ослобађајућих или одбијајућих за кривично део из члана 348. став 4. у вези става 1. Кривичног законика.

Због различитих одлука које су доношене по оваквим предметима, посебно када је убиство или тешко убиство извршено ватреним оружјем у време важења Наредбе о легализацији, поново се поставило питање да ли лице – окривљени који изврши тешко кривично дело ватреним оружјем за које нема одобрење ни за држање ни за ношење може бити кривично гоњен.

Питање је постављено од стране Виших судова са подручја Апелационог суда у Крагујевцу на заједничком радном састанку који је одржан у Јагодини дана 25.05.2018. године и гласи:

„Како ће поступити суд у случају оптужбе за кривично дело убиство из чл. 113 Кривичног законика и кривично дело из чл. 348 ст. 4 у вези ст. 1 КЗ, када је окривљени инкриминисане радње лишења живота предузео ватреним оружјем-пиштољем за време важења Наредбе о легализацији оружја („Службени гласник РС“ бр.53/17 од 30.05.2017. године).“

и у вези овог питања Кривична одељења Виших судова нису усагласила своје ставове, на наведеном заједничком радном састанку.

Расправљајући о спорним правним питањима у вези којих Кривична одељења Виших судова са подручја Апелационог суда у Крагујевцу нису усагласила своје ставове, Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу, на седници одржаној дана 05.09.2018. године, а поводом наведеног спорног правног питања усвојило је следећи одговор:

Став Апелационог суда је да власници оружја могу бити изложени кривичном гоњењу ако се из околности случаја може закључити да је радње неовлашћеног ношења ватреног оружја нису предузели ради легализације оружја.

Наиме ако се пође од дефиниције појма легализације како је то напред наведено (значење израза чл. 3 ст. 1 тач. 31 Закона о оружју и муницији) да власници који региструју или предају оружје и муницију за време трајања легализације не могу бити прекршајно нити кривично гоњени за нелегално набављање, држање и ношење оружја и муниције, а да је сама легализација поступак регистрације или предаје нерегистрованог оружја, односно муниције које је лице држало без одобрења надлежног органа, онда не би имало места ослобађајућој односно одбијајућој пресуди за кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из чл. 348 ст. 4 у вези ст. 1 КЗ, учињеног у стицају са кривичним делом убиство из чл. 113 и тешко убиство из чл. 114 КЗ, а у ситуацији када је такво оружје употребљено ради извршења ових тешких кривичних дела.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА:

Полазећи од значења појма легализација дефинисаног чл. 3 Закона о оружју и муницији, не може се прихватити став да Наредба о легализацији оружја искључује кривично гоњење за све време њеног важења без обзира да ли је окривљени оружје (и муницију) држао или носио.

Наиме, легализација оружја и муниције је поступак регистрације или предаје нерегистрованог оружја, односно муниције које је лице држало без одобрења надлежног органа у коме није потребно доказивати порекло оружја и муниције, а власници који региструју или предају оружје и муницију за време трајања легализације, не могу бити прекршајно нити кривично гоњени за нелегално набављање, држање и ношење оружја и муниције.

Циљ Наредбе о легализацији је да се лицима која неовлашћено држе и носе оружје и муницију омогући да легално предају оружје и муницију у периоду назначеном у наредби, без доказивања порекла оружја и муниције, без доказивања порекла оружја и муниције.

Међутим, треба имати у виду одредбе чл. 11 важећег Закона о оружју и муницији који прописује услове за физичка лица за набављање и држање оружја из категорије Б и приликом доношења одлуке проверити да ли су такав лица против којих је покренут кривични поступак поднела захтев за регистрацију надлежном органу, и да ли испуњавају услове да им такав захтев буде одобрен односно да им буде издат оружни лист.

Стоји чињеница да је проценат испуњености услова из чл. 11 Закона о оружју и муницији дискреционо право надлежног органа, међутим већ на први поглед се уочава, да је један од услова из наведеног члана да лице није осуђивано за одређена кривична дела, што указује да такво одобрење – оружни лист лице које неовлашћено држи ватрено оружје, не би могло добити.

Док је код предаје оружја које се неовлашћено носи, ситуацији нешто сложенија и у већини случајева ће се заиста свести на фактичко питање и околности под којима је такво оружје ношено.

Такође поред услова из чл. 11 наведеног закона, неопходно је имати у виду и одредбу чл. 25, када је у питању испуњеност услова за ношење оружја за личну безбедност, након чега би се могла донети правилна и на закону заснована одлука.

У сваком случају, сматрамо да нема места примени Наредбе о легализацији када је таквим оружјем учињено неко од тешких кривичних дела.

Литература: Кривични законик („Службени Гласник РС“ бр.94/16)

- Закон о оружју и муницији Републике Србије („Службени Гласник РС“ бр.39/2003),
- Закон о оружју и муницији („Службени Гласник РС“ бр.20/2015),
- Пресуда Врховног касационог суда Кзз-775/2015,
- Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-328/2018,
- Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-336/18.

Александар Блануша,
судија Апелационог суда у Крагујевцу

**ПРАВНИ СТАВОВИ ИЗ ДРУГОСТЕПЕНИХ ОДЛУКА У ВЕЗИ КРИВИЧНОГ ДЕЛА
НАПАД НА СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ У ВРШЕЊУ СЛУЖБЕНЕ ДУЖНОСТИ
И ИЗРИЦАЊА МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ
(са коментаром)**

- ДЕО V -

Увод

Чланак представља пети део континуираног приказа правних ставова заузетих у кривичним стварима у којима су различита правна гледишта заступали јавни тужилац, одбрана или пак првостепени суд у односу на став другостепеног суда.

Чланак је систематизован по редоследу законских одредби, а као основ за приказ правних ставова коришћене су одлуке Апелационог суда у Крагујевцу.

**Мере безбедности медицинског карактера
и мера безбедности одузимање предмета**

1. Да ли је недозвољен предлог здравствене установе за обуставу мере безбедности обавезног лечења и чувања у здравственој установи¹, ако је поднет пре истека рока од шест месеци од последњег решења којим је суд по службеној дужности продужио трајање ове мере?

Другостепени суд је оценио основаним жалбени навод одбране² којим је указано на погрешан став првостепеног суда да је предлог здравствене установе за обуставу мере безбедности недозвољен, те да га као таквог треба одбацити, јер је поднет пре истека рока од шест месеци³ у односу на решење којим је суд, одлучујући по службеној дужности, продужио трајање ове мере.

Овде се очигледно ради о различитом тумачењу одредбе члана 531 став 3 Законика о кривичном поступку којом је прописано да се предлог може поднети „по протеклу шест месеци“ од дана доношења претходног решења. На први поглед овај законски текст је јасан сходно чему би била правилна одлука првостепеног суда, међутим, другостепени суд је стао на становиште да се тај рок рачуна искључиво од претходног решења које је донето по предлогу (здравствене установе), а не и од решења које је донето по службеној дужности⁴.

Из става другостепеног суда произилази да је првостепени суд занемарио текст одредбе члана 531 став 3 ЗКП у делу који гласи „Ако предлог за обуставу мере... буде одбијен...“, те је сходно томе рок од шест месеци погрешно везао за свако решење

¹ Члан 81 ЗКП и члан 531 ЗКП

² Кж1 527/2017 од 05.09.2017. године

³ Члан 531 став 3 ЗКП

⁴ Члан 531 став 1 ЗКП

којим је суд одлучивао о даљем трајању мере, па дакле и за оно које је донео испитујући по службеној дужности да ли је престала потреба за лечењем и чувањем у здравственој установи.

Сходно одредби става 1 овог члана, суд је у обавези да наведено испитивање по службеној дужности обави на сваких девет месеци, а независно од тога предлог за обуставу мере могу поднети орган старатељства, здравствена установа и окривљени, али се предлог не може поновити док не истекне шест месеци од претходно донетог решења по неком од наведених предлога.

Овде се поставља питање смисла такве законске одредбе одн. каква је разлика између решења донетог по службеној дужности и по наведеном предлогу, будући да ће суд пре доношења решења свакако прибавити детаљан извештај са мишљењем здравствене установе у којој се спроводи мера лечења. Произилази да од доношења наведеног решења рок тече само за суд који је у обавези да након девет месеци поново испита по службеној дужности да ли је престала потреба за овим обликом лечења, а противно томе орган старатељства, здравствена установа и окривљени могу предлог поднети одмах након што је суд донео поменуто решење по службеној дужности.

2. Да ли се лечење у установи затвореног типа може заменити лечењем на слободи када учинилац по другој пресуди треба да отпочне са издржавањем казне затвора уз коју није изречена мера обавезног лечења?

Овде је реч о специфичној ситуацији, будући да је у једном поступку окривљеном изречена мера безбедности обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи, јер је као неурачунљив учинио противправно дело одређено у закону као кривично дело, док је пак исти окривљени у другом предмету осуђен на казну затвора због учињеног кривичног дела у стању смањене урачунљивости али не битно, након чега су се у међувремену стекли законски услови за обуставу мере безбедности обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи уз истовремено изрицање мере безбедности обавезно психијатријско лечење на слободи, и то када је окривљени требало да буде упућен на издржавање казне по наведеној пресуди за друго кривично дело.

Другостепени суд је стао на становиште⁵ да уколико су се стекли услови за обуставу мере безбедности суд ће применом одредбе члана 531 став 2 ЗКП донети такву одлуку и истовремено одредити лечење на слободи без обзира што по правноснажној пресуди исто лице треба да буде упућено на издржавање казне затвора.

Овде се ради, на први поглед, о правно безизлазној ситуацији, будући да су се по једном предмету стекли услови за обуставу мере безбедности, односно замену наведене мере лечењем на слободи, док су се по другом предмету и правноснажној пресуди из тог предмета стекли услови за упућивање истог лица на издржавање казне затвора. Уз то, је интересантно и да је исто лице у два предмета различито оцењено у погледу урачунљивости, тако да је суд у једном предмету извео закључак да је реч о неурачунљивом учиниоцу противправног дела одређеног у закону као кривично дело, док је пак у другом предмету изведен закључак да су се стекли сви елементи кривице из члана 22 Кривичног законика на страни окривљеног, будући да му је урачунљивост била смањена, али не и у битноме. Временско трајање лечења на слободи је неизвесно (максимално три године али се не одређује унапред, будући да лечење на слободи траје док постоји потреба лечења⁶), што значи да за то време може наступити застарелост извршења казне изречене пресудом у другом предмету, док са друге стране пак уколико не буде наступила застарелост овакво одлагање извршења казне је на штету окривљеног,

⁵ Кж1 675/2018 од 07.11.2018. године

⁶ Члан 82 став 5 КЗ

будући да наведено лечење и поред тога што се спроводи на слободи представља кривичну санкцију која се спроводи без воље окривљеног и његове сагласности, а тек по окончању лечења, односно након што мера безбедности буде извршена, исто лице биће упућено на издржавање казне по другом предмету, а коју казну би или бар њен део већ издржао да је одмах упућен на издржавање након обуставе мере обавезног лечења у установи затвореног типа.

Са свих наведених разлога различито су становиште заузели другостепени суд и јавно тужилаштво, будући да је тужилаштво заступало став да се окривљени одмах по обустави мере лечења у установи затвореног типа има упутити на издржавање казне по наведеној пресуди, док је пак другостепени суд заузео друго становиште.

3. Да ли је дозвољено одлагање извршења мере безбедности обавезног лечења наркомана када се у међувремену осуђени сам подвргао лечењу од болести зависности и када то лечење даје позитивне резултате, сходно чему осуђени поседује и извештај лекара у којем се наводи да би прекид тог добровољног лечења имао штетне последице?.

Молбе за одлагање извршења кривичних санкција, па и мера безбедности медицинског карактера, које (када су изречене уз казну затвора) имају приоритет при извршењу, честе су у пракси, с тим што су посебно правно интересантни случајеви када се осуђено лице и пре правноснажности пресуде, или након правноснажности, добровољно подвргло лечењу од болести зависности и када то лечење, према приложеној медицинској документацији, даје позитивне резултате.

Другостепени суд је у свим случајевима у којима се молбом захтева одлагање извршења мере безбедности медицинског карактера, па дакле и у овим случајевима, заузео став⁷ да одлагање извршења мере безбедности медицинског карактера није дозвољено, без обзира да ли се у међувремену осуђени добровољно подвргао лечењу од болести зависности и да ли то лечење даје позитивне резултате.

При томе се другостепени суд, позвао на одредбе Закона о извршењу кривичних санкција⁸, тумачећи ове одредбе (супротно тумачењу одбране) на начин да је законом дозвољено само одлагање извршења казне затвора, а не и мере безбедности медицинског карактера, без обзира да ли је мера изречена као самостална кривична санкција или пак уз казну затвора. Супротно становиште, у већини предмета па и у конкретном, заузела је одбрана другачијим тумачењем истих законских одредби, у смислу да се ове одредбе имају уподобити свакој кривичној санкцији заводског типа која је окривљеном изречена, а уз то и позивањем на чињеницу да закон изричито не забрањује одлагање извршења мера безбедности.

4. Да ли суд може уз тзв. „кућни затвор“ да окривљеном изрекне меру безбедности обавезно психијатријско лечење на слободи?

Овде се такође ради о честом питању које се јавља у судској пракси, будући да се жалбама одбране указује на обесмишљавање института тзв. „кућног затвора“ у ситуацији када је окривљеном (осуђеном) уз ту санкцију изречена и мера безбедности обавезно психијатријско лечење. Ово стога што уколико се уз казну затвора која ће се извршити на овај начин⁹ не може изрећи мера безбедности медицинског карактера која се

⁷ Кж2 266/2018 од 03.05.2018. године

⁸ Чл. 205-207 Закона о извршењу кривичних санкција

⁹ Члан 45 став 5 КЗ

извршава на слободи, онда се доводи у питање и сам тзв. „кућни затвор“ у вези којег постоји сагласност странака, па се даље наводи да је бесмислено да се само због изречене мере безбедности, која би се спроводила на слободи, одреди да осуђени казну издржава у установи за извршење кривичних санкција.

Међутим, другостепени суд је заузео став, супротно наводима одбране¹⁰, да пре свега „кућни затвор“ не представља посебну кривичну санкцију будући да као таква није прописана одредбом чл. 4 ст. 1 Кривичног законика који познаје кривичне санкције: казне, мере упозорења, мере безбедности и васпитне мере, те да Кривични законик у одредбама чл. 43 као казне прописује: казну затвора, новчану казну, рад у јавном интересу и одузимање возачке дозволе. Дакле није прописана посебна кривична санкција „кућни затвор“, већ је реч само о начину извршења казне затвора, у смислу одредбе чл. 45 ст. 5 Кривичног законика, а мера безбедности обавезно психијатријско лечење на слободи из чл. 82 Кривичног законика не може се изрећи уз казну затвора, дакле без обзира да ли осуђени казну издржава у установи за извршење кривичних санкција или пак у просторијама у којима станује.

Овде се неспорно ради о интересантном правном питању, будући да су се код истог осуђеног лица стекли услови да казну затвора издржава у просторијама у којима станује, али такође и услови (са медицинске стране посматрано) да се мера безбедности обавезно психијатријско лечење спроведе на слободи. Уколико би се мера безбедности спровела у установи затвореног типа, изрицањем (уместо ове) мере безбедности обавезно психијатријско лечење и чување у здравственој установи, окривљени не би могао да казну затвора издржава у просторијама у којима станује, осим уколико би лечење краће трајало, па би наставио са издржавањем остатка казне у просторијама у којима станује, а нарочито имајући у виду да обавезно психијатријско лечење и чување у установи може трајати и дуже од изречене казне¹¹. Са друге стране пак комисија вештака се изјаснила да у односу на конкретно лице није потребно спровести лечење у установи затвореног типа, већ да ће се сврха ове мере односно циљеви лечења постићи лечењем на слободи.

Међутим, треба имати у виду да законски текст не дозвољава другачије тумачење од оног које је учињено од стране другостепеног суда, с тим што би (евентуалном законском изменом) требало ускладити одредбе чл. 45 Кривичног законика са осталим одредбама истог Законика које долазе на удар изменама из 2012. године¹², у смислу да издржавање казне затвора у просторијама у којима осуђени станује треба ускладити поред осталог са одредбама које се односе на мере безбедности медицинског карактера које се спровode на слободи будући да Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера дозвољава осуђеном лицу да напусти наведене просторије због одласка код лекара, када сам сматра да то треба да учини (болестан је), а са друге стране пак када је осуђеном суд одредио да посећује лекара он то не може учинити истовремено са извршењем казне затвора на овај начин.

Мера безбедности одузимање предмета

1. Да ли је суд надлежан да изрекне меру безбедности одузимање предмета када кривични поступак није окончан осуђујућом пресудом, а нарочито у ситуацији када кривични поступак није вођен?

У погледу овог спорног питања судска пракса је у битноме била различита, будући да су поједини судови заузели став да у ситуацији када кривични поступак није

¹⁰ Кж1 н-1142/17 од 09.10.2017. године

¹¹ Члан 81 став 4 КЗ

¹² „Сл.гласник РС“, бр. 121/12

вођен суд није надлежан за одузимање предмета, односно за изрицање ове мере безбедности, док су други судови пак сматрали да предметну меру може само суд да изрекне, без обзира да ли је кривични поступак вођен и да ли је окончан осуђујућом пресудом или пак уопште није вођен.

Другостепени суд је заузео став¹³ да, без обзира да ли је донета осуђујућа, ослобађајућа или одбијајућа пресуда, па чак и ако кривични поступак није вођен, искључиво је суд надлежан да изрицањем мере безбедности одузме предмете чије је одузимање по кривичном закону неопходно ради заштите интереса опште безбедности и разлога морала. Ово стога што мере безбедности, у смислу одредбе чл. 4 ст. 1 Кривичног законика (па и мера безбедности одузимање предмета), представљају кривичне санкције, а кривичну санкцију може да изрекне искључиво суд.

2. Да ли је потврда о привремено одузетим предметима законит доказ уколико је претрес стана и других просторија окривљеног (којом приликом су пронађени предмети који су привремено одузети по наведеној потврди) незаконито спроведен?

За другостепени суд није спорно да је из незаконито спроведеног претреса стана и осталих просторија окривљеног незаконит и сваки доказ који је из таквог претресања проистекао, међутим у судској пракси се поставило питање да ли је незаконита потврда о привремено одузетим предметима када је окривљени добровољно предао радницима полиције предмете у вези којих је сачињена та потврда, па се дакле до тих предмета није дошло незаконитим претресом у смислу проналажења предмета при таквом претресу.

Другостепени суд је заузео став¹⁴ да, ако је окривљени сам предао предмете овлашћеним службеним лицима полиције, потврда о привременом одузимању тих предмета представљаће законит доказ без обзира што је претрес стана и других просторија незаконито спроведен, јер ово одузимање није проистекло из незаконитог претреса.

Таква одлука првостепеног суда, која је потврђена од стране другостепеног суда, оспорена је жалбеним наводима одбране где је указано да је у сваком случају потврда проистекла из незаконитог претреса будући да је претрес од стране овлашћених службених лица полиције учињен уз повреду процесних одредби које се односе на ту доказну радњу, те да сходно томе сваки доказ који проистиче из таквог претреса је незаконит, без обзира да ли је окривљени (тада осумњичени) добровољно предао предмете или су они пронађени од стране службених лица.

Међутим, другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда да је ова потврда законит доказ са разлога што наведени предметни нису пронађени приликом претреса, већ је окривљени одмах на тражење овлашћених службених лица предао предмете (опојна дрога) у вези којих је потом сачињена потврда о привремено одузетим предметима и та је потврда као доказ приложена од стране јавног тужиоца уз оптужбу. Ово нарочито имајући у виду да ни окривљени током првостепеног поступка, на главном претресу, није оспорио поседовање опојне дроге, већ је само тврдио да је она била намењена за личну употребу, а не ради стављања у промет како је то у оптужби наведено.

3. Да ли је основан захтев трећег лица (власника) за повраћај предмета одузетих од лица осуђеног за кривично дело недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи у ситуацији када треће лице није знало да ће предмети бити употребљени за извршење кривичног дела?

¹³ Кж2 653/2018 од 03.12.2018. године

¹⁴ Кж1 1295/17 од 20.11.2017. године

У судској пракси је било случајева да се одређено путничко или теретно моторно возило користи за извршење кривичног дела недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи, а да при томе учинилац дела није власник тог возила. С тим у вези се поставило питање да ли се учиниоцу дела изриче мера безбедности одузимање предмета у погледу возила које је коришћено за извршење кривичног дела (за превоз лица код кријумчарења људи) у ситуацији када власник возила није имао сазнања да ће возило бити употребљено у ту сврху.

У вези тог спорног питања другостепени суд је заузео став¹⁵ да је изрицање мере безбедности одузимање предмета обавезно код кривичног дела недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи (у смислу одузимања од учиниоца средстава намењених или употребљених за извршење дела) и при томе није од значаја да ли је то средство власништво окривљеног или трећег лица и да ли је треће лице знало у коју сврху се његово средство користи, што даље значи да треће лице (власник ствари) нема право на повраћај моторног возила које је по овом основу одузето од учиниоца, без обзира што код њега није постојала свест да се возило користи за вршење кривичног дела.

Жалбеним наводима одбране желело се указати да је одузимање предмета, у смислу обавезног изрицања предметне мере безбедности, код овог кривичног дела оправдано само у случају када је учинилац кривичног дела власник предметне ствари, односно аутомобила у конкретном случају, када је власник возила знао у коју сврху ће возило бити употребљено или је пак возило посебно преправљено за ту намену, те да нема никаквог оправдања изрицање ове мере безбедности када би то ишло на штету власника ствари код кога није постојала свест у коју сврху се возило користи.

У конкретном случају, путничко возило је узето у закуп, без доказа пруженог од стране јавног тужиоца да је власник ствари знао у коју сврху ће возило бити употребљено, међутим, другостепени суд је стао на становиште да је правилна одлука првостепеног суда у смислу обавезног изрицања ове мере безбедности, будући да је одредбом чл. 350 ст. 5 Кривичног законика на императиван начин одређено да ће се „средства намењена или употребљена за извршење дела... одузети“, те да није од значаја ко је власник ствари, да ли је власник ствари знао у коју сврху се ствар користи и да ли је возило преправљено, а са друге стране пак да власник ствари може остваривати свој одштетни захтев само према учиниоцу овог дела.

4. Да ли одлуке о мери безбедности одузимање предмета и одузимању имовинске користи, када је њихово изрицање обавезно, морају бити садржане у изреци пресуде или је довољно да то буде наведено само у образложењу пресуде?

Првостепени суд је пошао од тога да је законом прописано обавезно одузимање предмета извршења кривичног дела код неких кривичних дела, али такође и да је обавезно одузимање имовинске користи, у смислу да нико не може задржати корист прибављену извршењем кривичног дела¹⁶, те да се сходно томе од стране суда морају дати само разлози у образложењу пресуде.

Међутим, другостепени суд је нашао да је оправдано жалбено указивање одбране¹⁷ да постоји противречност између изреке и образложења пресуде у том смислу што је у образложењу наведено да се од окривљеног имају одузети предмети извршења кривичног дела, а такође и прибављена имовинска корист, док (супротно томе) изреком није одлучено о том одузимању предмета и одузимању имовинске користи.

¹⁵ Кж2 469/2018 од 23.08.2018. године

¹⁶ Члан 91 став 1 КЗ

¹⁷ Кж1 403/18 од 12.04.2018. године

Сходно томе, првостепена пресуда је од стране другостепеног суда укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење, међутим, имајући у виду да јавни тужилац на пресуду није изјавио жалбу свакако да у поновљеном кривичном поступку првостепени суд не може одлучити на штету окривљеног у смислу изрицања наведене мере безбедности, која представља кривичну санкцију, и у смислу одузимања имовинске користи која није била одузета изреком пресуде на коју се јавни тужилац није жалио. У образложењу укидног решења другостепени суд је дао разлоге да одлуке о одузимању предмета, и одузимању имовинске користи морају бити садржане у изреци пресуде, тако да није довољно да суд само у образложењу пресуде наведе да се од окривљеног имају одузети предмети и имовинска корист прибављена кривичним делом, без обзира што је одузимање по закону обавезно.

5. Да ли меру одузимања имовинске користи прибављене кривичним делом суд може изрећи по службеној дужности у другостепеном поступку?

Другостепени суд је заузео став¹⁸ да меру одузимања имовинске користи прибављене кривичним делом суд може изрећи само у првом степену по службеној дужности, тако да другостепени суд није овлашћен да ову меру изрекне по службеној дужности без обзира по чијој жалби поступа, па чак ни да изрекне ову меру у ситуацији када јавни тужилац у том делу побија првостепено пресуду али уместо предлагања у жалби да се изрекне ова мера погрешно наводи да суд треба да изрекне меру безбедности одузимање предмета, будући да је реч о различитим правним институтима.

Одредбом чл. 91 ст. 1 КЗ прописано је да нико не може задржати имовинску корист прибављену кривичним делом, а одредбом чл. 92 ст. 1 Кривичног законика прописано је да ће се од учиниоца „одузети“ новац, предмети од вредности и свака друга имовинска корист... што значи да је на императиван начин суду наложено да по службеној дужности, без обзира на предлоге странака, односно јавног тужиоца, изрекне ову меру.

Међутим, другостепени суд је везан одредбом чл. 451 ст. 1 ЗКП, у смислу испитивања првостепене пресуде у оквиру основа, дела и правца побијања који су истакнути у жалби, као што је наведено и код испитивања правилности и законитости првостепеног решења, одредбом чл. 467 ст. 1 Законика о кривичном поступку, па је сходно томе, другостепени суд стао на становиште да у другом степену суд не може по службеној дужности да изрекне ову меру, чак ни у ситуацији када је јавни тужилац основано навео да је првостепени суд то пропустио да учини али уместо да предложи изрицање ове мере предложио је изрицање мере безбедности одузимање предмета, будући да је реч о различитим правним институтима и доношењем одлуке од стране другостепеног суда да се од окривљеног одузме прибављена имовинска корист у ситуацији када је предложено од стране јавног тужиоца изрицање мере безбедности одузимање предмета била би повређена наведена одредба чл. 451 ст. 1 Законика о кривичном поступку.

Напад на службено лице у вршењу службене дужности

1. Да ли је код овог кривичног дела, када се оно чини нападом на телесни интегритет оштећеног, нужно да је код службеног лица дошло до наступања телесне повреде, односно када се кривично дело сматра свршеним?

¹⁸ Кж1 1098/2018 од 21.09.2018. године

Другостепени суд је, насупротив жалбеним наводима одбране, заузео став¹⁹ да за постојање овог кривичног дела није неопходно да је код службеног лица дошло до наступања лаке телесне повреде, тако да је кривично дело свршено чим је предузет напад (или упућена претња да ће се напасти) на службено лице у вршењу послова јавне или државне безбедности.

Оспоравајући правилност и законитост првостепене пресуде бранилац окривљеног је жалбом указао да јавни тужилац није доказао да је „замахивањем дрвеном мотком“ окривљени код оштећеног полицијског службеника изазвао наступање било какве повреде, „чак ни огреботине“, на које жалбене наводе је другостепени суд одговорио да је предметно кривично дело окривљени учинио тиме што је оштећеног полицијског службеника најпре гурао обема рукама у пределу груди, а потом је дрвеном мотком замахнуо у правцу оштећеног и то за време док је оштећени обављао послове јавне безбедности, односно за време док је полицијски службеник савладавао отпор другог лица које је требало да лиши слободе. Сходно томе, заузет је и став да је кривично дело из чл. 323 ст. 3 у вези ст. 1 Кривичног законика свршено у тренутку када је предузет напад (у конкретном случају и упућена претња да ће се напасти) на службено лице у вршењу послова јавне и државне безбедности и да није од значаја за постојање дела наступање било какве повреде код оштећеног службеног лица.

2. Да ли је потребно да су радње окривљеног управљене на тело пасивног субјекта – службеног лица, којим се угрожава његов телесни интегритет или пак напад треба да буде мотивисан спречавањем да се изврши службена дужност?

Ово питање се појавило као спорно, у смислу жалбених тврдњи одбране да окривљени није својим радњама остварио елементе предметног кривичног дела, у више предмета, а скупно посматрано могао би се став другостепеног суда свести на закључак да се²⁰ под нападом у смислу овог кривичног дела подразумевају радње које су физички и непосредно управљене на тело пасивног субјекта, односно службеног лица, којим се угрожава његов телесни интегритет, уз нужан услов да то буде учињено у време вршења службене дужности, те да ће тежи облик дела постојати ако се те службене дужности састоје у вршењу послова јавне или државне безбедности. Дакле, уколико радње учиниоца нису са умишљајем управљене на угрожавање телесног интегритета службеног лица, тада је то лице само на други начин ометано у обављању послова безбедности поступцима који доводе до отежаног вршења службене дужности, у смислу кривичног дела из чл. 23 ст. 1 Закона о јавном реду и миру, или је пак напад управљен на спречавање службене дужности или принуђивање да се изврши службена дужност у смислу кривичног дела из чл. 322 Кривичног законика.

Код овог кривичног дела честе су грешке првостепених судова, па је тако нпр. у једном случају првостепени суд прихватио наводе оптужбе да је окривљени ово кривично дело учинио тако што је „силом спречио службено лице при вршењу службене радње коју је предузео у оквиру својих овлашћења...“, што би представљало елементе кривичног дела спречавање службеног лица у вршењу службене радње из чл. 322 ст. 1 Кривичног законика, а не кривичног дела напад на службено лице у вршењу службене дужности из чл. 323 ст. 3 у вези ст. 1 Кривичног законика, за које је донета осуђујућа пресуда.

Такође, постоје разилажења у правним схватањима између јавних тужилаштава и суда и у погледу других елемената бића овог кривичног дела, па је тако у једном од наведених предмета другостепени суд одбио као неосновану жалбу јавног

¹⁹ Кж1 1576/14 од 23.10.2014. године

²⁰ Кж1 1498/16 од 24.11.2016. године, Кж1 1057/2018 од 20.11.2018. године и Кж1 1034/15 од 01.10.2015. године

тужиоца, која је изјављена на ослобађајућу пресуду за кривично дело из чл. 323 ст. 3 у вези ст. 1 Кривичног законика, јер, према схватању суда, јавни тужилац није пружио неспорне доказе да је окривљени „са умишљајем напао службена лица у вршењу службене дужности...“, што представља дакле битно обележје предметног кривичног дела, па би радњама које је окривљени предузео могао евентуално да учини кривично дело из чл. 23 ст. 1 Закона о јавном реду и миру или кривично дело из чл. 322 Кривичног законика, односно што јавни тужилац није пружио поуздане доказе за закључак да су радње окривљеног биле физички и непосредно управљене на тело службеног лица.

У следећем од наведених случајева другостепени суд је одбио жалбу одбране којом је оспоравано да је окривљени остварио елементе бића предметног кривичног дела, са разлога што је, према ставу другостепеног суда, свако понашање којим се угрожава телесни интегритет службеног лица у време вршења послова јавне безбедности, односно које су физички или непосредно управљене на тело службеног лица, елемент бића овог кривичног дела, а не неког од наведених лакших кривичних дела из ове области.

Потом, другостепени суд је заузео став да је неразумљива изрека осуђујуће пресуде²¹ ако је окривљени оглашен кривим за кривично дело напад на службено лице у вршењу службене дужности извршено тако што је „силом спречио службено лице при вршењу службене радње...“, будући да су на овај начин описани елементи кривичног дела спречавање службеног лица у вршењу службене радње, а не елементи овог кривичног дела, сходно чему постоји и противречност чињеничног описа и правне квалификације предметног дела.

²¹ Кж1 1034/15 од 01.10.2015. године

Милевка Миленковић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу
Тина Филиповић,
виши судијски сарадник у Апелационом суду у Крагујевцу

ДРЖАЊЕ ОПОЈНЕ ДРОГЕ (фактичка и правна питања у судској пракси)

Кључне речи: мања количина опојне дроге, држање опојне дроге, фактичка питања

Уводна разматрања

Неовлашћено држање опојне дроге, противно одредбама закона који регулише производњу и промет опојне дроге, по међународном праву је кажњиво, а потврђени међународни уговори и општеприхваћена правила међународног права су саставни део правног поретка наше земље, сходно члану 194 Устава Републике Србије. У домаћем законодавном систему држање опојне дроге је разрађено кроз два постојећа кривична дела предвиђена у члану 246 Кривичног законика (неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога) и члану 246а Кривичног законика (неовлашћено држање опојних дрога). Примена наведених одредби кривичног закона је донела више недоумица и дилема у пракси судова, па је циљ овог рада да се представе различите одлуке нижестепених и жалбеног суда и начин сагледавања доказног материјала и закључивања судова да ли су остварени елементи бића кривичног дела из члана 246 став 1 КЗ, за које је у посматраним случајевима подигнута оптужница. У раду су обрађена три спорна питања, која су заокупљала пажњу судова почев од измена у Кривичном законнику из септембра 2009. године, у тренутку писања рада су по неким питањима заузети јасни ставови, док на питање значења законског израза „мања количина опојне дроге за сопствену употребу“, још увек није изнађено адекватно решење које би задовољило начела легалитета, легитимности и правичности кривичног поступка. Стога је рад написан као допринос изналажењу адекватнијег приступа овом проблему, јер постојећи став оставља могућност доношења различитих судских одлука у истим или битно истим чињеничним ситуацијама.

Нормативни оквир

1. Међународно право

Незаконит промет опојних дрога на међународном плану регулишу три Конвенције, које су ратификоване од стране Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

1.1 Јединствена конвенција о опојним дрогама¹ представља јединствени инструмент замене постојећих многостраних инструмената у тој области, па на неки начин представља кодификацију свих до тада донетих међународних конвенција, споразума и протокола из те области. Конвенцијом је предвиђено да стране уговорнице неће дозволити држање опојних дрога без законите дозволе (члан 33). У казним одредбама (члан 36) предвиђено је да свака страна уговорница прописује мере које су потребне да би се гајење и производња, фабрикација, вођење, препарирање, држање, понуда, пуштање у продају, расподела, куповина, продаја, испорука ма по ком основу, посредовање, одашиљање, експедовање за транзит, превозење, увоз и извоз опојних дрога, који нису у складу са одредбама ове Конвенције, или свака друга радња која је по мишљењу те стране противна одредбама ове Конвенције, сматрати кажњивим кривичним делима ако су почињени намерно, а који би се као тешка кривична дела кажњавали одговарајућом казном затвора или другим казнама лишења слободе.

Уколико лица која злоупотребљавају опојне дроге изврше оваква кривична дела, стране уговорнице могу, уместо да их осуде или да изрекну казнене мере против њих, или као допуну осуде или казне, подврћи ова лица мерама лечења, образовања, посткуративним мерама рехабилитације или поновном укључивању у друштво.

1.2. С обзиром да поменута Конвенција из 1961.године није свеобухватна, јер њеним одредбама нису обухваћене психотропне супстанце које, као и опојне дроге, имају својство да употребом стварају стање зависности са могућношћу оштећења здравља и угрожавања интегритета људске личности, донета је **Конвенција о психотропним супстанцама 1971.године²**. У казним одредбама (члан 22) је предвиђено да свака страна уговорница сматра кажњивим прекршајем сваку радњу учињену намерно којом се крши неки закон или неки пропис донет у извршавању њених обавеза које проистичу из ове Конвенције и предузима потребне мере да се тешка кривична дела кажњавају одговарајућом казном, као што је казна затвора или нека друга казна лишења слободе. Ако лица која злоупотребљавају психоактивне супстанце почине оваква кривична дела, стране уговорнице, уместо да их осуде или им изрекну кривичну казну или допуну казне, могу подврћи ова лица лечењу, васпитању, посттерапијском лечењу, рехабилитацији и поновном укључивању у друштво.

1.3. Конвенција Уједињених нација против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци³ прописује да ће свака страна потписница усвојити неопходне мере да се као кривични прекршај по њеном законодавству, кад се чине намерно, утврде, између осталог, производња, прерада, екстракција, припрема, понуда, понуда за продају, дистрибуција, продаја, испорука под било којим условима, посредовање, слање, слање у транзиту, транспорт, увоз или извоз било које опојне дроге или било које психотропне супстанце супротно одредбама Конвенције из 1961.године, измењене Конвенције из 1961.године или Конвенције из 1971.године, као и поседовање или куповина опојних дрога или психотропних супстанци за сврхе било које од претходно набројаних активности. Кажњиви су и узгој опијумског мака, жбунова коке или биљке канабис за сврхе производње опојних дрога супротно одредбама ранијих Конвенција (члан 3 став 1). Закључак о знању, намери или сврси потребан као елемент прекршаја може се извести из објективних чињеничних околности.

¹ Донета је у Њујорку 20.03.1961.године „Сл.лист СФРЈ – Међународни уговори и други споразуми“, бр.2/64 и Протокол о изменама и допунама ове Конвенције „Сл.лист СФРЈ – Међународни уговори“, бр.3/78 – др закон

² „Сл.лист СФРЈ“ број 40/73

³ „Сл.лист СФРЈ-Међународни уговори“, бр.14/90

Зависно од својих уставних начела и основних концепција свог правног система, свака страна потписница ће усвојити неопходне мере да се као кривични прекршај, по њеном домаћем закону, када се почине намерно, утврде поседовање, куповина или гајење опојних дрога или психотропних супстанци за личну потрошњу супротно одредбама Конвенције из 1961.године, измењене Конвенције из 1961.године или Конвенције из 1971.године.

Дакле, одредбама постојећих Конвенција није предвиђена обавеза за државе да поседовање опојне дроге или психотропне супстанце у циљу личне употребе, а не ради продаје, буде предвиђено као нека врста деликта.

2. Домаће право

2.1. Кривични закон Социјалистичке Федеративне Републике Југославије⁴ (у даљем тексту КЗ СРЈ)

Инкриминација кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл.245, усклађена је са ратификованим Конвенцијама из 1961.године и 1971.године. У овом закону постојала су два кривична дела која су за предмет имала опојну дрогу, поменуто кривично дело из чл.245 и кривично дело омогућавање уживања опојних дрога из чл.246 истог Закона. КЗ СРЈ није посебно санкционисао неовлашћено држање супстанци или препарата који су проглашени за опојне дроге, сем уколико је држање учињено ради продаје.

2.2. Основни кривични закон⁵ (у даљем тексту ОКЗ)

Неовлашћено држање супстанци или препарата који су проглашени за опојну дрогу је као посебан привилеговани облик кривичног дела из чл.245, уведен у кривичноправни систем 2003.године, у ставу 3 истог члана⁶, уз измену назива кривичног дела у неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога.

2.3. Кривични законик⁷ (у даљем тексту КЗ)

КЗ је у чл.246 за разлику од инкриминације у чл.245 ОКЗ, прописао да се учинилац који држи ради сопствене употребе опојну дрогу може ослободити од казне (став 4).

Законом о изменама и допунама Кривичног законика од 03.09.2009.године⁸ (у даљем тексту ЗИД КЗ) први пут је уведено као посебно кривично дело неовлашћено држање опојних дрога у члану 246а⁹. Одредба члана 246 је претрпела измене, најпре у

⁴ „Сл.лист СФРЈ“, бр.44/76, ступио на снагу 01.07.1977.године, касније измењен у Кривични закон Савезне Републике Југославије „Службени лист СРЈ“ бр.35/92 од 25.09.1992.године

⁵ „Службени гласник РС“ бр.39/03 од 11.04.2003.године, који је ступио на снагу 12.04.2003.године

⁶ „ко неовлашћено држи супстанције или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се новчаном казном или затвором до три године“ (став 3),

⁷ „Службени гласник РС“ бр.85/2005 од 06.10.2005.године, који је ступио на снагу 01.01.2006.године

⁸ „Службени гласник РС“, бр.72/09, које су ступиле на снагу 11.09.2009.године

⁹ „ко неовлашћено држи у мањој количини за сопствену употребу супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге, казниће се новчаном казном или затвором до три године, а може се ослободити од казне (став 1) и да се учинилац дела из става 1 овог члана, који је открио од кога набавља опојну дрогу, може ослободити од казне (став 2)“,

називу кривичног дела, јер је избрисана реч „држање“, и декриминализовано је неовлашћено држање опојне дроге осим из разлога коришћења за сопствену употребу и ради продаје.

Судска пракса¹⁰

1. Држање опојне дроге ради продаје

1.1. Са аспекта судске праксе интересантни су предмети у којима је и поред чињенице да је окривљени у време извршења дела **био зависник од употребе опојних дрога**, заузет став да је на страни окривљеног постојала намера да неовлашћено прода супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге. Низ околности конкретног случаја упућују на напред наведени закључак суда:

- начин паковања (у два пакета 11,49 грама хероина у смеси са активним разблаживачима кофеином и парацетамолом), количина опојне дроге која превазилази дневне потребе окривљеног (принуђен је да конзумира ону количину дроге која би му спречила апстиненцијалну кризу) и лоше материјално стање истог (издржавају га родитељи и има породицу)¹¹

- количина пронађене дроге у возилу, у устима окривљеног (14,78 грама хероина у смеси са активним разблаживачима упакована у фолију), вишеструко већа од једне дозе потребне за конзумирање, како би спречио апстиненцијалну кризу, у складу са дневним потребама окривљеног, па би му та количина била довољна за 15 до 30 дана, да је лошег материјалног стања да би себи свакодневно обезбеђивао дрогу и да је раније осуђиван и за исто кривично дело¹²

- окривљени је без запослења и имовине, код њега је пронађено 488,66 грама марихуане у најлон кеси облепљеној лепљивом траком сакривеној у кревету на спратном делу куће и 1,20 грама нето масе марихуане у дрвеној кутијици, иако се цена 1 грама на уличној продаји креће око 500,00 динара, при чему је исти раније био осуђиван више пута због имовинских кривичних дела, ожењен, отац једног малолетног детета, а имао је и издатке за станарину¹³

- окривљени је осуђиван више пута због разних кривичних дела која нису везана за опојну дрогу, опојна дрога хероин (1,14 грама) је била упакована у 12 пакетића од алуфолије, ова количина истом је била довољна за 4-5 дана, с обзиром на лаки степен његове зависности и да мајка окривљеног није потврдила његову одбрану да му је дала новац у износу од 20.000,00 динара за дрогу¹⁴,

- код окривљеног је пронађена једна електронска вагица за прецизно мерење, укупно 118,60 грама марихуане у једној ПВЦ кеси, која количина опојне дроге би му трајала од 25 дана до један месец и да га издржавају родитељи (студент), а окривљени није токсикомански – физички зависник, већ само постоји његова психолошка зависност, у ком случају се не може говорити о његовим дневним потребама¹⁵

- количина опојне дроге од 8,92 грама хероина у једној најлонској кеси и још 12,38

¹⁰ За потребе овог рада прегледана је судска пракса Апелационог суда у Крагујевцу из 2012, 2013 и 2014.године и направљена је класификација одлука у којима је прихваћен став јавног тужиоца да постоји кривично дело из члана 246 став 1 КЗ, док је у другој групи одлука суд прихватио одбрану окривљеног и насупротив правној квалifikацији датој у оптужном акту нашао да се ради о кривичном делу из члана 246а КЗ.

¹¹ Кж1-1891/12

¹² Кж1- 2670/12

¹³ Кж1-3066/13

¹⁴ Кж1-1877/13

¹⁵ Кж1-363/13

грама хероина у пакетићима, број пронађених пакетића (46), начин паковања-разграмирана, да је опојна дрога пронађена код окривљеног на одвојеним местима, а да је један део исте био скривен испод тепиха, да је окривљени већ осуђиван за исто кривично дело и да је био незапослен¹⁶

- код окривљеног, код кога постоји снажна психичка зависност, је пронађена вагица, да је код себе имао 0,79 грама кокаина у једном пакетићу у џепу горњег дела тренерке коју је носио са собом, при чему је у кући имао две пластичне кесе са кокаином, у једној 9 пакетића укупне тежине 4,64 грама, а у другој 2,93 грама, што је представљало количину опојне дроге довољну окривљеном за временски период од 15 дана и да је без запослења¹⁷,

- количина која превазилази дневне потребе окривљеног, поседовање вагице за прецизно мерење, да је опојну дрогу платио 60 еура, иако је незапослен и издржавају га родитељи, те да је иста била разграмирана и упакована у засебне пакетиће и то 7,3 грама спида у девет пакетића и пет пакетића канабиса укупне тежине 4,45 грама, које је носио са собом¹⁸,

- количина опојне дроге (12,02 грама хероина и 158,3 грама нето масе метаамфетамина) надилази његове имовинске могућности, јер му је месечно требало преко 1.000,00 евра за куповину хероина и то што је у критичном периоду редовно примао метадонску терапију, па је нелогично да је наведену количину хероина купио за личне потребе¹⁹.

1.2. У ситуацији када окривљени у време извршења дела није био зависник од употребе опојних дрога, бројни су примери када је на основу количине и начина паковања опојне дроге заузет став да је на страни окривљеног постојала намера да се опојна дрога прода:

- количина од 67,23 грама марихауне упакована у 55 пакетића од алуфолије, који су пронађени у димњаку породичне куће окривљеног²⁰

- количина која вишеструко превазилази његове дневне потребе (1,63 грама хероина и 3,61 грам марихуане) и начин паковања (11 пакетића хероина и 4 пакетића марихуане) са местом проналаска исте (у заштитнику бирача канала ТВ пријемника и у помоћном објекту у путној торби)²¹

- количина од 318,78 грама марихуане била би окривљеном довољна за период од 30 до 45 дана и чињеница да је један део дроге био разграмиран и упакован у већи број доза за једнократну употребу (63 пакетића)²²

- количина и начин паковања од 40,02 грама марихуане упаковане у 80 пакетића од алуминијумске фолије, 17,62 грама хашиша од чега 7,17 грама размереног и упакованог у 22 пакетића и 10,45 грама у облику коцке²³

- количина од 30,10 грама кокаина и место проналаска исте, у полици возачевих

¹⁶ Кж1-197/14

¹⁷ Кж1-90/14

¹⁸ Кж1-1057/14

¹⁹ Кж1-2276/12

²⁰ Кж1-3710/13

²¹ Кж1-1375/12

²² Кж1-3369/13

²³ Кж1-5558/13

врата комби возила којим је управљао из правца Београда ка Чачку²⁴

- количина од 88,27 грама нето масе амфетамина, скривена испред предњег десног седишта возила којим је кренуо у правцу Раче²⁵

- количина од 90,28 грама марихуане упаковане у два пакетића, коју је носио са собом приликом уласка у казино²⁶

- количина и начин паковања (5,30 грама хероина у 11 пакетића приближно сличне грамаже и 2,2 грама канабиса у једном пакетићу, које је избацио кроз прозор на тротоар када су полицијски службеници закуцали на врата окривљеног ради претреса, а у комоди viseћег дела је пронађена једна пвц кеса са сасушаним канабисом нето тежине 35,10 грама, а испод кревета један пакетић од алуфолије са сасушаним канабисом од 0,71 грама нето тежине), при чему се вештак неуропсихијатар изјаснио да се ретко дешава комбинација и истовремена употреба хероина и марихуане²⁷.

1.3. Да је опојна дрога купљена због продаје, а не за сопствену употребу, поред количине исте и начина паковања (у мање пакетиће), може да укаже и чињеница, која се појављује у већем броју предмета у виду **незапослености окривљеног**, који је за опојну дрогу дао већи износ новца:

- окривљени је незапослен, занатска радња коју је његов деда пренео на њега у једном периоду је била затворена због великих дажбина, а за куповину опојне дроге је дао 800 еура (788,90 грама марихуане у два пакетића)²⁸

- чињеница да је за дрогу дао 120 еура, а да је без запослења, повремено је корисник опијата, при чему има и малолетно дете, уз количину од 9,77 грама хероина и ранију осуђиваност за кривично дело из чл. 247 ст. 1 КЗ указује на намеру продаје исте²⁹

- околност да је 4.000 еура платио 88,15 нето грама кокаина, иако је незапослен и има породицу, код раније осуђиваности за исто дело је утицала да се не прихвати одбрана да је дрога била намењена за коришћење једног друштва приликом једног викенда³⁰

- месечну зараду (300 еура) окривљени је употребио за куповину дроге, да количина од 10 грама кокаина (30 еура грам) далеко превазилази потребе окривљеног за кокаином и да је мењао одбрану у погледу количине дроге и учесталости коришћења³¹.

1.4. Схватање је судова у неким предметима да је опојна дрога држана ради продаје и онда када је код окривљеног пронађена **дигитална вагица за прецизно мерење, свеска са именима лица и новчаним износима које дугују, као и прибор намењен паковању опојне дроге:**

- уз количину од 153,6 грама марихуане у једном пакетићу и 9,81 нето грам марихуане у 16 пакетића и незапосленост окривљеног, који је за опојну дрогу дао 500 евра, иако се стара и о два млађа брата, на намеру продаје указале су две свеске са именима лица и новчаним износима које дугују и две дигиталне вагице³²

- вагица за прецизно мерење и бројне ПВЦ кесе намењене паковању опојне дроге, заједно са количином од 73,63 грама марихуане распоређеном у много пакетића приближно исте нето масе и чињеницу да га издржавају родитељи³³.

²⁴ Кж1-1310/14

²⁵ Кж1-5294/13

²⁶ Кж1-3091/13

²⁷ Кж1-1520/14

²⁸ Кж1-3895/13

²⁹ Кж1-213/14

³⁰ Кж1-773/14

³¹ Кж1- 4968/12

³² Кж1-2156/12

³³ Кж1- 3128/12

2. Држање опојне дроге ради сопствене употребе

2.1. У ситуацији када је окривљени зависник од употребе опојних дрога, различите околности упућују на закључак да се ради о неовлашћеном држању у мањој количини за сопствену употребу исте, а не о делу из чл. 246 ст. 1 КЗ и то:

2.1.1. Околност да опојна дрога није разграмирана

- количина опојне дроге од 93 грама марихуане налазила се запакована у једном пакету од најлона, окривљеном би била довољна за период од 3 до 4 месеца, суд је закључио да је „реч о релативно мањој количини“ намењеној сопственој употреби³⁴

- количина од 93,43 грама марихуане у једној пластичној кеси би била искоришћена у просечном периоду од 28 дана употребе (оцењена је као неоснована жалба јавног тужиоца у којој се истицало да је нелогично да лице које је зависник од употребе опојне дроге исту набавља за тако дугачак период времена, већ је очекивано да исти дрогу набавља по потреби и за знатно краћи временски период)³⁵

- количина од 0,49 грама марихуане, 1 цоинт, 146,82 грама марихуане у најлонској кеси и осушена гранчица биљке конопље - канабис нето масе 1,17 грама, ранија неосуђиваност окривљеног и приходи од издавања куће у закуп, тим пре јер нема доказа да је било када продао било коме, било коју количину опојне дроге, нити је то покушао (оцењена је као неоснована жалба јавног тужиоца да ова количина не представља мању количину и да се суд не бави чињеницом што је окривљени дрогу држао на разним местима, у свом возилу и скривеном месту у породичној кући и подруму исте)³⁶

- количина опојне дроге од 46,67 грама бруто масе хероина у једној кесици подмиривала је потребе окривљеног у периоду од 9 до 10 дана, што се не може сматрати дужим временским периодом³⁷

- количина опојне дроге од 37,34 грама хероина у једном пакетићу, 4,77 нето грама марихуане, цигарета марихуане од 0,29 грама нето тежине, ранија неосуђиваност и чињеница да су дневне потребе окривљеног 4 до 5 грама хероина који узима ушмркавањем, та количина није велика с обзиром на његове потребе, тим пре јер није било вагице за прецизно мерење, мреже купаца, више мобилних телефона и картица, већ је само желео да се обезбеди³⁸

- количина опојне дроге од 4,59 грама хероина и разблаживача кофеина, парацетамола и сахарозе и 3,03 грама амфетамин сулфата затечена у линијском таксију који саобраћа између Бруса и Крушевца, па би му ова количина била довољна од 1 до 10 дана³⁹.

2.1.2. Околност у виду разграмиране опојне дроге

- 3 пакетића хероина укупне нето масе 5,74 грама (0,94, 1,32 и 3,48) је држао за сопствене потребе, при чему би му пронађена количина подмирила потребе за период од 20 дана па до више месеци⁴⁰

³⁴ Кж1-3894/12

³⁵ Кж1-2662/13

³⁶ Кж1-3970/13

³⁷ Кж1-1639/14

³⁸ Кж1-1454/14

³⁹ Кж1-1071/13

⁴⁰ Кж1-715/12

- количина од 5,63 грама марихуане у пет пакетића који су пронађени у џеповима панталона док се окривљени налазио на улици и 42,34 грама нето масе марихуане пронађене у породичној кући окривљеног у пластичној кеси била би довољна за две седмице, јер је могуће да је користио до 3 грама дневно (у жалби јавног тужиоца је указивано да је 5 пакетића у количини од 5,63 грама било намењено даљој продаји јер се поставља питање зашто је окривљени са собом носио размерених пет пакетића, док је већу количину држао код куће, кад одједном није могао да попуши свих пет пакетића, али је иста оцењена као неоснована, с позивом на начело у сумњи у корист окривљеног из чл.18 ст.3 ЗКП)⁴¹

- 1,18 грама хероина упакованог у десет пластичних кесица и неисправна вагица за прецизно мерење, одузети из возила којим је управљала мајка окривљеног, пронађене поруке из којих се види да је више лица очекивало од окривљеног да им прода опојну дрогу на које није одговарао, а што би сигурно чинио да је опојну дрогу прибавио ради продаје⁴²

- количина од 15,26 грама марихуане у 27 пакетића, 2,85 грама марихуане у 4 пакетића и завијена цигарета марихуане би окривљеном била довољна за 3 дана и да је у време тестирања био позитиван на амфетамин, марихуану и екстази⁴³

2.1.3. Околност у виду раније осуђиваности за кривично дело неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из чл.246 ст.1 КЗ

- иако раније осуђиван за дело из чл. 246 ст. 1 КЗ, чињенице да предметна опојна дрога није била размерена у мања паковања (43,17 грама канабиса у најлонској кеси у доњем вешу и завијена цигарета марихуане нето масе 0,45 грама у џепу јакне), су указивале да иста није намењена тржишту, већ да се ради о мањој количини за лице које користи (4-5 џоинта дневно) и потребна му је за две до три седмице, а тим пре јер вагица пронађена код окривљеног мери до 14 кг тежине, па није била погодна за мерење мањих количина опојних дрога⁴⁴

- иако на граници ка фази зависности и раније осуђиван и за кривично дело из чл. 246 ст. 1 КЗ, закључак је суда, да се може прихватити одбрана да је у питању унапред обезбеђена залиха или зато што је била доброг квалитета, јер се опојна дрога (32,14 грама испресоване марихуане) која је пронађена сакривена испод улошка у патици коју је окривљени носио, налазила у једној кеси и иста би му трајала 10 до 15 дана, при чему се из садржине његовог мобилног телефона не може закључити да је ову количину намеравао да продаје, иако фестивал на који ју је понео траје три дана⁴⁵

- чињенице да је окривљени имао психичку зависност према употреби предметне дроге и да је раније осуђиван за кривично дело из чл. 246а ст. 1 КЗ, биле су довољне за закључак да се ради о мањој количини опојне дроге (97,1 грам амфетамина у облику сулфатних соли у смеси са разблаживачима креатином и кофеином) за сопствене потребе окривљеног, иако се ради о лицу осуђиваном и за дело из чл. 246 ст. 1 КЗ и распоређеној дроги у 8 паковања⁴⁶

- количина од 21,37 грама хероина у 2 пакетића, околности да је окривљени хероински зависник, због чега му је потребно изрећи меру обавезног лечења наркомана и да је приликом тестирања урина био позитиван на МОР (хероин, морфин и кодеин) и на ТХЦ (марихуана и хашиш) и поред постојања раније осуђиваности истог за дело из чл. 246 ст. 1 КЗ и вагице за прецизно мерење коју је понео са собом и иста је заједно са

⁴¹ Кж1-253/12

⁴² Кж1-4382/12

⁴³ Кж1-942/14

⁴⁴ Кж.1-1987/12

⁴⁵ Кж1-5311/12

⁴⁶ Кж1-276/14

опојном дрогом пронађена у возилу⁴⁷

2.2. Сматра се и да је опојна дрога набављена и држана за сопствене потребе и онда када окривљени у време извршења дела **није био зависник од употребе опојних дрога, већ само повремени конзумент истих**, уз постојање осталих околности:

2.2.1. Околност да опојна дрога није разграмирана

- количина од 395,62 грама марихуане упаковане у картонску кутију у шупи за складиштење дрва, да раније никада није долазио у сукоб са законом, да нема доказа да је неком нудио исту на продају и да је до опојне дроге непланирано дошао сплетом низа животних активности⁴⁸

- количина од 101,47 грама амфетамин сулфата-спида у возилу и кесица спида нето масе 0,55 грама у породичној кући, а окривљени је раније неосуђиван и запослен⁴⁹

- количина од 0,47 грама хероина у киоску, 0,56 грама хероина у возилу, а у стану 2,18 грама канабиса, код чињеница да је окривљени средњег имовног стања и раније неосуђиван, представља мању количину опојне дроге намењену сопственој употреби, па је после претреса окривљени ослобођен од оптужбе, уз образложење да би суд прекорачио оптужбу уколико би окривљеног огласио кривим за кривично дело из чл. 246а ст. 1 КЗ⁵⁰

- код окривљеног у време догађаја је постојала склоност ка злоупотреби психоактивних супстанци, без развоја зависности, да се ни једно лице током поступка није изјаснило да је од окривљеног куповало опојну дрогу, а да се окривљени бранио да је исту куповао за себе и за пријатеље, од којих су тројица затечени приликом претреса стана и исти су повремени уживаоци опојне дроге марихуане указују да опојна дрога од 73,80 грама нето масе марихуане, спаковане у 3 најлон кесице, није била намењена тржишту⁵¹.

2.2.2. Околност да је опојна дрога била разграмирана

- количина од 15,55 грама марихуане упаковане у 15 пакетића представља мању количину опојне дроге, с обзиром да се психолог изјаснио да у стресним ситуацијама окривљени излаз тражи у коришћењу психоактивних супстанци, па суд прихвата одбрану окривљеног да би му то било довољно за око 30 цоинта, количине по кесицама варирају од 0,73 до 1,40 грама, окривљени је без запослења и раније је осуђиван за кривично дело из чл.245 ст.1 КЗ СФРЈ⁵²

- окривљени је повремено уживалац опојних дрога и да није доказано да је било када неком лицу нудио на продају опојну дрогу у количини од 61,03 грама марихуане (57,68 грама нето масе у 159 пакетића у кеси у подруму и 3,35 грама нето масе марихуане у кеси у џепу од јакне), због чега је ослобођен од оптужбе, после претреса пред другостепеним судом, са образложењем да би суд прекорачио оптужбу уколико би окривљени био оглашен кривим за кривично дело из чл. 246а ст. 1 КЗ⁵³

- окривљени злоупотребљава опојну дрогу, да никада пре није осуђиван и да је запослен су указивале да је предметну опојну дрогу 84,13 грама марихуане у две кесе (43,20 грама и 40,93 грама) и 27,35 грама амфетамин сулфата-спида у 49 кесица држао за сопствену употребу, и поред поседовања дигиталне вагице⁵⁴

- количина од 20,41 грам марихуане у 17 пакетића, пронађена приликом прегледа

⁴⁷ Кж1-1225/14

⁴⁸ Кж1-3267/13

⁴⁹ Кж1-5513/13

⁵⁰ Кж1-3073/13

⁵¹ Кж1-749/14

⁵² Кж1-1894/12

⁵³ Кж1-1433/13

⁵⁴ Кж1-4279/13

одеће када је покушао да се удаљи из самосталне угоститељске радње, окривљени је повремени конзумент опојне дроге марихуане, два дана након куповине није конзумирао марихуану, већ је из воза отишао право у кафић са 19 разграмираних кесица, раније није осуђиван за истоврсно кривично дело, док регистроване поруке у мобилном телефону окривљеног, због недовољно одређене садржине могу имати значај индиције да је дрога држана ради даље продаје, али не снагу доказа⁵⁵.

Спорна питања у пракси

1. Декриминализација неовлашћеног држања опојне дроге

Законом о изменама и допунама Кривичног законика (ЗИД КЗ) који је ступио на снагу 11.09.2009.године, у члану 95 предвиђено је да се из назива кривичног дела прописаног одредбом члана 246 КЗ – неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога – брише реч „држање“, што је имало за последицу да Врховни суд Србије у више својих одлука заузме став да је тиме престало да постоји неовлашћено држање опојне дроге као посебан облик овог кривичног дела, до тада прописан одредбом члана 246 став 3 КЗ⁵⁶. У пракси апелационих судова је овакав став довео до доношења више ослобађајућих пресуда јер радње за које је оптужен нису кривична дела прописана кривичним законом, па и у ситуацијама када је у чињеничном опису кривичног дела наведено да је окривљени „неовлашћено држао ради сопствене употребе“ супстанцу која је проглашена за опојну дрогу. Оваква правна ситуација је трајала све док Врховни касациони суд није нашао да доношењем наведеног Закона о изменама и допунама Кривичног законика није у потпуности декриминализовано кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246 став 3 Кривичног законика, зато што је истим законом прописано кривично дело неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а. Према ранијој одредби кривично дело је представљало свако неовлашћено држање супстанци и препарата који су проглашени за опојне дроге, без обзира на количину и мотиве држања (осим држања ради продаје што је било кривично дело по ставу 1 члана 246 КЗ), па је законодавац изменама и допунама Кривичног законика декриминализовао у члану 246а КЗ неовлашћено држање опојних дрога извршено из свих осталих разлога осим из разлога коришћења за сопствено уживање.⁵⁷

Иако се у новијој пракси судова ретко наилази на ситуацију да је окривљени оптужен за држање опојне дроге ради продаје, у ситуацији када неко други треба да изврши продају, а не он лично, треба указати на раније изражен став у одлукама Врховног суда Србије да овај облик кривичног дела из члана 246 став 1 КЗ (држање ради продаје) постоји када је умишљај оптуженог усмерен на неовлашћено држање опојне дроге која је намењена даљој продаји и да је стога потпуно ирелевантно да ли је он лично продаје или неко други. Том својом радњом битно доприноси извршењу кривичног дела неовлашћена производња, држање и стављање у промет опојних дрога из члана 246 став 1 КЗ и том својом радњом је у суштини саизвршилац у реализацији овог кривичног дела⁵⁸.

Након заузетог става од стране највишег суда у Републици, јасно је да свако друго држање опојне дроге, изузев држања ради продаје или за сопствену употребу, није кажњиво. Међутим, прегледом судске праксе стиче се утисак да је, суштински посматрано, „држање опојне дроге“, за које није доказана намера даље продаје, остало да

⁵⁵ Кж1-422/14

⁵⁶ Пресуда Врховног суда Србије у Београду Кж1-3028/09 од 25.11.2009.године

⁵⁷ Пресуда Врховног касационог суда Кзз-133/10 од 09.06.2010.године

⁵⁸ Кж1-1507/06 од 18.09.2006.године, пресуда Врховног суда Србије у Београду

живи у пракси као облик кривичноправне делатности, уз формално додавање појма „за сопствену употребу“, с обзиром да су судови прихватили одбране окривљених да повремено злоупотребљавају опојне дроге и у том циљу држе ради употребе и веће количине опојне дроге, које се са објективног становишта не би могле подвести под појам „мања количина“ из члана 246а КЗ.

2. Прекорачење оптужбе

На наведеним примерима из праксе Апелационог суда у Крагујевцу се види да је у ранијем периоду овај суд заузео став да другостепени суд није овлашћен да на основу резултата претреса и прихватањем одбране окривљеног да је опојну дрогу држао за сопствену употребу, измени правну квалификацију кривичног дела и уместо кривичног дела из члана 246 став 1 КЗ, које му је стављено на терет, истог огласи кривим за кривично дело из члана 246а став 1 КЗ, услед чега су доношене ослобађајуће пресуде за кривично дело из члана 246 став 1 КЗ.

Између апелационих судова није постигнута сагласност по овом питању, па је Врховни касациони суд дао одговор да оптужба није прекорачена тиме што је суд у изреци пресуде изоставио недоказану радњу неовлашћено држање опојне дроге ради даље продаје и отклонио основ теже правне квалификације из члана 246 став 1 КЗ, а прихватањем одбране окривљеног да је опојну дрогу неовлашћено држао за сопствену употребу у чињенични опис кривичног дела у изреци пресуде унео овај елемент кривичног дела из члана 246а став 1 КЗ који није био садржан у оптужници јавног тужиоца⁵⁹.

Одговор Врховног касационог суда је последица израженог става овог суда у раније донетим одлукама, да прекорачење оптужбе на штету окривљеног подразумева измену чињеничног описа радње окривљеног у извршењу кривичног дела који је представљен у оптужном акту, додавањем више криминалних активности, односно веће криминалне воље окривљеног, којим се отежава његов положај у погледу правне оцене дела или санкције. Прецизирање да је опојну дрогу хероин у количини од 2,32 грама држао за сопствену употребу, а не у намери продаје за коју је оптужен и њеним изостављањем, као и радње окривљеног продаје опојне дроге, извршено је у његову корист и тиме је отклоњен основ теже правне квалификације дела окривљеног, па су оцењени као неосновани наводи из захтева за заштиту законитости коју је поднео бранилац окривљеног указивањем на битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438 став 1 тачка 9 ЗКП⁶⁰.

3. Мања количина опојне дроге

Може се сматрати неспорним да количина опојне дроге није од утицаја на постојање неовлашћеног држања опојне дроге ради продаје, као алтернативног облика извршења кривичног дела из члана 246 став 1 КЗ, уколико постоје други докази који упућују на несумњив закључак да се опојна дрога држи у намери даље продаје, дакле, и мала количина опојне дроге, уколико се држи у циљу продаје, представља елемент овог облика кривичног дела. Такође, у односу на извршење овог кривичног дела није релевантна чињеница да ли је окривљени уживалац опојне дроге и да ли му је изречена мера безбедности обавезног лечења наркомана⁶¹.

⁵⁹ Закључак са заједничког радног састанка кривичних одељења Врховног касационог суда и апелационих судова Републике Србије одржаног у циљу уједначавања судске праксе у Београду 06.07.2017.године.

⁶⁰ Пресуда Врховног касационог суда Кзз-13/2017 од 06.02.2017.године

⁶¹ Пресуда Врховног суда Србије у Београду Кж-124/2008

Спорно је у судској пракси која количина опојне дроге представља „мању количину“, будући да је иста прописана као објективан и битан елемент кривичног дела неовлашћено држање опојних дрога из члана 246а КЗ.

Јавни тужиоци су кроз оптужна акта, којима су предузимали кривично гоњење за кривично дело из члана 246а КЗ, заузели став да је то количина за једнократну употребу или према дневним потребама окривљеног за опојном дрогом. Републички јавни тужилац је у свом допису изразио став да постоји оправдање за примену принципа опортунитета у смислу члана 236 ЗКП, у случајевима неовлашћеног држања опојне дроге познате као „марихуана“ у количини до 5 грама, уз све друге околности које се цене и код сваког другог кривичног дела⁶².

Врховни касациони суд нема изражен став о граничној количини опојне дроге у смислу обележја кривичних дела из члана 246 став 1 и члана 246а КЗ, будући да ова чињеница зависи од оцене суда у сваком конкретном случају⁶³. Апелациони судови су безуспешно покушали да уједначе праксу и заузму став о приближној или стриктној граничној количини опојне дроге коју је окривљени неовлашћено држао и при томе је утврђено да је зависник од опојне дроге, те преко које количине би морао проистећи закључак да је та количина сама по себи намењена неовлашћеном стављању у промет, те да ли је то количина од 10 грама хероина, 10 грама кокаина, 50 грама марихуане, 10 таблета спида и друго, или је то нека друга количина.

Законодавац није дао аутентично тумачење овог појма у члану 112 КЗ, као што је то учинио са неким другим појмовима, па су првостепени и другостепени судови препуштени решавању ових питања која су од стране Врховног касационог суда оцењена као чињенична, што је за последицу имало, судећи по презентираној судској пракси, врло различите одлуке, па се стиче утисак, да су једне исте чињенице у истим или сличним околностима различито оцењене.

Питање мање количине опојне дроге за сопствену употребу није од већег значаја уколико јавни тужилац у оптужном акту окривљеном стави на терет кривично дело из члана 246а КЗ, исто питање је релевантно у ситуацијама када јавни тужилац у оптужници, са степеном оправдане сумње, износи тврдњу да је опојна дрога држана ради продаје, а окривљени не спорећи врсту и количину опојне дроге коју држи износи тврдњу да је држи ради сопствене употребе. Из презентираних примера се види да су врло различите количине опојних дрога биле предмет оба кривична дела, па иако су окривљени били зависници од употребе опојних дрога сматрало се, уз присуство осталих околности, да је држање хероина у количини од 1,14 грама, 14,78 грама, марихуане у количини од 488 грама, 20 грама, 32 грама, а код лица који нису зависници држање хероина од 0,54 грама, марихуане у количини од 318 грама, 67 грама, учињено у намери даље продаје. Такође, код окривљених који су зависни од употребе опојних дрога суд је налазио да се ради о кривичном делу из члана 246а КЗ, при држању хероина у количинама од 4 грама, 46 грама, марихуане у количини од 146 грама, а код лица која нису зависници од опојне дроге држање марихуане у количини од 395 грама, 73 грама. У пракси се уочава тенденција повећања количине опојне дроге која је држана за сопствене потребе, па се могу наћи и одлуке да држање марихуане у количини преко пола килограма и више

⁶² Допис Републичког јавног тужиоца А.бр.478/10 од 24.02.2011.године о могућности примене члана 236 ЗКП за кривично дело из члана 246а КЗ РС

⁶³ Став Кривичног одељења ВКС око спорних правних питања у вези којих није постигнута сагласност представника апелационих судова (Петроварадин-25.03.2016.године, Београд-30.06.2016.године, Ниш-30.09.2016.године и Топола (Опленац)-02.12.2016.године)

представља држање опојне дроге за сопствену употребу.

У теорији је изнет интересантан став да „ако је законом предвиђено кажњавање за држање мање количине опојне дроге, тим пре кривично дело постоји ако неко поседује већу количину опојне дроге за сопствену употребу“⁶⁴, али се поставља питање да ли је то била воља законодавца када је увео посебно кривично дело из члана 246а КЗ и декриминализовао држање опојне дроге.

Приликом оцене да ли се опојна дрога држи ради продаје или за сопствену употребу имају се ценити све околности конкретнoг случаја под којима је пронађена опојна дрога, врста и количина опојне дроге (а посебно да ли је пронађена једна или више различитих врста опојне дроге чија се конзумација међусобно искључује или се ретко комбинују од стране зависника или лица која злоупотребљавају опојне дроге), начин паковања (да ли је иста разграмирана у паковањима спремљеним за употребу), анализирају се личне прилике окривљеног (да ли болује од болести зависности од употребе психоактивних супстанци и у складу са тим које су његове дневне потребе како би се спречио настанак апстиненцијалне кризе или је реч о наркофилу - експериментатору који злоупотребљава опојну дрогу без развијеног синдрома физичке или психичке зависности и који може контролисати употребу опојне дроге тако да се не може говорити о његовим дневним потребама), потом се цене породичне прилике (да ли је окривљени ожењен, да ли се стара о породици и издржава је или доприноси издржавању породице, да ли је запослен или се издржава од повремених послова, колику зараду остварује), цене опојне дроге на тржишту, да ли је окривљеном одузет прибор који служи меревању и паковању опојне дроге (електронска вагица за прецизно мерење, пвц фолија за паковање, средства за разблаживање опојне дроге и у којој количини), као и свака друга околност на коју упућују материјални или персонални докази, из које се може закључити постојање намере окривљеног да опојну дрогу прода (текстуалне поруке на мобилном телефону, лична евиденција купаца и дуговања за продају опојне дроге или постојање сведока који указују да су у ранијем периоду куповали или купили опојну дрогу од окривљеног), потом чињеница какав је ранији живот окривљеног (да ли је осуђиван и за које кривично дело). Листа набројаних околности није овим закључена већ је отворена за утврђивање свих других околности које могу указати на намеру продаје опојне дроге. Упоредивање тих околности које су назначене и кроз примере судске праксе најпре се увиђа да у поступку доказивања нема формалних правила доказивања већ да је суд дужан да све доказе цени појединачно, а потом у њиховој међусобној вези и закључке о одлучним чињеницама – чињеницама које су предмет доказивања, изводи на основу свог слободног уверења и слободне оцене доказа, а са друге стране упућује на закључак да је инстанциони суд, као и нижестепени судови, исте околности ценио на другачији начин, што би, посебно код странака, могло створити утисак произвољности.

Чињеница је да законодавац не прави разлику да ли је учинилац кривичног дела из члана 246 лице које болује од болести зависности (наркоман) или лице које повремено злоупотребљава опојну дрогу (наркофил), тако да постоји подједнака могућност да сва ова лица буду извршиоци оба кривична дела.

У пракси апелационог суда је првобитно био изражен став да се кривично дело из члана 246а КЗ односи само на држаоца опојне дроге у количини која је довољна да спречи настанак апстиненцијалне кризе (која је свакако различита у зависности од врсте опојне дроге и степена развијеног синдрома зависности, примера ради до пар грама хероина), а

⁶⁴ Мр Марковић, С., „Злоупотреба опојних дрога и институт (забране) ублажавања казне у пракси Вишег суда у Ваљеву“, LV Редовно годишње саветовање Српског удружења за кривичноправну теорију и праксу, Интермекс, Златибор, септембар 2015.године

потом да се ова инкриминација односи на ону количину опојне дроге која задовољава дневне потребе за опојном дрогом. Овакав став је временом напуштен и уочава се крајње екстензивно тумачење одредбе члана 246а КЗ, тако да се временом све веће количине опојне дроге подводе под појам „мања количина за сопствену употребу“ и тиме се дозвољава стварање залиха опојне дроге не само за више дана већ и месеци. Јавном тужиоцу се замера што није пружио довољно доказа за извесност да се опојна дрога држи ради даље продаје, често уз образложење да тужилац није именовано лица којима је окривљени нудио на продају опојну дрогу, иако нуђење на продају опојне дроге представља посебан алтернативни облик кривичног дела из члана 246 став 1 КЗ. Поштравају се критеријуми за оцену да ли се ради о тежем кривичном делу под плаштом начела *in dubio pro reo* инкорпорираног у процесни закон. Стриктно поштовање правила о терету доказивања не треба доводити у сумњу, међутим, различитост приступа судова и правна оцена да ли су испуњени сви битни елементи кривичног дела, иако зависи од околности конкретног случаја, не сме водити ка разуђеној и неуједначеној судској пракси у мери која, у крајњој линији, може довести до неједнакости грађана пред законом.

Закључна разматрања

Према схватању аутора овог рада, најбоље решење за уједначавање поступања судова је да законодавац изрази своју вољу аутентичним тумачењем израза „мања количина за сопствену употребу“, означавањем да је то „количина потребна или неопходно потребна ради употребе лицима који злоупотребљавају супстанце или препарате који су проглашени за опојне дроге за кратак временски период, а највише до пет дана“ или на другачији начин. На тај начин би се код уживалаца опојних дрога створила извесност око оквирних количина опојне дроге, за чије држање би одговарали по блажој правној квалификацији, а утврђивање „потребне“ и „неопходно потребне“ количине опојне дроге би представљало фактичко питање и одговори би били различити у зависности од врсте опојне дроге и степена зависности од употребе исте или склоности ка њеној злоупотреби.

Иако је у пракси заузет став да се ради о чињеничним питањима, до одговора на која питања се долази доказивањем, према схватању аутора ради се и о правном питању јер суд својом одлуком даје и одговор шта је смисао правне норме, односно бића кривичног дела из члана 246а КЗ. Законодавац је употребио један правни стандард који појам мења своју садржину у зависности од конкретних околности, као што су на пример други стандарди, добар домаћин, правична накнада, најбољи интерес детета и слично, и услед тога је мало вероватно очекивати да *de lege ferenda* уследи закаснило тумачење законских израза. Код решавања правних питања, оцену да ли једна одлучна чињеница одговара апстрактном појму који је дефинисан у норми, суд врши на основу правила тумачења закона и уз примену ставова из правне теорије и јудикатуре.

Начелни ставови би требало да буду присутни у пракси судова и уколико је утврђено да се ради о количини која се објективно не може подвести под појам „мања количина“, а на основу објективних околности конкретног случаја, није утврђена намера продаје опојне дроге, као субјективно обележје дела, онда је нужно доносити ослобађајуће пресуде за кривично дело из члана 246 став 1 КЗ, јер није доказано да је окривљени извршио то кривично дело.

Поступањем судова, описаним у овом раду, стиче се утисак да су многе осуђујуће пресуде за кривично дело из члана 246а став 1 КЗ компромисне природе, да су ситни дилери опојне дроге за које се то „својство“ није могло са извесношћу утврдити, оглашени

кривим за држање опојне дроге за сопствену употребу, иако се ради о објективно великим количинама чије неовлашћено постојање на тржишту свакако представља апстрактну опасност по здравље људи која се огледа не само у продаји опојне дроге, већ и у стављању опојне дроге у промет на други начин, поклањањем, разменом, давањем на уживање и слично, а који мотиви држања опојне дроге нису кажњиви са аспекта одредбе члана 246 став 1 КЗ, која прописује кажњавање само за држање опојне дроге ради продаје, а не ради стављања у промет на други начин.

У ситуацији када је највиши суд одбио да се упусти у чињенична питања и евентуално одреди распон количине опојне дроге за сопствену употребу, ком ставу се начелно не може приговорити, можда у времену које предстоји, има места да се размотри могућност заузимања оквирног – начелног става по том питању, који би заменио законско тумачење тог израза, како би се избегла велика неуједначеност судске праксе (која је, принципијелно посматрано, дозвољена када су у питању различите чињенице), што за собом повлачи не само стручне критике, већ и од стране правне теорије и јавног мњења⁶⁵.

Литература:

1. Јединствена конвенција о опојним дрогама, „Сл.лист СФРЈ – Међународни уговори и други споразуми“, бр.2/64 и Протокол о изменама и допунама ове Конвенције „Сл.лист СФРЈ – Међународни уговори“, бр.3/78 – др закон.
2. Конвенција о психотропним супстанцама, „Сл.лист СФРЈ“ број 40/73.
3. Конвенција УН против незаконитог промета опојних дрога и психотропних супстанци, „Сл.лист СФРЈ-Међународни уговори“, бр.14/90.
4. Кривични закон СФРЈ, „Сл.лист СФРЈ“, бр.44/76, „Службени лист СРЈ“ бр.35/92 од 25.09.1992.године.
5. Основни кривични закон, „Службени гласник РС“ бр.39/03.
6. Кривични законик, „Службени гласник РС“ бр.85/2005.
7. Закон о изменама и допунама Кривичног законика, „Службени гласник РС“, бр.72/09.
8. Проф. др Љубиша Лазаревић, Коментар Кривичног законика Републике Србије, Савремена администрација, Издавачко-штампарско предузеће, Београд, 2006.
9. Мр Саша Марковић, „Злоупотреба опојних дрога и институт (забране) ублажавања казне у пракси Вишег суда у Ваљево“, LV Редовно годишње саветовање Српског удружења за кривичноправну теорију и праксу, Интермекс, Златибор, септембар 2015. године.

⁶⁵ Врховни суд Србије у Београду је сходно чл.28 тада важећег Закона о уређењу судова заузимао правна схватања усвојена на седници кривичног одељења од 2006.године до 2009.године у погледу материјалног и процесног кривичног права, нпр. значење појма „више лица“, „штета великих размера“, код одређених кривичних дела. Закон о уређењу судова („Службени гласник РС“ бр.116/2008) није изричито прописао да је утврђивање начелних правних ставова ради јединствене судске примене права у надлежности Врховног касационог суда, али је у чл.31, између осталог, предвиђено да тај суд обезбеђује јединствену судску примену права и једнакост странака у судском поступку и разматра примену закона и других прописа.

Радоман Спариић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу

КАЗНА ДОЖИВОТНОГ ЗАТВОРА У МЕЂУНАРОДНОМ ПРАВУ И ПРАКСА ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ПРАВО УСЛОВНОГ ОТПУСТА

Расположење и темперамент јавности у погледу поступања са криминалцима и криминалом је један од најсигурнијих тестова цивилизације сваке земље. Мирно и непристрасно препознавање права осуђених криминалаца или особа које су оптужене да су починиле кривично дело против државе, стално преиспитивање оних који имају тешку дужност кажњавања, жеља и спремност за рехабилитацијом у индустријском свету свих оних који су отплатили своје дугове издржавањем казне, неуморни напори ка откривању лековитих и регенеративних процеса и непоколебљива вера да постоји благо које се може пронаћи у свакој особи – ово су симболи који, у поступању са криминалцима и криминалом, представљају и мере нагомилану снагу једног народа и доказ су савремене врлине у њему.

Винстон Черчил

У в о д

Према подацима које је објавио Институт за истраживања политике сузбијања криминала, Биркбек Универзитета у Лондону,¹ од 06.11.2018. године, у свету се тренутно налази у затворима 10,74 милиона људи (било да чека на суђење – притвореници, било на издржавању казне). Међутим, укупан број затворске популације у свету је већи од 11 милиона ако се дода број људи за које се процењује да се налазе у притворским центрима у Кини и затворским камповима у Северној Кореји. У Сједињеним Америчким Државама има више од 2,1 милион затвореника. Кина има приближно 1,7 милиона затвореника (плус непознати број у истражном затвору и другим облицима притвора). Бразил има приближно 700.000 затвореника, у Руској Федерацији има готово 600.000, а око 400.000 затвореника у Индији и на Тајланду. Према истом извештају од 2000. године број затворске популације се повећао за 24% што је приближно исто као и процењено повећање опште популације у свету у истом раздобљу.

Из наведених података се види да је присутна тенденција повећања броја затвореника, као и да се ради о великом броју затворске популације, без обзира на разлоге за високе стопе затварања у појединим земљама.

¹ ICPR Institute for Criminal Policy Research - <http://www.prisonstudies.org/news/icpr-launches-12th-edition-world-prison-population-list> -- Земље са највећом стопом затворске популације - број осуђеника на 100.000. опште популације - су Сједињене Америчке Државе (655 на 100.000.), а следе Ел Салвадор (604), Туркменистан (552), Тајланд (526) и Куба (510). Према наведеном извештају Института од држава бивше СФРЈ, Србија има 10.807 затвореника (154 на 100.000. становника), Хрватска 3.190 (78 на 100.000.), Словенија 1.333. (64 на 100.000.), Македонија 2931 (141 на 100.000.), Црна Гора 1123 (180 на 100.000.), Босна и Херцеговина (Федерација) 1,722 (73 на 100.000.) и Босна и Херцеговина (Република Српска) 863 (66 на 100.000.).

У систему казни, затвор, као казна лишења слободе, се састоји у одузимању слободе кретања учиниоцу кривичног дела. Међу бројним питањима, која се јављају у вези казне затвора као најчешћег облика савременог кажњавања, значајно место заузима питање њене временске одређености, посебно у законодавствима у којима је преузела место најтеже казне. Наиме, у неким савременим законодавствима предвиђена је казна доживотног затвора и најчешће ова казна представља директну замену за смртну казну. Поред доживотне казне затвора, у појединим кривичним законодавствима казна затвора може да буде изречена у трајању од две и више доживотних казни, или да суд изрекне казну затвора у трајању више стотина година.²

Доживотни затвор представља казну лишења слободе чије је трајање условљено дужином живота осуђеног лица. У систему казни се сматра најефикаснијим средством специјалне превенције јер се осуђено лице до краја живота спречава да поново изврши кривично дело. Међутим, у већини модерних законодавстава предвиђена је могућност условног отпуста ових лица, након издржавања једног дужег периода казне, с тим што су претпоставке за његово одобравање посебно прописане. Исто тако предвиђена је и могућност помиловања и амнестије тих осуђеника, због старости или других разлога, па осуда на доживотну казну затвора не значи да ће стварно трајати до краја биолошког живота осуђеног без било каквих изгледа за раније ослобађање. С тим у вези Европски комитет за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања Савета Европе (ЦПТ)³ је у Извештају објављеном 2016. године дао за потребе извештаја аутономно значење доживотне казне затвора према коме казна доживотног затвора представља неодређену казну коју је суд изрекао непосредно након утврђивања кривице за кривично дело које захтева да затвореник буде држан у затвору преостали део његовог живота или до ослобођења у судском, квазисудском, извршном или управном поступку у коме ће бити пресуђено да затвореник више не представља опасност за ширу јавност.

Кроз историју казна доживотног затвора се повезивала са смртном казном и временом је у законодавствима многих држава постала алтернативна казна за најтежа кривична дела. Међутим, првобитна сврха ове замене није била хумане природе у циљу побољшања положаја осуђеног лица, већ његово строже кажњавање које се огледало у принудном раду током издржавања казне и тешким условима у затвору тако да је доживотни затвор изазивао више патње осуђеног лица и био је суровији од смртне казне. Са данашње тачке гледишта, схватање да лица која служе казну доживотног затвора треба да буду додатно кажњена присилним радом и посебно тешким условима у затвору, иако је још увек дубоко укореењено у јавној свести у многим земљама, је очигледно неприхватљиво.

Од свог настанка па до данас, казна затвора уопште, па и казна доживотног затвора, је прошла кроз разне фазе трансформације, тако да је у савременим законодавствима њена сврха да се према осуђеном лицу током извршења казне затвора примењују одговарајуће педагошке и пенолошке методе и садржаји рада како би осуђени усвојио друштвено прихватљиве вредности, а све у циљу његовог лакшег укључивања у услове живота после извршења казне како убудуће не би чинио кривична дела. Иако је ресоцијализација учинилаца кривичних дела један од основних циљева кажњавања, па и изрицања казне доживотног затвора, она има наглашено генерално-превентивно деловање јер се њоме исказује већа одлучност државе у сузбијању најтежих кривичних дела, чиме се јача поверење у правни поредак.

² *Кривично законодавство Сједињених Америчких Држава*

³ <https://rm.coe.int/168078001c> - Европски комитет за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања Савета Европе (CPT) – Ситуација затвореника осуђених на доживотни затвор Извод из 25. Општег извештаја објављеног 2016. године,

Садашња концепција казне доживотног затвора у већини држава чланица Савета Европе је уведена деведесетих година 20. века. Наиме, после ратификације Протокола број 6. уз Европску конвенцију, којом је укинута смртна казна, државе су у својим кривичним законодавствима укинуле смртну казну или ставиле мораторијум на њено извршење, с обзиром да је то био услов за приступање и чланство.⁴ У већини наведених земаља се сматрало да ће јавност подржати укидање смртне казне само ако њена замена буде довољно кажњавајућа. Због тога су казне лица осуђених на смрт биле преиначене у казне доживотног затвора. Као последица укидања и суспензије смртне казне у целој Европи и политике осуде у државама чланицама у односу на тешка кривична дела дошло је до знатног повећања броја изречених казни доживотног затвора, па је тако 2014. године у државама чланицама Савета Европе било укупно 27.000 лица која издржавају казну доживотног затвора.⁵

Казну доживотног затвора познаје велики број савремених држава, како континенталног правног система тако и англосаксонског правног система. С изузетком неколико држава, пре свега, оних насталих на територији бивше Југославије, осим Словеније и Македоније, већина европских држава у систему кривичних санкција предвиђају казну доживотног затвора. Међу тим државама су Немачка, Аустрија, Француска, Руска Федерација, Италија, Турска, Швајцарска, Белгија, Шведска, Мађарска, Бугарска, Холандија, Велика Британија и друге⁶.

Казна доживотног затвора је предвиђена у више међународних правних аката, као што су Римски статут међународног кривичног суда и Статут Међународног кривичног суда за бившу Југославију.

Међународно право

Римски статут међународног кривичног суда

Римски статут међународног кривичног суда⁷ (Римски статут) у свом систему казни поред осталих познаје и казну доживотног затвора. У члану 77. став 1. Римског статута предвиђено је да Суд лицу осуђеном за кривично дело из његове надлежности може изрећи казну затвора на одређени број година, која максимално може да износи тридесет година⁸ или казну доживотног затвора, када је то оправдано због

⁴ Белорусија је једина држава у Европи која у свом кривичном законодавству има прописану смртну казну и извршава је. Кривичним законодавством Руске Федерације је прописана смртна казна али је Русија потписала мораторијум на њено извршење па се она не извршава од 1999. године.

⁵ <https://rm.coe.int/168078001c> - Годишња казнена статистика Савета Европе (СПАЦЕ) 2004.8 и 2014.7.

⁶ Казна доживотног затвора није предвиђена у девет држава чланица Савета Европе и то, Андора, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Хрватска, Норвешка, Португалија, Сан Марино, Србија и Шпанија - <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140557> – *Predmet Vinter i ostali protiv Ujedinjenog Kraljevstva, stav 69*

⁷ Римски статут Међународног кривичног суда (или Римски статут) је међународни уговор којим је створен Међународни кривични суд. Статут је ступио на снагу 01.07.2002. године, након што је ратификован од 60 земаља. „Римски статут“ је након ратификације у скупштини постао саставни део правног поретка Републике Србије, „Закон о потврђивању Римског статута Међународног кривичног суда, Службени лист СРЈ - Међународни уговори број 5/2001“. Међународни кривични суд основан овим Статутом као стално судско тело је надлежан за вођење кривичног поступка против лица за које постоји основана сумња да су починила најтежа кривична дела од међународног значаја, на начин како је то предвиђено Статутом.

⁸ У званичном преводу текста Статута на српски језик објављеном у „Службеном листу“ наведено је „Казну затвора у трајању до 30 дана“ док је у оригиналном тексту на енглеском језику наведено „која максимално може да износи тридесет година“

изузетне тежине кривичног дела и одређених околности везаних за личност окривљеног.

Међутим, чланом 110. став 3. Римског статута предвиђена је могућност условног отпуста када је осуђено лице издржало двадесет и пет година казне доживотног затвора. Према ставовима 4. и 5. члана 110. Статута, приликом преиспитивања изречене казне Суд може да је ублажи уколико утврди да су испуњене једна или више следећих околности: да је од стране осуђеног лица од почетка показана стална жеља и спремност да сарађује са Судом у истрази и поступку; да осуђено лице добровољно помаже у извршавању судских одлука и налога у другим предметима, а нарочито у проналажењу средстава која су предмет наплате новчане казне, одузимања тих средстава или накнаде штете, а која могу бити употребљена у корист жртава; или други моменти који показују јасну и битну промену околности довољну да се ублажавање казне сматра оправданим, како је то регулисано у Правилима поступка и извођења доказа. Ако Суд током првог преиспитивања закључи да нема места ублажавању казне, после тога ће питање ублажавања казне разматрати у интервалима и примењујући критеријуме који су предвиђени у Правилима поступка и извођења доказа.

С тим у вези у Правилима поступка и извођења доказа прописан је поступак и додатни критеријуми везани за преиспитивање казне. Тако је у правилу 223. које носи наслов „Критеријуми за разматрање смањења казне“ прописано да троје судија Жалбеног већа приликом разматрања питања смањења казне, осим напред наведених околности предвиђених Статутом узима у обзир и следеће критеријуме: „Понашање осуђеног лица током лишења слободе, којим доказује истинско дистанцирање од кривичног дела које је извршило; изгледе за ресоцијализацију и успешну реинтеграцију кажњеног лица; да ли би раније пуштање кажњеног лица на слободу довело до значајне друштвене нестабилности; да ли је кажњено лице предузело било какву значајну активност у корист жртава као и да ли би његово раније пуштање на слободу имало икаквог ефекта на жртве и њихове породице и појединачне околности кажњеног лица, укључујући погоршање физичког или психичког здравственог стања или поодмакла старост.“

Даље према правилу 224. став 3. троје судија Жалбеног већа разматрају питање смањења казне сваке три године, осим ако посебном одлуком није одређен краћи временски размак. Наиме, према истом правилу у случају значајне промене околности, ових троје судија могу осуђеном лицу да дозволе да поднесе молбу за преиспитивање казне током трогодишњег периода или током краћег временског периода који тих троје судија одреде.

Статут Међународног кривичног суда за бившу Југославију

Статут Међународног кривичног суда за бившу Југославију⁹, познат под називом Статут Хашког трибунала, за међународна кривична дела наведена у Статуту¹⁰ прописује само казну затвора. У члану 24. став 1. Статута је предвиђено да ће приликом одмеравања казне затвора претресно веће имати у виду општу праксу изрицања затворских казни у судовима бивше Југославије, при чему ће обавезно узети у обзир тежину извршеног кривичног дела (објективне околности) и лична својства оптуженог (субјективне околности). У досадашњем раду Суд је пет лица правноснажно осудио на

⁹ Резолуцијом Савета безбедности ОУН број 827 од 25.05.1993. године усвојен је Статут Међународног кривичног суда за гоњење лица одговорних за озбиљне повреде међународног хуманитарног права извршене на територији бивше СФРЈ почев од 1991. године.

¹⁰ Према Статуту Међународни суд, основан од стране Савета безбедности, је надлежан да кривично гони лица која су починила или наредила да се почине тешке повреде Женевских конвенција од 12.08.1949. године, која су прекришила законе или обичаје ратовања, која су починила геноцид и злочине против човечности.

казну доживотног затвора, док је у односу на једно лице, коме је изречена казна доживотног затвора од претесног већа у току жалбени поступак¹¹.

Према члану 27. Статута Хашког трибунала, казна затвора се издржава у држави коју одреди Међународни суд. Казна затвора се издржава у складу с важећим законским прописима у тој држави, а под надзором Међународног суда. Члан 28. Статута се односи на помиловање или ублажавање казне, и истим је прописано, „Ако према важећим прописима државе у којој осуђени издржава казну затвора он има право на помиловање или ублажавање казне, та држава мора о томе обавестити Међународни суд. Председник Међународног суда, посаветовавши се са судијама, доноси одлуку на темељу интереса правде и општих правних начела“.¹²

Документи Савета Европе

Комитет министара Савета Европе је усвојио низ резолуција и препорука о затвореницима осуђеним на дуготрајне и доживотне казне затвора.¹³ Прва од њих је била **Резолуција бр. 76(2)** Комитета министара од 17.02.1976. године која се односи на поступање према затвореницима који служе дугогодишње затворске казне у којој је државама чланицама дат низ препорука. Између осталог државама чланицама је препоручено да, „Спроведе казнену политику у складу са којом се дуготрајне казне затвора изричу само ако су неопходне ради заштите друштва; обезбеде што раније преиспитивање предмета свих затвореника како би се утврдило да ли им се може одобрити условни отпуст; затворенику одобре условни отпуст под условом да су испуњени законски услови везани за период казне коју је одслужио, чим се може дати повољна прогноза; неодобравање условног отпуста не може бити оправдано искључиво разлозима везаним за општу превенцију; иста она начела која важе за казне дуготрајног затвора прилагоде доживотним казнама затвора и обезбеде да се преиспитивање казне доживотног затвора спроведе, ако не раније, онда после осам до четрнаест година од лишења слободе и да се понавља у редовним временским размацима.“

Значајна је и **Препорука Рец (2003)23** Комитета министара државама чланицама о третману затвореника који издржавају доживотне и друге дугогодишње казне од стране затворских управа¹⁴, коју је усвојио Комитет министара 9.10.2003. године. У ставу 2. Препоруке су изложени циљеви поступања према затвореницима осуђеним на доживотну или дуготрајну казну затвора, а то су, „Да се осигура да затвори буду сигурна и безбедна места за овакве затворенике и за све оне који раде с њима или им долазе у посету; да се предупредити штетне последице дуготрајног или доживотног затвора и да се повећају и побољшају могућности да се ови затвореници успешно ресоцијализују и да

¹¹ <http://www.icty.org/bcs/cases/spisak-presuda> -

¹² <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-140557>, Тачка 66. став 3. - Одредбе сличне онима у члановима 27. и 28. Статута Међународног кривичног суда за бившу Југославију налазе се и у Статуту Међународног кривичног трибунала за Руанду (чланови 26 и 27), Статуту Посебног суда за Сијера Леоне (чланови 22 и 23) и Статуту Посебног трибунала за Либан (чланови 29 и 30).

¹³ Комитет министара Савета Европе разматра предузимање мера потребних за остваривање циља Савета Европе, укључујући склапање конвенција и споразума те прихватање заједничке политике влада држава чланица у погледу појединих питања. У одређеним случајевима закључци Комитета министара могу имати облик препорука владама држава чланица. Иако препоруке нису правно обавезујуће, њима се разрађују постојећи споразуми у оквиру Савета Европе, осигурава примена и ујединачено тумачење Европске конвенције, извршење пресуда Европског суда и успостављају међународни стандарди којима се осигурава остваривање циљева Савета Европе.

¹⁴ <https://npm.rs/attachments/Kompilacija%20dokumenata%20SE-zatvori.pdf>

након пуштања на слободу воде живот у складу са законима”.

Општа начела за поступање према овим затвореницима изложена у препоруци обухватају поред осталих: начело индивидуализације према коме треба узети у обзир постојање различитих личних карактеристика међу осуђеницима који издржавају доживотне и дуготрајне казне затвора и водити рачуна о њима у циљу доношења појединачно прилагођених планова за извршење казне и начело напредовања које захтева појединачне планове за управљање затвореницима са доживотним и дуготрајним казнама који имају за циљ да обезбеде постепено напредовање у оквиру затворског система. Даље се у извештају уз наведену препоруку посебно истиче да: „Препорука Рец (2003)²³ садржи начело да сви затвореници, осим оних који служе изузетно кратке казне затвора, треба да имају могућност условног отпуста. Сходно одредбама ове Препоруке, ово се начело односи и на затворенике осуђене на казну доживотног затвора. Треба, међутим, имати у виду да се препоручује могућност одобравања условног отпуста затвореницима осуђеним на доживотну казну затвора, а не да њима увек треба одобрити условни отпуст.“

Посебно је значајна **Препорука 2003(22) (о условном отпусту)** коју је Комитет министара усвојио 24.09.2003. године. У општим начелима је поред осталог наведено да, „Условни отпуст би требало да има за циљ да помогне затвореницима да лакше учине прелаз између живота у затвору ка животу у заједници у којој поштују закон, путем одређивања таквих услова након отпуста, као и надзора, који би промовисали тај циљ и доприносили јавној безбедности и смањењу криминалитета у заједници. Како би се смањили штетни ефекти затварања и унапредила ресоцијализација/рехабилитација затвореника под условима којима се настоји да се гарантује безбедност заједнице изван затвора, у законодавству би овакав условни отпуст требало учинити доступним свим осуђеним затвореницима, укључујући ту и затворенике осуђене на доживотне казне затвора.

У образложењу наведене препоруке се такође истиче да: „Ни затвореници осуђени на казну доживотног затвора не би требало да буду лишени наде да ће бити ослобођени. Прво, нико не може разумно да тврди да ће сви осуђени на доживотни затвор увек представљати опасност по друштво. Друго, затварање лица која немају никакву наду да ће бити ослобођена ствара озбиљне проблеме управи када је такве затворенике потребно подстаћи на сарадњу и када је потребно позабавити се њиховим деструктивним понашањем, спроводити програме личног развоја, организовати планове извршења казни и штитити безбедност. Земље које у законодавству предвиђају казне доживотног затвора стога треба да уведу могућности за преиспитивање такве казне после одређеног броја година и у редовним временским размацама, како би се утврдило да ли затвореник осуђен на казну доживотног затвора може остатак казне одслужити у заједници и под каквим условима и мерама надзора“.¹⁵

Прописи Европске уније

Чланом 5. став 2. Оквирне одлуке Савета Европске уније од 13.06.2002. године о Европском налогу за хапшење и поступку предаје између Држава чланица

¹⁵ На основу података Европског суда за људска права у већини земаља чланица Савета Европе у којима се може изрећи казна доживотног затвора постоји посебан механизам за преиспитивање казне након што је осуђени издржао одређени минимални период прописан законом (Данске 12 година, Немачка-15, Естонија-30). Такав механизам, који је интегрисан у закону и пракси изрицања казни, познаје право 32 земље чланице Савета Европе. У одређеном броју земаља није предвиђен условни отпуст затвореника осуђених на казне доживотног затвора али се овим лицима дозвољава да поднесу молбу за ублажавање казне доживотног затвора министру, председнику или краљу. У неким од земаља чланица које имају системе условног отпуста се не дозвољава условни отпуст за одређена кривична дела или казне.

предвиђено је: „Ако је кривично дело због којег је издат европски налог за хапшење кажњиво казном доживотног затвора или доживотном мером лишења слободe, извршење предметног налога за хапшење може бити подложно услову да држава чланица која га је издала у свом правном систему предвиђа преиспитивање изречене казне или мере на захтев или најкасније након двадесет година, или примену мере помиловања које лице може затражити у складу са законом или праксом државе чланице која је издала налог за хапшење, а у циљу неизвршења те казне или мере”.¹⁶

Пракса Европског суда за људска права

Европски суд за људска права је у више предмета одлучивао о праву на преиспитивање пресуда и пуштању на условни отпуст лица осуђених на доживотну казну затвора.

У вези наведеног права осуђених лица посебно је значајна пресуда **Винтер и други против Уједињеног Краљевства**, (Представке бр. 66069/09, 130/10 и 3896/10), од 9. јула 2013. године.¹⁷

У Енглеској и Велсу се од укидања смртне казне за убиство изриче казна доживотног затвора. По Кривичном закону из 2003. године судија је дужан да одреди минимални период казне затвора, који осуђени мора да издржи, при чему узима у обзир тежину кривичног дела. Након што издржи минимални период, осуђени може да поднесе молбу за превремено пуштање на слободу Одбору за условни отпуст. Међутим, судија у одређеним случајевима, ако сматра да је лице извршило изузетно тешко кривично дело, може да га осуди на доживотну затворску казну без могућности скраћења казне. У оваквим ситуацијама осуђени може бити пуштен на слободу по одобрењу Државног секретара, који користи ово дискреционо право само из хуманитарних разлога, када је осуђени смртно болестан или пати од тешког инвалидитета.

Пре ступања на снагу Кривичног закона Државни секретар је имао овлашћење да одреди минималну дужину казне коју обавезно морају да одслуже затвореници осуђени на доживотну казну затвора, а против његове одлуке осуђени су могли да изјаве ревизију Високом суду.

Предмет Винтер и остали против Уједињеног Краљевства се односи на тројицу подносилаца представки који су у одвојеним кривичним поступцима у Енглеској и Велсу осуђени за убиства на доживотне казне затвора „без могућности скраћења казне“.¹⁸ У својим представкама Европском суду за људска права, подносиоци су навели да доношење пресуда којима су осуђени на доживотне казне затвора без могућности њиховог преиспитивања и смањења представља злостављање и повреду права зајамченог у члану 3. Европске конвенције.¹⁹

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32002F0584>

¹⁷ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140557>

¹⁸ *Даглас Гери Винтер* је 2008. године осуђен на доживотну казну затвора због убиства супруге, након што је претходно већ издржао девет година у затвору због раније извршеног убиства, *Церели Невил Бамбер* је осуђен на доживотну казну затвора за убиство оца и мајке, који су га усвојили, као и сестре и њених шестогодишњих синова близанаца, и *Питер Хауард Мур* је 1995. убио и измасакрирао четири мушкарца ради свог сексуалног задовољења и осуђен је на доживотну казну затвора.

¹⁹ Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода "Службени лист СЦГ" - Међународни уговори, бр. 9/2003, 5/2005, 7/2005, "Службени гласник РС - Међународни уговори", бр. 12/2010; Члан 3. *Забрана мучења: Нико не сме бити подвргнут мучењу, или нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању.*

С тим у вези Европски суд је најпре навео да државе чланице Конвенције имају право да слободно прописују дужину казни затвора и изричу казну доживотног затвора пунолетним учиниоцима за посебно тешка кривична дела. Међутим, изрицање доживотне казне затвора пунолетним лицима, без могућности да се изврши преиспитивање казне са циљем да буде ублажена, смањена, прекинута или да се осуђеном обезбеди условни отпуст представља кршење члана 3. Конвенције.

Суд налази да се наведени члан Конвенције треба тумачити као да прописује постојање могућности скраћења доживотне казне затвора, у смислу преиспитавања које омогућава домаћим властима да размотре да ли је било битних промена у животу осуђеног, које значе велики напредак ка рехабилитацији, тако да његово даље држање у затвору нема никакве пенолошке сврхе. У супротном казна доживотног затвора без икаквих изгледа да ће доћи до ослобађања или преиспитивања, са собом носи ризик да осуђени никада неће бити у могућности да се искупи за извршено кривично дело, без обзира на то како се понашао у затвору и колико је његов напредак ка рехабилитацији изузетан.

У одлуци се истиче да није био задатак Суда да пропише форму (извршну или судску) коју треба да има преиспитивање казне доживотног затвора, нити да утврди када она треба да се деси, али да су материјали из упоредног и међународног права пред Судом показали јасно да механизам гаранције преиспитивања треба да се уведе најкасније двадесет и пет година након изрицања доживотне казне затвора, са даљим периодичним преиспитивањима након тога (тачка 120 пресуде).

Према наведеној одлуци затвореници који служе доживотне казне затвора имају право да на почетку служења своје казне знају шта морају да ураде како би били узети у обзир за ослобађање и под којим условима, укључујући и питање када ће доћи до преиспитивања њихове казне или када се оно може тражити. Због тога, када домаће право не предвиђа никакав механизам или могућност преиспитивања доживотне казне затвора, питање неспојивости са чланом 3. Конвенције по том основу може се поставити већ у тренутку изрицања доживотне казне затвора, а не само у каснијој фази њеног издржавања.

Европски суд је дакле закључио да је у конкретном случају дошло до повреде члана 3. Конвенције, у односу на сву тројицу подносилаца представки јер Кривични закон из 2003. године није садржао обавезу преиспитивања казне после 25 година, нити су постојали други механизми или могућности за преиспитивање изречених доживотних казни затвора, као и да се супротност са чланом 3. Конвенције по том основу појављује у тренутку изрицања доживотне казне затвора, а не у некој каснијој фази издржавања затворске казне.

Суд је, међутим, нагласио, да утврђивање повреде у предметима подносилаца представки не треба схватити као нешто што им даје изгледе да ће одмах бити ослобођени. То зависи од тога да ли још постоје легитимни пенолошки разлози да наставе са издржавањем казне и од оклоности да ли они треба да остану лишени слободе по основу опасности коју представљају. Ова питања нису се анализирали у конкретном предмету, нити су о њима аргументи изношени пред Судом.

У вези повреде права пуштања на условни отпуст карактеристична је пресуда **Мареј против Холандије**, (Представка бр. 10511/10), од 26. априла 2016. године.²⁰ У наведеном предмету Велико веће Европског суда је констатовало да је у кривичном поступку, који је претходио осуди подносиоца на доживотну казну затвора,

²⁰ <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-162614> - *Џејмс Мареј је 1980. године осуђен на доживотну казну затвора због убиства шестогодишње девојчице, нећакиње своје бивше девојке, ради освете због прекида везе. Помилован је 2014. године, након што му је дијагностификована тешка болест и исте године је преминуо. Након смрти подносиоца представке поступак пред Судом се даље водио по захтеву његовог сина и сестре.*

медицинским вештачењем утврђена потреба за психијатријским третманом осуђеног због проблема са менталним здрављем. Поводом захтева осуђеног за условним отпустом или помиловањем домаћи судови су у више наврата дали негативно мишљење јер се ризик од понављања кривичног дела и даље сматрао високим, а што је последица чињенице да према осуђеном у затвору није примењиван било какав психијатријски или психолошки третман.

Европски суд је нашао да околност што изречена кривична санкција подносиоцу није укључивала меру лечења није ослобађала државу од обавезе да осуђеном пружи психијатријски третман за време издржавања казне, јер је у таквој ситуацији на држави да процени медицинске потребе затвореника како би олакшала његову рехабилитацију и смањила ризик од понављања кривичног дела. Ако неки затвореник има потребу за лечењем, он мора имати могућност да му оно буде пружено, посебно ако његово лечење у пракси условљава могућност да касније добије условни отпуст. Велико веће је даље у овом предмету констатовало да је лечење душевних сметњи од којих је боловао подносилац захтева био предуслов за његов напредак у рехабилитацији и смањењу ризика од понављања кривичног дела, а како није било лечења, нити је постојала било каква процена потреба подносиоца захтева, то се у поступцима за преиспитивање његове казне није могло закључити да је толико напредовао на путу према рехабилитацији да се даље издржавање казне затвора не може оправдати легитимним психолошким разлозима. Суд је закључио да је наведено поступање према осуђеном имало за последицу да ниједан његов захтев за условни отпуст није могао довести до пуштања на слободу, тако да његова доживотна казна фактички није била подложна ублажавању, чиме је дошло до повреде члана 3. Конвенције.

У предмету **Харакчиев и Толумов против Бугарске**, (представке бр. 15018/11 и 61199/12) пресудом изреченом 8. јула 2014. године,²¹ Европски суд је установио повреду члана 3. Конвенције, јер затворски режим који је примењиван на осуђене на казну доживотног затвора није обезбеђивао одговарајуће могућности за њихово напредовање ка рехабилитацији. Наиме, оба подносиоца представки су, сходно важећем домаћем законодавству, казне издржавали у строгим затворским условима који се примењују према затвореницима осуђеним на доживотну казну, а који је подразумевао њихово држање у стално закључаним ћелијама већи део дана и изолацију од осталих затвореника. Суд налази да аутоматско раздвајање затвореника осуђених на доживотну казну затвора од остатка затворске популације, без процене ризика који они представљају, као и непостојање периодичног оцењивања напретка и свеобухватне активности и подстицаја за рехабилитацију и реинтеграцију озбиљно умањује могућност њиховог поправљања, а тиме и реалну могућност да ће у будућности остварити и доказати свој напредак и издејствовати смањење казне.

Сматрам да је интересантно указати и на предмет **Трабелси против Белгије**, (представка бр. 140/10) у коме је пресудом изреченом 4. августа 2014. године²² Европски суд установио повреду члана 3. Конвенције, јер је подносилац представке изручен у земљу која није чланица Савета Европе, у којој се у случају осуде суочава са ризиком доживотне казне затвора без могућности смањења. Наиме подносилац представке

²¹ <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-145639> - Митко Георгиев Харакчиев и Људвик Славов Толумов су 2000 и 2001. године осуђени на доживотне казне затвора због више оружаних пљачки уз убиство.

²² <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-153420> - Низар Трабелси, држављанин Туниса је оптужен у САД да је средином 2000-их или раније, док је био у Немачкој или негде другдје у Европи и у Авганистану, свесно склопио споразум са сарадницима Ал Каиде, укључујући Осаму бин Ладена, да пружа материјалну подршку и ресурсе, да незаконито убија држављане САД на циљаним локацијама у западној Европи и да употреби велику експлозивну нараву (оружје за масовно уништење) да уништи имовину у западној Европи коју су користиле САД и/или министарства или органи САД.

је након издржане вишегодишње казне затвора у Белгији изручен у Сједињене Америчке Државе, ради суђења за кривично дело тероризма, за које му прети казна доживотног затвора, без права на смањење или помиловање. Подносилац представке је изручен иако је Европски суд донео одлуку о привременој мери којом је одредио Влади Белгије да се суздржи од таквог поступка док се не испита меритум тужбе подносиоца представке.²³

З а к љ у ч а к

На крају се може извести закључак да је казна доживотног затвора предвиђена у систему кривичних санкција великог броја европских и других држава. У већини тих земаља присутно је схватање да је за најтеже злочине, са веома високим степеном кривице учиниоца, доживотни затвор сасвим примерена казна, па се не доводи у питање његова криминално-политичка оправданост, нити сагласност са уставом и општеприхваћеним правилима међународног права. Доживотни затвор је допуштен и међународним документима из ове области, а поред осталих, Римским статутом Међународног кривичног суда и Статутом Међународног суда за бившу Југославију. Међутим, у више препорука Комитета министара Савета Европе је наведено да и лицима осуђеним на казне доживотног затвора треба законом дати право на условни отпуст. Исто становиште је заузео и Европски суд у више својих одлука, да се казна доживотног затвора не може прописати или изрећи без права осуђеног да по одређеном основу краће траје, тј., да се трансформише у временску казну (условни отпуст, помиловање, амнестија), као и да време после којег осуђени стиче то право не може бити дуже од двадесет пет година. Право на условни отпуст осуђеном на доживотну казну затовра је предвиђено и Римским статутом и Статутом Хашког трибунала. Из наведеног произилази да казна доживотног затвора има симболички значај, јер она само адекватније изражава тежину неких кривичних дела и степен кривице учиниоца, иако се практично у извршењу може свести на исту дужину као и казна дуготрајног затвора у трајању, на пример 30, 40 или више година, које су такође предвиђене за најтежа кривична дела у земљама које не познају казну доживотног затвора.

Литература:

- Проф. др Зоран Стојановић и проф. др Драгана Коларић - У сусрет закону о изменама и допунама Кривичног законика Србије, доступно на www.nst.org.rs/sites/default/files/docs/Tara_2015_Tom_1.pdf, страници приступљено 08.02.2019. године,

- Ситуација затвореника осуђених на доживотни затвор, Извод из 25. Општег извештаја објављеног 2016. године - Европски комитет за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања Савета Европе (СРТ), доступно на <https://rm.coe.int/168078001c>, страници приступљено 08.02.2019. године,

²³ У члану 46. Европске конвенције, који носи наслов *Обавезност и извршење пресуда*, у ставу 1. прописано је да, „Високе стране уговорнице преузимају обавезу да се повинују правоснажној пресуди Суда у сваком предмету у коме су странке”. Међутим, иако су пресуде и одлуке Европског суда обавезујуће само за државу која је тужена у поступку, ставови Суда изнети у одлукама имају знатно шире значај и утичу на законодавство и судску праксу и других држава потписница Конвенције. Наиме, Европски суд очекује да начела која утврди у било којој својој одлуци буду примењена у свим државама чланицам Савета Европе.

- Др. сц. Петар Новоселец – Темелјне црте новеле Казненог закона Хрватске, доступно на <https://hrcak.srce.hr/87130>, страници приступљено 08.02.2019. године,

- Ненад Ж. Бингулац – Правна природа и сврха казне затвора - доступно на <https://www.cris.uns.ac.rs/.../Disertacija143635231303913.pdf?controlNumber.>, страници приступљено 08.02.2019. године,

- Пракса Европског суда за људска права, доступна на; www.vk.sud.rs/sr/, www.zastupnik.gov.rs/, <https://uredzastupnika.gov.hr/>, <http://hudoc.echr.coe.int>

Есад Вељовић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу

НЕКА ЗАПАЖАЊА У ВЕЗИ ДОСТАВЉАЊА ПИСМЕНА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Без обзира што је Законик о кривичном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11, 101/11, 121/12, 32/13 и 45/13) знатно поједноставио поступак достављања писмена у кривичном поступку, још увек се одредбе о достављању писмена не примењују доследно, због чега се извршена достава супротно тим одредбама сматра неуредном.

Наиме, одредбом члана 243. став 1. ЗКП прописано је да се писмено предаје непосредно лицу коме је упућено, а према ставу 2. овог члана ако се то лице не затекне тамо где се достављање има извршити, писмено се може предати пунолетном члану његовог домаћинства који је дужан да га прими, а ако се члан породичног домаћинства ту не затекне, писмено ће се предати портиру, суседу или председнику кућног савета, уколико на то пристану и тиме се сматра да је достављање извршено. Ставом 3. овог члана прописано је да ако се достављање врши на радном месту лица из става 1. овог члана, а то лице се ту не затекне, писмено се може предати лицу овлашћеном за пријем поште које је дужно да прими писмено или лицу које је тамо запослено, ако оно пристане да прими писмено и тиме се сматра да је достављање извршено.

Судови углавном немају проблема приликом достављања писмена у складу са наведеним законским одредбама, с тим што још увек има случајева да се, уколико се лице коме је писмено упућено не затекне тамо где се достављање има извршити, а присутни су пунолетни чланови његовог породичног домаћинства који су дужни да приме писмена, достава не врши члановима домаћинства, већ се писмено враћа суду или се врши достава одређеним лицима поред чијег имена није назначено у ком својству су примила писмена, односно нема назнаке да ли се ради о пунолетном члану његовог домаћинства, портиру, суседу или председнику кућног савета, већ се само наводи име и презиме тог лица, у ком случају се достава не може сматрати уредном.

Најчешћи пропуст се јавља приликом достављања писмена преко огласне табле, јер се достављање не врши у складу са одредбом члана 243. став 4. и 6. и члана 246. став 1. ЗКП.

Наиме, одредбом члана 243. став 4. ЗКП прописано је да ако лице из става 2. и 3. овог члана које није дужно да прими писмено одбије да то учини, достављач ће оставити обавештење да ће се писмено истаћи на огласној табли суда и по могућству, на интернет страници органа поступка, а по протеку рока од осам дана од дана истицања писмена сматра се да је достављање извршено. Према ставу 6. овог члана ако се на месту где се има извршити не затекне лице из става 2. и 3. овог члана које је дужно да прими писмено, достава ће се извршити на начин предвиђен у ставу 4. овог члана.

Одредбом члана 246. став 1. ЗКП прописано је да ако се достављање писмена окривљеном не може извршити на адресу о којој је окривљени обавестио орган поступка, достављач ће оставити обавештење да ће се писмено истаћи на огласној табли и по могућству, на интернет страници органа поступка, а по протеку рока од осам дана од дана истицања писмена сматра да се је достављање извршено.

Из наведених законских одредаба произилази да се истицање писмена на огласној табли не може извршити пре него што достављач остави обавештење да ће се писмено истаћи на огласној табли и по могућству, на интернет страници органа поступка.

Међутим, неретко се достављање писмена преко огласне табле врши тако што достављач истиче писмено на огласној табли без претходног остављања обавештења да ће се писмено истаћи на огласној табли суда и по могућству, на интернет страници органа поступка, што даљи поступак чини незаконитим, па због оваквог пропуста у поступку по правним лековима другостепени судови враћају списе предмета првостепеном суду како би се отклонио наведени пропуст.

У ситуацији када другостепени суд поводом разматрања жалби на првостепене одлуке врати спис предмета првостепеном суду, ради отклањања овог процесног недостатка, првостепени суд уместо да једноставно примени наведене законске одредбе поново се упушта у достављање писмена преко полиције и беспотребно тражење адресе лица коме треба да се изврши достављање, уместо да на последњој познатој адреси тог лица, без обзира да ли се то лице и даље налази на тој адреси, достављач остави обавештење да ће се писмено истаћи на огласној табли и по могућству, на интернет страници органа поступка, а затим то писмено истакне на огласној табли.

Увидом у одређене предмете уочено је да се више месеци, па и година врши достава појединим окривљенима који се налазе у притвору или затвору. Наиме, када суду није познато где се тренутно налази окривљени, суд покушава преко полиције да прибави податке на којој адреси се окривљени налази, па када полиција утврди да се окривљени налази у притвору или затвору и суд затражи довођење или спровођење окривљеног, неретко се дешава да је окривљени већ пуштен из притвора, односно затвора, те је окривљени и даље недоступан суду.

У таквој ситуацији првостепени суд би требао да, ако се приликом првог достављања утврди да се окривљени не налази на адреси на којој је покушано достављање, преко Министарства правде Републике Србије прибави податак да ли се окривљени евентуално налази у установи за издржавање казне затвора или притвору, па ако се не налази у овим установама, тек тада се може вршити достава у складу са одговарајућим одредбама ЗКП.

Одредбом члана 247. став 4. ЗКП прописано је ако оштећени као тужилац или приватни тужилац има пуномоћника, писмена се достављају само пуномоћнику, а ако их има више само једном од њих, а одредбом става 5. овог члана прописано је да се у складу са ставом 4. овог члана писмена достављају оштећеном који има пуномоћника.

Према томе, уколико оштећени као тужилац, приватни тужилац или оштећени имају пуномоћника, у том случају писмена се достављају само пуномоћнику, а не и оштећеном као тужиоцу, приватном тужиоцу и оштећеном.

Међутим, има случајева да, поред пуномоћнику оштећеног, оштећеног као тужиоцу или приватног тужиоца, суд писмена доставља и оштећеном као тужиоцу, приватном тужиоцу и оштећеном, што је непотребно, тако да се и тиме знатно одуговлачи кривични поступак.

С тим у вези указујем да је дугогодишња пракса да се у оптужним актима јавног тужиоца предлаже испитивање правног представника оштећеног привредног

друштва, што судови прихватају, тако да се у предметима где су привредна друштва оштећена извршеним кривичним делом позивају правни представници тих привредних друштава како би се изјаснили о имовинскоправном захтеву оштећеног привредног друштва и на околности које су им познате у вези извршења кривичног дела, па судови таква изјашњења прихватају као исказе на основу којих утврђују и чињенично стање.

Сматрам да је наведено поступање јавног тужиоца и суда неправилно и незаконито, јер Законик о кривичном поступку уопште не познаје институт правног представника оштећеног.

Наиме, одредбом члана 2. тачка 12. ЗКП прописано је да израз у овом законнику „заступник оштећеног“ има значење законског заступника и пуномоћника оштећеног, оштећеног као тужиоца и приватног тужиоца, што подразумева да привредна друштва и остале оштећене чије је лично или имовинско право кривичним делом повређено или угрожено (члан 2. тачка 11. ЗКП) у кривичном поступку могу да заступају законски заступник или пуномоћник.

Одредбом члана 50. став 1. тачка 3. ЗКП прописано је да оштећени има право да ангажује пуномоћника из реда адвоката, тако да законски заступник оштећеног привредног друштва поред лица запосленог у том привредном друштву може да овласти и адвоката да га заступа у кривичном поступку, с тим што се пуномоћници оштећених не могу испитивати у својству сведока на околност извршења кривичних дела, већ се на те околности испитују сведоци, вештаци и изводе други докази, а пуномоћник оштећеног привредног друштва у току кривичног поступка предузима одређене радње прописане ЗКП, између осталог, подноси имовинскоправни захтев до завршетка главног претреса пред првостепеним судом, а може и да поставља питања оптуженом, сведоцима, вештаку или стручном саветнику и предлаже извођење доказа.

Такође, уочено је да се на повратницама и доставницама уписује само назив писмена које се доставља (позив, пресуда, жалба и др.), без ближе индивидуализације тог писмена, што захтева накнадно утврђивање о којем конкретном писмену се ради, што све доприноси одуговлачењу кривичног поступка. Наиме, на повратници и доставници потребно је уписати, поред назива писмена које се доставља, и следеће податке: уколико се ради о позиву назначити нашта се конкретно односи тај позив; уколико се ради о пресуди, назначити број и датум доношења пресуде; уколико се ради о жалби назначити које лице је изјавило жалбу и када; уколико се ради о налазу и мишљењу вештака или одређеним извештајима и осталим писменима, назначити ко и када је израдио исте.

Јовица Илић,

председник Кривичног одељења Основног суда у Параћину

ПОРЕСКА УТАЈА У ЋУПРИЈИ

Увод

Устав Републике Србије у члану 91. утврђује да се средства из којих се финансирају надлежности Републике Србије, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе обезбеђују из пореза и других прихода утврђених законом, а да је обавеза плаћања пореза и других дажбина, општа и заснива се на економској моћи обвезника.

У лакшим случајевима, избегавањем ове уставне обавезе, врше се порески прекршаји и привредни преступи, а у тежим, кривично дело **пореска утаја**.

Према својим обележјима, ово кривично дело представља специфичан облик преваре.

Објект заштите кривичног дела пореске утаје је фискални систем, а објект напада су порези, доприноси или друге дажбине прописане Законом Републике Србије.

Порези су дажбине које порески обвезници плаћају држави, локалној самоуправи или другим јавним институцијама, који из тих прихода покривају расходе своје делатности, или у циљу накнаде за коришћење одређених услуга.

Доприноси су врста дажбине, који се наплаћују из прихода послодаваца и запослених, у циљу намирања потреба по основу социјалног осигурања (пензијско и инвалидско, здравствено и осигурање у случају незапослености), запослених лица, чланова њихове породице и незапослених лица.

Дакле, ово кривично дело може постојати само ако се избегава плаћање пореза на приходе који подлежу опорезивању, а природа и садржина ових обавеза прописани су сетом пореских закона, због чега је кривично дело пореска утаја, дело са бланкетном диспозицијом, што даље значи да изрека пресуде којом је окривљени оглашен кривим за кривично дело пореска утаја, мора да садржи порески пропис и члан тог прописа, који је прекршен радњама окривљеног.

Законом о изменама и допунама Кривичног законика („Сл.гласник РС“, бр.94/16), у посебном делу Кривичног законика, код кривичних дела против привреде, кривично дело пореска утаја прописано је чланом 225. и примењује се од 01.03.2018.године.

За разлику од пореске утаје предвиђене чланом 229. ранијег Кривичног законика („Сл.гласник РС“, бр.85/05...108/14), ово кривично дело је према Закону о изменама и допунама Кривичног законика претрпело извесне модификације, које се састоје у проширењу лица која могу бити непосредни извршиоци, обележија овог кривичног дела, износа обавезе који се избегава и у погледу законског минимума предвиђене казне.

Наиме, основни облик кривичног дела из чл. 229. Кривичног законика („Сл.гласник РС“, бр.85/05...108/14), и квалификовани облици у ставу 2. и 3., код којих квалификаторну

околност представља износ обавезе коју учинилац избегава, прописивао је:

1. Ко у намери, да потпуно или делимично избегне плаћање пореза, доприноса или других прописаних дажбина, даје лажне податке о **законито стеченим приходима**, о предметима или другим чињеницама које су од утицаја на утврђивање оваквих обавеза или ко у истој намери, у случају обавезне пријаве, не пријави **законито стечени приход**, односно предмете и друге чињенице које су од утицаја на утврђивање оваквих обавеза или ко у истој намери на други начин прикрива податке који се односе на утврђивање наведених обавеза, а износ обавезе чије се плаћање избегава прелази **сто педесет хиљада динара**, казниће се затвором од шест месеци до пет година и новчаном казном.

2. Ако износ обавезе из става 1. овог члана чије се плаћање избегава прелази милион и петсто хиљада динара, учинилац ће се казнити затвором од једне до осам година и новчаном казном.

3. Ако износ обавезе из става 1. овог члана чије се плаћање избегава прелази седам милиона и петсто хиљада динара, учинилац ће се казнити затвором од **две** до десет година и новчаном казном.

Основни облик кривичног дела из члана 225. Закона о изменама и допунама Кривичног законика („Сл.гласник РС“, бр.94/16) у ставу 1. и квалификовани облици става 2. и 3., прописују:

(1) Ко у намери, да он **или друго лице** потпуно или делимично избегне плаћање пореза, доприноса или других прописаних дажбина, даје лажне податке о стеченим приходима, о предметима или другим чињеницама које су од утицаја на утврђивање оваквих обавеза или ко у истој намери, у случају обавезне пријаве, не пријави стечени приход, односно предмете или друге чињенице које су од утицаја на утврђивање оваквих обавеза или ко у истој намери на други начин прикрива податке који се односе на утврђивање наведених обавеза, а износ обавезе чије се плаћање избегава прелази **петсто хиљада динара**, казниће се затвором од шест месеци до пет година и новчаном казном.

(2) Ако износ обавезе из става 1. овог члана чије се плаћање избегава прелази милион и петсто хиљада динара, учинилац ће се казнити затвором од једне до осам година и новчаном казном.

(3) Ако износ обавезе из става 1. овог члана чије се плаћање избегава прелази седам милиона и петсто хиљада динара, учинилац ће се казнити затвором од **три** до десет година и новчаном казном.

(1) На први поглед, упоредним прегледом ова два члана, уочава се најпре, да је законодавац новелираним одредбом члана 225. КЗ, проширио круг лица као непосредних извршилаца овог кривичног дела.

Наиме, извршилац кривичног дела пореска утаја може бити само физичко лице. То лице је најчешће порески обвезник. Међутим, у неким случајевима, извршиоци овог кривичног дела, могу бити и лица која нису порески обвезници, нпр. законски заступници физичких лица (родитељи малолетног лица, старалац пословно неспособног штићеника и др.), који испуњавају пореске обавезе лица која заступају. Овакви случајеви постоје у ситуацији када ова лица, у име пореских обвезника, подносе пријаву са лажним подацима или не поднесу пријаву о стеченим приходима или прикрију податке о предметима или другим чињеницама који су од утицаја на утврђивање пореских обавеза.

Када су у питању субјекти привредног пословања-правна лица и предузетници, ранијом одредбом члана 229. Кривичног законика („Сл.гласник РС“, бр.85/05...108/14), извршиоци овог кривичног дела, били су законски заступници, односно предузетници, док су нпр. књиговође, пуномоћници и др., били процесуирани углавном као саучесници-помагачи или подстрекачи.

Нови Кривични законик прописује да као непосредни извршиоци овог кривичног дела, када су у питању привредни субјекти, сада могу бити процесуирани и друга лица, нпр. књиговођа, заступници по запослењу, прокуристи, оснивачи привредног друштва, одговорна лица у правном лицу, власници капитала, председници управног одбора предузећа, пословође, али и друга лица, која вршењем одређених послова за, и у оквиру тог привредног субјекта, допринесу избегавању пореске обавезе, а притом нису непосредни порески обвезници.

Овакво решење, када је у питању извршилац овог кривичног дела, познавао је и Кривични законик („Сл.лист ФНРЈ“, бр.30/59..37/62 и „Сл.лист СФРЈ“, бр.15/65...11/73), у коме је кривично дело пореска утаја било прописано чланом 235., и Кривични Закон Републике Србије („Сл.гласник СРС“, бр. 26/77.....21/90 и „Сл.гласник СРС“, бр. 16/90...67/2003), у коме је кривично дело пореска утаја било прописано чланом 154., који је на основу одредбе члана 192. став 1. тачка 12) Закона о пореском поступку и пореској администрацији, почетком примене тог закона, од 01.01.2003. године, престао да важи. Истим Законом, одредбом члана 172, прописано је ново кривично дело - избегавање плаћања пореза са, у битном, идентичним законским обележјима као и код кривичног дела пореске утаје из члана 154. став 1. КЗ-а РС, а и са идентично запређеном казном (казна затвора до три године и новчана казна).

(2) Друга карактеристична измена у новелираној одредби члана 225. Кривичног законика, је изостављање из законског описа кривичног дела пореска утаја, придева „**законито**“, из свих облика радње извршења дела. Овакво решење је и логично. Ово стога што било која од законом одређених радњи извршења мора бити предузета само у погледу прихода и предмета који су законито стечени, обзиром да се незаконито, противправно стечена имовина и други предмети, односно приходи не могу опорезивати, већ се исти одузимају. „**Законито стечен приход**“, као битно обележије овог кривичног дела, у досадашњој судској пракси је изазвало доста полемике и проблема, што је имало за последицу и већи број ослобађајућих одлука. Наведена измена, дакле има за циљ да олакша поступање и јавном тужиоцу и суду, када је у питању ово кривично дело, јер се „законито стечен приход“, подразумева и неће се утврђивати као битно обележије.

(3) Преостале две измене у члану 225. Кривичног законика се односе на износ пореске обавезе који се избегава у ставу 1. наведеног члана, тако што износ пореске обавезе који се избегава треба прећи 500.000,00 динара, а законски минимум предвиђене казне у ставу 3., је са 2 године повећан на 3 године затвора.

Радња извршења кривичног дела из члана 225. Кривичног законика је остала идентична, алтернативно одређена и подразумева следеће облике:

-давање лажних података о стеченим приходима, о предметима или другим чињеницама које су од утицаја на утврђивање оваквих обавеза,

-не пријављивање стеченог прихода, односно предмете и друге чињенице које су од утицаја на утврђивање оваквих обавеза и

- прикривање података који се односе на утврђивање наведених обавеза.

У погледу виности, за постојање овог кривичног дела потребан је директан умишљај (свест и воља о постојању кривичног дела). Међутим, за све наведене облике овог кривичног дела, заједничка субјективна околност је намера извршиоца, да се предузимањем неке од наведених радњи делимично или у потпуности избегне плаћање пореза, а све у циљу прибављања противправне имовинске користи. Ако нема овакве намере, онда се може радити о прекршају или привредном преступу.

Резултати истраживања

Циљ овог рада био је да, освртом на кривично дело пореске утаје из чл. 229. Кривичног законика („Сл.гласник РС“, бр.85/05...108/14), а због постојања судске праксе, прикаже социо-демографске карактеристике извршиоца овог кривичног дела, дужину трајања поступака, изречене кривичне санкције, односно, ослобађајуће одлуке и најчешће облике радње извршења, а кроз анализу укупног броја донетих одлука у правоснажно окончаним поступцима на територији Општине Ћуприја.

У периоду од 01.01.2014. - 01.03.2018.године, у Судској јединици Ћуприја, као организационој јединици Основног суда у Параћину, када је у питању кривично дело пореска утаја, правоснажно је окончан кривични поступак у 48 предмета.

Кривичне санкције су изречене у 70 % предмета, апсолутна застарелост наступила је у 16% предмета, 12% је било ослобађајућих одлука, а у 2% предмета је због примене института *ne bis in idem*, поступак обустављен, услед одустанка ОЈТ-а.

Од укупног броја изречених кривичних санкција, 29% су казне затвора а 71% мере упозорења (условне осуде), а обе кривичне санкције су праћене новчаном казном у распону од 30.000,00 динара - 200.000,00 динара.

Најчешћи **облик радње извршења** кривичног дела пореска утаја у наведеном периоду је давање лажних података о законито стеченим приходима или 73%, у 8% случајева се ради о облику не пријављивања законито стеченог прихода, док у 18% случајева се ради о прикривању података који се односе на утврђивање пореске обавезе.

Основни облик кривичног дела пореска утаја, стављен је на терет 18% окривљених, квалификовани облик из става 2., 37%, и 45% из става 3. члана 229.

Дужина трајања поступка од подношења иницијалног акта суду па до правоснажног окончања, у 18% предмета је трајао 6 година, у по 17% предмета 5 година, односно 7 година, а у по 4% окончаних предмета су поступци трајали 9 година, односно завршени исте године.

Окривљени у свим предметима су били мушкарци, сем у једном где је окривљена била жена. Највећи број окривљених је старости од 20-29 година, односно 39%, нешто мање је старости од 30-39 година или 33%, од 40-49 година 8%, преко 50 година 18%, док је проценат окривљених од 18-20 година 2%. Да је без имовине, током поступка, изјаснило се 84% окривљених. У погледу стручне спреме, највећи број је са Средњом стручном спремом или 72%, са Основном школом 18%, а са Вишом/Високом стручном спремом 10%. У 55% случајева, окривљени су били неосуђивана лица.

ЗАКЉУЧАК

У периоду од 01.01.2014. - 01.03.2018.године, на територији Општине Туприја, која према званичним подацима броји 28,951 становника, у спроведеним кривичним поступцима, доказано је извршење 34 кривичних дела пореске утаје. Највећи број извршилаца су лица мушког пола, старости од 20-29 година, а није занемарљив ни број извршилаца старости од 30-39 година. Најчешћи облик радње извршења овог кривичног дела је давање лажних података о законито стеченим приходима. У највећем броју случајева, окривљенима је стављен на терет квалификовани облик из става 3. члана 229. КЗ. Доминатна је кривична санкција условна осуда, а просечна новчана казна, која се као обавезна изриче, износи 50.000,00 динара. Просечна дужина трајања кривичног поступка од подношења иницијалног акта суду до правоснажног окончања је 5 година.

Иако приказани подаци не пружају потпуни закључак о елементима који су били предмет овог истраживања, обзиром да је урађено на територији једне општине која чини 0,41% укупне популације становништва Републике Србије, свакако могу указивати на учесталост кривичног дела пореске утаје на овој територији, најчешће облике радње извршења, врсту и висину кривичне санкције, дужину трајања поступка.

Међутим, оно што је индикативно када је у питању ово сложено кривично дело, је старост највећег броја извршилаца. Ово стога што је највећи број извршилаца старости од 20-29 година, који у објективном смислу нису могли стећи значајно искуство у привредном пословању, да су са Средњом стручном спремом 63%, са Основном школом 32% са, према којима је изречено 41% од укупног броја кривичних санкција, да се 95 % њих изјаснило да је без имовине, а 53% оглашено кривим за став 3., док је 37% за става 2. члана 229., а сви у својству законских заступника-директора или предузетника привредних субјеката које су заступали.

Са становишта дугогодишњег судије практичара, неретко се дешавало да се у конкретним случајевима није радило о лицима којима је обављање привредне делатности слободно и трајно опредељење у виду занимања, већ о лицима која бивају „једнократно“, искоришћени, због лошег имовинског стања, тешких прилика, нужде, лакомислености или недовољне способности за расуђивање, да за одређену новчану накнаду иступају у својству законских заступника у тзв. „фантом фирмама“, и тиме прикрију праве извршиоце овог кривичног дела.

Литература:

1. Устав Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 98/2006 од 10.11.2006. године)
2. Кривични законик („Сл.лист ФНРЈ“, бр.30/59....37/62 и „Сл.лист СФРЈ“, бр.15/65...11/73),
3. Кривични Закон Републике Србије („Сл.гласник СРС“, бр. 26/77.....21/90 и „Сл. гласник СРС“, бр. 16/90...67/2003)
4. Закон о пореском поступку и пореској администрацији („Службени гласник РС“, бр. 80/2002....95/2018)
5. Кривични законик („Сл.гласник РС“, бр.85/05...108/14)
6. Закон о изменама и допунама Кривичног законика („Сл.гласник РС“, бр.94/16)
7. Коментар Кривичног законика, проф.др Зорана Стојановића 2006.година, стр.549.
8. Коментар Кривичног законика, проф.др Љубиша Лазаревић 1995. година, стр.552.

Вељко Турањанин¹,
доцент Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

ЕВРОПСКИ НАЛОГ ЗА ХАПШЕЊЕ КРОЗ ТУМАЧЕЊА ЕВРОПСКОГ СУДА ПРАВДЕ²

I

Европски налог за хапшење (у даљем тексту: ЕНХ) представља резултат вишегодишње активности започете у Тампереу 1999. године,³ а поготово након дешавања од 11. септембра 2001. године. Дана 13. јуна 2002. године донета је Оквирна одлука 2002/584/ПУР о Европском налогу за хапшење и поступцима предаје међу државама чланицама Европске уније. Овом одлуком је много поједностављен систем предаје и представља замену за компликовани поступак екстрадиције, који је у дугогодишњој примени показао низ недостатака (Бабић 2011, 262; Hinarejos 2007, 796). Иако и ЕНХ трпи константне критике (Blackstock 2010, 19), представља један од ретких инструмената признавања судских одлука који је у потпуности имплементиран у ЕУ.

Према члану 1. Оквирне одлуке, ЕНХ представља судску одлуку која је донета од стране судске власти (судска власт обухвата како суд тако и јавна тужилаштва) једне државе чланице ради хапшења и предаје траженог лица од друге државе чланице, ради кривичног гоњења или извршења затворске казне или налога за одузимање слободе. Државе чланице извршавају ЕНХ на основу начела узајамног признавања судских одлука, а сама Оквирна одлука не мења обавезу поштовања основних права и начела садржаних у члану 6. Уговора о Европској унији. У пресуди *АУ*⁴, ЕСП је заузео став да се овај члан тумачи на начин да је судска власт државе чланице извршења дужна да донесе одлуку о сваком ЕНХ који му је послат, чак и ако је у тој држави чланици већ одлучено о претходном ЕНХ који се односио на исто лице и кривично дело, али је други ЕНХ издат само због тога што је у држави чланици издавања подигнута оптужница против траженог лица. Суштински, систем предаје међу чланицама ЕУ базиран је на идеји да све државе деле исте фундаменталне захтеве правичности, захтеване превасходно Европском конвенцијом о заштити људских права и основних слобода (Tinsley 2012, 338). ЕНХ је увео одређене новине у међународно право, међу којима се посебно издвајају принцип узајамног поштовања судских одлука, делимично укидање захтева двоструке кажњивости, поједностављен и бржи систем екстрадиције, те предаја сопствених држављана (Varuly 2009, 11).

ЕНХ може бити издан само под одређеним условима. На првом месту, ЕНХ може бити издан само у случају извршења кривичног дела за које је у држави која га издаје прописана казна затвора од најмање 12 месеци или за које је изречена каза затвора или је издат налог за одузимање слободе у трајању од најмање четири месеца (члан 2. став 1. Оквирне одлуке). Дакле, из области примене ЕНХ искључена су лакша кривична дела, при чему се као меродавно узима право државе која издаје ЕНХ. Затим, ставом 2. истог члана предвиђена је листа од 32 кривична дела за која се може издати ЕНХ, под даљим условом

¹ Доцент Правног факултета Универзитета у Крагујевцу; секретар Српског удружења за кривичноправну теорију и праксу; email: turanjaninveljko@gmail.com.

² Рад представља део ширег истраживања о примени Европског налога за хапшење, који ће у пуном обиму бити објављен у зборнику радова „Казнена политика и превенција криминалитета“ у априлу месецу 2019. године.

³ Погледати на: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm, приступ: 26.02.2019. године.

⁴ С-268/17, пресуда од 25. јула 2018. године.

да је за та кривична дела прописана најмања казна затвора у трајању од три године у држави која издаје ЕНХ, при чему долази до искључења већ традиционалног захтева двоструке кажњивости, тј. да исто дело прописано као кривично дело и у држави која треба да изврши ЕНХ. Ради се о следећим кривичним делима: учествовање у злочиначкој организацији, тероризам, трговина људима, полно искоришћавање деце и дечија порнографија, неовлашћена трговина опојним дрогама и психотропним супстанцама, неовлашћена трговина оружјем, муницијом и експлозивним материјама, корупција, преваре, укључујући и преваре која угрожавају финансијске интересе Европске заједнице у смислу Конвенције од 26. јула 1995. године о заштити финансијских интереса Европске заједнице, прање имовинске користи прибављене кривичним делом, фалсификовање новца, укључујући и евро, рачунарски криминалитет, кривична дела против природне средине, укључујући и илегалну трговину животињским и биљним врстама, олакшавање неовлашћеног преласка државне границе и боравка, убиство, тешка телесна повреда, неовлашћена трговина људским органима и ткивима, отмица, противправно одузимање слободе и узимање талаца, расизам и ксенофобија, организовано или оружано разбојништво, неовлашћена трговина културним добрима, укључујући трговину антиквитетима и уметничким делима, преваре, рекетирање и изнуда, фалсификовање и пиратство производа, фалсификовање и трговина службеним документима, фалсификовање различитих облика средстава плаћања, неовлашћена трговина хормонским супстанцама и осталим стимулансима раста, неовлашћена трговина нуклеарним или радиоактивним материјама, трговина украденим возилима, силовање, подметање пожара, кривична дела из надлежности Међународног кривичног суда, противправно одузимање ваздухоплова и бродова и саботажа. На први поглед овде се и налази листа од 32 кривична дела. Међутим, дубљом анализом самих прописаних дела, а нарочито националних законодавстава, јасно је да се овде налази и много више прописаних кривичних дела. Такође, ставом 3. овог члана је прописано да Савет може једногласном одлуком да прошири ову листу додавањем нових кривичних дела. Коначно, следећим ставом је предвиђена и могућност да за кривична дела која се не налазе на списку може издати ЕНХ и да потраживано лице може бити предато, али под условом да у држави која треба да изврши ЕНХ то дело такође представља кривично дело, без обзира на елементе или опис кривичног дела. Дакле, за кривична дела која се налазе на списку, овај захтев двоструке кажњивости се не примењује. Међутим, уколико погледамо листу наведених кривичних дела изводи се закључак да се суштински ради о кривичним делима за која постоји обавеза националних власти да их пропишу у домаћим законодавствима, те је сувишно постављати услов обостране кажњивости. Додатно, наводи се да постављање овог услова води одугловлачењу поступка, услед чега је укинута захтевање истог (Varuly 2009, 12). Међутим, како је ЕСП заузео став у предмету *Openbaar Ministerie v. A*⁵, држава која треба да изврши ЕНХ не може да захтева да двоструку кажњивост за сва кривична дела, те да при том поставља и додатни захтев да буде прописана најмања казна затвора у трајању од 12 месеци. За кривична дела са листе се не може захтевати овај услов, а меродавно је искључиво законодавство државе која је издала ЕНХ.

У једној од најпознатијих пресуда у вези са ЕНХ, *Advocaten voor de Wereld*⁶, ЕСП је разматрао питања да ли члан 2. став 2. ОО нарушава начела законитости, једнакости и недискриминације. ЕСП је прво нагласио да је Савет имао могућност избора између више правних инструмената којим је могао да регулише питање ЕНХ, попут оквирне одлуке, а да то не мора нужно да буде конвенција, а затим је у више наврата напоменуо да сврха ове оквирне одлуке није хармонизација материјалног кривичног права држава чланица. Стога је прављење разлике између кривичних дела која су наведена у листи и оних која то нису објективно оправдано.

⁵ С-463/15 PPU, решење од 25. септембра 2015. године.

⁶ С-303/05, пресуда од 03. маја 2007. године.

II

Разлози за одбијање извршења ЕНХ могу бити обавезни и факултативни. Чланом 3. Оквирне одлуке су прописани обавезни разлози за одбијање ЕНХ: амнестија у држави извршења, која је надлежна за кривично гоњење у складу са својим правом; *ne bis in idem*; ако је лице на које се односи ЕНХ узраста испод границе која се тражи за кривичну одговорност у држави извршења. Следећим чланом прописано је седам факултативних разлога за одбијање извршења ЕНХ: непостојање двоструке кажњивости (за кривична дела ван листе, али у сваком случају извршење ЕНХ се не може и поред тога одбити у односу на порезе, давања, царину или размену валута у ситуацији у којој у праву државе извршења није прописана иста врста пореза или давања или не садржи иста правила као држава која је издала ЕНХ); литиспенденција, тј. уколико је против лица које је предмет ЕНХ у току кривични поступак због извршења истог кривичног дела због којег је издан ЕНХ; ако је судска власт у држави извршења одустала од кривичног поступка или извршења казне траженог лица због кривичног дела због којег је издан ЕНХ или је обуставила поступак или је у некој држави чланици траженом лицу због истог кривичног дела већ изречена правноснажна пресуда; ако је наступила застарелост кривичног гоњења или извршења казне траженом лицу, у складу с правом државе извршења, а та кривична дела потпадају под надлежност те државе у складу с њеним кривичним правом; ако је судска власт извршења обавештена да је тражено лице правноснажно осуђено у трећој држави због истих кривичних дела, под условом да је, у случају изрицања пресуде, казна издржана или да је у току издржавање казне, или ако пресуда више не може бити извршена у складу са правом државе у којој је пресуда изречена; ако је ЕНХ издан у сврху извршења казне затвора или одузимања слободе, а тражено лице се налази у држави чланици извршења или је њен држављанин, а та држава чланица се обавезује да ће да изврши казну или меру одузимања слободе у складу са домаћим законодавством; ако је ЕНХ односи на кривична дела која су у складу са законодавством државе извршења у целисти или делимично извршена на подручју државе чланице извршења или на месту које се сматра таквим или извршена ван државног подручја државе чланице која је издала ЕНХ, а право државе чланице извршења не омогућава гоњење због истих кривичних дела ако су учињена ван њеног државног подручја.

У поменутој пресуди АУ, ЕСП сматра да члан 3. тачка 2. и члан 4. тачка 3. треба да се тумаче на начин да се ради одбијања извршења ЕНХ на основу једне од тих одредаба није могуће позвати на одлуку државног тужилаштва којом се обуставља истрага покренута против непознатог учиниоца, а у оквиру које је лице против којег је издат ЕНХ испитано само у својству сведока, а да се против њега није водио кривични поступак нити је одлука донета у односу на то лице.

Оквирном одлуком Савета 2009/299/PUP од 29. фебруара 2009. године о измени оквирних одлука 2002/584/PUP, 2005/214/PUP, 2006/783/PUP, 2008/909/PUP и 2008/947/PUP ради јачања права лица у поступку и подстицања примене начела узајамног признавања одлука донетих на суђењу у одсуству дотичног лица имплементиран је члан 4а, којим је предвиђен додатни разлог за факултативно одбијање извршења ЕНХ. Наиме, правосудни орган извршења може да одбије да изврши ЕНХ који је издан ради извршења казне затвора или одузимања слободе, ако се лице није лично појавило на суђењу које је као резултат имало наведену одлуку, осим ако се у ЕНХ наводи да је лице у складу са додатним условима у поступку према националном законодавству:

А) благовремено

1. било лично позвано те тиме обавештено о предвиђеном датуму и месту суђења које је резултирало наведеном одлуком, или је на други начин примило службено обавештење о

предвиђеном датуму и месту суђења, тако да се недвосмислено утврдило да је лице било упознато са предвиђеним суђењем и

2. било обавештено да се одлука може донети у случају непојављивања на суђењу или

Б) било упознато са предвиђеним суђењем и опуномоћило правног заступника, којег је именовало дотично лице или држава, да га брани током суђења, те да га је то лице заиста и бранило или

В) након достављања одлуке и након што је изричито обавештено о праву на понављање поступка или жалбу, при чему то лице има право да учествује у поступку у којем могу да се преиспитају кључне чињенице предмета за једно са новим доказима, што може да доведе до укидања почетне одлуке:

1. изричито изјавило да не оспорава одлуку или

2. није захтевало понављање поступка нити је уложило жалбу или

Г) јој одлука није лично достављена, него

1. ће јој бити лично достављена без одуговлачења након предаје, те ће бити изричито обавештено о свом праву на понављање поступка или на жалбу, при чему то лице има право да учествује у поступку у којем се могу преиспитати кључне чињенице предмета заједно са новим доказима, што може да доведе до укидања почетне одлуке и

2. ће бити обавештена о року у којем мора да захтева понављање поступка или за подношење жалбе, како се наводи у ЕНХ.

Затим, ако је ЕНХ издан ради извршења казне затвора и мере одузимања слободе из става 1. тачке Г), а лице на које се односи није претходно примило никакво службено обавештење о вођењу кривичног поступка против себе, оно може, када буде обавештено о садржају ЕНХ, захтевати примерак пресуде пре предаје. Одмах по пријему обавештења о таквом захтеву, орган издавања преко органа извршења доставља примерак пресуде траженом лицу. Захтев траженог лица не сме да одгађа поступак предаје нити одлуку о извршењу ЕНХ. Том лицу се пресуда доставља само у информативне сврхе, тј. овде се не ради о формалном достављању пресуде нити то утиче на применљиве рокове за понављање поступка или улагање жалбе. Ако се лице предало под овим условима, те захтева понављање поступка или је уложило жалбу, задржавање тог лица у очекивању понављања поступка или поступка по жалби све до окончања тих поступака преиспитује се по праву државе чланице издавања, било по службеној дужности било по захтеву тог лица. Такво преиспитивање посебно обухвата могућност одлагања или прекида задржавања. Понављање поступка или поступак по жалби почињу благовремено по предаји (члан 4а ОО).

Према члану 6. ОО, судска власт која издаје/извршава ЕНХ јесте орган који издаје/извршава ЕНХ у складу са националним законодавством дате државе, а свака држава је у обавези да одреди судску власт у складу са националним законодавством. Генерално, под овај појам потпадају судови и јавна тужилаштва, али не и полицијски и управни органи (Ђурђић 2012, 26). У *Poltorak*⁷ пресуди ЕСП је нагласио да је појам „судска власт“ аутономни појам ЕУ, који треба да се тумачи на начин да полицијска служба није обухваћена овим појмом, тако да се ЕНХ који је издала полиција ради извршења пресуде којом је изречена казна затвора не може сматрати судском одлуком. Потом, у предмету *Kovalkovas*⁸, ЕСП је заузео став да ни министар правосуђа не спада у појам „судске власти“, тј. да се ЕНХ који је издало министарство правосуђа ради извршења пресуде којом је изречена казна затвора не може сматрати судском одлуком.

Чланом 8. прописана је садржина ЕНХ. Наиме, исти мора да садржи: идентитет и држављанство траженог лица; име, адресу, бројеве телефона и телефакса те адресе за

⁷ С-452/16 PPU, пресуда од 10. новембра 2016. године.

⁸ С-477/16 PPU, пресуда од 10. новембра 2016. године.

електронску пошту судске власти која је издала ЕНХ; доказ о постојању извршне пресуде, налога за хапшење или друге извршне судске одлуке с истим дејством; природу и правну квалификацију кривичног дела; опис околности у којима је кривично дело извршено, укључујући време, место и степен учествовања траженог лица; изречену казну, ако постоји правноснажна пресуда, или све прописане казне за кривично дело у складу са правом државе чланице која је издала налог; ако је могуће, остале последице кривичног дела. ЕНХ мора да буде преведен на службени језик или на један од службених језика државе чланице извршења, при чему свака држава чланица у тренутку усвајања ОО или касније да изјави да прихвата превод на један или више службених језика установа Европских заједница. Наведена одредба била је предмет разматрања пред ЕСП у случају *Bob-Dogi*⁹, када је заузет став да се у члану 8. појам налог за хапшење тумачи у смислу националног налога за хапшење, који је различит од ЕНХ. У случају да ЕНХ не садржи податке о постојању националног налога за хапшење, правосудни орган извршења не сме да поступа по ЕНХ, ако, с обзиром на достављене податке и друге информације с којима располаже, тај орган утврди да ЕНХ није ваљан будући да је издат без стварног издавања националног налога за хапшење. Потврда, пак јавног тужиоца националног налога за хапшење који је издала полиција у сврху кривичног гоњења, јесте одлука судске власти у смислу члана 8. ОО (*Özçelik*¹⁰).

Према члану 12. ОО, ако је лице ухапшено на основу ЕНХ, судска власт одлучује да ли ће задржати тражено лице, у складу с правом државе чланице извршења. Ухапшено лице у сваком тренутку може бити привремено пуштено на слободу у складу с домаћим правом државе чланице извршења, под условом да надлежни орган те државе чланице предузме све мере које сматра потребним како би спречило бекство тог лица (члан 12. ОО). Затим, судска власт државе извршења одлучује, у роковима и под условима који су прописани Оквирном одлуком, да ли треба предати тражено лице. У случају да судска власт државе извршења утврди да су информације која је доставила држава чланица која је издала ЕНХ недовољне и да не омогућавају доношење одлуке о предаји, од ње се захтева да у хитном року достави тражење податке, а посебно оне које из чланова 3-5. и члана 8. Оквирне одлуке, те у том циљу може да остави рок за достављање информација, узимајући у обзир рокове за поступање који су прописани у члану 17. Оквирне одлуке. Судска власт државе која је издала ЕНХ може у било ком моменту да достави све корисне додатне информације (члан 15. ОО).

У бројним одлукама, ЕСП је узимајући у обзир став 2. члана 15. Оквирне одлуке, дао конкретне примере када суд има право да захтева додатне информације које сматра неопходним како би донео одлуку о предаји. С једне стране, то може представљати кочницу у примени ЕНХ, али са друге стране на овај начин долази до повећања нивоа сигурности у овај правни инструмент, чиме се његова будућност не доводи у питање. Хронолошки посматрано, у пресуди *Mantello*¹¹, ЕСП је разматрао питање тражења додатних информација о природи пресуде донете у држави чланици у контексту примене принципа *ne bis in idem*. Затим, информације о пристанку у случају накнадне предаје (*Melvin West*¹²), информације о предвиђеним условима притвора у држави која је издала ЕНХ (*Aranyosi and Căldăraru*¹³), информације о разлозима због чега ЕНХ не спомиње национални налог за хапшење (*Bob Dogi*¹⁴), информације у вези са суђењем у одсуству

⁹ С-241/15, пресуда од 01. јуна 2016. године.

¹⁰ С-453/16 PPU, пресуда од 10. новембра 2016. године.

¹¹ С-261/09, пресуда од 16. новембра 2010. године.

¹² С-192/12, пресуда од 28. јуна 2012. године.

¹³ С-404/15 и С-659/15, пресуда од 05. априла 2016. године.

¹⁴ С-241/15, пресуда од 01. јуна 2016. године.

(*Tupikas*¹⁵), информације о предаји малолетника (*Piotrowski*¹⁶). У пресуди *M.L.*¹⁷ ЕСП је заузео став да тражење додатних информације може бити последње средство и то у изузетним случајевима за пробијање рока из члана 17. Оквирне одлуке.

Будући да је један од основних циљева увођења ЕНХ био поједностављење и убрзање поступка предаје, у члану 17. су прописани рокови за његово извршење. Наиме, ЕНХ се обрађује и извршава као хитан предмет. У случајевима у којима тражено лице пристаје на предају, правноснажна одлука о извршењу ЕНХ требало би да буде донета у року од 10 дана након пристанка, а у осталим случајевима у року од 60 дана од дана хапшења. Ако, у посебним случајевима, ЕНХ не може бити извршен у прописаним роковима, обавештава се судска власт која је издала ЕНХ, наводећи разлоге кашњења, у ком случају рок може бити продужен за још 30 дана. Све док судска власт не донесе коначну одлуку о ЕНХ, осигурава испуњавање материјалних предуслова потребних за делотворну предају траженог лица, док свако одбијање извршења мора бити образложено. Уколико, у специјалним околностима, држава чланица не може да испоштује рокове, она, наводећи разлоге за кашњење обавештава Европаст, а држава чланица према којој друга држава чланица континуирано касни обавештава Савет како би се провођење Оквирне одлуке оценило на ниову држава чланица (члан 17. ОО).

За ову област је значајан и члан 23. ОО. Наиме, њиме је прво прописано да се тражено лице предаје што је могуће раније, на начин који договарају органи о којима је реч. Затим, лице се предаје најкасније десет дана након доношења правноснажне одлуке о извршењу ЕНХ. Ако је предаја лица у овом року спречена околностима на које не може да утиче ниједна од држава чланица, судска власт обе државе чланице ступају у контакт и договарају нови датум предаје. У том случају, предаја се обавља у року од десет дана након договореног новог датума. Предаја може бити одгођена, у изузетним околностима, због озбиљних хуманитарних разлога, попут основаног разлога за уверење да би се тиме угрозило здравље или живот траженог лица. Извршење ЕНХ обавља се одмах након престанка тих разлога, а за нову предају се договара нови рок, аналогно наведеном. Међутим, по истеку наведених рокова лице се пушта на слободу ако се налазило у притвору (члан 23. ОО).

Према ставу ЕСП у предмету *Lanigan*¹⁸, Члан 15. став 1. и члан 17. ОО треба да се тумачи на начин да судска власт извршења остаје у обавези да донесе одлуку о извршењу ЕНХ и након истека рокова који су наведени у члану 17. Затим, члан 12. ОО, а у вези са чланом 17. и у светлу члана 6. Повеље Европске уније о основним правима, треба да се тумачи на начин да се у наведеном случају не противи задржавању траженог лица, у складу с правом државе чланице извршења, чак и ако укупно трајање периода задржавања тог лица премашује наведене рокове, под условом да то трајање није претерано с обзиром на обележја поступка у предмету из главног поступка, што је дужан да провери суд који је упутио захтев. Ако судска власт извршења одлучи да оконча задржавање траженог лица, тада је дужна да привремено пуштање на слободу пропрати сваком мером коју сматра нужном ради спречавања бег, као и да осигура испуњавање материјалних предуслова потребних за делотворну предају траженог лица све док се не донесе коначна одлука о извршењу ЕНХ.

Затим, у предмету *Vilkas*¹⁹, ЕСП сматра да члан 23. став 3. ОО треба да се тумачи у

¹⁵ C-270/17, пресуда од 10. априла 2017. године.

¹⁶ C-367/16, пресуда од 23. јануара 2018. године.

¹⁷ C-220/18, пресуда од 25. јула 2018. године.

¹⁸ C-237/15 PPU, пресуда од 16. Јула 2015. године.

¹⁹ C-640/15, пресуда од 25. јануара 2017. године.

смислу да у ситуацији попут оне у главном поступку правосудни орган извршења и правосудни орган који издаје налог договарају нови датум предаје на основу те одредбе ако предаја траженог лица у року од десет дана након првог новог датума предаје договореног применом те одредбе буде спречена због поновљеног отпора који то лице пружа, под условом да ти органи због изузетних околности нису могли да предвиде тај отпор и ако се последице тог отпора на предају нису могле избећи ни уз сву потребну пажњу наведених органа, а што је на суду који је упутио захтев да провери. Такође, члан 15. став 1. и члан 23. ОО треба да се тумаче у смислу да су исти органи дужни да договоре нови датум предаје у случају истека рокова одређених у члану 23.

III

Европски налог за хапшење је изазвао многобројне полемике у националним правним системима, у којима су уследиле одлуке домаћих судова које су доводиле у питање како Оквирну одлуку о ЕНХ тако и правну природу трећег стуба Европске уније, на пример у Немачкој (Tomuschat 2006), Италији (Grasso 2013), Пољској (Lazowski 2005, 569), Чешкој (Sarmiento 2008, 174) или Румунији (Tinsley 2012, 338). Уставни суд Пољске је измене у Законику о кривичном поступку у циљу усаглашавања са Оквирном одлуком прогласио неуставним у правцу издавања домаћих држављана, да би потом пољски законодавац изменио члан 55. Устава, чиме наведена забрана више није била апсолутна (NuBburger 2008, 169).

Већ на први поглед је било јасно да је Оквирна одлука далеко од савршене, а уследила је и богата судска пракса како Европског суда за људска права тако и Европског суда правде. У годинама које су наступиле донет је низ прописа којима је побољшан систем ЕНХ, као што су Оквирна одлука Савета 2009/299/PUP од 29. фебруара 2009. године о измени оквирних одлука 2002/584/PUP, 2005/214/PUP, 2006/783/PUP, 2008/909/PUP и 2008/947/PUP ради јачања права лица у поступку и подстицања примене начела узајамног признавања одлука донетих на суђењу у одсуству дотичног лица, затим Директива 2013/48/EU од 22. септембра 2013. године о праву на приступ адвоката у кривичном поступку и у поступку на основу Европског налога за хапшење те о праву на обавештавање треће стране у случају одузимања слободе и на комуникацију с трећим лицима и конзуларним органима, потом Директива 2016/1919 од 26. септембра 2016. године о правној помоћи осумњиченим и окривљеним лицима у кривичном поступку и тражени лицима у поступку на основу Европског налога за хапшење, Директива 2012/13/EU од 22. маја 2012. године о праву на информисање у кривичном поступку, Директива 2010/64/EU од 20. септембра 2010. године о праву на тумачење и превођење у кривичним поступцима, те Директива 2016/800 од 11. маја 2016. године о гаранцијама у поступку за децу која су осумњичена или оптужена у кривичном поступку.

Тако, према члану 10. Директиве 2013/48/EU од 22. септембра 2013. године о праву на приступ адвоката у кривичном поступку и у поступку на основу Европског налога за хапшење те о праву на обавештавање треће стране у случају одузимања слободе и на комуникацију с трећим лицима и конзуларним органима, државе чланице треба да осигурају да тражено лице има право на приступ адвокату у држави чланици извршења одмах по хапшењу на основу ЕНХ. Узимајући у обзир садржај права на приступ браниоцу у држави чланици извршења, тражена лица имају право на приступ браниоцу на такав начин и у таквом моменту који омогућава траженим лицима да остваре своја права делотворно и у сваком случају, без непотребног одлагања од тренутка одузимања слободе; право на састанак и комуникацију са браниоцем који га заступа и право на присуство браниоца, и у складу с националним законодавством, на учешће браниоца у саслушању

траженог лица од стране извршеног правосудног органа. У случају учествовања браниоца приликом саслушања, то се записнички констатује. Надлежни орган у држави извршења, без непотребног одлагања након одузимања слободе, обавештава тражено лице да има право на браниоца у држави која је издала ЕНХ. Улога тог браниоца у држави чланици која је издала налог јесте помоћ браниоцу у држави чланици извршења на такав начин да пружи том браниоцу информације и савет ц циљем делотворног остваривања права траженог лица. Ако тражено лице жели да оствари своје право на именовање браниоца у држави чланици која је издала налог, а нема већ таквог браниоца, надлежни орган у држави чланици извршења одмах обавештава надлежни орган у држави чланици која је издала налог, а потом надлежни орган те државе чланице, без непотребног одлагања, пружа информације траженом лицу како би му олакшала именовање браниоца. Право траженог лица да именује браниоца у држави чланици која је издала налог не доводи у питање рокове који су утврђени у ОО нити обавезу правосудног органа да одлучи, у оквиру временских рокова и прописаних услова да ли ће бити извршена предаја тог лица (члан 10.).

Потом, предвиђено је и да се права која су прописана члановима 4., 5., 6., 7., 9. и ако се примењују привремена одступања на основу члана 5. став 3. у члану 8. примењују *mutatis mutandis* и на поступак по основу ЕНХ. Наиме, ради се о томе да државе чланице поштују поверљивост комуникације између осумњичених/оптужених лица и њихових бранилаца у остваривању права на приступ браниоцу. Наведена комуникација укључује састанке, кореспонденцију, телефонске разговоре и друге облике комуникације према националном законодавству (члан 4. Директиве). Државе чланице осигуравају да осумњичени/оптужени којима је одузета слобода имају право да најмање једно лице, попут сродника или послодавца, које сами именују, буде обавештено о одузимању слободе, без непотребног одлагања ако тако желе. Ако се ради о детету (лицу млађем од 18 година), државе чланице осигуравају да носилац родитељске одговорности за дете што је пре могуће буде обавештен о одузимању слободе и о разлозима за то, осим ако би то било противно најбољим интересима детета, у ком случају се обавештава друго одговарајуће одрасло лице. Међутим државе чланице могу да привремено одступе од примене ових права ако је то оправдано с обзиром на посебне околности случаја, ако постоји хитна потреба за спречавањем озбиљних штетних последица по живот, слободу или физички интегритет лица или ако постоји хитна потреба за спречавањем ситуације у којој би вођење кривичног поступка могло бити озбиљно угрожено. Ако државе чланице одступе од примене загарантованих права у случају детета, оне обезбеђују да надлежни орган који је одговоран за добробит детета буде без одлагања обавештено о одузимању слободе детету (члан 5. Директиве). Након тога је одређено да државе чланице обезбеђују да осумњичени/оптужени којима је одузета слобода имају право на комуникацију без непотребног одлагања са најмање једним лицем, нпр. сродником којег сами именују. Ово право се може ограничити или одложити с обзиром на нужне захтеве или размере оперативних захтева (члан 6. Директиве).

Осумњичени/оптужени који су страни држављани, а којима је одузета слобода, имају право да обавесте конзуларне органе државе чији су држављани о одузимању слободе без непотребног одлагања и на комуникацију с тим органима ако то желе. Међутим, уколико осумњичени/оптужени имају два или више држављанстава, могу да одаберу које ће конзуларне органе да обавесте, ако желе иједно, и с којим ће комуницирати. Затим, имају право на посету од стране конзуларних органа, право на разговор и кореспонденцију с њима те право да конзуларни орган организује правно заступање. Остваривање наведених права може да се уреди националним законодавством, под условом да такво законодавство омогућава да се у целини постигне сврха загарантованих права (члан 7. Директиве). Сва привремена одступања до којих може да

дође морају да буду сразмерна и да не прелазе оквир онога што је потребно, морају бити строго временски ограничена, не базирају се искључиво на врсти и тежини наводног кривичног дела и не доводе у питање целокупну правичност поступка. Она се могу одобрити у зависности од околности конкретног случаја, а доносе је орган правосуђа или други надлежни орган, под условом да се та одлука може предати на судско преиспитивање (члан 8. Директиве). Када је у питању наведени члан 10. Директиве, не доводећи у питање национално законодавство које захтева обавезну одбрану, у погледу сваког одрицања права, државе чланице обезбеђују да осумњчени/оптужени прими, у усменом или писменом облику, јасне и задовољавајуће информације на једноставно и разумљивом језику, о садржини дотичног права и могућим последицама одрицања од њега, те да се одрицање од права даје добровољно и недвосмислено, што се записнички констатује у складу са националним законодавством. На крају, државе чланице обезбеђују да наведена лица могу накнадно опозвати одрицање од права, у било ком моменту током кривичног поступка и да буду обавештени о тој могућности. Опозив ступа на снагу од момента када је учињен (члан 9. Директиве).

Затим, према члану 5. Директиве 2016/1919 од 26. септембра 2016. године о правној помоћи осумњиченим и окривљеним лицима у кривичном поступку и тражени лицима у поступку на основу Европског налога за хапшење, држава чланица извршења осигурава да тражена лица од тренутка хапшења на основу ЕНХ имају право на правну помоћ док не буду предана или док одлука о томе да неће да буду предана не постане правноснажна. Држава чланица која је издала налог осигурава да тражена лица која подлежу поступку на основу ЕНХ ради спровођења кривичног поступка и која остварују своје право на избор браниоца у држави чланици која је издала налог као помоћ браниоцу у држави чланици извршења у складу са чланом 10. ставовима 4. и 5. Директиве 2013/48 имају право на правну помоћ у држави чланици која је издала налог за потребе таквог поступка у држави чланици извршења, у оној мери у којој је правна помоћ нужна за осигуравање делотворног приступа правосуђу. Наведено право на правну помоћ може да подлеже провери имовинског стања, приликом којег се узимају у обзир сви релевантни и објективни чиниоци, попут прихода, имовине и породичних прилика тог лица, трошкови правне помоћи браниоца и животни стандард у држави чланици, како би се, на основу критеријума који се примењују у тој држави чланици утврдило да ли окривљеном или осумњиченом недостаје средстава за плаћање правне помоћи браниоцу (члан 5. у вези са чланом 4. ставом 3.). Потом, према члану 7. исте Директиве, државе чланице морају да осигурају одговарајуће оспособљавање за лица која учествују у доношењу одлука о правној помоћи на основу ЕНХ.

IV

Као што се види већ на први поглед из наведеног текста, примена ЕНХ је све само не једноставна. Иако се сматра јединим инструментом узајамног признавања судских одлука који је у потпуности имплементиран, то истовремено не значи да и даље у готово свим државама ЕУ постоје снажни притисци за амандманима на текст Оквирне одлуке. Проблем поштовања људских права загарантованих Европском конвенцијом о заштити људских права и основних слобода се најчешће истиче као примарни аргумент против ЕНХ. Није спорно да овај систем није идеалан, али је свакако много допринео убрзању поступка изручења који је годинама уназад одликован изузетном спорашћу и компликованашћу. Компаративно посматрано, судије и тужиоци махом сматрају ЕНХ ефикасним инструментом. Оно што би се могло истаћи као чињеница јесте да да лоше стране ЕНХ махом акцентују теоретичари. Иако писац ових редова припада истој бранши, сматра да је знатно већи проценат позитивних страна ЕНХ, а негативне могу да се отклоне правилном применом у пракси. За разлику од екстрадиције, просечно време предаје код

ЕНХ износи 14 дана са пристанком (који даје око 50% ухапшених) и мање од два месеца без пристанка. Статистички посматрано, 2005. године је издато 6894 ЕНХ, а извршено 836, 2006. године је издато 6889 ЕНХ, а извршено 1223, 2007. године је издато 10883 ЕНХ, а извршено 2221, 2008. године је издато 14910 ЕНХ, а извршено 3078, 2009. године је издато 15827 ЕНХ, а извршено 4431, 2010. године је издато 13891 ЕНХ, а извршено 4293, 2011. године је издато 9784 ЕНХ, а извршено 3153, 2012. године је издато 10665 ЕНХ, а извршено 3652, 2013. године је издато 13142 ЕНХ, а извршено 3476, 2014. године је издато 14948 ЕНХ, а извршено 5535, а 2015. године је издато 16144 ЕНХ, а извршено 5304.²⁰

- Библиографија

- Baruly, B. "European Arrest Warrant under Constitutional Attack." *Vienna Online J. on Int'l Const. L. vol. 3, no. 1*, 2009: 4-26.
- Blackstock, J. "The European Arrest Warrant - Briefing and Suggested Amendments." *New Journal of European Criminal Law, vol. 1*, 2010: 16-30.
- Grasso, C. "The European Arrest Warrant under the Scrutiny of the Italian Constitutional Court." *New Journal of European Criminal Law, Vol. 4, Issue 1-2*, 2013: 120-133.
- Hinarejos, A. "Recent Human Rights Developments in the EU Courts: The Charter of Fundamental Rights, the European Arrest Warrant and Terror Lists." *Human Rights Law Review, vol. 7, no. 4*, 2007: 793-811.
- Lazowski, A. "Constitutional Tribunal on the Surrender of Polish Citizens under the European Arrest Warrant. Decision of 27 April 2005." *European Constitutional Law Review, no. 1*, 2005: 569-581.
- NuBburger, A. "Poland: The Constitutional Tribunal on the Implementation of the European Arrest Warrant." *Int'l J. Const. L., vol. 6*, 2008: 162-170.
- Sarmiento, D. "European Union: The European Arrest Warrant and the Quest for Constitutional Coherence." *Int'l J. Const. L., vol. 6*, 2008: 171-183.
- Tinsley, A. "The Reference in Case C-396/11 Radu: When Does the Protection of Fundamental Rights Require Non-Execution of a European Arrest Warrant." *Eur. Crim. L. Rev.*, 2012: 338-352.
- Tomuschat, C. "Inconsistencies: The German Federal Constitutional Court on the European Arrest Warrant." *European Constitutional Law Review, 2*, 2006: 209-226.
- Бабић, М. *Међународно кривично право*. Бања Лука: Правни факултет у Бањој Луци, 2011.
- Ђурђић, В. "Европски налог за хапшење." *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду, број 1*, 2012: 21-37.

²⁰ https://e-justice.europa.eu/content_european_arrest_warrant-90-en.do, приступ: 05.03.2019. године.

ПРАВНИ СТАВОВИ, ЗАКЉУЧЦИ И ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА

КРИВИЧНО ОДЕЉЕЊЕ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ, НА СЕДНИЦИ
ОДРЖАНОЈ ДАНА 05.09.2018. ГОДИНЕ, РАЗМАТРАЛО ЈЕ СПОРНА ПРАВНА
ПИТАЊА ДОСТАВЉЕНА ОД СТРАНЕ ОСНОВНИХ И ВИШИХ СУДОВА СА
ПОДРУЧЈА ОВОГ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА

Спорна правна питања разматрана на заједничком радном састанку представника кривичних одељења Виших судова са подручја Апелационог суда у Крагујевцу који је одржан у Јагодини дана 25.05.2018. године

I

Прво спорно правно питање гласи: „Да ли је јавни тужилац овлашћен да се приликом закључења споразума о признању кривичног дела обавезе (и такву своју обавезу унесе у сам споразум) да суду предложи укидање притвора против окривљеног који се налази у притвору, односно да суду предложи да се против окривљеног који се налази на слободи одреди притвор који ће трајати до одлуке суда о споразуму о признању кривичног дела, односно до неког другог прецизираног момента?“ а сагласан **одговор** кривичних одељења виших судова: „Тужилац је овлашћен да приликом преговарања о споразуму о признању кривичног дела у споразум унесе и свој предлог или сагласан предлог странака да се притвор укине или евентуално продужи до одређеног процесног момента-односно до упућивања окривљеног на издржавање казне.“

Једногласно је прихваћен усаглашен став кривичних одељења виших судова.

Друго спорно правно питање гласи: „Уколико се прихвати став према којем је јавни тужилац овлашћен да се приликом закључења споразума о признању кривичног дела обавезе да суду предложи укидање притвора против окривљеног који се налази у притвору, односно да суду предложи да се против окривљеног који се налази на слободи одреди притвор који ће трајати до одлуке суда о споразуму о признању кривичног дела односно до неког другог прецизираног момента, да ли је суд овлашћен да такав споразум прихвати делимично (у смислу да прихвати споразум о признању кривичног дела, а да одбије предлог за укидање притвора-будући да се о споразуму о признању кривичног дела одлучује пресудом, а о притвору решењем)“ а сагласан **одговор** кривичних одељења виших судова је да не треба одбити споразум уколико се не прихвата предлог странке за укидање притвора, а суд ће ценити да ли је мера притвора предложена у складу са законом, али ће о томе одлуку донети независно од прихватања споразума у свим осталим елементима које је обавезан да цени приликом доношења одлуке.

Једногласно је прихваћен одговор да суд одлучује о споразуму пресудом, а о притвору решењем. Суд ће ценити да ли је мера притвора предложена у складу са законом, али ће о томе одлуку донети независно од прихватања споразума у свим осталим елементима које је обавезан да цени приликом доношења одлуке.

Треће спорно правно питање гласи: „Када се осуђени обрати суду за доношење решења о рехабилитацији у смислу члана 572 ст.2 ЗКП ако орган надлежан за вођење казнене евиденције не донесе решење о наступању законске рехабилитације, да ли се у том случају спроводи поступак који је прописан за судску рехабилитацију (чл.573-577 ЗКП), односно да ли се спроводе претходне провере, одређује рочиште за одлучивање о молби на које се позивају осуђени и његов бранилац, ако га има, јавни тужилац и представник завода у коме је издражавао казну затвора, или суд, након што спроведе потребна проверавања у смислу чл. 570 ЗКП, зависно од добијених резултата, доноси решење о законској рехабилитацији или решење о непостојању услова за законску рехабилитацију?“, а сагласан **одговор** кривичних одељења виших судова: „Одлуци о испуњености услова за законску рехабилитацију по захтеву осуђеног у смислу чл.572 ЗКП претходе провере које спроводи орган задужен за казнену евиденцију на захтев суда, а одлуку о законској рехабилитацији доноси веће из чл.21 ст.4 ЗКП по узимању изјаве од јавног тужиоца (чл.572 ст.3 ЗКП).“

Једногласно је прихваћен усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

Четврто спорно правно питање гласи: „Да ли је могуће заменити новчану казну казном затвора у ситуацији када је пресуда којом је ова казна изречена постала правноснажна након што је наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења?“, а сагласан **одговор** кривичних одељења виших судова да: „У наведеној ситуацији када наступи застарелост кривичног гоњења не постоји могућност да се дозволи извршење казне, па ни извршење новчане казне заменом за казну затвора.“

Поводом овог питања није прихваћен усаглашени одговор кривичних одељења виших судова, већ је *једногласно прихваћен одговор да се након правноснажности пресуде може утврђивати само наступање застарелости извршења казне, али не и наступање застарелости кривичног гоњења.*

Пето спорно правно питање гласи: „Да ли суд може заменити новчану казну казном затвора у случају када је новчана казна изречена решењем о исправци пресуде, а као таква није наведена у изворнику нити у писменом отпрамку пресуде?“, а сагласан **одговор** кривичних одељења виших судова да: „Новчана казна се не може заменити казном затвора, с обзиром да се ради о суштинској измени изреке пресуде у делу о казни, која се не може мењати решењем о исправци пресуде.“

Једногласно је прихваћен усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

Шесто спорно правно питање гласи: „У ситуацији када се законски заступник малолетног лица одрекао трошкова кривичног поступка који се односе на награду браниоцу малолетног лица (који је ангажован од стране законског заступника) и то писменим поднеском пре доношења одлуке о жалби коју је бранилац изјавио против одлуке суда којим је његов захтев за исплату трошкова заступања одбијен, да ли је жалба браниоца у описаној ситуацији дозвољена?“, а сагласан **одговор** кривичних одељења виших судова да: „Законски заступник малолетног лица је овлашћен да се одрекне трошкова кривичног поступка који се односе на награду ангажованог браниоца малолетног лица, те у таквој ситуацији жалба адвоката против решења суда којим је захтев за исплату награде одбијен, није дозвољена.“

Једногласно је прихваћен усаглашени одговор кривичних одељења виших судова.

II

Расправљајући о спорним правним питањима у вези којих кривична одељења виших судова са подручја Апелационог суда у Крагујевцу нису усагласила своје ставове, на наведеном заједничком радном састанку, Кривично одељење Апелационог суда у Крагујевцу усвојило је следеће одговоре:

Прво спорно правно питање гласи: „Суд је по захтеву осуђеног за изрицање јединствене казне преиначењем правноснажних пресуда применом одредби за дела извршена у стицају, донео пресуду која је постала правноснажна и извршна. У међувремену је прихваћен и захтев осуђеног за понављање поступка сходно чл. 479 ЗКП, по пресуди која је на напред наведени начин преиначена, а појединачна казна која је том пресудом изречена, ушла је у састав јединствене казне затвора. С обзиром да пресуда којом је изречена јединствена казна није подобна за извршење поставља се питање каква одлука поводом тога треба да буде донета.“

Став Апелационог суда је да се пресуда у односу на коју је поднет захтев за понављање поступка не може издвојити и поново учинити самосталном пре него што суд на поновљеном претресу одлучи о пресуди којом је окривљени, којем је раније суђено у одсуству, био осуђен.

Друго спорно правно питање гласи: „Како ће поступити суд у случају оптужбе за кривично дело убиство из члана 113 Кривичног законика и кривично дело из члана 348 став 4 у вези става 1 КЗ када је окривљени инкриминисане радње лишења живота предузео ватреним оружјем-пиштољем за време важења Наредбе о легализацији оружја („Сл.гласник РС“ бр.53/17) од 30.05.2017.године?“

Став Апелационог суда је да власници оружја могу бити изложени кривичном гоњењу ако се из околности случаја може закључити да радње неовлашћеног ношења ватреног оружја нису предузели ради легализације оружја.

Овим одговором је измењен ранији став кривичног одељења Апелационог суда у Крагујевцу.

Приредила:
Председник Кривичног одељења – судија,
Оливера Бојовић

ЗАКЉУЧЦИ
СА ЗАЈЕДНИЧКОГ РАДНОГ САСТАНКА КРИВИЧНИХ ОДЕЉЕЊА ВРХОВНОГ
КАСАЦИОНОГ СУДА И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ОДРЖАНОГ У ЦИЉУ УЈЕДНАЧАВАЊА СУДСКЕ ПРАКСЕ
(БЕОГРАД, 28.06.2018. ГОДИНЕ)

I

Одговори Врховног касационог суда на питања у вези којих кривична одељења Апелационих судова нису постигла сагласност на претходно одржаном заједничком радном састанку:

1. Питање: Да ли адвокату припада награда за састављање поднеска којим се захтева накнада трошкова кривичног поступка (трошковника)?

Одговор: Браниоцу припада награда за састављање поднеска у ситуацијама када након доношења ослобађајуће, или одбијајуће пресуде као и у случају обуставе кривичног поступка у правноснажним одлукама није употпуности одлучено о трошковима кривичног поступка, својим поднеском без обзира како је он назван (захтев, трошковник и или др) тражи поступање суда ради остваривање права на накнаду трошкова кривичног поступка који припадају окривљеном.

2. Питање: Да ли у чињеничном опису за кривично дело превара када је оштећени правно лице мора бити наведено име физичког лица које се доводи у заблуду или одржава у заблуди или је довољан навод да се у заблуду доводи или у заблуди одржава овлашћено лице установе, банке и томе слично?

Одговор: Пожељно би било да у чињеничном опису дела овлашћено лице које се доводи у заблуду или одржава у заблуди буде одређено личним подацима, међутим, уколико то није учињено, онда то лице треба бити што ближе „одредиво“ према својој функцији или пословима које обавља у оштећеном предузећу, како би на основу тога кроз образложење одлуке могло бити идентификовано.

3. Питање: Да ли је другостепени суд у обавези приликом укидања првостепене пресуде и враћања предмета на поновно суђење, члан 458. ЗКП да испита ако се према окривљеном примењује мера забране напуштања стана из члана 208. ЗКП, да ли још постоје разлози за примену мере и да донесе решење о продужењу или укидању мере?

Одговор: Другостепени суд је у обавези приликом укидања првостепене пресуде и враћање предмета на поновно суђење, члан 458. ЗКП да испита ако се према окривљеном примењује мера забране напуштања стана из члана 208. ЗКП, да ли још постоје разлози за примену мере и да донесе решење о продужењу или укидању мере.

II

Одговор Врховног касационог суда на питање око којег су се Апелациони судови усагласили на претходној седници:

Питање: Да ли ће бити изузет по члану 37. став 1 тачка 4 ЗКП судија члан већа у трећестепеном поступку ако је у истом предмету пре доношења другостепене пресуде која је предмет трећестепеног суда раније учествовао као члан другостепеног већа у доношењу одлуке којом је укинута првостепена пресуда

Одговор: Прихваћен је у потпуности усаглашен одговор апелационих судова и то да судија у таквој ситуацији неће бити изузет као члан већа.

Приредила:
Председник Кривичног одељења – судија,
Оливера Бојовић

ЗАКЉУЧЦИ
СА ЗАЈЕДНИЧКОГ РАДНОГ САСТАНКА КРИВИЧНИХ ОДЕЉЕЊА ВРХОВНОГ
КАСАЦИОНОГ СУДА И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ОДРЖАНОГ У ЦИЉУ УЈЕДНАЧАВАЊА СУДСКЕ ПРАКСЕ
(НИШ, 28.09.2018. ГОДИНЕ)

I

Одговори Врховног касационог суда на питања у вези којих кривична одељења Апелационих судова нису постигла сагласност на претходно одржаном радном састанку:

1. Питање:

„Да ли је против осуђујуће пресуде којом је окривљени оглашен кривим због кривичног дела које се гони по службеној дужности, дозвољена жалба супруге окривљеног у корист окривљеног, када супруга у поступку има својство оштећеног?“

Одговор:

„Против осуђујуће пресуде којом је окривљени оглашен кривим због кривичног дела које се гони по службеној дужности, није дозвољена жалба супружника окривљеног у корист окривљеног, када супружник у поступку има својство оштећеног?“

2. Питање:

„У процесној ситуацији када у предмету има већи број оптужених и већи број њихових бранилаца, а објављивању пресуде присуствује сам један бранилац који тражи продужење рока за жалбу, који суд (председник већа) уважава и продужава рок за жалбу, без навођења да се исти односи само на тог браниоца, да ли одређени рок од стране суда (председника већа) важи само у односу на тог браниоца или важи за све учеснике у поступку.

Одговор:

„У процесној ситуацији, када у предмету има већи број оптужених и већи број њихових бранилаца, а објављивању присуствује само један бранилац који тражи продужење рока за жалбу, који суд (председник већа) уважава и продужава рок за жалбу, без навођења да се исти односи само на тог браниоца, одређени рок од стране суда (председника већа) важи за све учеснике у поступку.

3. Питање:

„Да ли се осуђујућа пресуда у кривичном поступку може заснивати искључиво или у одлучујућом мери на исказу саокривљеног из предистражног поступка, саслушаног у смислу чл. 289 ст. 4 ЗКП, којим он терети окривљеног у погледу радњи извршења кривичног дела у ситуацији када:

- а.** саокривљени у поступку истраге и на главном претресу користи право да не износи одбрану и одбије да одговори на питање суда и одбране окривљеног (брани се ћутањем),
- б.** саокривљени у поступку истраге и на главном претресу измени одбрану и не терети окривљеног?“

Одговор:

„Исказ саоокривљеног из предистражног поступка дат у смислу одредбе чл. 289 ст. 4 ЗКП, у датим процесним ситуацијама са аспекта законитости није недозвољен доказ сходно одредби чл. 397 ст. 6 ЗКП, с тим да у сваком конкретном случају треба посебно ценити његову доказну вредност у односу на остале изведене доказе, а посебно да на тај начин не би била злоупотребљена наведена процесна решења да би се повредило право окривљеног на одбрану.“

II

Кривична одељења апелационих судова имају усаглашене ставове у погледу следећих спорних правних питања:

1. Питање:

„Питање се односи на кривично дело за које је предвиђен скраћени поступак с тим што је окривљеном за кривично дело из чл. 195 КЗ, осуђено по чл. 507 ст. 2 ЗКП, те му је правноснажном пресудом изречена условна осуда, а потом је покренут поступак за опозив условне осуде и иста је опозвана, али је за опозив условне осуде осуђени сазнао тек када је лишен слободе, па је поднео захтев за понављање поступка опозива условне осуде. Да ли је захтев дозвољен?“

Усаглашен став:

„Може се сматрати да је осуђеном осуђено у одсуству ако је донето решење о суђењу у одсуству, ако није не може се поновити по том основу, већ треба тражити друге разлоге за понављање.“

2. Питање:

„Да ли се радња достављања правноснажне пресуде од стране суда који је пресуду донео са клаузулом правноснажности Управи која је надлежни орган за извршење кривичне санкције, узима и третира као радња којом се прекида рок застарелости извршења кривичне санкције или до прекида рока застарелости долази само предузимањем радњи надлежног органа, у циљу извршења кривичне санкције, а то су радње које предузима Управа за извршење кривичних санкција (директно према осуђеном лицу)- позив осуђеном лицу, издавање наредбе за довођење осуђеног лица, потерница и др.“?

Усаглашен став:

„Радња достављања правноснажне пресуде од стране суда који је пресуду донео са клаузулом правноснажности, Управи која је надлежни орган за извршење кривичне санкције, узима се третира као радња којом се прекида рок застарелости извршења кривичних санкција.“

Приредила:
Председник Кривичног одељења – судија,
Оливера Бојовић

ЗАКЉУЦИ
СА ЗАЈЕДНИЧКОГ РАДНОГ САСТАНКА КРИВИЧНИХ ОДЕЉЕЊА ВРХОВНОГ
КАСАЦИОНОГ СУДА И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ОДРЖАНОГ У ЦИЉУ УЈЕДНАЧАВАЊА СУДСКЕ ПРАКСЕ
(УЖИЦЕ, 30.11.2018. ГОДИНЕ)

1. ПИТАЊЕ: Којом одлуком, пресудом или решењем ће суд прихватити споразум о признању кривичног дела и огласити окривљеног кривим, ако су се јавни тужилац и окривљени, који је млађе пунолетно лице, споразумели да му се изрекне васпитна мера?

Представници кривичних одељења једногласно су прихватили следећи

ОДГОВОР: Суд треба да прихвати споразум о признању кривичног дела решењем, с обзиром да се васпитне мере изричу решењем у смислу члана 78. став 3. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, а такво решење одговара пресуди у смислу члана 16. став 4. ЗКП без обзира што је чланом 317. став 1. прописано да ће суд пресудом прихватити споразум о признању кривичног дела.

2. ПИТАЊЕ: На који начин наплатити судске трошкове по правноснажној пресуди када је пребивалиште окривљеног у иностранству?

Представници кривичних одељења једногласно су прихватили следећи

ОДГОВОР: Питање није довољно јасно формулисано због тога што није наведено више детаља који се односе на окривљеног, као на пример да ли је реч о страном држављанину. Ипак се одговор може свести на то да предлог за извршење ради наплате судских трошкова треба поднети надлежном извршном судији. Уколико је у питању осуђени који је страни држављанин, наплата судских трошкова не може се извршити путем предлога који се подноси надлежном извршном судији, с обзиром на то да Закон о извршењу и обезбеђењу предвиђа општу месну надлежност суда према месту пребивалишта или боравишта извршног дужника, односно према месту где се налази његова имовина. У ситуацији када је осуђени држављанин Србије који има пребивалиште у иностранству, евентуална принудна наплата потраживања трошкова кривичног поступка сходно наведеном закону, могла би бити извршена принудним путем уколико има непокретност у Србији. Извршном повериоцу је на тај начин омогућено добијање решења о извршењу као и упис извршног дужника ради намирења у време када се за то стекну услови. У неким случајевима могуће је применити билатерални уговор или међународну конвенцију у кривичним стварима.

3. ПИТАЊЕ: Уколико се осуђени према коме је уз казну изречена мера безбедности обавезног лечења алкохоличара на слободи не подвргне лечењу на слободи или престане да се јавља на лечење, ко је функционално надлежан да одлучи

о принудном извршењу мере безбедности, да ли веће из члана 21. став 4. ЗКП или судија за извршење кривичних санкција, као и на који начин се мера принудно извршава, да ли се осуђени задржава у установи или се спроводи на сваки појединачни преглед?

Представници кривичних одељења једногласно су прихватили следећи

ОДГОВОР: Питање није довољно прецизно. Из садржине питања произилази да је мера обавезног лечења алкохоличара изречена у смислу члана 84. став 4. КЗ уз новчану казну, условну осуду, судску опомену или ослобођење од казне, у ком случају се она извршава на слободи, јер да је та мера изречена уз казну затвора у смислу члана 84. став 2. КЗ онда би се извршавала у заводу за извршење казне или у одговарајућој здравственој или другој специјализованој установи.

Функционално надлежан да одлучи о принудном извршењу те мере безбедности је ванпретресно веће из члана 21. став 4 ЗКП с обзиром да је чланом 353. став 1. тог закона прописано да о изрицању мере безбедности обавезног лечења алкохоличара суд одлучује пошто прибави налаз и мишљење вештака из чега произилази да исти суд одлучује и о принудном извршењу изречене мере безбедности а чланом 21. став 4. ЗКП прописано је да веће од троје судија доноси одлуке ван главног претреса из чега следи закључак да је функционално надлежно за принудно извршење мере безбедности. Такође чланом 205. став 1. Законика о извршењу кривичних санкција прописано је да упућивање лица на извршење мере обавезног лечења алкохоличара врши надлежни суд који је изрекао меру у првом степену а чланом 205. став 4. истог закона, да ако се лице не јави установи на лечење или самовољно напусти започето лечење установа ће одмах о томе обавестити надлежни суд, а не судију за извршење кривичних санкција, који наређује његово довођење, односно издавање потернице.

Судија за извршење кривичних санкција штити права притвореника, осуђених лица и лица којима је изречена мера безбедности обавезног лечења алкохоличара када се спроводи у заводу у смислу члана 34. став 1. Закона о извршењу кривичних санкција, тако да не може да буде функционално надлежан за принудно извршење такве мере безбедности.

4. ПИТАЊЕ: Да ли је износ добијен приликом обрачуна награде тумачу у складу са Правилником о сталним судским тумачима, бруто или нето износ?

Представници кривичних одељења једногласно су прихватили следећи

ОДГОВОР: У рачуну којим је тражена исплата трошкова треба да стоји да ли се ради о нето или бруто износу па ће рачуноводство у складу са тим извршити исплату на начин који је законом прописан, односно на нето износ извршиће уплату пореза на доприноса или извршити исплату бруто износа. Наведено питање није правно већ је техничко, па у зависности од тога шта се рачуном потражује, извршиће се одговарајућа исплата са обрачунатим порезом и доприносима или без њих. Најчешће се захтевом потражује нето износ али се потражује награда у бруто износу, онда мора бити изричито наведено да је у таквој награди већ обрачунат порез и доприноси.

5. ПИТАЊЕ: Како ванпретресно веће поступа у ситуацији ако осуђени поднесе суду захтев за судску рехабилитацију лица које је више пута осуђивано у смислу члана 100. КЗ (више осуда различитих судова, појединачне казне су мање од три године) да ли треба одржати рочиште у смислу члана 575. став 2. ЗКП или само

на сеници већа, након узимања изјаве од јавног тужиоца донети одлуку о испитивању услова из члана 98. став 2. КЗ у погледу сваког кривичног дела за које је осуђен?

Представници кривичних одељења једногласно су прихватили следећи

ОДГОВОР: Неопходно је одржати рочиште у складу са правилима која су прописана у члану 573. до члана 576. ЗКП. Одлуку доноси ванпретресно веће.

6. ПИТАЊЕ: Какву ће одлуку да донесе ванпретресно веће ако осуђени поднесе захтев за рехабилитацију пресуде која је након правноснажности више пута преиначавана по захтеву за изрицање јединствене казне?

Представници кривичних одељења једногласно су прихватили следећи

ОДГОВОР: Рехабилитација се не односи на пресуду већ на осуђено лице. Кад је суд донео пресуду којом је у поступку за изрицање казне узео као утврђене појединачне казне из преиначених пресуда и окривљеног осудио на јединствену казну, правноснажне пресуде којом су изречене појединачне казне узете као утврђене у поступку изрицања јединствене казне, изгубиле су самосталност од дана правноснажности пресуде у поступку спајања казни од када искључиво та пресуда даље егзистира.

7. ПИТАЊЕ: Да ли и коју одлуку ће донети кривични суд у ситуацији када му је достављен предмет из прекршајног суда а оба поступка су покренута везано за исти чињенични опис, односе се на истог окривљеног и на исти догађај који се десио у исто време, на истом месту и истоветним радњама окривљеног, с обзиром на то да ће се поступак наставити и довршити пред кривичним судом имајући у виду начело *ne bis in idem*. Треба напоменути да прекршајни суд поводом достављања својих списа не доноси било какво решење, нити другу одлуку већ самим достављањем списа кривичном суду завршава се поступак пред прекршајним судом без доношења било какве одлуке?

Представници кривичних одељења једногласно су прихватили следећи

ОДГОВОР: У описаној ситуацији суд не доноси било какву одлуку везано за достављање прекршајних списа већ се ради о правотехничкој ствари попут увида у списе неког другог суда или органа. Прекршајни суд је на основу члана 183. став 2. Закона о прекршајима у обавези да достави списе предмета надлежном суду на даље поступање и о томе обавести подносиоца захтева онда када захтев за покретање прекршајног поступка садржи податке о томе да је поводом истог догађаја покренут кривични поступак или поступак за привредни преступ, те је ставом 3. истог члана прописано да ће прекршајни суд тако поступити и онда када је сазнао да се поводом истог догађаја води кривични поступак или поступак за привредни преступ.

8. ПИТАЊЕ: Ако је приликом одлучивања о спајању казни за окривљене учествовао судија у кривичном већу, да ли касније поводом захтева за условни отпуст од стране истог окривљеног, може учествовати у већу судија који је одлучивао по захтеву за спајање казне?

Представници кривичних одељења једногласно су прихватили следећи

ОДГОВОР: Судија који је одлучивао у већу о тзв. спајању казни, мора се

изузети из већа које одлучује о молби за условни отпуст. Такве околности представљају разлог за изузеће судије прописан у члану 37. став 1. тачка 4. ЗКП због тога што је приликом одлучивања о спајању казни учествовао у доношењу мериторне одлуке.

9. ПИТАЊЕ: Имајући у виду одредбу из чл. 183. став 2. и 3. Законика о прекршајима и чињеницу да се поводом истог догађаја води кривични поступак у којем су достављени прекршајни списи о захтеву за покретање прекршајног поступка, да ли у случају кад дође до обуставе кривичног поступка услед повлачења приватне тужбе треба одмах вратити списе прекршајном суду јер није протекао рок застарелости за поднети прекршај или нема потребе враћати списе прекршајном суду зато што су они саставни део кривичног предмета у ком случају прекршајни суд предмет разводи као решен на други начин?

Представници кривичних одељења једногласно су прихватили следећи

ОДГОВОР: У овим околностима прекршајни поступак разводи се као решен даном достављања односно уступања прекршајних списа кривичном суду па након окончања кривичног поступка (повлачењем тужбе на описани начин) прекршајни поступак не може бити настављен због начела *ne bis in idem*.

10. ПИТАЊЕ: Када окривљени због кривичног дела недавање издржавања из члана 195. став 1. КЗ не оспори висину истакнутог имовинскоправног захтева за период за који је кривично гоњење застарело, да ли ће га суд обавезати да плати укупан износ имовинскоправног захтева или његов део само за временски период који није застарео?

Представници кривичних одељења једногласно су прихватили следећи

ОДГОВОР: При доношењу пресуде за кривично дело недавање издржавања, суд не обавезује окривљеног да оштећеном на име имовинскоправног захтева досуди износ доспелих а неплаћених износа потраживања за период који је обухваћен оптужним актом, јер се ту ради о имовинскоправној обавези за коју постоји правноснажна пресуда из грађанске материје. Кривични суд би могао применити одредбу из чл. 65 став 2. КЗ тако што ће у случају да се определи за изрицање условне осуде, одредити испуњење услова који се огледа у исплати доспелих потраживања. Суд нема овлашћење да окривљеног таквим условом обавезе на исплату неплаћених потраживања по основу издржавања за период у којем је наступила застарелост кривичног гоњења у вези са кривичним делом недавања издржавања из члана 195. став 1. КЗ

11. ПИТАЊЕ: У ситуацији када је након завршеног главног претреса окривљени оглашен кривим за два кривична дела и када му је суд за једно кривично дело утврдио казну затвора од тридесет година а за друго кривично дело казну затвора од једне године и шест месеци и новчану казну од сто хиљада динара, на коју јединствену казну ће окривљени бити осуђен?

Представници кривичних одељења једногласно су прихватили следећи

ОДГОВОР: Окривљеном ће се изрећи само јединствена казна затвора од тридесет година с обзиром на то да је чланом 60. став 2. тачка 1. КЗ прописано да ће суд изрећи као јединствену казну само казну затвора од тридесет до четрдесет година ако је за неко од кривичних дела у стицају утврђена таква казна затвора. Неће се у том случају, уз

казну затвора од тридесет година изрећи као споредна још и новчана казна од сто хиљада динара, без обзира на то што је у члану 44. став 2. КЗ прописана као законска могућност да се новчана казна може изрећи као главна и као споредна казна.

Приредила:
Председник Кривичног одељења – судија,
Оливера Бојовић

ЗАКЉУЦИ
СА ЗАЈЕДНИЧКОГ РАДНОГ САСТАНКА КРИВИЧНИХ ОДЕЉЕЊА ВРХОВНОГ
КАСАЦИОНОГ СУДА И АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ОДРЖАНОГ У ЦИЉУ УЈЕДНАЧАВАЊА СУДСКЕ ПРАКСЕ
(КРАГУЈЕВАЦ, 06.12.2018. ГОДИНЕ)

I

**Одговори Врховног касационог суда на питања око којих апелациони судови
нису постигли сагласност:**

1) Прво питање:

„Да ли је наступање застарелости кривичног гоњења према законодавству стране државе (државе молиље) сметња за пружање правне помоћи у смислу кривичног гоњења држављана Републике Србије у кривичном поступку који се након преузимања кривичног гоњења води пред судом Републике Србије због кривичног дела које извршено у иностраној држави?“.

Одговор:

„Уколико између држава уговорница не постоји Уговор о пружању међународне правне помоћи и уколико ово питање није регулисано тим уговором, наступање застарелости кривичног гоњења према законодавству државе молиље представља сметњу за пружање међународне правне помоћи Републике Србије у кривичном поступку који се након преузимања кривичног гоњења води пред судом Републике Србије, а због кривичног дела које је наш држављанин учинио у иностраној држави.“

2) Друго питање:

„Да ли суд може меру безбедности забрана приближавања и комуникације са оштећеним из чл. 89а КЗ да изрекне уз казну затвора имајући у виду измену законског текста из 2012. године („Сл.гласник РС“ 121/12) којом је прописано у ставу 2.овог члана „да се време проведено у затвору“ не урачунава у време трајања ове мере?“

Одговор:

„Меру безбедности забрана приближавања и комуникације са оштећеним из чл.89а КЗ суд може да изрекне уз казну затвора.“

3) Треће питање:

„Да ли је за постојање кривичног дела насиље у породици из чл. 194 КЗ, довољно да је радња извршена предузета једном или је неопходно да се та радња више пута понавља?“

Одговор:

Заузет је став да се поводом овог питања не даје одговор и констатовано је да су ставови апелационих судова око овог питања у највећем делу сагласни, те да су три апелациона суда потпуно сагласна са ставом да код употребе грубог насиља и квалификоване претње у неким случајевима је довољно да је радња једанпут предузета да би дошло до угрожавања спокојства, телесног интегритета или душевног стања, док дрско или безобзирно понашање, по правилу, може проузроковати угрожавање само када се понавља више пута.

4) Четврто питање:

„Ако је тужилаштво поднело оптужни предлог, а у току поступка се испостави да се ради о кривичном делу за које је неопходно подићи оптужницу, да ли окривљени или бранилац имају право на подношење одговора на оптужницу и поступак потврђивања оптужнице?“

Одговор:

„Право окривљеног и његовог браниоца на подношење одговора на оптужницу и на поступак потврђивања оптужнице зависи од фазе поступка у којој је дошло до наведене ситуације, па уколико се ради о фази поступка од подношења оптужног предлога до почетка главног претреса и изношења одбране окривљеног, онда окривљени има право на подношење одговора и на испитивање оптужнице, а уколико се ради о фази поступка након почетка главног претреса и изнете одбране окривљеног онда окривљени нема поменута права.“

5) Пето питање:

„Да ли окривљени коме је оптужницом (којом је обухваћено више окривљених) стављено на терет кривично дело из скраћеног поступка, као и његов изабрани бранилац, имају право на одговор на оптужницу?“

Одговор:

„Окривљени коме је оптужницом, којом је обухваћено више окривљених за кривична дела из редовног поступка, стављено на терет кривично дело из скраћеног поступка, као и његов изабрани бранилац, имају право на одговор на оптужницу пошто се води јединствени поступак према правилима редовног поступка“.

6) Шесто питање:

„Како другостепени суд да поступи са жалбом браниоца оптуженог или јавног тужиоца на осуђујућу пресуду првостепеног суда, где се у жалби наводе жалбени основи по којима се пресуда побија, а у образложењу жалбе се наводи да бранилац и јавни тужилац у свему остају при образложењу које је дао у жалби која је изјављена на претходну пресуду у истом предмету, која је раније укинута од стране другостепеног суда?“

Одговор:

„У датој процесној ситуацији као образложење жалбе неће се прихватити

образложење дато у жалби на претходну пресуду која је укинута и сматраће се да је жалба без образложења“.

II

Кривична одељења апелационих судова имају усаглашене ставове у погледу следећих спорних правних питања:

1) Прво питање:

„Код кривичног дела пореска утаја из чл. 225 КЗ раније чл. 229 ст.1 КЗ, када је у питању порез на додату вредност (ПДВ), да ли радњу кривичног дела треба ценити у оквиру временског периода од једне календарске односно фискалне године или према обрачунском периоду за који је порески обвезник био дужан да обрачуна, пријави односно плати ПДВ. Конкретно, ако је пореском обвезнику одређено да пореске пријаве за ПДВ подноси месечно, односно тромесечно, да ли ово кривично дело постоји уколико износ ПДВ-а који порески обвезник није пријавио прелази 500.000,00 динара у том (месечном односно тромесечном) обрачунском периоду или кривично дело постоји када висина ПДВ-а коју порески обвезник није обрачунао прелази износ од 500.000,00 динара у току целе календарске (фискалне) године, иако у обрачунском периоду не прелази 500.000,00 динара“.

Усаглашени став:

„Радњу предметног кривичног дела треба ценити према обрачунском периоду за који је порески обвезник био дужан да обрачуна, пријави и плати ПДВ. Сходно томе ако висина утајеног пореза на додату вредност за одређени обрачунски период (месечни или тромесечни) не прелази износ од 500.000,00 динара неће постојати предметно кривично дело.“

2) Друго питање:

„ Да ли је другостепени суд када одлучује о жалби изјављеној против нове првостепене пресуде којом је у смислу чл. 443 ст. 2 и 3 ЗКП потврђена или преиначена ранија пресуда, а мимо услова из ове одредбе, без узимања у обзир у жалби на првобитну пресуду изнетих чињеница и предложених нових доказа, већ су једино отклоњени уочени недостаци те пресуде, повреде КЗ и битне повреда одредаба кривичног поступка, овлашћен да на ову очигледну процесну повреду по правилу на штету окривљеног реагује и по службеној дужности, а да се при томе у жалби на нову првостепену пресуду изричито не указује на наведену незакониту примену ове одредбе од стране првостепеног суда.“

Усаглашени став:

„Када другостепени суд одлучује о жалби изјављеној против нове првостепене пресуде којом је у смислу чл. 443 ст. 2 и 3 ЗКП потврђена или преиначена ранија пресуда, а мимо услова из ове одредбе- без узимања у обзир у жалби на првобитну пресуду изнетих чињеница и предложених нових доказа, већ су једино отклоњени уочени недостаци те пресуде (повреде Кривичног законика и битне повреда одредаба кривичног поступка), није овлашћен да на ову очигледну процесну повреду по правилу на штету окривљеног реагује и по службеној дужности, ако се при томе у жалби на нову првостепену пресуду изричито не указује на наведену незакониту примену ове одредбе од стране првостепеног суда.“

3) Треће питање:

„Какав је састав надлежног већа другостепеног суда који одлучује о жалби против решења о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела у смислу чл. 29 ст. 4 и чл. 30 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела (да ли је судија известилац и председник већа)?“

Усаглашени став:

„На рочишту које се одржава у смислу одредби чл.30 Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела поступа веће другостепеног суда у коме је судија известилац истовремено и председник већа.“

Приредила:
Председник Кривичног одељења – судија,
Оливера Бојовић

СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА

МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

ЗАКОН О ОДУЗИМАЊУ ИМОВИНЕ ПРОИСТЕКЛЕ ИЗ КРИВИЧНОГ ДЕЛА („Службени гласник РС“ број 32/2013 и 94/2016)

У ситуацији када је у истом предмету решење о привременом одузимању имовине проистекле из кривичног дела једанпут укинута, а након одржаног рочишта другостепени суд нађе да нису испуњени услови из члана 32. став 3. тачке 1. и 2. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, има места укидању привременог одузимања имовине одређеног решењем првостепеног суда

Из образложења:

Решењем Основног суда у Крагујевцу Пои-2/18 од 18.09.2018. године, усвојен је захтев Основног јавног тужиоца у Крагујевцу ОИК-6/17 од 07.05.2018. године за привремено одузимање имовине проистекле из кривичног дела, па је одређено привремено одузимање имовине од окривљеног – власника А.М. из Крагујевца и то новчана средства у износу од 2.396.249,12 динара са рачуна број 35500000546581548 код „Војвођанске банке“ АД Београд и одређено је да привремено одузимање имовине и да се управљање привремено одузетом имовином поверава Дирекцији за управљање одузетом имовином које ће имовином управљати на начин ближе описан Законом о одузимању имовине проистекле из кривичног дела.

Против овог решења жалбу је благовремено изјавио бранилац окривљеног – власника А.М., адвокат А.Б. из Крагујевца, због битне повреде одредаба кривичног поступка и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу након одржаног рочишта преиначи побијано решење тако што ће одбити као неоснован захтев Основног јавног тужиоца у Крагујевцу ОИК-6/17 од 07.05.2018. године.

Апелациони суд у Крагујевцу је имајући у виду да је у истом предмету решење већ једанпут укинута, у смислу одредбе члана 33. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, одржао рочиште дана 17.12.2018. године.

Апелациони суд је нашао да нису испуњени услови из члана 32. став 3. тачке 1. и 2. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, односно није доведена у сумњу законитост стечених прихода и сразмерност остварених прихода и имовине окривљеног – власника А.М., те да не постоји вероватноћа да ће трајно одузимање имовине бити онемогућено или отежано, будући да из финансијске документације окривљеног – власника произилази да исти поседује и другу покретну и непокретну имовину. Осим тога, у конкретном случају јавни тужилац није пружио довољно доказа о постојању основа сумње да привремено одузета имовина проистиче из кривичног дела.

Из изнетих разлога, Апелациони суд у Крагујевцу је на основу одредбе члана 467. став 4. ЗКП у вези члана 32. став 3. тачке 1. и 2. Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, одлучио као у изреци решења.

(Решење Основног суда у Крагујевцу Пои-2/18 од 18.09.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж пои 4/18 од 17.12.2018. године)

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

УМИШЉАЈ И КРИВИЧНО ДЕЛО ИЗ ЧЛАНА 121. СТАВ 1. У ВЕЗИ ЧЛАНА 30. КЗ

Сама чињеница да пиштољ представља ватрено оружје подобно да тело тешко повреди или здравље тешко наруши није довољна за закључак да је умишљај учиниоца управљен на наношење тешких телесних повреда

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару К.бр.19/16 од 07.04.2017. године окривљени Е.Б. из села Угао, Општина Сјеница, оглашен је кривим због кривичног дела тешка телесна повреда у покушају из члана 121. Став 1. У вези члана 30. Кривичног законика (КЗ) за које му је утврђена казна затвора у трајању од 6 (шест) месеци и кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. Став 4. У вези става 1. КЗ за које му је утврђена казна затвора у трајању од 9 (девет) месеци и осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 1 (једне) године, у коју казну му је на основу члана 63. Став 1. И 4. КЗ урачунато време проведено у притвору од 06.02.2016. године до 01.04.2016. године.

Наиме, из изреке побијане пресуде произилази да је окривљени критичном приликом испалио три пројектила у правцу доњег дела тела оштећеног И.А., када је оштећени задобио лаке телесне повреде у седалном пределу и трећем, четвртном и петом прсту левог стопала, те да до настанка тешке телесне повреде код оштећеног није дошло услед непрецизности у испаливању пројектила, а у разлогима пресуде наводи да је на основу налаза вештака балистичара утврђено да су пројектили испалиени са удаљености мањој од 100 цм, што разлоге и закључак првостепеног суда о томе да до настанка тешке телесне повреде код оштећеног није дошло због непрецизности при испаливању пројектила, чини нејасним.

Даље, образлажући свој закључак да је окривљени испаливајући пројектиле у доњи део тела оштећеног хтео истом да нанесе тешке телесне повреде, првостепени суд у образложењу пресуде наводи да „што до тешких телесних повреда код оштећеног у конкретном случају није дошло резултат је непрецизности при испаливању пројектила, а не воље окривљеног, због чега се директни умишљај истог не доводи у питање, будући да је општепознато да се употребом ватреног оружја тј. Пиштоља тело може тешко повредити или здравље тешко нарушити“.

Ово због тога, што је у образложењу побијане пресуде првостепени суд на страни десет навео да пиштољ представља ватрено оружје подобно да се тело тешко повреди или здравље тешко наруши, а да је оштећени критичном приликом када је окривљени испалио пројектиле у његов доњи део тела, задобио повреде у седалном пределу и прстима левог стопала, то је нејасно на основу чега је извео закључак да је умишљај окривљеног био управљен да оштећеном нанесе тешке телесне повреде.

(Пресуда Вишег суда у Новом Пазару К.бр.19/16 од 07.04.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 бр.760/17 од 17.11.2017. године)

*Сентенцу приредила: Оливера Бојовић
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

УТИЦАЈ ВРЕДНОСТИ ОДУЗЕТИХ СТВАРИ НА ПРАВНУ КВАЛИФИКАЦИЈУ КРИВИЧНОГ ДЕЛА

Вредност одузетих ствари не доводи у питање правну квалификацију кривичног дела будући да су своју намеру за прибављање веће имовинске користи окривљени манифестовали претресањем оштећеног и одузимањем свих предмета које је имао код себе.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Краљеву 38 К-507/17 од 15.10.2018. године, окривљени А.С, Д.П. и С.Р. сви из Краљева, оглашени су кривим због кривичног дела разбојништво у саизвршилаштву из члана 206. став 1. у вези члана 33. Кривичног законика (КЗ) и осуђени и то окривљени А.С. на казну затвора у трајању од 2 (две) године, у коју му се урачунава време проведено у притвору од 06.12.2016. године до 23.12.2016. године, окривљени Д.П. на казну затвора у трајању од 3 (три) године и окривљени С.Р. на казну затвора у трајању од 2 (две) године у коју му се урачунава време проведено у притвору од 06.12.2016. године до 23.12.2016. године.

Побијајући првостепену пресуду браниоци окривљеног Д.П. и С.Р. жалбом истичу да је погрешно првостепени суд закључио да су окривљени имали заједничку одлуку да нападну оштећеног и намеру да од њега одузму вредне ствари наводећи при том да окривљени Д.П. од раније познаје оштећеног, да му је познато да је он лице које је незапослено, да је био зависник од наркотика као и да истог није питао да ли код себе има вредне ствари, због чега је по ставу одбране нејасно како је првостепени суд утврдио да су окривљени имали намеру стицања веће имовинске користи.

Ови жалбени наводи оцењени су као неосновани, а из разлога јер из списка предмета и утврђеног чињеничног стања произилази да су окривљени према оштећеном употребили силу након чега је окривљени А.С. претресао оштећеног и од њега узео све што је код себе имао, односно мобилни телефон и таблете „Бубпренофина“ након чега је исти саопштио окривљенима да оштећени нема више ништа код себе, након чега су се удаљили од окривљеног, те је правилан закључак првостепеног суда да су окривљени имали намеру да себи прибаве већу имовинску корист, те се не могу прихватити наводи у жалби браниоца окривљеног Д.П. да је првостепени суд погрешно нашао да су окривљени поступали по договору и са намером прибављања веће имовинске користи. Такође, по оцени

Апелационог суда правилан је закључак првостепеног суда да вредност одузетих ствари не доводи у питање правну квалификацију кривичног дела правилно налазећи да су своју намеру за прибављање веће имовинске користи окривљени манифестовали претресањем оштећеног и одузимањем свих предмета које је имао код себе.

(пресуда Основног суда у Краљеву 38 К-507/17 од 15.10.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-52/19 од 24.01.2019. године)

*Сентенцу приредила: Милица Аксентијевић
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРИВИДНИ ИДЕАЛНИ СТИЦАЈ

Не постоји привидни идеални стицај између кривичног дела из члана 113. КЗ и кривичног дела из члана 348. став 1. КЗ, без обзира што је оружје послужило за извршење кривичног дела убиство

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Крагујевцу 1К-8/17 од 23.05.2017. године окривљени Ј.П. из села Бање, Општина Аранђеловац, оглашен је кривим због кривичног дела убиство из члана 113. Кривичног законика (КЗ), за које му је утврђена казна затвора у трајању од 9 (девет) година и 6 (шест) месеци и кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из члана 348. став 1. КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 7 (седам) месеци и осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 10 (десет) година која ће се према окривљеном извршити по правноснажности пресуде када исту буде почео да издржава и споредну новчану казну у одређеном износу од 20.000,00 (двадесетхиљада) динара коју је окривљени дужан да плати у року од 30 дана од дана правноснажности пресуде, а уколико је не плати суд ће казну заменити у казну затвора тако што ће за сваких започетих 1.000,00 динара новчане казне одредити један дан казне затвора.

Неоснован је и став жалбе браниоца окривљеног да између два кривична дела за која је окривљени оглашен кривим, постоји привидни идеални стицај, обзиром да је, како се у жалби даље наводи кривично дело недозвољено држање оружја критичног дана послужило за извршење кривичног дела убиство, у ком се случају има сматрати да је извршио једно кривично дело и то кривично дело убиство или кривично дело убиство на мах.

Ово због тога што кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја не обухвата биће кривичног дела убиство, јер држање оружја (које је окривљени у конкретном случају имао знатно пре извршеног убиства) не значи да је окривљени пушку ближе описану у изреци побијане пресуде набавио и држао да би убио свог оца, те што се убиство може извршити и на други начин и другим средствима, а привидни идеални стицај (случај консумпције) подразумева да биће једног кривичног дела редовно у потпуности обухвата биће неког другог кривичног дела, што у предметној ситуацији није случај.

(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу 1К-8/17 од 23.05.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 бр.977/17 од 16.10.2017. године)

*Сентенцу приредила: Оливера Бојовић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

КРИВИЧНО ДЕЛО ИЗ ЧЛАНА 348. СТАВ 5. КЗ

У радњама окривљеног стичу се елементи једног кривичног дела из члана 348. став 5. КЗ без обзира што је окривљени неовлашћено носио два пиштоља

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару К-40/16 од 10.07.2017. године, ставом првим изреке окр. Ш.З., оглашен је кривим да је извршио кривично дело убиство из чл. 113. Кривичног законика (КЗ) и кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из чл. 348. ст. 5. у вези ст. 1. КЗ, за која дела је најпре суд окривљеном утврдио појединачне казне затвора и то за кривично дело из чл. 113. КЗ казну затвора у трајању од четири године, а за кривично дело из чл. 348. ст. 5 у вези ст. 1. КЗ казну затвора у трајању од десет месеци и осудио га на јединствену казну затвора у трајању од четири године и шест месеци у коју казну је урачунато време проведено у притвору у периоду од 07.05.2015. године до 01.04.2016. године.

Поред тога, жалбом јавног тужиоца указује се и да је првостепени суд повредио закон у корист окривљеног јер је погрешно квалификовао радње окривљеног тиме што утврдио да је исти извршио једно кривично дело из чл. 348. ст. 5. у вези ст. 1. КЗ, иако је током поступка доказано да је исти критичном приликом носио два ватрена оружја и тим је извршио два кривична дела. Овај жалбени навод јавног тужиоца оцењен је као неоснован. Наиме, правилно је првостепени суд радње окривљеног описане под тачком два става првог изреке квалификовао као једно кривично дело из чл. 348. ст. 5. у вези ст. 1. КЗ, а чињеница да су код окривљеног наведеном приликом пронађена два пиштоља не утиче на другачију правну квалификацију од оне која је од стране првостепеног суда дата.

(Пресуда Вишег суда у Новом Пазару К-40/16 од 10.07.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 бр.1107/17 од 21.12.2017. године)

*Сентенцу приредила: Оливера Бојовић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

НУЖНА ОДБРАНА

Када су окривљени и оштећени били у истовременом противправном нападу нема места примени института нужне одбране

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару К-40/16 од 10.07.2017. године, ставом првим изреке окр. Ш.З., оглашен је кривим да је извршио кривично дело убиство из чл. 113.

Кривичног законика (КЗ) и кривично дело недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из чл. 348. ст. 5. у вези ст. 1. КЗ, за која дела је најпре суд окривљеном утврдио појединачне казне затвора и то за кривично дело из чл. 113. КЗ казну затвора у трајању од четири године, а за кривично дело из чл. 348. ст. 5 у вези ст. 1. КЗ казну затвора у трајању од десет месеци и осудио га на јединствену казну затвора у трајању од четири године и шест месеци у коју казну је урачунато време проведено у притвору у периоду од 07.05.2015. године до 01.04.2016. године.

Надаље, жалбом браниоца окривљеног се указује да је окривљени критичном приликом поступао у нужној одбрани и да је првостепени суд повредио закон јер није применио одредбу чл. 19. КЗ.

Супротно жалбеним наводима браниоца окривљеног правилно је првостепени суд утврдио да је критичног дана када је започела расправа на лицу места, првобитно дошло до размене псовки између окривљеног и сада пок. Н.Ц., да је то узроковало напету ситуацију, да је окривљени први кренуо према сада пок. Н: са намером да се са њим обрачуна, охрабрен чињеницом да је код себе имао ватрено оружје; да је сада пок. Н. кренуо ка окривљеном са истом намером да се са окривљеним обрачуна, такође, охрабрен чињеницом да код себе има ватрено оружје; да се након тога чуо пуцањ који је дошао са места где су се налазила лица ближе окривљеном, и да су и окривљени и сада пок. Н. истовремено извадили пиштоље, а да је пок. Н. први пуцао у правцу окривљеног и да су након тога обојица истовремено пуцали један на другог. Дакле, у конкретном случају по правилном налажењу првостепеног суда искључена је примене института нужне одбране од стране окривљеног јер су и окривљени и сада пок. Нарун били у истовременом противправном нападу. Ово посебно ако се има у виду да је окривљени први кренуо према сада пок. Н. наоружан ватреним оружјем.

(Пресуда Вишег суда у Новом Пазару К-40/16 од 10.07.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 бр.1107/17 од 21.12.2017. године)

*Сентенцу приредила: Оливера Бојовић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

КРИВИЧНО ДЕЛО ПРИМАЊЕ МИТА ИЗ ЧЛАНА 367. СТАВ 1. КЗ

Извршилац кривичног дела примање мита мора бити овлашћен да предузима радње због којих је захтевао или примио мито, односно да су те радње у оквиру његових овлашћења

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Крагујевцу К.бр.29/17 од 08.06.2018. године, окр. З.Р. ослобођена је од оптужбе на основу чл. 423 тач. 2 ЗКП, да је учинила продужено кривично дело примање мита из чл. 367 ст. 1 у вези са чл. 61 КЗ.

По налажењу Апелационог суда насупрот наводима из изјављене жалбе првостепени суд је правилно утврдио да је окривљена, била службено лице, надлежна да припрема и врши непосредни инспекцијски надзор који се односи на контролу промета робе, доноси записнике, разматра решења и подноси пријаве надлежним органима, контролише спровођење мера и обавља друге радње по налогу шефа Одсека. Инспекцијски надзор а тиме и службена радња окривљене започиње издавањем налога о

инспекцијском надзору, што није у надлежности окривљене, и о чему одлуке доносе њени руководиоци, те да дана 07.05.2015. године окривљена није имала такав налог. Правилно је првостепени суд ценио исказе сведока А.С. и С.С., руководиоца окривљене и да у конкретном случају окривљена није имала о чему да обавести своје претпостављене будући да се на плацу сведока В. није налазио отпад из њене надлежности.

С тим у вези, по налажењу Апелационог суда правилно је првостепени суд закључио да окривљена новац није примила из разлога наведених у оптужном акту, односно да у вези са својим службеним овлашћењима не изврши службену радњу коју је морала извршити, јер таква њена службена обавеза није ни постојала.

Насупрот наводима у изјављеној жалби, по налажењу Апелационог суда правилно је првостепени суд извео закључак да тужилац није пружио чврсте доказе да је окр. З.Р. деловала у оквиру својих службених овлашћења и у вези са њима, односно да није обавестила непосредне руководиоце да сведоци В. на парцели имају одређену количину отпада, а да немају дозволу за сакупљање и складиштење отпада и да немају дозволу за обављање трговинске делатности те да није иницирала вршење инспекцијског надзора над радом истих, посебно имајући у виду да су се на парцели сведока В. налазили један фрижидер и једна веш машина за коју су сведоци Д. и С.В. навели да се ради о њиховим стварима, да не врше промет секундарних сировина-отпадног гвожђа, да се не баве том делатношћу и да их сакупљају за сопствене потребе, а затим продају фирмама које врше откуп отпада и да они сами нису вршили откуп и продају секундарних сировина у свом дворишту, као и да нису имали регистровану фирму за ту делатност, јер се истом нису бавили. Овакве наводе сведока Д. и С.В. потврђује и сведок Р.О. наводећи да ништа није указивало да се на парцели ових лица врши промет било каквог отпада.

Правилно је првостепени суд утврдио да је окривљена тражила и примила од сведока В. одређени износ новца међутим, тужилац није пружио доказ да је окривљена то урадила како не би извршила службену радњу коју је морала извршити односно да радње које окривљена према наводима из оптужног акта није извршила спадају у делокруг њених овлашћења.

С тим у вези по налажењу Апелационог суда правилан је и закључак првостепеног суда да нема те службене радње коју је окривљена требало да изврши, а која као таква мора бити у узрочно-последичној вези са самим тражењем и примањем поклона, што тужилац није доказао. Наиме, извршилац кривичног дела примања мита мора бити овлашћен да предузима радње због којих је захтевао или примио мито, односно да су оне из оквира његових овлашћења, што није случај у овој кривично правној ствари, јер окривљена прима новац али не у смислу радње извршења овог кривичног дела, јер није била ни овлашћена за покретање прекршајног поступка против сведока В. није имала налог за вршење надзора, а на парцели сведока се и није налазио отпад из њене надлежности, будући да пронађени отпад фрижидер и веш машина представљају опасан отпад, који је у надлежности друге инспекције.

Насупрот наводима у изјављеној жалби јавног тужиоца, првостепени суд је правилно извео закључак, по налажењу Апелационог суда, да у конкретној кривично правној ствари тужилац није доказао да је окр. З.Р. извршила продужено кривично дело примање мита из чл. 367 ст. 1 у вези са чл. 61 КЗ, на начин описан у изреци првостепене пресуде, те како тужилац није предложио јасне, чврсте и валидне доказе правилно је првостепени суд применио одредбу чл. 16 ст. 4 и 5 ЗКП, и нашао да окривљену услед недостатка доказа, а на основу чл. 423 ст. 1 тач. 2 ЗКП, треба ослободити од оптужбе.

(Пресуда Вишег суда у Крагујевцу К.бр.29/17 од 08.06.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 бр.815/18 од 21.09.2018. године)

*Сентенцу приредила: Оливера Бојовић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ВОЈНИ СТАРЕШИНА

(Кривично дело непредузимање мера за обезбеђење војне јединице из чл.410 ст.5 у вези ст.1 и 3 КЗ)

Кривично дело из чл.410 КЗ може извршити само војни старешина, па ово својство извршиоца дела мора бити назначено у диспозитиву оптужног акта.

Из образложења:

Побијаном пресудом окривљени В.Ж је, на основу чл.423 тач.1 ЗКП, ослобођен од оптужбе да је учинио кривично дело непредузимање мера за обезбеђење војне јединице из чл.410 ст.5 у вези ст.1 и 3 КЗ.

У жалби јавног тужиоца се, између осталог, истиче да је апсолутно погрешно становиште првостепеног суда да окривљени критичном приликом није имао субјективно својство да би могао бити одговоран за извршење кривичног дела из чл.410 КЗ, јер за то дело не одговарају само војне старешине „у ужем смислу“, који имају командне дужности, већ и старешине, односно официри који немају такве дужности, па чак и лица која су без чина ако њихова обавеза предузимање мера произилази из прописане надлежности. Према ставу жалбе, у конкретном случају мајор В.Ж. из прописане надлежности, описа радног места и одговарајућих наредби начелника Војне академије био је дужан да предузме одређене мере ради заштите безбедности и здравља кадета за време обуке, односно извођења вежбе, па како то није учинио већ је дошло до трагичних последица то је исти одговоран за кривично дело непредузимање мера за обезбеђење војне јединице из чл.410 ст.5 у вези ст.1 и 3 КЗ, а које му је стављено на терет оптужним предлогом Вишег јавног тужиоца.

По оцени Апелационог суда, као другостепеног, наводи жалбе јавног тужиоца се не могу прихватити као основани, а са следећих разлога:

Кривично дело из чл.410 КЗ може извршити само војни старешина, односно својство извршиоца кривичног дела је битан објективни елемент предметног кривичног дела. Војни старешина је војно лице које на основу закона и других прописа или овлашћења надлежног органа командује војном јединицом, војном установом, односно лицима која су у њима на служби. Одредбом чл.112 ст.6 КЗ је прописано да се војним лицем сматра професионални војник (професионални официр, професионални подофицир, официр по уговору, подофицир по уговору и војник по уговору), војник на одслужењу војног рока, студент Војне академије, ученик Војне школе, лице из резервног састава, док се као војни обвезник налази на војној дужности цивилно лице које врши одређену војну дужност.

Одредбом чл.9 Закона о војсци Србије прописано је да су професионална војна лица официр, подофицир и професионални војник, а да је официр лице високог

образовања, оспособљено за обављање војних дужности, које је у радном односу на неодређено време, односно на одређено време.

Измењеним оптужним актом окривљеном је стављено на терет да је као официр Војске Србије, сарадник у одсеку копнене војске на катедри тактике на Војној академији... пропустио да у оквиру своје надлежности прописаних Упутством за унутрашњу организацију и рад Војне академије предузме мере заштите у складу са правилима службе Војске Србије... из чега се јасно закључује да је окривљеном стављено на терет да је у својству војног лица направио одређене пропусте при чему није прецизиран делокруг надлежности истог лица који је прописан поменутиим Упутством за унутрашњу организацију и рад Војне академије...

Оно што јавни тужилац описује у жалбеним наводима везано за својство учиниоца кривичног дела, позивањем на праксу ранијег Врховног војног суда, суштински указујући да је окривљени имао својство војног старешине „у ширем смислу“, и да је тачно, по оцени Апелационог суда, као другостепеног, није од утицаја на другачију одлуку суда, будући да није садржано у измењеном оптужном акту. Својство извршиоца кривичног дела је изостављено приликом сачињавања измењеног оптужног акта, његова надлежност није ближе описана, већ се јавна тужба само позива на Упутство за унутрашњу организацију и рад Војне академије, док се наредбе начелника Војне академије (чија је садржина презентирана у образложењу жалбе) не помињу у чињеничном опису кривичног дела, па је у свему правилан закључак првостепеног суда да сам јавни тужилац у диспозитиву оптужног акта окривљеном не даје својство војног старешине, већ предметно кривично дело окривљеном ставља на терет као официру војске Србије, услед чега је неминовно доношење ослобађајуће пресуде, применом одредбе чл.423 тач.1 ЗКП.

(пресуда Вишег суда у Јагодини К.бр.103/14 од 17.10.2018.године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-1138/18 од 20.12.2018.године)

*Сентенцу приредила: Милевка Миленковић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

КРИВИЧНО ДЕЛО ТЕШКО ДЕЛО ПРОТИВ БЕЗБЕДНОСТИ ЈАВНОГ САОБРАЋАЈА

из члана 297. став 4. у вези члана 289. став 3. у вези става 1. КЗ

Када у оптужном акту окривљеном није стављено на терет узрочно-последична веза присуства алкохола у организму са настанком саобраћајне незгоде, жалба браниоца окривљеног којом се указује да је повређена бланкентна норма из члана 187. став 1. ЗОБС-а, није изјављена у корист окривљеног који је оглашен кривим за блаже кривично дело од оног на које упућује жалба.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Пожеги К.309/16 од 06.06.2017.године, окривљени В.Ц. је оглашен кривим да је извршио кривично дело тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из члана 297. став 4. у вези члана 289. став 3. у вези става 1. КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од 1 (једне) године и 4 (четири) месеца.

Против цитиране пресуде жалбу је изјавио бранилац окривљеног која, између осталог, указује да, супротно изреци, првостепени суд утврђује наводно два пропуста окривљеног, односно узрока који су довели до настанка саобраћајне незгоде, а самим тим и забрањених последица (супротно оптужном акту) и то да је окривљени неадекватно и погрешно проценио саобраћајну ситуацију, не наводећи која је то саобраћајна ситуација и да је управљао возилом у стању алкохолне опијености од око 0,66 промила до 0,76 промила, услед чега није био способан за безбедно управљање моторним возилом, у којој ситуацији, према ставу жалбе, никако није могао да повреди бланкентну норму члана 35. став 1. ЗОБС-а, како му је то стављено оптужним актом на терет, већ само одредбу члана 187. став 1. ЗОБС-а.

По оцени Апелационог суда, насупротив наводима жалбе браниоца окривљеног, првостепена пресуда није захваћена битном повредом одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 2. ЗКП, услед које се њена законитост и правилност не би могле испитати. Окривљени као учесник у саобраћају на путевима оглашен је кривим да се није придржавао саобраћајног прописа из члана 35. став 1. Закона о безбедности саобраћаја на путевима, односно да се није кретао десном страном коловоза у смеру кретања, те да је са свесним нехатом, услед непрописне вожње, проузроковао смрт једног лица и тешку телесну повреду другог лица, учесника у саобраћају. С обзиром да првостепени суд није окривљеног огласио кривим да је управљао возилом под утицајем алкохола у крви у узрочно-последичној вези са преласком возила на леву страну коловоза, а потом и преко леве ивице и силаска возила са коловоза, то се не може говорити о прекорачењу оптужбе и битној повреди одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 9. ЗКП, на коју се неосновано позива бранилац окривљеног у изјављеној жалби, јер ове чињеницу нису садржане ни у диспозитиву оптужног акта којима је суд везан. Правилно је примењен кривични закон када је окривљени оглашен кривим да је извршио кривично дело тешко дело против безбедности јавног саобраћаја из члана 297. став 4. у вези члана 289. став 3. у вези става 1. КЗ, па је неосновано указивање у жалби браниоца окривљеног да је првостепени суд применио закон који није могао применити. Суштински посматрано, жалба браниоца окривљеног којом се у овом делу указује да је повређена бланкентна норма из члана 187. став 1. ЗОБС-а, није изјављена у корист окривљеног који је оглашен кривим за блаже кривично дело од оног на које упућује жалба.

(пресуда Основног суда у Пожеги К-309/16 од 06.06.2017.године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-1091/17 од 06.10.2017.године).

*Сентенцу приредила: Милевка Миленковић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

КРИВИЧНО МАТЕРИЈАЛНО ПРАВО

Условни отпуст (чл. 46 ст. 1 КЗ)

Осуђени има право да поднесе молбу за условни отпуст пре ступања на издржавање казне затвора, у ситуацији када је две трећине времена, од казне затвора на коју је осуђен, провео у притвору.

Из образложења:

Побијаним решењем Основног суда у Краљеву, одбијена је молба за условни отпуст осуђеног Б.П. који је правноснажном пресудом Основног суда у Краљеву 7К.бр.460/13 од 07.06.2018. године осуђен на казну затвора у трајању од 8 (осам) месеци, због продуженог кривичног дела превара из чл. 208 ст. 3 у вези ст. 1 и у вези чл. 61 Кривичног законика (КЗ).

Из образложења побијаног решења произилази да самим тим што није могуће прибавити извештај Управе за извршење кривичних санкција, будући да осуђени није започео са издржавањем казне, о молби се не може позитивно одлучити, па би произилазило да је закључак првостепеног суда да је она недозвољена. Међутим, молба осуђеног је у свему дозвољена и осуђени има право да молбу поднесе пре ступања на издржавање казне затвора, као што је и учинио, а првостепени суд је у обавези да о молби мериторно одлучи, тако што ће и у образложењу решења дати разлоге да ли су се стекли законски услови, у смислу одредбе чл. 567 ст. 1 ЗКП, за одбијање или усвајање молбе, а прибавиће и извештај из притворске јединице у којој се окривљени налазио, а нарочито имајући у виду да је окривљеном, након урачунавања времена проведеног у притвору у наведену казну, остало свега десет дана од казне затвора изречене наведеном правноснажном пресудом Основног суда у Краљеву.

(Решење Основног суда у Краљеву Куо.бр.110/18 од 18.12.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж-уо-272/18 од 31.12.2018. године)

*Сентенцу приредила Драгана Максимовић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

РЕАЛНИ СТИЦАЈ КРИВИЧНИХ ДЕЛА (чл. 60 Кривичног законика)

У ситуацији када једно лице, уз постојање квалификаторне околности, у виду својства инвеститора објекта који се гради без грађевинске дозволе, својим радњама најпре оствари елементе бића кривичног дела грађење без грађевинске дозволе из чл. 219а. ст. 2. КЗ, а затим, уз наступање друге квалификаторне околности, у виду доношења решења о обустави радова, даљим радњама, наставком започете градње објекта који се гради без грађевинске дозволе, изврши и други тежи облик тог кривичног дела, прописан у ст. 3. истог члана, радиће се о кривичним делима извршеним у реалном, а не у идеалном стицају.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крагујевцу 4К-228/18 од 14.05.2018. године, окривљени В. А., у ставу 1. изреке, оглашен је кривим због кривичног дела грађење без грађевинске дозволе из чл. 219а. ст. 2. у вези ст. 1. КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 7 (седам) месеци и новчана казна у одређеном износу од 100.000,00 (стохиљада) динара, а у ставу 2. изреке, оглашен је кривим због кривичног дела грађење без грађевинске дозволе из чл. 219а. ст. 3. у вези ст. 2. и 1. КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 1 (једне) године и новчана казна у одређеном износу од 150.000,00 (стопедесетхиљада) динара, а затим му је изречена условна осуда, тако што му је утврђена јединствена казна затвора у трајању од 1 (једне) године и 6 (шест) месеци и истовремено одређено да се иста неће извршити уколико у року од 4 (четири) године, од дана правноснажности пресуде, не учини ново кривично дело и осуђен на јединствену новчану казну у одређеном износу од

250.000,00 (двестапедесетхиљада) динара, коју је дужан да плати у року од 60 (шездесет) дана, од дана правноснажности пресуде.

Жалбом браниоца окривљеног се истиче да је побијаном пресудом повређен кривични закон, будући да кривично дело из чл. 219а. ст. 3. КЗ представља, с обзиром на прописану санкцију, теже кривично дело, које у себи садржи кривично дело из чл. 219а. ст. 2. КЗ, па се у овом случају не може радити о више кривичних дела извршених у стицају, већ евентуално о једном кривичном делу, без обзира на број извршених радњи.

Апелациони суд је нашао да нису основани поменути жалбени наводи браниоца о повреди кривичног закона, из разлога што се, у оба случаја ради о тежем, квалификованом облику кривичног дела грађење без грађевинске дозволе из чл. 219а. КЗ. Наиме, једно лице, уз постојање одређене квалификаторне околности, у овом случају, у виду својства инвеститора објекта који се гради без грађевинске дозволе, може својим радњама најпре остварити елементе бића кривичног дела грађење без грађевинске дозволе из чл. 219а. ст. 2. КЗ, а затим, уз наступање друге квалификаторне околности (доношење решења о обустави радова), даљим радњама, у виду наставка започете градње објекта који се гради без грађевинске дозволе, извршити и други тежи облик тог кривичног дела, прописан у ст. 3. истог члана, у ком случају ће се радити о кривичним делима извршеним у реалном, а не у идеалном стицају.

(пресуда Основног суда у Крагујевцу 4К-228/18 од 14.05.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-844/18 од 09.10.2018. године.)

*Сентенцу приредио: Никола Станојевић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

ОПОЗИВАЊЕ УСЛОВНЕ ОСУДЕ ЗБОГ НОВОГ КРИВИЧНОГ ДЕЛА (чл. 67 ст. 3 у вези ст. 1 КЗ)

У ситуацији када је ново кривично дело извршено у време проверавања за раније учињено дело, о захтеву за опозивање условне осуде се одлучује у оквиру поступка који се води због тог другог-новог кривичног дела, у складу са кривичноправним одредбама, док се посебан поступак за опозивање условне осуде у смислу чл. 545 ЗКП покреће само ако осуђени није извршио неку од обавеза које му је одредио суд или ако осуђени, коме је одређен заштитни надзор, не испуњава обавезе које му је суд одредио.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крушевцу 4К-259/17 од 03.05.2018. године, одбијен је, захтев за опозивање условне осуде према окривљеном М.Р., Основног јавног тужилаштва у Крушевцу Кт.бр. 644/17, поднесен Основном суду у Крушевцу, 04.05.2017. године, изречене правноснажном пресудом Основног суда у Крушевцу 4К-77/14 од 28.04.2016. године, јер нема основа за опозивање условне осуде и одлучено је да трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда.

Против наведене пресуде жалбу је изјавио Основни јавни тужилац у Крушевцу, због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и повреде кривичног закона, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу побијану пресуду укине и предмет врати

првостепеном суду на поновно одлучивање.

Апелациони суд је испитујући побијану пресуду нашао да је правилно поступио првостепени суд, када је сходно одредби чл. 550 ст. 1 ЗКП, одбио захтев јавног тужиоца за опозивање условне осуде изречене осуђеном М.Р., пресудом Основног суда у Крушевцу 4К-77/14 од 28.04.2016. године, због извршења у време проверавања по тој осуди продуженог кривичног дела тешка крађа из чл. 204 ст. 2 у вези ст. 1 тач. 1 КЗ у вези чл. 61 КЗ, за које је пресудом Основног суда у Параћину Спк-23/17 од 19.04.2017. године, којом је прихваћен споразум о признању кривичног дела, закључен између окривљеног и јавног тужиоца, осуђен на казну затвора у трајању од 2 (две) године и 5 (пет) месеци. Ово стога, што нема основа за опозивање условне осуде, јер су оба поступка правноснажно окончана, па у смислу одредбе чл. 67 ст. 3 у вези ст. 1 КЗ, нису испуњени законски услови за опозивање условне осуде и изрицање јединствене казне затвора, и за раније учињено и за ново кривично дело, узимањем казне из опозване условне осуде као утврђене, с обзиром да се у тој ситуацији (када је ново кривично дело извршено у време проверавања за раније учињено дело) не покреће посебан поступак за опозивање условне осуде, већ се о захтеву за опозивање условне осуде одлучује у оквиру поступка који се води због тог другог-новог кривичног дела, у складу са кривичноправним одредбама.

Другим речима, у конкретном случају не може се говорити о испуњености услова за опозивање условне осуде на захтев јавног тужиоца, у посебном поступку, будући да постоји законска могућност (чл. 551 ЗКП), да се у посебном поступку, пред судом који је судио у првом степену, на захтев овлашћеног тужиоца, пресудом усвоји захтев за опозивање условне осуде и изрекне казна која је утврђена у условној осуди, само ако осуђени није извршио неку од обавеза које му је одредио суд, тј. услед неиспуњења обавезе да се врати имовинска корист прибављена кривичним делом, да се накнади штета која је проузрокована кривичним делом или да се испуне друге обавезе предвиђене кривичним законом у одређеном року (чл. 545 ст. 1 тач. 1 ЗКП), или ако осуђени, коме је одређен заштитни надзор не испуњава обавезе које му је суд одредио (чл. 545 ст. 1 тач. 2 ЗКП), а осуђеном пресудом Основног суда у Крушевцу 4К-77/14 од 28.04.2016. године није изречена условна осуда којом му је одређено испуњење неке обавезе, нити условна осуда са заштитним надзором.

(пресуда Основног суда у Крушевцу 4К-259/17 од 03.05.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-672/18 од 11.07.2018. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

ОДУЗИМАЊЕ ПРЕДМЕТА НАКОН ПРИХВАЋЕНОГ СПОРАЗУМА О ПРИЗНАЊУ КРИВИЧНОГ ДЕЛА (чл. 535 ст. 3 ЗКП)

Испуњени су законски услови да првостепени суд решењем, у посебном поступку за изрицање мере безбедности, од окривљеног одузме предмете намењене и употребљене за извршење кривичног дела, уколико је у пресуди којом је прихваћен споразум о признању кривичног дела пропуштено да се донесе таква одлука, а иста је била предмет споразума.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Пријеполу Кв-63/18 од 22.06.2018. године, од осуђеног Д.Ц., који је правноснажном пресудом Основног суда у Пријеполу 2Спк-96/17 од 29.09.2017. године оглашен кривим због кривичних дела недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи из чл. 350 ст. 2 КЗ и кријумчарење из чл. 230 ст. 1 КЗ и осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 1 (једне) године и 3 (три) месеца, одузето је путничко моторно возило марке „Пежо 206“, рег. ознаке РV АК 960, број шасије VF 32CRHYF41591201.

Против наведеног решења жалбе су изјавили:

- бранилац осуђеног Д.Ц., адвокат М.Д., због свих законских основа, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу побијано решење преиначи у смислу жалбених навода, и
- лице чија су права повређена, власник возила Ј.Б., због свих законских основа, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу побијано решење „поништи и наложи да јој се предметно возило врати“.

По оцени другостепеног суда, правилно је поступио првостепени суд када је применом одредбе чл. 535 ст. 3 ЗКП, решењем, у посебном поступку (поступку за изрицање мере безбедности одузимања предмета), од осуђеног Дејана Цвијовића одузео путничко моторно возило марке „Пежо 206“, рег. ознаке РV АК 960, број шасије VF 32CRHYF41591201, власништво Јадранке Бојовић, које је употребљено и коришћено за извршење кривичног дела недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи из чл. 350 ст. 2 КЗ, а сходно одредби чл. 350 ст. 5 КЗ обавезно је одузимање средстава намењених и употребљених за извршење тог кривичног дела. Ово из разлога, што је кривични поступак против окривљеног окончан правноснажном осуђујућом пресудом Основног суда у Пријеполу 2Спк-96/17 од 29.09.2017. године, којом је окривљени оглашен кривим због кривичних дела недозвољен прелаз државне границе и кријумчарење људи из чл. 350 ст. 2 КЗ и кријумчарење из чл. 230 ст. 1 КЗ, при чему је првостепени суд у тој пресуди пропустио да поред изречене мере безбедности окривљеном, донесе и одлуку о изрицању мере безбедности-одузимање предмета и то напред наведеног путничког моторног возила марке „Пежо 206“, које је коришћено за извршење кривичног дела из чл. 350 ст. 2 КЗ, а која је садржана у чл. 5 Споразума о признању кривичног дела број Ск-106/2017 од 29.09.2017. године и на коме се заснива наведена правноснажна судска одлука.

(решење Основног суда у Пријеполу Кв-63/18 од 22.06.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-448/18 од 25.07.2018. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

КРИВИЧНО ДЕЛО УНИШТЕЊЕ И ОШТЕЋЕЊЕ ТУЂЕ СТВАРИ

(чл. 212 ст. 1 Кривичног законика)

За постојање умишљаја, односно кривице окривљеног, код кривичног дела уништење и оштећење туђе ствари из чл. 212 ст. 1 КЗ, без значаја је да ли је окривљени знао да је уништавао ствар у јавној својини, или пак у приватном

власништву, та чињеница од значаја је само за одређивање надлежности овлашћеног тужиоца.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Крагујевцу 9К-1135/15 од 12.03.2018. године, окривљени А. Т, између осталог, оглашен је кривим због кривичног дела уништење и оштећење туђе ствари из чл. 212 ст. 1 КЗ и осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 7 (седам) месеци, која ће се према окривљеном извршити по правноснажности пресуде када исту буде почео да издржава у просторијама у којима станује са применом електронског надзора, у складу са законом о извршењу ванзаводских санкција и мера.

Радња кривичног дела уништење и оштећење туђе ствари из чл. 212 ст. 1 КЗ, састоји се у уништењу, оштећењу или чињењу неупотребљивом туђе ствари. У конкретном случају, дошло је до оштећења службеног ПМВ марке „Пежо“ регистарских ознака П-033-066, јер је несумњиво утврђено да је на предметном возилу, разбијено задње ветробранско стакло, чиме је измењен изглед ствари и смањена њена употребна вредност, при чему је без значаја за остварење елемената предметног кривичног дела, да ли се оштећење може поправити, односно да ли се може разбијено ветробранско стакло заменити новим.

Као неоснована су оцењена указивања браниоца окривљеног, у смислу да путничко возило са објективне стране није представљало ствар за коју би се одмах знало да је реч о полицијском службеном возилу, јер исто није имало кровну сигнализацију и упечатљиво плаво-белу боју, те да осим регистарских ознака није било других обележја на основу којих би окривљени А. Т, или пак неко други могао да зна да уништава ствар која је јавна својина.

Ово стога, што је по оцени Апелационог суда, за постојање умишљаја, односно кривице окривљеног, код кривичног дела уништење и оштећење туђе ствари из чл. 212 ст. 1 КЗ, без значаја да ли је окривљени знао да уништава ствар у јавној својини, или пак у приватном власништву, та чињеница је од значаја само за одређивање надлежности овлашћеног тужиоца.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу 9К-1135/15 од 12.03.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-865/18 од 02.11.2018. године)

*Сентенцу приредила: Данијела Вранић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРОЦЕСНО ПРАВО

ПРЕСУЂЕНА СТВАР

Када је окривљени оглашен кривим за кривично дело из члана 234. став 3. КЗ, а према истом је одбијена оптужба за кривично дело из члана 229. став 2. КЗ, при чему се ради готово о идентичним чињеницама које представљају елементе кривичног дела, ради се о пресуђеној ствари

Из образложења:

Апелациони суд у Крагујевцу је након одржаног претреса дана 25.03.2015. године донео пресуду Кж1-5510/13, којом су у ставу I изреке делимично усвојене жалбе окривљеног Р.Г. и његовог браниоца и преиначена пресуда Вишег суда у Чачку К.бр.34/12 од 09.09.2013. године, па је под тачком 1 наведеног става, окривљени Р.Г. оглашен кривим због кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234. став 2. у вези става 1. Кривичног законика (КЗ), за које му је утврђена казна затвора у трајању од 1 (једне) године и због кривичног дела фалсификовање службене исправе из члана 357. става 3. у вези става 2. и става 1. КЗ, за које му је утврђена казна затвора у трајању од 6 (шест) месеци и осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 1 (једне) године и 3 (три) месеца, у коју казну му се урачунава време проведено у притвору од 10.09.2008. године до 27.10.2008. године. Окривљени Р.Г. је обавезан да плати трошкове кривичног поступка и то суду на име паушала износ од 20.000,00 динара и на име осталих трошкова поступка, трошкове настале пред првостепеним судом у износу од 94.800,00 динара и трошкове настале пред другостепеним судом у износу од 93.216,00 динара у року од 15 дана под претњом извршења. На основу члана 91. и члана 92. КЗ од окривљеног Р.Г. је одузета имовинска корист прибављена кривичним делом у износу од 1.121.460,00 динара.

У ставу II изреке наведене пресуде жалбе окривљеног Р.Г. и његовог браниоца у преосталом делу, те у целости жалба Вишег јавног тужиоца у Чачку одбијене су као неосноване, а првостепена пресуда у непреиначеном делу потврђена.

Према одлуци Великог већа Уставног суда Уж-5057/2015 од 05.04.2018. године, критеријуме на основу којих се цени да ли је дошло до повреде права из члана 34. став 4. Устава, чине: прво, да ли су оба поступка која су вођена против окривљеног Р.Г. вођена за дело које по својој природи представља кажњиво дело, односно да ли је прва казна била казненоправна; друго, да ли су дела због којих се окривљени казнено гони иста (*idem*); треће, да ли је постојала двострукост поступка (*bis*), при чему упућују на закључак да су наведени критеријуми испуњени и да се у конкретном случају ради о *res iudicata*.

Према окривљеном Р.Г. пресудом Основног суда у Чачку К.522/10 од 24.09.2014. године одбијена је оптужба због кривичног дела пореска утаја из члана 229. став 2. КЗ, док је пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж-5510/13 од 25.03.2015. године исти оглашен кривим због кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234. став 2. у вези става 1. КЗ, те имајући у виду праксу Европског суда за људска права и три критеријума позната као „мерила Енгол“, Апелациони суд је утврдио да су посматрана

дела – злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234. став 2. у вези става 1. КЗ и пореска утаја из члана 229. став 2. КЗ квалификована као кривична дела Кривичним закоником, те да је општа сврха прописивања и изрицања кривичних санкција у Кривичном законнику сузбијање дела којима се повређују или угрожавају вредности заштићене кривичним законодавством, а како то произилази из члана 4. наведеног Законика. Како је за кривично дело пореска утаја прописана казна затвора од једне до пет година као и новчана казна, а за кривично дело злоупотреба овлашћења одговорног лица из члана 234. став 2. у вези става 1. КЗ прописана казна затвора од шест месеци до пет година, односно да су у питању суштински исте казне, закључак је да је у оба предмета реч о кривичној ствари, односно обе пресуде су кривичне.

Даље, када је у питању други услов, односно да ли у конкретном случају постоји идентитет казних дела због којих је окривљени оглашен кривим у прекршајном и кривичном поступку (*idem*), Апелациони суд је уважавајући праксу Европског суда за људска права, у пресуди Великог већа Zolotukhin против Русије број 14939/03 од 10.02.2007. године, оценио да *ne bis in idem* „значи забрану прогона или суђења особи за друго кажњиво дело ако је оно утемељено на идентичним или битно истим чињеницама као и прво кажњиво дело за које је већ изречена правноснажна осуђујућа или ослобађајућа пресуда“, те да након 10.02.2009. године Европски суд за људска права приликом утврђивања идентитета дела примењује чињенично утемељен приступ, односно критеријум „материјалног идентитета дела“ (Марести против Хрватске, број 55759/09 од 25. јула 2009. године, став 62; Муслија против Босне и Херцеговине, број 32042/11, од 14. јануара 2014. године, став 32. и 33; Миленковић против Србије, број 50124/13 од 1. марта 2016. године). Апелациони суд је утврдио да је у конкретном случају предмет оба кривична поступка један животни догађај, односно из једног животног догађаја су проистекла два кривична поступка. Ово из разлога, што је према окривљеном Р.Г. пресудом Основног суда у Чачку К.522/10 од 24.09.2014. године одбијена оптужба јер је Основно јавно тужилаштво одустало од кривичног гоњења окривљеног Р.Г., с обзиром да су радње које су окривљеном стављене на терет оптужним предлогом Кт.455/08 од 17.05.2009. године (по коме је вођен кривични поступак у предмету К.522/10), већ обухваћене оптужницом Вишег јавног тужилаштва у Чачку Кт.96/08 од 20.09.2009. године (на основу које су донете оспорене пресуде), па је закључак Апелационог суда да су чињенице које су обухваћене изреком пресуде којом је према окривљеном правноснажно одбијена оптужба (*res iudicata*) готово идентичне чињеницама које представљају елементе кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234. став 2. у вези става 1. КЗ за које је окривљени Р.Г. оглашен кривим у кривичном поступку у коме су донете оспорене пресуде и утврдио да се обе кривичне пресуде односе на потпуно исти догађај и иста дела (*idem*).

Везано за трећи услов, односно да ли је у конкретном случају постојала двострукост поступка (*bis*) Апелациони суд констатује да је према окривљеном прво правноснажно одбијена оптужба, а да је потом правноснажно оглашен кривим пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-5510/13 од 25.03.2015. године, те да из списка предмета Вишег суда у Чачку К.34/12 несумњиво произилази да је поступајући суд имао сазнања да се против окривљеног Р.Г. као окривљеног води кривични поступак за исто дело, имајући у виду чињеницу да је окривљени Р.Г. 04.06.2010. године предложио Вишем суду у Чачку да се предмету К.80/09 (касније К.34/12) здружи предмет Основног суда у Чачку К.522/10, ради спровођења јединственог поступка, а да је Виши суд у Чачку одбио као нецелисходан захтев окривљеног Р.Г. за спајање предмета, и самим тим пропустио шансу да отклони повреду начела *ne bis in idem* и поред несумњивих сазнања да постоји делимично преклапање, односно да је чињенични опис кривичног дела за које је поступак правноснажно обустављен скоро у целости обухваћен чињеничним описом кривичног

дела злоупотреба положаја одговорног лица које је оптужницом кт.96/08 од 03.09.2009. године стављено на терет окривљеном. Имајући у виду наведено, као и да је циљ одредбе члана 34. став 4. Устава Републике Србије забрана понављања поступка који је окончан одлуком која је стекла статус *res iudicata*, а да је Апелациони суд утврдио да је према окривљеном првобитно одбијена оптужба, те да је након правноснажности пресуде Основног суда у Чачку К.522/10 он оглашен кривим за кривично дело које се односило на исто понашање и које је обухватало у суштини исте чињенице, то је Апелациони суд, након одржаног претреса пред другостепеним судом закључио да је у оспореним пресудама дошло до повреде начела *ne bis in idem*.

У смислу изнетог, а имајући у виду да је одлуком Великог већа Уставног суда поништена пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-5510/13 од 25.03.2015. године у ставу I тачка 1а) којом је окривљени Р.Г. оглашен кривим због кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица из члана 234. став 2. у вези става 1. КЗ, то је Апелациони суд нашао да се у конкретном случају ради о пресуђеној ствари.

(Пресуда Вишег суда у Чачку К.бр.34/2012 од 09.09.2013. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 бр.599/18 од 30.08.2018. године)

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ЖАЛБА ИЗЈАВЉЕНА ОД СТРАНЕ НЕОВЛАШЋЕНОГ ЛИЦА

Жалба адвоката изјављена након његовог брисања из Именика адвоката сматра се жалбом поднетом од стране неовлашћеног лица

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Чачку Кв.бр.78/2018 од 09.07.2018. године одбијена је као неоснована молба за прекид извршења казне затвора, поднета од стране браниоца осуђеног Р.К., адвоката Д.О. из Ужица, по пресуди Вишег суда у Чачку К.бр.69/2013 од 10.03.2014. године.

Против наведеног решења жалбу је изјавио бранилац осуђеног, адвокат Д.О. из Ужица, без навођења законског основа, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу укине побијано решење и предмет врати првостепеном суду на поновно одлучивање.

Наиме, из списка предмета произилази да је Виши суд у Чачку дописом Адвокатске коморе Чачак број 1515/18 од 05.07.2018. године, обавештен да је адвокат Д.О. из Ужица брисана из именика адвоката АК Чачак уз доставу правноснажног решења УО АК Чачак бр.696/18 од 04.04.2018. године и решења УО АК Србије бр.386/18 од 30.05.2018. године.

Увидом у решење Адвокатске коморе Чачак бр.696/18 од 04.04.2018. године је утврђено да је адвокат Д.О. из Ужица са седиштем канцеларије у Ужицу, ул. Југовића број 11, ЈМБГ 2908961795019, брисана из Именика адвоката АК Чачак са даном 03.07.2017. године, као даном правноснажности пресуде Основног суда у Ужицу 2К.бр.200/16 од 21.04.2017. године, којом је иста оглашена кривом и осуђена за продужено кривично дело фалсификовање исправе из члана 355. став 1. у вези члана 61. КЗ, док је у другом ставу истог решења за преузиматеља адвокатске канцеларије Д.О. из Ужица, одређена је Ј.Р.,

адвокат из Ужица, ул. Сланушка број 19.

Увидом у решење Адвокатске коморе Србије бр.386/18 од 30.05.2018. године, утврђено је да је одбијена жалба Д.О., адвоката из Ужица, изјављена против решења Адвокатске коморе Чачак бр.696/18 од 04.04.2018. године. У другом ставу изреке наведеног решења одбачена је жалба мр Д.П., адвоката из Београда, изјављена против решења Адвокатске коморе Чачак бр.696/18 од 04.04.2018. године.

Имајући у виду наведено, односно да је правноснажним решењем УО АК Чачак бр.696/18 од 04.04.2018. године, Д.О. из Ужица брисана из Именика адвоката АК Чачак са даном 03.07.2017. године, а да је наведену жалбу иста у својству пуномоћника – адвоката, потписала, ставила адвокатски печат и поднела првостепеном суду дана 19.07.2018. године, која је у Виши суд у Чачку примљена дана 23.07.2018. године, па како је жалбу изјавила потписујући се као адвокат, након брисања из Именика адвоката, то је по налажењу Апелационог суда, жалба против побјаног решења (Виши суд у Чачку Кв.бр.78/2018 од 09.07.2018. године) изјављена од стране неовлашћеног лица.

(Пресуда Вишег суда у Чачку Кв.бр.78/2018 од 09.07.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2 бр.544/18 од 20.09.2018. године)

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ЧЛАН 552. ЗАКОНИКА О КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Изрицање јединствене казне утврђивањем казне изречене пресудом иностраног суда могуће је уколико пресуда иностраног суда испуњава услове прописане Законом о међународној правној помоћи у кривичним стварима („Службени гласник РС“ број 20/2009) и Уговором о међусобном извршавању судских одлука у кривичним стварима страна уговорница

Из образложења:

Побјаном пресудом Основног суда у Пожеги Кв.бр.180/18 од 29.11.2018. године усвојен је захтев за изрицање јединствене казне осуђеног Д.М., па су преиначене су у погледу одлуке о казни правноснажна пресуда Основног суда у Пожеги Кв-125/18 од 23.08.2018. године и правноснажна пресуда Основног суда у Улцињу К-107/14 од 03.10.2014. године.

Како је између Црне Горе и Републике Србије закључен уговор о међусобном извршавању судских одлука у кривичним стварима којим је између осталог одредбом члана 1. прописано да се државе уговорнице обавезују да ће на основу замолнице, у складу са условима прописаним овим уговором, међусобно извршавати правноснажне судске одлуке у кривичним стварима које је донео суд једне државе уговорнице против држављана друге државе уговорнице или против лица која на њеној територији имају пребивалиште ..., док је одредбом члана 10. став 3. овог уговора прописано да у случају из става 2. овог члана, држава изрицања, уз одлуку о одобрењу захтева, доставља оригинал или оверени препис (копију) судске одлуке на којој се налази потврда о правноснажности,

по потреби и извршности ..., то је за сада нејасан закључак првостепеног суда да постоје услови за изрицање јединствене казне затвора по наведеним пресудама, а имајући у виду да у списима предмета не постоје подаци који би указивали да су испуњени услови из члана 10. став 3. овог уговора, нити на пресуди Основног суда у Улцињу К-107/14 од 03.10.2014. године постоји клаузула правноснажности из које би се могло закључити да је наведена пресуда постала правноснажна.

(Пресуда Основног суда у Пожеги Кв.бр.180/18 од 29.11.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 бр.37/19 од 18.01.2019. године)

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРИТВОР ПО ОСНОВУ ЧЛАНА 211. СТАВ 1. ТАЧКА 2. ЗКП

***Када је закључен споразум о признању кривичног дела
нема места примени законског основа за продужење притвора
из члана 211. став 1. тачка 2. ЗКП***

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Крушевцу Спк.бр.25/18 од 26.11.2018. године против окривљених С.Д. из села Варварин и М.Л. из Београда, на основу члана 211. став 1. тачка 2. Законика о кривичном поступку (ЗКП) продужен је притвор, који је одређен решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Крушевцу Кпп.бр.22/18 од 21.10.2018. године и продужен решењем Кпп.бр.22/18 од 16.11.2018. године, а који по наведеном решењу може трајати до упућивања окривљених С.Д. и М.Л. у завод за извршење кривичних санкција, али најдуже док не истекне време трајања казне изречене у првостепеној пресуди Вишег суда у Крушевцу Спк.бр.25/18 од 26.11.2018. године.

По налажењу Апелационог суда, првостепено решење којим је против окривљених продужен притвор на основу одредбе члана 211. став 1. тачка 2. ЗКП, донето је уз битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 2. тачка 2. ЗКП, јер су разлози о чињеницама које су предмет доказивања нејасни, а на шта се основано указује у жалбама бранилаца окривљених, због чега није могуће испитати законитост и правилност истог, па је укидање нужно.

Наиме, првостепени суд је као разлоге за продужење притвора против окривљених на основу одредбе члана 211. став 1. тачка 2. ЗКП навео да у поступку није испитан сведок Б.С. из Јошја, наведена у наредби за спровођење истраге и сведок С.Д. из Неготина, наведен у предлогу јавног тужиоца за продужење притвора.

Одредбом члана 211. став 1. тачка 2. ЗКП прописано је да се притвор може одредити против лица за које постоји основана сумња да је учинило кривично дело, ако постоје околности које указују да ће уништити, сакрити, изменити или фалсификовати доказе или трагове кривичног дела или ако особите околности указују да ће ометати поступак утицањем на сведоке, саучеснике или прикриваче.

Имајући у виду наведено, односно да је пресудом Вишег суда у Крушевцу Спк.бр.25/18 од 26.11.2018. године прихваћен споразум о признању кривичног дела

Ск.бр.26/18 (Кти.35/18) од 26.11.2018. године закључен између заменика Вишег јавног тужиоца у Крушевцу и окривљених С.Д. и М.Л., по оптужници Вишег јавног тужиоца у Крушевцу Ск.бр.26/18 (Кти.бр.35/18) од 26.11.2018. године, којом су окривљени оглашени кривим због кривичног дела фалсификовање новца у саизвршилаштву из члана 241. став 3. у вези става 1. у вези члана 33. КЗ и осуђени на казне затвора у трајању од по четири године и девет месеци, у коју им је урачунато време проведено у притвору и на новчане казне у износу од по 500.000,00 динара, то се по налажењу Апелационог суда, основано у жалбама бранилаца окривљених указује да је нејасно на који начин би исти утицали на било ког сведока, као и то на које околности би требало саслушати наведене сведоке.

(Решење Вишег суда у Крушевцу Ск.бр.25/18 од 26.11.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2 бр.756/18 од 04.12.2018. године)

*Сентенцу приредила: Наташа Јанковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОСЛОБАЂАЈУЋА ПРЕСУДА Члана 423. тачка 1. ЗКП

Непрецизан и нејасан чињенични опис дела који не садржи чињенице и околности кривичног дела, по закону није кривично дело

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Јагодини К-32/16 од 10.02.2017. године, окр. Д.Ђ. је оглашена кривом да је извршила кривично дело примање мита из чл. 367. ст. 2. Кривичног законика (КЗ) и осуђена на казну затвора у трајању од 6 месеци, коју ће издржавати по правноснажности пресуде и истовремено одређено да се та казна има извршити на тај начин што окривљена не сме напуштати просторије у којима станује, уз примену мере електронског надзора, осим у случајевима прописаним Законом о извршењу ванзаводских санкција и мера, а уколико окривљена једном у трајању преко 6 часова или два пута у трајању до 6 часова самовољно напусти просторије у којима станује суд ће одредити да остатак казне затвора издржи у заводу за извршење казне затвора, при чему се окривљеној у изречену казну затвора урачунава време проведено у притвору од 15.06.2007. године до 30.08.2007. године.

Основано се жалбама окр. Д.Ђ. и њеног браниоца указује да првостепена пресуда садржи повреду закона из чл. 439. ст. 1. ЗКП. Наведену повреду кривичног закона првостепени суд је учинио на тај начин што је окривљену огласио кривом због кривичног дела из чл. 367. ст. 2. КЗ, а у изреци пресуде није навео чињенице и околности из којих произилазе законска обележја предметног кривичног дела.

Наиме, окр. Д.Ђ. ставом првим изреке побијане пресуде оглашена је кривом „што је дана 08.05.2007. године у Јагодини, као службено лице, у урачунљивом стању, способна да схвати значај свог дела и да управља својим поступцима, свесна да је њено дело забрањено у својству цариника – прегледача робе у Царинарници Крагујевац – Царинска испостава Јагодина, захтевала новац да у оквиру свог службеног овлашћења изврши службену радњу коју би морала извршити на тај начин што је пошто је уочила

неправилности и неслагања са приложеном документацијом приликом прегледа возила пријављеног за царинење од стране окривљеног М.М., захтевала од истог новац у износу од 150 евра, у динарској противвредности од 12.207,48 динара, како би и поред тога, супротно одредбама Уредбе о увозу моторних возила, омогућила царинење предметног возила при чему је била свесна радње коју предузима, хтела је њено извршење и наступање забрањене последице“.

Међутим, из чињеничног описа утврђеног изреком побијане пресуде за које је окривљена оглашена кривом не може се утврдити коју је то радњу окривљена морала извршити и које је то неправилности и неслагања са приложеном документацијом приликом прегледа возила пријављеног за царинење уочила, при чему није ни наведено о којој документацији се ради. Потом, у чињеничном опису није наведено које је то возило у вези ког су уочене неправилности и неслагања, а такође није наведено противно којој одредби Уредбе о увозу моторних возила је окривљена као службено лице поступила супротно и на тај начин омогућила „царинење предметног возила“.

Код таквог стања ствари по оцени другостепеног суда овакав непрецизан и нејасан чињенични опис не садржи чињенице и околности предметног кривичног дела па је с тим у вези овај суд уз примену одредбе чл. 423. тач. 1. ЗКП окривљену ослободио од оптужбе.

Одредбом чл. 423. тач. 1. ЗКП прописано је да ће пресуду којом се оптужени ослобађа од оптужбе суд изрећи ако је дело за које је окривљени оптужен по закону није кривично дело, а нема услова за примену мере безбедности. Стога је Апелациони суд усвајањем жалби окр. Д.Ђ. и њеног браниоца, преиначио првостепену пресуду и исту ослободио од оптужбе да је учинила кривично дело примање мита из чл. 367. ст. 2. КЗ, због тога што дело за које је окривљена оптужена по закону није кривично дело.

(Пресуда Вишег суда у Јагодина К-32/16 од 10.02.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1 бр.535/17 од 04.07.2017. године)

*Сентенцу приредила: Оливера Бојовић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ВИДЕО ЗАПИС КАО ДОКАЗ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Првостепена пресуда није заснована на недозвољеном доказу, у ситуацији када окривљени није знао да су камере постављене, а приликом извођења доказа није било примедби на репродуковани снимак, посебно имајући у виду да је спорни видео запис као доказ био предложен на припремном рочишту

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Ивањици К.бр.84/17 од 28.11.2017. године окривљени В.М. оглашен је кривим због кривичног дела превара из члана 208. став 4. у вези став 1. Кривичног законика (КЗ) и осуђен на казну затвора у трајању од 2 (две) године и на новчану казну у одређеном износу од 200.000,00 (двестахиљада) динара, коју је окривљени дужан да плати у року од 3 месеца по правноснажности пресуде, а уколико

окривљени не плати новчану казну у одређеном року иста ће бити замењена казном затвора тако што ће за сваких започетих 1.000,00 динара новчане казне бити одређен један дан казне затвора, с тим да казна затвора не може трајати дуже од шест месеци.

Побијајући првостепену пресуду у жалби браниоца окривљеног се указује да је иста заснована на недозвољеном доказу, односно на видео запису, на који начин је побијана пресуда захваћена битном повредом из члана 438 став 2 тачка 1 ЗКП. Наведеном законском одредбом предвиђено је да битна повреда одредаба кривичног поступка постоји ако се пресуда заснива на доказу на коме се по одредбама овог законика не може заснивати, осим ако је, с обзиром на друге доказе, очигледно да би и без тог доказа била донесена иста пресуда. Из списка предмета произилази да је извођење спорног доказа било предложено на припремном рочишту, као и да се бранилац окривљеног на истом сагласио да се изведе доказ непосредног репродуковања видео записа, те када је предметни доказ изведен на исти није имао примедби. Даље из списка предмета произилази да спорни доказ није прибављен на незаконити начин, то се у конкретном случају не може говорити о недозвољеном доказу, будући да је спорни доказ прибављен на начин који није у супротности са правним поретком и стандардима људских права у кривичном поступку.

По оцени Апелационог суда накнадно оспоравање спорног доказа истицањем да окривљени није знао да су камере постављене, а при чињеници да није било примедби на репродуковани снимак, не може се говорити о недозвољеном доказу, па су наводи у жалби браниоца окривљеног да је побијана пресуда заснована на недозвољеном доказу оцењени као неосновани.

(пресуда Основног суда у Ивањици К.бр.84/17 од 28.11.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-576/19 од 07.11.2018. године)

*Сентенцу приредила: Милица Аксентијевић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОДЛУЧИВАЊЕ ПРВОСТЕПЕНОГ СУДА О ЖАЛБИ НА РЕШЕЊЕ

На поступак по жалби против решења не могу се сходно применити одредбе чл. 443. Законика о кривичном поступку које се односе на поступак по жалби изјављеној против првостепене пресуде.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Чачку Кв-344/18 од 02.10.2018. године преиначено је решење Основног суда у Чачку Кв-335/18 од 25.09.2018. године, па се Основни суд у Чачку огласио стварно ненадлежним за вођење кривичног поступка и доношење одлуке по оптужници Основног јавног тужиоца у Чачку КТО-177/15 од 15.06.2015. године, против окривљеног Р. Р., због кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из чл. 348. ст. 4. у вези ст. 2. КЗ, и одлучио да списи предмета, по правноснажности тог решења, буду достављени стварно и месно надлежном Вишем суду у Чачку.

У образложењу првостепеног решења је наведено да је решењем Основног суда у Чачку Кв-335/18 од 25.09.2018. године, одбачена оптужница Основног јавног тужиоца у

Чачку КТО-177/15 од 15.06.2015. године, против окривљеног Р. Р., због наведеног кривичног дела, услед стварне ненадлежности суда, и одређено да се списи предмета доставе Вишем јавном тужиоцу у Чачку.

Против тог решења жалбу је изјавио Основни јавни тужилац у Чачку, због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 438. ст. 2. тач. 2. ЗКП, којом истиче да није било места примени одредбе чл. 416. ЗКП и одбацивању оптужнице на основу те одредбе, имајући у виду да у том поступку није отпочео главни претрес, већ је требало применити одредбу чл. 34. ст. 1. ЗКП, а затим, донети решење којим се тај суд оглашава стварно ненадлежним и одређује да се списи предмета доставе Вишем суду у Чачку.

Веће првостепеног суда је, сходно одредби чл. 443. ст. 2. ЗКП, размотрило жалбу изјављену против решења Кв-335/18 од 25.09.2018. године, те утврдило да наводи жалбе јавног тужиоца могу допринети свестраном расправљању предмета доказивања, и да се њоме основано указивало да није било места примени одредбе чл. 416. ст. 1. тач. 1. ЗКП, с обзиром да у предметном поступку није отпочео главни претрес.

Апелациони суд је оценио да се основано жалбом јавног тужиоца указује да је потпуно нејасно због чега је првостепени суд побијано решење донео сходно одредби чл. 443. ст. 2. ЗКП, која одредба се односи на поступак по жалби против првостепене пресуде и прописује да, ако су у жалби изнете нове чињенице и предложени нови докази, који према оцени председника већа првостепеног суда могу допринети свестраном расправљању предмета доказивања, веће ће поново отворити главни претрес и наставити доказни поступак.

Имајући у виду, да се одредбом чл. 468. ЗКП, која прописује сходну примену одредбама о жалби против првостепене пресуде, а на поступак по жалби против решења, не наводи сходна примена одредбе чл. 443. ЗКП, на коју се позива првостепени суд, Апелациони суд је нашао да су потпуно нејасни разлози којима се суд руководи приликом доношења побијаног решења, па је исто, уважавањем жалбе јавног тужиоца, морало бити укинато.

(решење Основног суда у Чачку Кв-344/18 од 02.10.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-628/18 од 15.10.2018. године.)

*Сентенцу приредио: Никола Станојевић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

REFORMATIO IN PEIUS (чл. 453 Законика о кривичном поступку)

Приликом оцене стварне надлежности, у поновљеном поступку након укидања првостепене пресуде, суд је дужан да води рачуна и о забрани преиначења на горе у погледу правне квалификације кривичног дела, при чему се ова забрана односи и на неповољније чињенично стање и чињенични опис радњи извршења кривичних дела по окривљене.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Крагујевцу 1К-1138/17 од 24.04.2018. године, првим

ставом диспозитива, одбачен је оптужни предлог Основног јавног тужиоца у Крагујевцу Кт-1198/13 од 15.05.2013. године, прецизиран поднеском Основног јавног тужиоца у Крагујевцу, од 23.04.2018. године, против окривљених Р. Т. и Р. К., због продуженог кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица у саизвршилаштву из чл. 227. ст. 2. у вези ст. 1. КЗ у вези чл. 31. и 66. КЗ и окривљеног З. П., због кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица у помагању из чл. 227. ст. 2. у вези ст. 1. КЗ у вези чл. 35. КЗ, а у другом ставу одређено да ће се кривични поступак наставити на захтев овлашћеног тужиоца пред стварно надлежним Вишим судом у Крагујевцу.

У образложењу поменутог решења је наведено да је Основни јавни тужилац у Крагујевцу поднео том суду оптужницу Кт-1198/13 од 15.05.2013. године, која је прецизирана поднеском од 25.07.2014. године, тако да је окривљенима Р. Т. и Р. К., стављено на терет извршење продуженог кривичног дела злоупотреба овлашћења у привреди у саизвршилаштву из чл. 238. ст. 2. у вези ст. 1. тач. 2 КЗ у вези чл. 33. и 61. КЗ, окр. З. П. извршење кривичног дела злоупотреба овлашћења у привреди у помагању из чл. 238. ст. 2. у вези ст. 1. тач. 2 КЗ у вези чл. 35. КЗ, а окр. Р. Т. још и извршење кривичног дела ометање овлашћеног службеног лица у вршењу послова безбедности или одржавања јавног реда и мира из чл. 23. ст. 1. ЗЈРМ. Даље се у образложењу наводи да се новим оптужним актом Основног јавног тужиоца од 23.04.2018. године, окривљени Р. Т. и Р. К., терете због продуженог кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица у саизвршилаштву из чл. 227. ст. 2. у вези ст. 1. КЗ у вези чл. 31. и 66. КЗ, и окривљени З. П. због кривичног дела злоупотреба положаја одговорног лица у помагању из чл. 227. ст. 2. у вези ст. 1. КЗ у вези чл. 35. КЗ, а у опису радње кривичних дела се наводи да су окривљени, у периоду од јуна 2012. године до 15.01.2013. године, заједно са сада пок. Д. Б., као одговорна лица, искоришћавањем свог положаја или овлашћења, прибавили противправну имовинску корист за своје предузеће, на штету ДОО „Е.“, ДОО „Р. Т.“ и ДОО „А. Б.“, у укупном износу од 6.903.501.00 динара. У наставку, првостепени суд истиче да је одредбом чл. 227. ст. 3. КЗ прописано да, уколико вредност прибављене имовинске користи прелази износ од 1.500.000,00 динара, учинилац ће се казнити затвором од две до десет година, а одредбом чл. 23. ст. 1. тач. 2. Закона о уређењу судова прописано је да Виши суд у првом степену, поред осталог, суди за кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица из чл. 227. ст. 3. КЗ, те, да је у конкретном случају стварно и месно надлежан за поступање Виши суд у Крагујевцу.

Одлучујући о жалби јавног тужиоца, Апелациони суд је нашао да је првостепени суд, приликом оцене да ли је стварно надлежан, дужан да има у виду стање у списима предмета, будући да је током поступка донета пресуда Основног суда у Крагујевцу 1К-708/14 од 06.10.2016. године, којом су окривљени Р. Т. и Р. К. оглашени кривим и осуђени због продуженог кривичног дела злоупотреба овлашћења у привреди у саизвршилаштву из чл. 238. ст. 2. у вези ст. 1. тач. 2 КЗ у вези чл. 33. и 61. КЗ, окр. З. П. због кривичног дела злоупотреба овлашћења у привреди у помагању из чл. 238. ст. 2. у вези ст. 1. тач. 2 КЗ у вези чл. 35. КЗ, а Р. Т. још и због кривичног дела ометање овлашћеног службеног лица у вршењу послова безбедности или одржавања јавног реда и мира из чл. 23. ст. 1. ЗЈРМ. Иста пресуда је усвајањем жалби окр. Р. К. и његовог браниоца, као и жалби бранилаца окр. Р. Т. и З. П., укинута решењем Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-331/17 од 16.10.2017. године и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење. Против наведене првостепене пресуде жалбу је изјавио и Основни јавни тужилац у Крагујевцу, само због одлуке о казни.

Дакле, како је поменута пресуда укинута усвајањем жалби изјављених у корист окривљених, док се јавни тужилац жалио само у делу одлуке о казни, суд је и приликом оцене стварне надлежности везан забраном преиначења на штету окривљених, сходно чл.

453. ЗКП, у погледу правне квалификације кривичног дела, при чему се ова забрана односи и на неповољније чињенично стање и чињенични опис радњи извршења кривичних дела по окривљене, због чега је првостепено решење, уважавањем жалбе јавног тужиоца, укинито.

(решење Основног суда у Крагујевцу 1К-1138/17 од 24.04.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-512/18 од 27.08.2018. године.)

*Сентенцу приредио: Никола Станојевић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

**УТИЦАЈ ИЗМЕЊЕНЕ ОДБРАНЕ ОКРИВЉЕНОГ НА ОДЛУКУ СУДА О
ПРИТВОРУ
(чл. 211 и 216 ст. 4 Законика о кривичном поступку)**

Измењена одбрана окривљеног, након што је оптужница потврђена, не компромитује степен оправдане сумње о кривичном делу које се окривљеном ставља на терет, при постојању законских основа за продужење притвора окривљеном из чл. 211. ст. 1. тач. 3. и 4. ЗКП.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Пожаревцу 1Кв-157/18 од 12.10.2018. године, продужен је притвор окр. Г. М., одређен решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Пожаревцу Кпп-1/18 од 06.01.2018. године, из разлога прописаних чл. 211. ст. 1. тач. 3. и 4. ЗКП, с тим што притвор по том решењу може трајати најдуже до 11.12.2018. године, због кривичног дела тешко убиство из чл. 114. тач. 4. КЗ.

Жалбом браниоца окривљеног се истиче да је окривљени, на главном претресу од 17.09.2018. године, изјавио да не остаје при ранијим одбранама, датим у полицији у присуству браниоца, пред јавним тужиоцем, као и на припремном рочишту (када је практично признао извршење предметног кривичног дела), детаљно описујући критични догађај и дајући разлоге зашто је другачије наводио у својим претходним одбранама, те, предлажући доказе у прилог томе, па је, по ставу одбране, тиме доведено у питање и постојање законских основа за продужење притвора из чл. 211. ст. 1. тач. 3. и 4. ЗКП. Суштински посматрано, поменутом жалбом се одлука о продужењу притвора побија због тога што више не егзистира оправдана сумња о постојању кривичног дела, као последица повученог признања окривљеног на главном претресу.

Међутим, по налажењу Апелационог суда, измењена одбрана окривљеног, као један од доказа који ће првостепени суд ценити у контрадикторном поступку, у овој фази поступка (одлучивање о притвору након што је оптужница потврђена) не компромитује степен оправдане сумње о кривичном делу које се окривљеном ставља на терет, тако да се, при постојању законских основа за продужење притвора окривљеном, нису стекли услови за примену одредбе чл. 216. ст. 4. ЗКП, због чега је жалба браниоца окривљеног оцењена као неоснована.

(решење Вишег суда у Пожаревцу 1Кв-157/18 од 12.10.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-662/18 од 24.10.2018. године)

*Сентенцу приредио: Никола Станојевић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

ПРЕСУДА БЕЗ ОБРАЗЛОЖЕЊА И ЖАЛБА НА ОДЛУКУ О КАЗНИ (чл. 429 ст. 1 тач. 2 Законика о кривичном поступку)

Када је изјављена жалба на одлуку о казни у пресуди без образложења, у смислу чл. 429. ст. 1. тач. 2 ЗКП, другостепени суд ће испитати одлуку о казни према околностима наведеним у изреци пресуде, које се односе на лични и породични живот окривљеног, његову ранију осуђиваност и степен кривице.

Из образложења:

Пресудом Вишег суда у Новом Пазару К-22/18 од 09.07.2018. године, окривљени С. Д. оглашен је кривим због кривичног дела недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја из чл. 348. ст. 4. у вези ст. 1. КЗ, за које је осуђен на казну затвора у трајању од 1 (једне) године.

Испитујући првостепену пресуду у делу одлуке о казни, која се побија жалбама јавног тужиоца и браниоца окривљеног, Апелациони суд налази да је првостепени суд правилно нашао да постоје нарочито олакшавајуће околности, које оправдавају изрицање казне испод законом прописаног минимума, сходно чл. 56. тач. 3. и чл. 57. ст. 1. тач. 4. КЗ, те, окривљеног осудио на казну затвора у трајању од 1 (једне) године, у коју му се урачунава време проведено у притвору, од 25.01.2018. године, од 23,30 часова, до 26.01.2018. године, која казна је, и по оцени овог суда, сразмерна тежини учињеног кривичног дела и степену кривице окривљеног, и као таква нужна и довољна да оствари сврху кажњавања, у оквиру опште сврхе изрицања кривичних санкција, у смислу чл. 4. ст. 2. и чл. 42. КЗ.

Следствено томе, оцењени су као неосновани жалбени наводи јавног тужиоца да је првостепени суд превелик значај дао олакшавајућим околностима, а да при том, није на правилан начин ценио отежавајућу околност на страни окривљеног, тј. да је исти раније више пута осуђиван, између осталог, и за кривична дела са елементима насиља. Такође, без основа су и наводи жалбе браниоца окривљеног, да суд није у довољној мери ценио олакшавајуће околности, тј. да је исти отац троје деце, да му је супруга незапослена, па је он једини издржавалац породице, да је признао извршење кривичног дела и да се коректно владао пред судом, те, његов жалбени предлог, да окривљени казну затвора издржава у просторијама у којима станује, с обзиром да личност, ранији живот и степен кривице окривљеног, у смислу чл. 45. ст. 5. КЗ, не дају основа за закључак да ће сврха кажњавања бити остварена, издржавањем казне на наведени начин.

(пресуда Вишег суда у Новом Пазару К-22/18 од 09.07.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-829/18 од 20.09.2018. године.)

*Сентенцу приредио: Никола Станојевић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

ЗАБРАНА ИЗДАВАЊА ПУТНИХ ИСПРАВА
(чл. 35 и 36 Закона о путним исправама)

Приликом продужења мере забрана напуштања боравишта, у смислу чл. 200. ЗКП, суд није надлежан да окривљеном изрекне забрану издавања путне исправе, већ само може, сходно одредби чл. 199. ст. 2. ЗКП, привремено одузети путну исправу која му је већ издата.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Чачку Кв-172/2018 од 23.10.2018. године, у ст. 1, 2. и 4. диспозитива, окривљеном М. С. продужена је мера забрана напуштања боравишта и истом наложено да се сваког понедељка јавља Полицијској управи у Чачку, с тим да наведена мера може трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правноснажности пресуде, односно, до упућивања окривљеног на издржавање кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе, о чему је суд дужан да свака три месеца испита да ли је и даље трајање мере оправдано, а по том решењу наведена мера може трајати најдуже до 23.01.2019. године, док му је у ст. 3. диспозитива изречена забрана издавања путне исправе.

Жалбом браниоца окривљеног основано се истиче, да је првостепени суд, у ст. 3. диспозитива побијаног решења, прекорачио границе својих овлашћења када је окривљеном изрекао забрану издавања путних исправа, иако таква могућност законом уопште није дата у надлежност суду, те, да суд може, сходно одредби чл. 199. ст. 2. ЗКП, окривљеном одузети путну исправу, дакле, ону која му је већ издата и коју поседује, и то привремено, а не може забранити издавање путне исправе окривљеном, у неограниченом трајању. С тим у вези, сходно одредби чл. 36. Закона о путним исправама, суд има само обавезу да Министарству унутрашњих послова, преко полицијских управа, односно, полицијских станица, на чијем подручју лице које захтева издавање путне исправе има пребивалиште, достави захтев у вези са разлозима из чл. 35. ст. 1. тач. 1. поменутог закона, да је против лица, које је органу надлежном за издавање путне исправе поднело захтев за њеним издавањем, донето решење о спровођењу истраге или је подигнута оптужница, односно, обавештење о постојању разлога из чл. 35. ст. 1. тач. 2. тог закона, тј. да је исто осуђено на безусловну казну затвора у трајању дужем од три месеца. Самим тим, жалба браниоца окривљеног је уважена у том делу и првостепено решење укинато у ст. 3. диспозитива.

(решење Вишег суда у Чачку Кв-172/2018 од 23.10.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-671/18 од 30.10.2018. године)

*Сентенцу приредио: Никола Станојевић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

РЕЛАТИВНО БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА (чл. 438 ст. 2 тач. 1 ЗКП)

Иако се судска одлука не може заснивати на записнику Центра за социјални рад о саслушању странке у управном поступку, која у кривичном предмету има статус привилегованог сведока и користила се законским правом из чл. 94 ЗКП да не сведочи, јер је тај доказ, у смислу чл. 16 ст. 1 ЗКП сам по себи и по начину прибављања у супротности са Закоником о кривичном поступку, у ситуацији када је очигледно, с обзиром на друге доказе изведене у поступку, да би и без тог доказа била донета иста пресуда, не постоји битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 438 ст. 2 тач. 1 ЗКП која би нужно довела до укидања првостепене пресуде.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Пожеги К-89/17 од 12.01.2018. године, под тачком I, окривљени Ђ.К. оглашен је кривим због извршења продуженог кривичног дела насиље у породици из чл. 194 ст. 3 у вези ст. 2 и 1 КЗ у вези чл. 61 ст. 2 и 4 у вези ст. 1 КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од 6 (шест) месеци, у коју му се урачунава време проведено у притвору и време проведено у Специјалној затворској болници у Београду. Истом пресудом, под тачком II, према окривљеном Ђ.К., на основу чл. 422 ст. 1 тач. 1 ЗКП одбијена је оптужба због продуженог кривичног дела насиље у породици из чл. 194 ст. 2 у вези ст. 1 КЗ у вези чл. 61 ст. 2 и 4 у вези ст. 1 КЗ, услед одустанка јавног тужиоца од оптужбе на главном претресу, док је под тачком III изреке пресуде одлучено да је окривљени дужан да плати суду 24.000,00 динара на име трошкова кривичног поступка, као и 5.000,00 динара на име паушала, све у року од 15 дана од дана пријема пресуде под претњом принудне судске наплате.

Против наведене пресуде жалбу је изјавио бранилац окривљеног Ђ.К., адвокат М.Ђ., између осталог, због битних повреда одредаба кривичног поступка, са предлогом да Апелациони суд побијану пресуду укине и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење, али другом судији, председнику већа или исту преиначи и окривљеног ослободи од оптужбе.

Побијајући првостепену пресуду, поред осталог, због битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 438 ст. 2 тач. 1 ЗКП, у жалби браниоца окривљеног се наводи да се побијана пресуда заснива на доказу на коме се по одредбама овог законика не може заснивати, јер када се има у виду да је оштећена И.К. на главном претресу искористила своје законско право да не сведочи у смислу чл. 94 ЗКП, првостепени суд није могао одређене чињенице да утврђује из записника о саслушању И.К., супруге окривљеног, које је извршио Центар за социјални рад у Пожеги 28.03.2017. године.

Испитујући наведену пресуду Апелациони суд је нашао да стоји чињеница да се првостепени суд у образложењу исте позива на записник Центра за социјални рад у Пожеги о саслушању странке И.К. од 28.03.2017. године, који је састављен у другом поступку, пред органом социјалне заштите, по одредбама управног поступка, где оштећена није упозорена на одредбе о сведочењу прописане Закоником о кривичном поступку, па је овакав доказ сам по себи и по начину прибављања у супротности са Закоником о кривичном поступку и на истом се у смислу чл. 16 ст. 1 ЗКП не може заснивати судска одлука.

Међутим, по оцени другостепеног суда, очигледно је, с обзиром на друге доказе изведене у овом поступку, а пре свега имајући у виду Извештај Центра за социјални рад Пожега да би и без тог доказа била донета иста пресуда, те се не може говорити о постојању релативно битне повреде одредаба кривичног поступка из чл. 438 ст. 2 тач. 1 ЗКП која би нужно довела до укидања првостепене пресуде.

(пресуда Основног суда у Пожеги К-89/17 од 12.01.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-н-1151/18 од 27.12.2018. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

ОВЛАШЋЕЊА ВЕЋА НЕПОСРЕДНО ВИШЕГ СУДА КОД ПРОДУЖЕЊА ПРИТВОРА НА ОБРАЗЛОЖЕНИ ПРЕДЛОГ ТУЖИОЦА У ИСТРАЗИ

У ситуацији када је веће непосредно вишег суда на образложени предлог јавног тужиоца из важних разлога продужило притвор окривљеном у истрази, не постоји законска обавеза тог већа да одобри спровођење окривљеног ради предузимања одређених доказних радњи.

Из образложења:

Виши јавни тужилац у Крагујевцу поднео је образложен предлог да се окривљеном С.М. продужи притвор на основу чл. 211 ст. 1 тач. 1 и 3 ЗКП, из разлога јер поступак истраге према окривљеном још није завршен, будући да нису предузете све доказне радње, а испуњени су услови за продужење притвора окривљеном М. из чл. 211 ст. 1 тач. 1 и 3 ЗКП, као и да је потребно да веће Апелационог суда уколико донесе решење којим продужава привор окривљеном одобри да се дана 23.01.2019. године исти доведе у зграду ПУ у Крагујевцу ради препознавања, које одобрење ће проследити Окружном затвору у Крагујевцу и обавестити тужилаштво.

Апелациони суд је одлучујући о предлозима јавног тужиоца нашао да је основан образложени предлог да се из важних разлога продужио притвор окривљеном у истрази јер су испуњени законски услови за продужење притвора окривљеном прописани одредбом чл. 211 ст. 1 тач. 1 и 3 ЗКП, а све сходно чл. 215 ст. 2 ЗКП, док је без основа предлог да веће Апелационог суда уколико донесе решење којим продужава привор окривљеном М. одобри да се дана 23.01.2019. године исти доведе у зграду ПУ у Крагујевцу ради препознавања, с обзиром да овакав став изнет у образложеном предлогу за продужење притвора нема утемељење у одредбама процесног законика, јер у овој фази поступка судија за претходни поступак има овлашћења која се тичу поступања са притвореницима, па самим тим и да одобри спровођење окривљеног ради предузимања одређених доказних радњи.

(предлог Вишег јавног тужиоца у Крагујевцу Кти-46/18 од 10.01.2019. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу КЖр-1/19 од 10.01.2019. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

МЕРА ЗАБРАНЕ НАПУШТАЊА СТАНА

У току трајања мере забрана напуштања стана из чл. 208 Законика о кривичном поступку, има се одбацити као недозвољен предлог браниоца окривљеног за напуштање стана ради остваривања права на двочасовну шетњу.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Краљеву К-38/18 од 05.10.2018. године одбачен је, као недозвољен, предлог браниоца окривљеног Н.Ц., адвоката С.М. за остваривање права на двочасовну шетњу по решењу Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-590/18 од 26.09.2018. године.

Против наведеног решења жалбу је изјавио бранилац окривљеног Н.Ц., адвокат С.М., без навођења законских основа, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу побијано решење укине и окривљеном коме је одређена мера забране напуштања стана, без електронског надзора, одобри излазак у град у трајању од 2 часа дневно, који излазак ће бити усклађен са повереником из органа управе надлежног за извршење кривичних санкција.

Апелациони суд је испитујући побијано решење, нашао да је правилно поступио првостепени суд, када је одлучујући о предлогу браниоца окривљеног Н.Ц. за напуштање стана, односно, остваривање права на двочасовну шетњу током трајања мере забране напуштања стана без примене електронског надзора, нашао да исти треба одбацити, као недозвољен, будући да одредбама Законика о кривичном поступку (ЗКП) и Закона о извршењу ванзаводских санкција и мера није прописана могућност да се окривљеном дозволи свакодневно напуштање стана ради боравка у одређеном времену на свежем ваздуху у току трајања мере забране напуштања стана, за разлику од извршења казне тзв. „кућног затвора“ где Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера прописује наведено право окривљеног, већ је само одредбом чл. 208 ЗКП дато овлашћење суду да одреди услове самог боравка у стану за време трајања те мере и таксативно побројане ситуације када окривљени може изузетно, а без одобрења суда, напустити стан.

Дакле, иако стоји чињеница, да се и притвор и мера забране напуштања стана суштински састоје у лишењу слободе, због чега је по чл. 63 ст. 1 Кривичног законика предвиђено урачунавање времена проведеног у притвору, као и сваког другог лишења слободе у вези са кривичним делом у изречену казну затвора, остала права окривљеног регулисана су поменутиим законима (ЗКП и Закон о извршењу ванзаводских санкција и мера), који, како је то претходно образложено, ову могућност не предвиђају за лица којима је изречена мера забране напуштања стана, па је жалба браниоца окривљеног оцењена као неоснована.

(решење Вишег суда у Краљеву К-38/18 од 05.10.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-647/18 од 17.10.2018. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

ПОНАВЉАЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА (чл. 473 ст. 1 тач. 4 ЗКП)

За понављање кривичног поступка у корист окривљеног по основу чл. 473 ст. 1 тач. 4 ЗКП, довољно је да је истом лицу више пута суђено због истог дела, при чему је без значаја околност што обе правноснажне пресуде нису исте врсте, нити што је осуђујућа пресуда ранија у односу на ослобађајућу пресуду.

Из образложења:

Решењем Основног суда у Трстенику Кв-195/18 К-236/16 од 16.01.2019. године одбијен је, као неоснован, захтев осуђеног Р.Р. за понављање кривичног поступка окончаног правноснажном пресудом Основног суда у Трстенику К-236/16 од 05.09.2017. године, поднет дана 04.12.2018. године.

Против наведеног решења жалбу је изјавио осуђени Р.Р., због свих законских основа, како то произилази из садржине жалбе, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу „поништи решење Основног суда у Трстенику и да пресуду у којој је осуђен за кривично дело које не постоји прогласи непостојећом“.

Апелациони суд је испитујући побијано решење нашао да се основано жалбом осуђеног указује да се не може прихватити као правилан закључак првостепеног суда да у конкретном случају нису испуњени законски услови за понављање кривичног поступка из чл. 473 ст. 1 тач. 4 ЗКП, са образложењем да је захтев за понављање кривичног поступка због повреде начела „ne bis in idem“ потпуно неоснован, будући да је пресуда у односу на коју је поднет захтев за понављање кривичног поступка (пресуда Основног суда у Трстенику К-236/16 од 05.09.2017. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-1344/17 од 05.12.2017. године) ранија у односу на другу пресуду Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-246/18 од 28.08.2018. године, којом је према наводима осуђеног окончан кривични поступак због наводно истог кривичног дела, због чега је жалбу браниоца осуђеног уважио, побијано решење укинуо и предмет упутио првостепеном суду на поновно одлучивање.

Ово због тога што одређене радње окривљеног за које је оглашен кривим у кривичном поступку пред Основним судом у Трстенику пресудом тог суда број 2К-236/16 од 05.09.2017. године у суштини обухватају исте чињенице које су му стављене на терет и за које је ослобођен од оптужбе пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-246/18 од 28.08.2018. године, а одредбом чл. 473 ст. 1 тач. 4 ЗКП, између осталог, је прописано да се кривични поступак завршен правноснажном пресудом може поновити само у корист окривљеног ако је за исто дело више пута суђен. Дакле, циљ овог понављања поступка јесте да се искључи суђење истом лицу за исту ствар два или више пута, без обзира на то да ли је суђено на исти или на различити начин, односно, за понављање по овом основу, уколико се ради о истом лицу, довољно је да је оно више пута суђено због истог дела, али није нужно да је више пута и осуђено, тј. да су све пресуде осуђујуће, већ могу бити и пресуде којима се оптужба одбија или којима се ослобађа од оптужбе.

Следствено изнетом, основан је жалбени предлог да се побијано решење укине, јер су нејасни разлози за одбијање као неоснованог захтева осуђеног за понављање кривичног поступка, с обзиром да се у конкретном случају може говорити о двострукости поступка

(„bis“), јер је истом лицу, суђено два пута због битно истих чињеничних описа дела, што представља разлог за понављање кривичног поступка у корист окривљеног из чл. 473 ст. 1 тач. 4 ЗКП, при чему је без значаја околност што обе пресуде нису исте врсте, нити што је осуђујућа пресуда ранија у односу на ослобађајућу пресуду.

(решење Основног суда у Трстенику Кв-195/18 К-236/16 од 16.01.2019. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.2-88/19 од 11.02.2019. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

НЕПОСТОЈАЊЕ РАЗЛОГА ЗА ИЗУЗЕЊЕ (чл. 37 ст. 1 тач. 4 ЗКП)

Уколико је судија учествовао у смислу чл. 498 ст. 2 ЗКП само у доношењу решења, којима је одлучивано о притвору пре подношења оптужног предлога против окривљеног, због постојања основане сумње да је учинио кривично дело насиље у породици из чл. 194 ст. 1 КЗ према једном члану породице, а не према другом малолетном члану породице, за које радње је у овом поступку оглашен кривим и осуђен, није поступао у истом предмету као судија за претходни поступак, услед чега би сходно одредби чл. 37 ст. 1 тач. 4 ЗКП морао бити изузет од судијске дужности у овом предмету.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Пожеги К-89/17 од 12.01.2018. године, под тачком I, окривљени Ђ.К. оглашен је кривим због извршења продуженог кривичног дела насиље у породици из чл. 194 ст. 3 у вези ст. 2 и 1 КЗ у вези чл. 61 ст. 2 и 4 у вези ст. 1 КЗ и осуђен на казну затвора у трајању од 6 (шест) месеци, у коју му се урачунава време проведено у притвору и време проведено у Специјалној затворској болници у Београду. Истом пресудом, под тачком II, према окривљеном Ђ.К., на основу чл. 422 ст. 1 тач. 1 ЗКП одбијена је оптужба због продуженог кривичног дела насиље у породици из чл. 194 ст. 2 у вези ст. 1 КЗ у вези чл. 61 ст. 2 и 4 у вези ст. 1 КЗ, услед одустанка јавног тужиоца од оптужбе на главном претресу, док је под тачком III изреке пресуде одлучено да је окривљени дужан да плати суду 24.000,00 динара на име трошкова кривичног поступка, као и 5.000,00 динара на име паушала, све у року од 15 дана од дана пријема пресуде под претњом принудне судске наплате.

Против наведене пресуде жалбу је изјавио бранилац окривљеног Ђ.К., адвокат М.Ђ., између осталог, због битних повреда одредаба кривичног поступка, са предлогом да Апелациони суд побијану пресуду укине и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење, али другом судији, председнику већа или исту преиначи и окривљеног ослободи од оптужбе.

Апелациони суд је испитујући побијану пресуду нашао да супротно тврдњама изнетим у жалби браниоца окривљеног, побијаном пресудом није учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 438 ст. 1 тач. 4 ЗКП, у смислу учествовања на главном претресу судије који се морао изузети, будући да из списка предмета произилази да председник већа у конкретној кривичноправној ствари, судија В.У. није поступао у истом предмету као судија за претходни поступак, услед чега би сходно одредби чл. 37 ст. 1 тач.

4 ЗКП морао бити изузет од судијске дужности у овом предмету.

Наиме, судија Основног суда у Пожеги В.У., учествовао је у смислу чл. 498 ст. 2 ЗКП (притвор пре подношења оптужног предлога) само у доношењу решења, којима је одлучивано о притвору против окривљеног Ђ.К., због постојања основане сумње да је учинио кривично дело насиље у породици из чл. 194 ст. 1 КЗ према својој супрузи, оштећеној И.К., а не према свом сину, малолетном оштећеном Б.К., за које радње је у овом поступку оглашен кривим и осуђен, те стога не стоје тврдње браниоца окривљеног да је наведени судија поступао као судија за претходни поступак у истрази покренутој против окривљеног због кривичног дела где се као оштећени појављује његов син, Б.К., услед чега није могао учествовати у доношењу ожалбене пресуде.

(пресуда Основног суда у Пожеги К-89/17 од 12.01.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-н-1151/18 од 27.12.2018. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

ОДЛУЧИВАЊЕ О ПРОДУЖЕЊУ ПРИТВОРА НА ПРЕДЛОГ СТРАНАКА (чл. 216 ст. 2 ЗКП)

У ситуацији када је јавни тужилац предложио у оптужном предлогу продужење притвора по једном законском основу, по којем је притвор окривљеном и био одређен (чл. 211 ст. 1 тач. 1 ЗКП), суд приликом одлучивања о притвору, не може, по службеној дужности, без предлога јавног тужиоца, продужити притвор по другом законском основу (чл. 211 ст. 1 тач. 3 ЗКП).

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Краљеву, Посебно одељење за сузбијање корупције Кв-По4-91/18 од 28.12.2018. године продужен је притвор окривљеном И.Ђ., који му је одређен решењем судије за претходни поступак Вишег суда у Краљеву, Посебно одељење за сузбијање корупције Кпп-По4-24/18 од 12.10.2018. године, за још 30 (тридесет) дана, тако да исти по овом решењу може трајати најдуже до 26.01.2019. године. У образложењу побијаног решења суд се позвао на одредбу чл. 216 ст. 3 ЗКП у вези чл. 498 ст. 4 ЗКП, а кривични поступак се води против окривљеног због кривичног дела превара у обављању привредне делатности у саизвршилаштву из чл. 223 ст. 2 у вези ст. 1 КЗ у вези чл. 33 КЗ.

Против наведеног решења жалбу је изјавио бранилац окривљеног И.Ђ., адвокат М.Б., због битне повреде одредаба кривичног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене кривичног закона, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу побијано решење преиначи, тако што ће пустити окривљеног да се у наставку поступка брани са слободе.

Апелациони суд је испитујући побијано решење нашао да се основано жалбом браниоца окривљеног указује да се не може прихватити као правилан закључак првостепеног суда да је, у конкретном случају, након подношења оптужног предлога јавног тужиоца, оправдано продужити притвор окривљеном из разлога прописаних у чл. 211 ст. 1 тач. 3 ЗКП, због чега је жалбу браниоца окривљеног уважио, побијано решење

укинуо и предмет упутио првостепеном суду на поновно одлучивање.

Ово стога што првостепени суд, иако је јавни тужилац предложио продужење притвора окривљеном И.Ђ. по основу постојања разлога из чл. 211 ст. 1 тач. 1 ЗКП, а због којих је притвор окривљеном био и одређен, наведену чињеницу не наводи у образложењу побијаног решења, нити даје оцену испуњености услова за продужење притвора окривљеном по том законском основу, при чему је у смислу одредбе чл. 216 ст. 3 ЗКП обавеза већа само уколико нема предлога странака и браниоца, да по службеној дужности испита да ли још постоје разлози за притвор и да донесе решење о продужењу или укидању притвора окривљеном.

(решење Вишег суда у Краљеву, Посебно одељење за сузбијање корупције Кв-По4-91/18 од 28.12.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж2-по1-1/19 од 14.01.2019. године)

*Сентенцу приредила: Тина Филиповић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

БИТНА ПОВРЕДА ОДРЕДАБА КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА (чл. 438 ст. 1 тач.1 ЗКП)

Неће постојати битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 438. ст.1 тач.1 ЗКП, када суд, из изреке првостепене пресуде, изостави поједине радње извршења кривичних дела крађа из чл. 203.ст.1. КЗ, за које је утврдио да је наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења, а које улазе у састав продуженог кривичног дела тешка крађа у саизвршилаштву из чл. 204 ст. 1 тач. 1 КЗ у вези чл. 33 и чл. 61 КЗ.

Из образложења:

Пресудом Основног суда у Краљеву 38К.бр.184/2017 од 12.02.2018. године, окр. Н. Т, окр. Р. Т. и окр. Д. П, оглашени су кривим због продуженог кривичног дела тешка крађа у саизвршилаштву из чл. 204 ст. 1 тач. 1 КЗ у вези чл. 33 и чл. 61 КЗ, у чији састав су ушле радње извршења кривичних дела крађа из чл. 203 ст. 1 КЗ, описане под тачкама 17. и 18, изреке првостепене пресуде.

У конкретном случају, како квалификаторна околност за тежу правну квалификацију, није новчани износ, већ начин извршења кривичног дела, то се ток застарелости, рачуна посебно за сваку радњу, односно за свако кривично дело које је у смислу одредбе чл. 61 КЗ, ушло у састав продуженог кривичног дела.

Одредбом чл. 203 ст. 1 КЗ, прописано је да ће се учинилац кривичног дела казнити новчаном казном или затвором до 3 (три) године. Одредбом чл. 103 тач. 6 КЗ, прописано је да се кривично гоњење не може предузети кад протекне 3 (три) године од извршења кривичног дела за које се по закону може изрећи казна затвора преко 1 (једне) године, док је одредбом чл. 104 ст. 6 КЗ, прописано да застарелост кривичног гоњења настаје у сваком случају кад протекне двоструко време које се тражи за застарелост кривичног гоњења.

Имајући у виду цитиране одредбе материјалног закона, а полазећи од чињенице да су радње (које су ушле у састав продуженог кривичног дела), описане под тачком 17.

изреке првостепене пресуде, извршене у току ноћи 27/28.02.2018. године, те да су радње под тачком 18. изреке првостепене пресуде, извршене у току ноћи између 18/19.03.2012. године, то је у конкретном случају наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења, и за то радњу описану под тачком 17. дана 27.02.2018. године, а за радњу описану под тачком 18. изреке пресуде дана 18.03.2018. године.

Код таквог стања ствари, Апелациони суд је у том смислу, делимичним усвајањем жалби браниоца окр. Р. Т. и окр. Д. П, а и по службеној дужности у смислу одредбе чл. 454 ЗКП, у односу на окр. Н. Т, преиначио првостепену пресуду као у изреци, на који начин је отклоњена битна повреда одредаба кривичног поступка из чл. 438.ст.1тач. 1. ЗКП, на коју се уз позивање на застарелост радњи извршења кривичних дела крађа из чл. 203 ст. 1 КЗ, описаних под тачкама 17. и 18, изреке првостепене пресуде, указује жалбама браниоца окр. Р. Т. и окр. Д. П.

(Пресуда Основног суда у Краљеву 38К.бр.184/2017 од 12.02.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-852/18 од 01.10.2018. године)

*Сентенцу приредила: Данијела Вранић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПОСТУПАК ЗА ИЗРИЦАЊЕ ЈЕДИНСТВЕНЕ КАЗНЕ (Чл. 552 ст.1 тач. 1. ЗКП и чл.556 ст.1 тач. 1. ЗКП)

Испуњени су услови за изрицање јединствене казне по више пресуда, (у конкретном случају по три пресуде), када су према времену када је осуђени започео издржавање казне по ранијој осуди, (не само по најранијој), испуњени услови за изрицање јединствене казне са једном од пресуда за коју се тражи спајање.

Из образложења:

Одлучујући о захтеву осуђеног И. А, за изрицање јединствене казне по правноснажним пресудама Основног суда у Крагујевцу Кв-608/17 од 16.08.2017. године, Основног суда у Крагујевцу Кв-799/11 од 26.09.2011. године и Основног суда у Крагујевцу 11К-276/13 од 01.03.2013. године, која је преиначена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-4254/13 од 18.09.2013.године, Основни суд у Крагујевцу је побијаном пресудом, делимично усвојио захтев осуђеног, па је преиначио у погледу одлуке о казни, правноснажне пресуде Основног суда у Крагујевцу Кв-608/17 од 16.08.2017. године и Основног суда у Крагујевцу Кв-799/11 од 26.09.2011. године, и осуђеног И. А, осудио на јединствену казну затвора као у изреци побијане пресуде под ставом I, док је под ставом II изреке, одбио као неоснован захтев осуђеног за изрицање јединствене казне у погледу пресуде Основног суда у Крагујевцу 11К-276/13 од 01.03.2013. године, која је преиначена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-4254/13 од 18.09.2013.године.

Првостепена пресуда донета је уз битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 438 ст. 2 тач.2 ЗКП, на коју се основано указује жалбом осуђеног. Наведена повреда се огледа у томе што пресуда не садржи разлоге о чињеницама које су предмет доказивања, а од којих зависи испуњеност услова за изрицање јединствене казне, те због тога није могуће испитати правилност и законитост пресуде.

Образлажући закључак у одбијајућем делу пресуде, првостепени суд наводи да је осуђени кривично дело по пресуди Основног суда у Крагујевцу 11К-276/13 од 01.03.2013. године, која је преиначена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-4254/13 од 18.09.2013.године, извршио дана 13. и 14.01.2013. године, односно након што је издржао казну затвора изречену ранијом пресудом Основног суда у Крагујевцу Кв-799/11 од 26.09.2011. године, за коју је увидом у извештај референта за извршење кривичних санкција Основног суда у Крагујевцу утврђено да је осуђени издржао у периоду од 29.03.2011. године, до 29.07.2012. године.

Међутим, првостепени суд је пропустио да утврди када је осуђени започео издржавање казне по пресуди Основног суда у Крагујевцу 11К-276/13 од 01.03.2013. године, која је преиначена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-4254/13 од 18.09.2013.године, и да ли су према времену када је осуђени започео издржавање казне по наведеној пресуди, испуњени услови за изрицање јединствене казне са пресудом Основног суда у Крагујевцу Кв-608/17 од 16.08.2017. године, имајући у виду да првостепени суд налази да је осуђени кривично дело по пресуди Основног суда у Крагујевцу Кв-608/17 од 16.08.2017. године, извршио дана 12/13.09.2009. године (пресуда Основног суда у Крагујевцу 5К-500/10 од 28.08.2014. године, која је преиначена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Кж1-1815/14 од 22.01.2015. године), у току 2010. године (пресуда Основног суда у Крагујевцу 5К-9375/10 од 28.03.2014. године).

Одредбом чл. 62.ст. 1 КЗ, између осталог прописано је, ако се осуђеном лицу суди за кривично дело учињено пре него што је започео издржавање казне по ранијој осуди или за кривично дело учињено за време издржавања казне затвора или малолетничког затвора, суд ће изрећи јединствену казну за сва кривична дела применом одредаба чл. 60. овог законика, узимајући раније изречену казну као већ утврђену.

Дакле, по налажењу Апелационог суда, испуњени су услови за изрицање јединствене казне по више пресуда, (у конкретном случају по три пресуде), када су према времену када је осуђени започео издржавање казне по ранијој осуди, (не само по најранијој), испуњени услови за изрицање јединствене казне са једном од пресуда за коју се тражи спајање.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу Кв.бр.874/17 од 30.10.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кж.1-1370/17 од 05.12.2017. године)

*Сентенцу приредила: Данијела Вранић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПОСТУПАК ПРЕД ВЕЋЕМ ЗА МАЛОЛЕТНИКЕ

(члан 73 став 1 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица)

У ситуацији када малолетници не признају извршење кривичног дела и када првостепени суд њихову одбрану не прихвата, првостепени суд је дужан да на главном претресу расправи чињенично стање. Имајући у виду да је одредбом чл. 73 ст. 1 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица прописано да кад прими предлог јавног тужиоца за малолетнике за

изрицање кривичне санкције, судија за малолетнике заказује седницу већа или главни претрес, па када се чињенично стање из предлога јавног тужиоца за малолетнике за изрицање кривичне санкције оспорава и малолетници не признају извршење предметног кривичног дела чињенично стање је потребно контрадикторно расправити на главном претресу.

Из образложења:

Решењем Вишег суда у Новом Пазару Км.бр.29/18 од 19.10.2018. године, према малолетнима А.Д., О.Т. и Х.Ч., изречена је мера упозорења и усмеравања – судски укор, док је ставом II диспозитива побијаног решења према малолетном С.А. изречена васпитна мера појачан надзор од стране родитеља која може трајати најмање 6 (шест) месеци, а највише 2 (две) године, с тим што ће суд накнадно одлучити о њеном престанку, а наведену меру ће спровести Центар за социјални рад у Тутину. Ставом III диспозитива побијаног решења, у смислу одредбе чл. 79 ст. 1 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица одлучено је да трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда.

Против првостепеног решења жалбу је благовремено изјавио бранилац малолетног А.Д., адвокат Бошко Роглић, због битне повреде одредаба кривичног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, повреде кривичног закона и одлуке о васпитној мери, са предлогом да Апелациони суд у Крагујевцу укине побијано решење и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење.

Жалба је основана.

По оцени Апелационог суда, имајући у виду да малолетни А.Д. не признаје извршење кривичног дела, да је првостепени суд делимично прихватио његову одбрану, док малолетни Х.Ч. није признао извршења кривичног дела и првостепени суд његову одбрану није прихватио, првостепени суд је био дужан да на главном претресу расправи чињенично стање. Имајући у виду да је одредбом чл. 73 ст. 1 Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица прописано да кад прими предлог јавног тужиоца за малолетнике за изрицање кривичне санкције, судија за малолетнике заказује седницу већа или главни претрес, то је по оцени другостепеног суда нејасно зашто првостепени суд одлуку доноси у седници већа, а не на главном претресу, будући да се чињенично стање из предлога јавног тужиоца за малолетнике за изрицање кривичне санкције оспорава и малолетници не признају извршење предметног кривичног дела, због чега је потребно контрадикторно расправити чињенично стање на главном претресу.

(Решење Вишег суда у Новом Пазару Км.бр.29/18 од 19.10.2018. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Кжм1-2/19 од 29.01.2019. године)

*Сентенцу приредила: Ана Добрић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ГРАЂАНСКО ПРАВО

др Илија Зиндовић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу

ОДСТУПАЊЕ ОД НАЧЕЛА НЕПРЕКОРАЧЕЊА ТУЖБЕНОГ ЗАХТЕВА У СЛУЧАЈЕВИМА НАКНАДЕ НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ

У в о д

Начело одлучивања суда у границама постављеног тужбеног захтева је институт процесног права. Правна регулатива је повреду тог начела прописивала као битну повреду поступка на коју суд не пази у ожалбеном поступку, по службеној дужности иако странка у жалби није указивала на то. Значи, да је тој повреди био дат значај релативно битне повреде поступка која може довести до укидања првостепене одлуке.¹

Нови Закон о парничном поступку² повреду тог начела и даље на исти начин регулише у чл. 386 и ст. 4 ЗПП, прописује да „на прекорачење тужбеног захтева суд пази само на захтев странке“. Из овакве формулације јасно произилази да је повреда начела прекорачења тужбеног захтева на граничној линији релативно битне повреде и апсолутно битне повреде процесног права а све у зависности од реаговања парничне странке. Ако странка истакне ту повреду у жалби, онда је суд дужан да негативне последице такве повреде отклони. Ако парнична странка у жалби не укаже на прекорачење тужбеног захтева, суд по службеној дужности неће реаговати и донета судска одлука неће се мењати.

У вези поштовања овог начела а везано за накнаду нематеријалне штете отвара се низ додатних питања, а на која, неко од њих имајући у виду формулацију законских норми, нема експлицитног одговора. Ти одговори се могу добити путем аналогије и ширим тумачењем постојећих законских норми:

I Непотпуност тужбеног захтева и (не)могућност одбачаја тужбе у случају накнаде нематеријалне штете

Правило је да поднесци упућени суду треба да буду разумљиви и потпуни. То прописује и чл. 98 ЗПП-а. Разлог тога је што суд не може поступати по неразумљивом и непотпуном поднеску.

Према чл. 101 ст. 1 ЗПП прописано је да: „ако је поднесак неразумљив или непотпун (чл. 98 ст. 3), суд ће странци која нема пуномоћника да врати поднесак ради исправке, осим ако законом није друкчије прописано.

Међутим, у прилог цитираног члана ова могућност може бити и елиминисана јер је предвиђено да: „ако је поднесак који је у име странке поднео пуномоћник, односно јавни правобранилац или јавни тужилац неразумљив или непотпун, суд ће га одбацити“. Додуше закон не даје никакве оквирне параметре неразумљивости и непотпуноста у оцени поднеска што значи да суд у тој оцени има потпуну дискрецију.

¹ Чл. 372 ст. 3 и чл. 379 ст. 1 Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/04 и 111/09)

² Закон о Парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11 и 55/14) чл. 386 ст. 4

У вези напред изложеног, поставља се питање: да ли у случају истицања захтева да се тужиоцу накнади нематеријална штета, без одређивања висине штете и без означавања посебних модалитета нематеријалне штете, тужба може сматрати неуредном? Да ли такву тужбу, а коју није писао адвокат, треба вратити тужиоцу са налогом за уређење, односно да ли такву тужбу која је написана од стручног лица – адвоката, суд може одбацити као неуредну?

Разлога има и за и против. Посматрано са формално-правног аспекта, ако се узме да је таква тужба уредна и да суд може одредити висину и накнаду нематеријалне штете по модалитетима иако је такву тужбу писало стручно лице – адвокат, у прилог критике таквог схватања може се истаћи приговор да се суд ставља у улогу тужиоца или бар у извесној мери нагиње ка тужилачкој страни, што се може сматрати недопуштеним. Насупрот томе, ако се заузме став да се тужиоцу мора наложити уређење тужбе, односно да тужбу треба одбацити као неуредну (ако је тужбу писало стручно лице), да ли се тиме, иако је очигледно да је тужбени захтев основан³, нарушава начело правичности. Да ли се на такав начин ограничава флексибилност суда и објективно разматрање онога што би било поштено и разумно у свим околностима случаја.

Сматрамо да је прво схватање правилније. Додатни разлози у том смислу огледају се и у следећем:

Прво, одређивање нематеријалне штете, обзиром на њену специфичност како у погледу тежине повреде, околности случаја, неопходности одређеног вештачења у неким случајевима, непредвидивост понашања супротне стране, посебан је отежавајући фактор како у погледу одређивања висине накнаде тако и њених модалитета.

Друго и да је захтев прецизно одређен, дискреција суда „у разумним границама“ уз могућност пробијања устаљене судске праксе у циљу правичног задовољења, оправдано потиरे неопходност прецизног одређења тужбеног захтева у таквим случајевима.

Треће, суд одлуку доноси уз оцену свих изведених доказа (чл. 8 ЗПП), па се не би могло сматрати да би одређивање нематеријалне штете по модалитетима, од суда могло сматрати пристрасним и необјективним понашањем.

Четврто такво понашање суда, обзиром да је жеља за накнадом штете изражена, у циљу је реализације начела правичности, као основног правног начела. То начело је у сфери материјалног права али служи и реализацији процедуралних аспеката правних норми.

II Непостојање захтева за штету и њено досуђивање у светлу реализације начела правичног задовољења

У претходном делу разматрана је ситуација када постоји захтев за накнаду нематеријалне штете, када је исти неуредан и нејасан. Међутим, нематеријална штета је најсуптилија категорија оштетног права⁴. Њени видови модалитета се проширују. У вези са тим судска пракса је отворила још дубљу проблематику одређених питања из ове области.

³ Нпр. приложена је пресуда кривичног суда којом је тужени осуђен због доношења телесне повреде тужиоцу.

⁴ У социјалистичким земљама одређени период после II Светског рата тај вид накнаде штете био је забрањен, што се правдало социјалистичком солидарношћу

Правило је да у случају непостојања захтева за штету о истоме не може ни бити одлучивано у судском поступку. Али, тужба као правни акт у себи може садржати више захтева или и само захтев за утврђивање повреде одређеног права, а из утврђења повреде истог може проистећи право на накнаду нематеријалне штете. Ако су оба захтева садржана у тужби, онда се о истима може и одлучивати јер се суд креће у границама постављених захтева.

У међународном праву ово начело је признато под називом *ne ultra petita*, што означава да је суд приликом мериторног одлучивања ограничен постављеним захтевима странака, те с тога није у позицији да одлучује о оним „деловима“ или „аспектима спора“, чије разматрање није нужно за доношење одлуке о постављеним захтевима⁵. Ово начело се практикује не само код судовања националних судова већ и међународних судских и квази судских (арбитража) тела укључујући Међународни суд правде. Такву праксу спроводио је Европски суд за људска права при Савету Европе, а све у складу и са Пословником ЕСЉП⁶, и практичног Упутства које се односи на обавезност истицања захтева за правично задовољење.

Међутим, у случају Хагмета против Русије⁷ ЕСЉП је одступио од овог правила са констатацијом да примена начела *ne ultra petita*, не спечава суд да примени изван „степен флексибилности“ приликом накнаде нематеријалне штете. Правни основ за овакво поступање ЕСЉП налази у одредби чл. 41 Европске Конвенције за заштиту основних права и слобода у коме је прописано да: „кад суд утврди прекршај Конвенције или Протокола уз њу, а унутрашње право високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци“.

Суштина случаја огледа се у чињеницама да је син подносиоца представке дана 25. априла 2006. године учествовао у јавном протесту против тзв. званичника због корупције. Полиција је растерала демонстранте употребом оружја. Син подносиоца представке је умро од повреда задобијених од димне бомбе. Истога дана отворена је истрага о том убиству. У фебруару 2007. године, истрага је обустављена. У децембру 2009. године истрага је настављена али је 16. јануара 2010. године обустављена. У фебруару 2011. године у тужилаштву је утврђено да је одлука од 16. јануара 2010. године била незаконита и поново је наложено да се истрага настави. У одлуци којом је наложено да се истрага настави, истакнуто је да нису предузете никакве мере да се утврде околности злочина (прикупљање доказа или идентификација пушке из које је испалена димна бомба, која је узроковала смрт жртве). Међутим, истрага није дала резултате па је у априлу 2011. године поново обустављена. Позивајући се на чл. 2 Конвенције (право на живот), подносилац представке се жалио да је његов син умро у околностима које указују на незакониту и прекомерну употребу силе и да није спроведена ефикасна истрага.

У својој пресуди од 5. новембра 2015. године Суд је једногласно закључио да је дошло до кршења чл. 2 Конвенције, како у погледу њених материјалних тако и процедуралних аспеката. Суд је констатовао да је Руска влада признала да је син подносиоца представке убијен и да је то у супротности са захтевима чл. 2 Конвенције, а констатовано је да је бацање димне бомбе директно на особу супротно и самом Руском закону. Суд се сложио са том анализом руских власти, али је и нашао да власти нису

⁵ А.В. Гајић, „Привремени правни режим *Pendente lite*“, у: развој правног система Србије и хармонизација са правом ЕУ (ур. Светислав Табороши), Београд 2007, 319.

⁶ (Правило 60, пар. 1 и 2)

⁷ Представка бр. 35589/08- пресуда Великог већа ЕСЉП од 30. марта 2017. Пар. 69;71

предузеле све разумне и извршне мере за идентификацију починиоца и да расветли све околности случаја.

Али, Веће суда је отишло и корак даље. Одлучено је да подносиоцу представке додели правичну компензацију на име накнаде нематеријалне штете иако захтев за правичном накнадом није био поднесен. У образложењу своје одлуке суд наводи постојање изузетних околности које се огледају у: посебној тежини повреде Конвенције, одсуства било какве компензације на домаћем нивоу, неизвесности у погледу могућности за успех у добијању одговарајуће накнаде у разумном року након пресуде суда. Суд је сматрао да је прикладна накнада подносиоцу представке 50.000 евра на име нематеријалне штете.

На захтев Владе Русије, предмет је поднесен на разматрање Великом Већу. Велико Веће је потврдило налаз и схватање „малог“ већа да је у конкретној ситуацији повређен чл. 2 Конвенције, како са његовог материјалног тако и процесног аспекта. У вези досуђене правичне нематеријалне штете Велико Веће налази да та накнада води начелу правичности иако захтев за правично задовољење није био истакнут. У прилог томе веће наводи да је подносилац представке навео да жели добити новчану накнаду због повреде Конвенције, укључујући чл. 2. Но, иако назнака жеље за могућом новчаном компензацијом не може се сматрати захтевом у смислу правила 60 Правилника у вези са правилом 71 (и), апсолутни карактер повређеног права уз примену чл. 41 Конвенције оправдава досуђивање правичне накнаде јер се ради о апсолутном карактеру повређеног права које је од фундаменталне важности у сфери основних права.

Веће је даље закључило да национални правни систем Русије не пружа извесност о доступности правних средстава којима би могло да се оствари ефикасно обештећење након пресуде ЕСЉП због повреде члана 2 Конвенције⁸. Шта више, чињеница да је преко 9 година прошло од наступања смрти, а да је истрага и даље у прекиду свакако би негативно утицала на накнадно утврђивање мањкавости истраге⁹.

Уместо закључка

Из напред изнетог може се закључити да је у овом случају суд одлучивао о накнади нематеријалне штете и поред непостојања захтева подносиоца представке у том смислу. Назнака жеље за могућом новчаном компензацијом не може се сматрати захтевом. Ипак, суд је то узео у обзир као важну чињеницу и досудио накнаду нематеријалне штете уз помоћ ширег тумачења садржине чл. 41 ЕКЉП, дајући му апсолутни карактер.

Критеријуми које суд наводи у прилог своје одлуке могли би се сместити у четири кључна и то: први тзв. „критеријум који се односи на постојања несумњивих назнака на страни подносиоца представке да постоји жеља за обештећењем због настале повреде ЕКЉП“. Други критеријум односи се на тежину повреде. Трећи критеријум везује се за утицај повреде а четврти на очигледну немогућност остваривања одговарајуће одштете на националном нивоу након доношења пресуде ЕСЉП којом се утврђује повреда.

Према чл. 18 ст. 3 Устава Србије, прописано је да одредбе о људским и мањинским правима тумаче се у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција, које надзиру њихово спровођење¹⁰.

⁸ Нагметов v.Риссиа, представка бр – 35589/08, пресуда ЕСЉП од 05. новембра 2015, 15.

⁹ Ибид

¹⁰ Устав РС („Службени гласник РС“, бр.98/2006)

У контексту примене ове одредбе и става изнетог у назначеној пресуди ЕСЈП јављају се две кључне дилеме. Прва се огледа у разматрању идеје да ли једна пресуда ЕСЈП може да створи међународни стандард у остварењу и реализацији права, обзиром да чл. 16 ст. 2 Устава предвиђа да „општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно сед примењују“. Друга дилема, огледа се у размишљањима, да ли такво резонување (везано за назначену пресуду) треба да буде прихваћено и у пракси домаћих судова.

Имајући у виду могућност директне примене одредби Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода (па и чл. 41) одговор би био потврдан. С друге стране, досуђивање накнаде нематеријалне штете и поред непостојања захтева засигурно може озбиљно угрозити правну сигурност који поред начела правичности чини темељ правног система.

У контексту избора стиче се утисак да је за сада прихватљивији став да суд не узима у обзир разматрање накнаде нематеријалне штете без постојања изричитог захтева у том смислу. Додатни разлог у прилог тога је и чињеница да се тужба суда пред националним законодавствима може поднети у контексту доста флексибилних услова док се представка пред Европским судом за људска права може поднети када је остварење права пред националним судовима било онемогућено.

ПРАВНИ СТАВОВИ И ЗАКЉУЧЦИ ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА И ОДЕЉЕЊА ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ

ОДГОВОРИ НА СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА ВИШИХ И ОСНОВНИХ СУДОВА СА ПОДРУЧЈА АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ УСВОЈЕНИ НА СЕДНИЦИ ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ ОДРЖАНОЈ 17.05.2018. ГОДИНЕ

1. Питање: Да ли је правилно поступање суда када у судским поступцима, у вези датог налаза и стручног мишљења центра за социјални рад, позива и саслушава као сведока радника који је учествовао у изradi налаза и стручног мишљења?

Одговор: Представник органа старатељства не може имати својство сведока у поступку, јер су сведоци лица која имају непосредна или посредна лична сазнања о чињеницама које суд утврђује у поступку, те их не треба позивати у својству сведока, од истих не треба узимати личне податке, нити им се позиви шаљу на кућну адресу. Стручни радници су представници органа старатељства према Закону о социјалној заштити и имају статус службеног лица. На рочиште може бити позван представник органа старатељства ради евентуалног појашњења датог налаза, стручног мишљења, или допуне. Налаз и стручно мишљење органа старатељства нема доказну снагу јавне исправе. Налаз и стручно мишљење сачињава водитељ случаја и исти га потписује, а што је предвиђено одредбом члана 62. Правилника о организацији, нормативима и стандардима рада Центра за социјални рад. Наведеним Правилником предвиђена је структура и садржај налаза и стручног мишљења. Уколико суд сматра да налаз и стручно мишљење не садржи све што је предвиђено Правилником или што је потребно ради разјашњења битних чињеница, може да захтева допуну налаза и стручног мишљења или може позвати представника органа старатељства који је радио на изradi налаза и стручног мишљења, ради његовог појашњења.

2. Питање: Да ли у судским поступцима у којима се као иницијатор поступка (тужилац, предлагач), појављује центар за социјални рад, трошкови извођења доказа чије је извођење предложио центар за социјални рад треба да падну на терет буџетских средстава суда? Да ли је неопходно да трошкови извођења предложених доказа који падају на терет буџетских средстава суда и формално буду постављени у иницијалном акту?

Одговор: Не постоји законски основ да се у предметима у којима се Центар за социјални рад појављује као иницијатор поступка, трошкови вештачења „ex officio“ намирују из средстава суда, односно буџета. Трошкови извођења доказа падају на терет буџетских средстава суда једино у случају када се примењује одредба члана 205 Породичног закона, у поступку у вези са породичним односима када суд може утврђивати чињенице и када оне нису међу странкама спорне, а може самостално истраживати чињенице које ниједна странка није изнела. Уколико се као иницијатор оваквих поступак појави Центар за социјални рад, трошкови извођења доказа могу пасти на терет буџетских средстава уколико је то потребно сагласно одредби члана 205 Породичног закона, а Центар не предујми потребне трошкове или одустане од извођења одређеног доказа.

3. Питање: Шта се подразумева под виђањем детета у контролисаним условима?

Одговор: Суд одређује меру виђења детета у контролисаним условима у случајевима када поремећени породични односи то захтевају. Циљ одређивања виђења детета у контролисаним условима јесте нормализација поремећених породичних односа, а орган старатељства је тај који има стручне компетенције да се тај циљ оствари кроз ову меру (углавном је то виђење детета са родитељем уз присуство радника центра за социјални рад).

4. Питање: Ко процењује да ли је дете способно да формира сопствено мишљење и на који начин - да ли то чини суд или други орган пред којим се води поступак или привремени, односно колизијски старатељ детета, и да ли се ради о њиховој слободној процени, односно слободном уверењу?

Одговор: Одредбе члана 65 Породичног закона прописују да дете које је способно да формира своје мишљење има право слободног изражавања тог мишљења, а у зависности од тога да ли је дете млађе или старије од 10 година, дете има право да посредно или непосредно пред судом изрази своје мишљење. Постоји оборива претпоставка да је свако дете способно да изрази своје мишљење. Уколико се појави сумња, треба затражити мишљење органа старатељства или мишљење педагога, психолога, преко којих суд може утврђивати ову чињеницу. Дете старије од 10 година може непосредно изразити своје мишљење пред судом, с тим да ће Центар за социјални рад да изврши припреме, тако да дете благовремено добије сва обавештења која су му потребна како би могло да формира своје мишљење и да слободно изрази своје мишљење, било само било преко лица које дете одабере (учитељ, наставник, водитељ случаја). Треба имати у виду да ако је дете старије од 10 година, не постоји обавеза суда да дете саслуша већ суд води рачуна да дете старије од 10 година има право да непосредно пред судом изрази своје мишљење, у присуству лица које дете одабере. Суд је у обавези да мишљењу детета посвети дужну пажњу, а мишљење детета цени у склопу са осталим доказима.

5. Питање: Како суд треба да поступи када је налаз и стручно мишљење Центра за социјални рад у супротности са мишљењем детета које је старије од 10 година?

Одговор: Суд цени налаз и мишљење Центра за социјални рад и мишљење детета, а одлуку донеси увек у складу са најбољим интересом детета. Мишљење детета није преовлађујуће у доношењу одлуке већ најбољи интерес детета. Обавеза суда да мишљењу детета посвети дужну пажњу подразумева да суд цени мишљење детета и оцени да ли је мишљење детета у његовом најбољем интересу, и да у случају када не прихвати мишљење детета образложи зашто га не прихвата.

6. Питање: Да ли у судским поступцима за накнаду штете по основу одговорности за другог, ради одлучивања о тужбеном захтеву суд треба да примењује принцип објективне одговорности, или принцип претпостављене кривице?

Одговор: Одговор на ово питање је садржан у законском тексту: проузроковање штете - одсек 3. Закона о облигационим односима. Уколико се питање односи на предмете у којима се тужбеним захтевом тражи накнада штете од центра за социјални рад за штету коју је њиховштићеник (нпр. лице над којим се врши надзор) причинио трећим лицима, суд треба да примењује принцип претпостављене кривице, осим када је у питању штета коју причини малолетник узраста до седам година, када се примењује принцип објективне одговорности.

7. Питање: Да ли се може сматрати да је тужба уредна и потпуна у погледу вредности спора, уколико је тужилац по тужби за накнаду штете, петитумом предложене

пресуде предложио да се усвоји тужбени захтев за накнаду штете, према једном туженом или пак према више тужених, као солидарним обвезницима, у тачно одређеном фиксном износу (на пример: 10.000.000,00 динара) при чему је тужилац након тако означеног новчаног износа, додао и речи „или у износу који суд тужиоцу досуди“? Да ли је у оваквом случају нужно да суд изнова утврђује вредност спора, или проверава означену вредност спора, сходно одредби члана 40 став 3 Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број. 125/04 и 111/09), односно одредби члана 33 став 3 Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11...55/14)?

Одговор: Код новчаних потраживања као вредност предмета спора узима се вредност главног захтева, те није нужно да у уводу или реферату тужбе буде посебно означена вредност предмета спора. Код новчаних потраживања суд није овлашћен да изнова утврђује или проверава означену вредност спора у смислу одредбе члана 33 Закона о парничном поступку, јер се овај члан примењује на ситуације када се тужбени захтев не односи на новчани износ. У конкретном случају тужбени захтев је одређен и разумљив, па би део захтева који гласи „или у износу који суд досуди тужиоцу“ требало занемарити, јер не садржи било какав захтев у материјално правном смислу, а супротно поступање водило би претераном формализму.

8. Питање: Од када се рачуна субјективни рок за подношење предлога за враћање у пређашње стање?

Одговор: Према одредби члана 110 став 2 Закона о парничном поступку субјективни рок за подношење предлога за враћање у пређашње стање од осам дана рачуна се од дана када је престао разлог који је проузроковао пропуштање, а ако је странка тек касније сазнала за пропуштање, од дана када је за то сазнала. Наведена законска одредба не прописује могућност рачунања субјективног рока за враћање у пређашње стање од дана када је странка сазнала за последице пропуштања. Моменат престанка разлога који је проузроковао пропуштање и моменат сазнања за пропуштање, ако је странка тек касније сазнала за пропуштање, представља ствар чињеничног утврђења у сваком конкретном случају.

9. Питање: Да ли се висина казнене таксе у парницама у којима према вредности предмета спора редовна такса не прелази износ од 7.600,00 динара, утврђује према одредби члана 40 став 1 или према одредби члана 40 став 5 новелираног Закона о судским таксама (члан 3 Закона о изменама и допунама Закона о судским таксама)?

Одговор: Одредба члана 40 став 1 Закона о судским таксама („Службени гласник РС“, број 28/94...106/2015) налази се у глави IV – Поступак за наплату неплаћене таксе, прописује начин на који ће суд обрачунати казнену таксу у случају када таксени обвезник не плати таксу у року одређеном у члану 37 овог Закона (редовна такса увећана за 50 % на име казнене таксе). Одредба члана 40 став 5 истог Закона, која гласи да казнена такса из става 1 овог члана не може бити мања од двоструког износа најниже таксе прописане таксеном тарифом, прописује најнижи износ казнене таксе, на коју таксени обвезник може бити обавезан, уз редовну неплаћену таксу. Таксеном тарифом садржаном у истом Закону, за парнични и извршни поступак, тарифни број 1 тачка 1, прописано је да за тужбу и противтужбу поднету пред судом опште надлежности плаћа се према вредности предмета спора до 10.000,00 динара вредности – 1.900,00 динара. На основу одредбе члана 40 став 5 Закона о судским таксама, казнена такса не може бити мања од 3.800,00 динара, што представља двоструки износ најниже таксе у парничном поступку, за тужбу и противтужбу. Произилази да одредбе члана 40 став 1 и члана 40 став 5 нису у супротности, јер се одредбом става 5 члана 40 одређује фиксни износ казнене таксе (а не у

износу од 50% од редовне таксе) за оне случајеве када је обрачуната редовна такса у распону од 1.900,00 динара до 7.600,00 динара, у зависности од вредности предмета спора. То значи да ће у овим случајевима такса бити обрачуната на другачији начин, односно биће већа од 50% редовне таксе. Циљ законодавца је да се за најнижи износ таксе (од 1.900 до 7.600,00 динара) утврди најнижи могући износ казнене таксе коју ће таксени обвезник платити и то у фиксном износу, док ће у свим осталим случајевима, када је вредност предмета спора таква да обрачуната редовна такса износи више од 7.600,00 динара, казнена такса обрачунавати применом одредбе у висини од 50 % од редовне таксе, према ставу 1 члана 40 Закона о судским таксама.

10. Питање: Да ли у случају укидања решења првостепеног суда којим је парнична странка, као таксени обвезник, обавезана да плати дуговану судску таксу, одлуку о трошковима жалбеног поступка на име састава жалбе (уколико је жалбу у име странке изјавио пуномоћник из реда адвоката) и одређених судских такси за жалбу и одлуку другостепеног суда по жалби доноси другостепени или првостепени суд?

Одговор: Другостепени суд ће у поступку одлучивања о жалби одлучити и о трошковима жалбеног поступка.

11. Питање: Да ли је суд одговоран и у коликој мери за предмете уступљене јавним бележницима у којима су јавни бележници водили и окончали поступак и ставили печат правноснажности на решење, а суд приликом потписивања предмета за архиву уочи неки недостатак, нпр. решење није достављено свим учесницима, а стављен је печат правноснажности.

Одговор: У питању су поверени послови које обавља јавни бележник сагласно одредби члана 98 Закона о јавном бележничтву. Овлашћење суда за надзор рада поверених послова произилази из одредбе члана 30е Закона о ванпарничном поступку. Из наведеног следи да је суд овлашћен да врши надзор над повереним пословима јавном бележнику и да захтева отклањање недостатака.

12. Питање: Како разрешити правну ситуацију када се основни суд оглашава стварно ненадлежним у одређеном предмету, а виши суд као жалбени, у ствари не прихвата своју надлежност усвајајући жалбе странака, због чега се предмет поново враћа првостепеном суду и на тај начин поступак знатно одуговлачи?

Одговор: У поступку по жалби на решење којим се основни суд огласио ненадлежним, виши суд је овлашћен само да одлучује о основаности жалбе, а не да изазове сукоб надлежности, јер имајући у виду одредбе члана 20 и члана 21 ЗПП, надлежни суд коме је предмет уступљен може тек по правноснажности решења о ненадлежности да изазове сукоб надлежности. Виши суд је дужан да одлучује о захтевима и предлозима странака поштујући одредбу члана 10 Закона о парничном поступку, односно у разумном року.

13. Питање: Да ли тужилац, Републички фонд за здравствено осигурање, има право на повраћај ненаменски утрошених средстава пренетих уговорима између тужиоца и тужених здравствених установа? Ово из разлога што је уговорима између странака предвиђено да уколико се у поступку контроле уочи да је здравствена установа, односно тужена, ненаменски утрошила пренета средства, истој ће се умањити уговорена накнада за износ утврђен у поступку контроле. Дакле, није предвиђено враћање датог или накнада штете због неиспуњења уговорних обавеза.

Одговор: У ситуацији када уговори о пружању и финансирању здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања, закључени између Републичког фонда за здравствено осигурање и здравствених установа не садрже одредбу о враћању ненаменски утрошених средстава, већ само умањење уговорене накнаде, тужилац има право да у парничном поступку тражи повраћај ненаменски утрошених средстава. Ово због тога што се сходно одредбама члана 190 Закона о здравственом осигурању и члана 16 Правилника о контроли спровођења закључених уговора са даваоцима здравствених услуга („Службени гласник РС“ број 72/13“), према даваоцу здравствених услуга могу предузети и друге мере, па и захтев за повраћај новчаних средстава која су ненаменски утрошена. Такође и одредбом члана 27 став 2 Закона о облигационим односима, којом је регулисана обавезна садржина уговора, прописано је да су одредбе прописа којима се, делимично или у целини, одређује садржина уговора саставни делови тих уговора, те их употпуњавају или ступају на место уговорних одредби које нису у сагласности са њима. Овакав став је изражен и у пресуди Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2962/17 од 29.03.2018.године.

Напомена: На заједничком састанку Апелационог суда у Крагујевцу са Вишим судовима са подручја Апелационог суда у Крагујевцу и судијама Врховног касационог суда одржаном у Јагодини 25.05.2018. године, обавештени смо да Врховни касациони суд треба да заузме правни став о овом питању.

14. Питање: Да ли је уредна тужба за сметање државине којом се тражи само утврђивање сметања државине и забране даљег узнемиравања, а не тражи се успостављање пређашњег стања (на пример: уклањање оградe)? Како ће поступити суд уколико такву тужбу није одбацио у фази претходног испитивања тужбе? Каква ће бити мериторна одлука суда?

Одговор: Чланом 79. Закона о основама својинскоправних односа прописано је да одлуком о захтеву за заштиту од сметања државине одређује се забрана даљег узнемиравања државине под претњом новчане казне, односно враћања одузете државине, као и друге мере потребне за заштиту од даљег сметања. Произилази, да се тужбом за заштиту од сметања државине може тражити забрана даљег узнемиравања државине под претњом новчане казне (код узнемиравања државине), односно враћање одузете државине (код одузимања државине), с тим што се код одузимања државине може тражити и једно и друго.

Начин на који је стилизовано питање указује да је тужени извршио акт сметања поседа одузимањем државине тужиоца, а тужбеним захтевом тражено је само утврђивање сметања државине и забрана даљег узнемиравања. Чињеница је да се тужбом за сметање државине не може тражити само утврђење акта сметања, јер тужба за сметање државине није тужба за утврђење, већ кондемпнаторна тужба, што произлази из цитиране одредбе члана 79. ЗОСПО. Међутим, у конкретном случају тужилац поред захтева за утврђење сметања државине тражи и забрану даљег узнемиравања, у ситуацији када је акт сметања учињен одузимањем државине, па се поставља питање правног интереса тужиоца за подношење овакве тужбе, јер нема никаквог практичног значаја забрана туженом да поново узнемирава тужиоца одузимањем државине, када је тужилац већ лишен државине. Уколико је првостепени суд по претходном испитивању тужбе, пропустио да одбаци такву тужбу, на начин предвиђен чланом 294 Закона о парничном поступку, у даљем току поступка може само одбити тужбени захтев тужиоца, као неоснован. У ситуацији када је тужени током поступка успоставио пређашње стање не значи да тужилац нема правни интерес да се утврди чин сметања, а овог због тога што би тужилац у случају истоветног сметања поседа могао захтевати на основу исте извршне исправе да суд донесе решење о извршењу.

15. Питање: Да ли обавезујући део решења о извршењу које је донето на основу веродостојне исправе, у ситуацији када је извршни поступак обустављен због непоступања извршног повериоца у складу са одредбом члана 547 став 1 ЗИО, може представљати извршну исправу на основу које се може поднети нови предлог за извршење ради наплате новчаног потраживања извршног повериоца.

Одговор: Правноснажни обавезујући део решења о извршењу на основу веродостојне исправе (на који није уложен приговор или је неуспешно оспораван изјављивањем правних лекова у извршном поступку), постаје извршна исправа. Наведеном одредбом ЗИО поводом које је и постављено спорно правно питање, као ни било којом другом одредбом закона, није прописано да ће извршни поверилац изгубити право из извршне исправе због тога што је обустављен извршни поступак због пропуштања рокова из члана 547 став 1 ЗИО, јер се обуставом извршног поступка не доводи у питање постојање, правноснажност и извршност извршне исправе поводом које је текао тај извршни поступак, а тиме ни право извршног повериоца да тражи наплату потраживања или испуњење друге обавезе из те исправе у извршном поступку по новом предлогу за извршење у складу са одредбама важећег Закона о извршењу и обезбеђењу, већ само не би могао тражити даље спровођења извршења у извршном поступку који је обустављен из разлога прописаних чланом 547 став 1 ЗИО и изгубио би повластице прописане ставом трећим и четвртим исте одредбе.

16. Питање: Меница је доспела за наплату дана 01.09.2010. године, тужилац је поднео предлог за извршење на основу веродостојне исправе – менице дана 27.08.2013. године, на основу кога је суд донео решење о извршењу дана 30.08.2013. године. Након изјављеног приговора извршног дужника, поступак је настављен као поводом приговора против платног налога. Да ли суд у парничном поступку, када је предмет одлучивања решење о извршењу (као по приговору против платног налога) донето на основу менице, исто може одржати на снази и да ли тужилац губи права из менице уколико исту није поднео на наплату у року прописаном у члану 37. став 1. Закона о меници?

Одговор: Из садржине реферата код овог питања произилази да се питање у суштини своди на то да ли се у оваквим случајевима спорни однос расправља применом начела меничне строгости, или се о основаности или неоснованости тужбеног захтева расправља по правилима парничног поступка тако што се битне чињенице за одлуку о основаности захтева утврђују на основу садржине основног правног посла поводом кога је издата меница.

Одговор на ово правно питање заснива се на тумачењу права и праксе Апелационог суда у Крагујевцу, у прилог које стоји и пресуда Врховног касационог суда Рев.бр.893/2017 од 27.09.2017. године.

Следи да у случају када је поступак покренут предлогом за извршење на основу веродостојне исправе (менице), па суд тај предлог усвоји, а тужена страна приговором оспори потраживање тужиоца, потом се парнични поступак настави као поводом приговора против платног налога, у парници се расправљају и утврђују чињенице које су битне за оцену основаности тужбеног захтева у вези са основним правним послом, у вези кога је издата меница, тако да за основаност тужбеног захтева нема значаја чињеница да ли је тужилац поступио у складу са одредбама члана 37. став 1. Закона о меници, односно да ли је у роковима предвиђеним наведеном одредбом поднео меницу туженом на наплату. Из тога даље следи, да не може да се сматра да је тужилац изгубио права из

менице уколико меницу није поднео на наплату у року из наведене одредбе, тако да се одлука о платном налогу (у овом случају по решењу о извршењу), а тиме и одлука о тужбеном захтеву, не може засновати искључиво на чињеници да ли је пропуштен наведени рок.

17. Питање: Да ли је дозвољена конвалидација уговора о промету пољопривредног земљишта уколико је купопродајна цена у целости исплаћена и непокретност предата у посед купцу, али је повређено право прече куповине? При томе је протекао законски рок за поништај уговора по основу права прече куповине.

Одговор: Закон о промету непокретности („Службени гласник РС“, број 42/98, 111/09) који је био на снази до 01.09.2014. године, у члану 4 став 4 прописивао је могућност конвалидације уговора о промету непокретности – накнадно оснажење уговора о промету непокретности коме недостаје законом прописана форма, под одређеним условима, који морају бити кумулативно испуњени. Према одредби члана 4 став 4 тог закона суд може признати правно дејство уговора о преносу права својине на непокретности између носилаца права својине уколико промет није забрањен, који је закључен у писменом облику, на коме потписи уговарача нису оверени код суда, под условом да је уговор испуњен у целини или претежним делом, да је непокретност стечена у границама закона, да је плаћен порез на промет, да није повређено право прече куповине и да није повређен други друштвени интерес. Дакле, један од законом прописаних услова је и да није повређено право прече куповине, што се у сваком конкретном случају утврђује. Имајући у виду да се у постављеном питању наводи да је утврђено да је „повређено право прече куповине“, то у ситуацији када је суд утврдио да је предметним уговором о промету непокретности повређено право прече куповине, такав уговор (уколико је закључен у време важења овог закона) не би могао да се накнадно оснажи, јер му недостаје један од законом прописаних услова за конвалидацију.

Важећи Закон о промету непокретности („Службени гласник РС“ број 93/2014, 121/2014 и 6/2015) у члану 4 не прописује могућност накнадног оснажења уговора о промету непокретности коме недостаје законом прописана форма (форма *ad solemnitatem*) већ изричито прописује да уговор о промету непокретности коме недостаје прописана форма не производи правно дејство.

Законом о изменама и допунама Закона о промету непокретности („Службени гласник РС“ број 6/2015) који је ступио на снагу 23. јануара 2015. године, у члану 1 прописано је да се у Закону о промету непокретности („Службени гласник РС“ број 93/14 и 121/14) члан 4 мења и гласи: члан 4 став 1- уговор о промету непокретности закључује се у облику јавно бележнички потврђене (солемизоване) исправе, став 2 - за посао из става 1 овог члана искључиво је надлежан јавни бележник на чијем се подручју налази непокретност која је предмет уговора, став 3 - ако се непокретности које су предмет уговора налазе на подручју више јавних бележника надлежан је сваки од тих јавних бележника, а став 4 – уговор који није закључен на начин из става 1 до 3 овог члана не производи правно дејство.

Судска пракса Апелационог суда у Крагујевцу заузела је став изражен у одлукама овог суда да је у одређеним случајевима конвалидација уговора о промету непокретности коме недостаје законом прописана форма ипак могућа. Када се ради о уговорима о промету непокретности који су закључени у време важења ранијег Закона о промету непокретности („Службени гласник РС“ број 42/98, 111/09), којима недостаје тим законом прописана форма али су у потпуности извршени и испуњавају услове за конвалидацију прописане одредбом члана 4 став 4 тог закона, чије одредбе су релевантне с обзиром на

време сачињавања конкретног уговора, ти уговори могу се конвалидирати, обзиром да такви оснажени уговори производе правно дејство од момента закључења. Када је реч о овим уговорима, имале су се у виду и одредбе члана 73 Закона о облигационим односима о конвалидацији уговора коме недостаје форма, које се примењују и на уговоре о промету непокретности за које је форма прописана републичким законом, уколико тим законом примена наведеног прописа није искључена.

Напомена: На седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 02.11.2018. године заузет је правни став да уговори о промету непокретности који су закључени у време важења ранијих Закона о промету непокретности („Службени гласник СРС“ број 43/81...40/89, „Службени гласник РС“ број 53/93 са изменама и допунама, и „Службени гласник РС“ број 42/98 и 111/2009) се могу конвалидирати уколико су испуњени услови за конвалидацију прописани тим законима, без обзира на време подношења тужбе.

18. Питање: Од када тече камата на отпремнину коју је радник дужан да врати послодавцу након правноснажности одлуке којом је поништено решење послодавца којим је раднику престао радни однос као технолошком вишку?

Одговор: Камата на отпремнину која припада послодавцу после основа који је отпао, значи после поништаја решења, тече по члану 214 Закона о облигационим односима.

19. Питање: Тумачење одредбе члана 395 ЗПП, односно да ли другостепени суд може да укине првостепену пресуду са налогом да се у поновном поступку донесе одлука која ће бити неповољнија за странку која је изјавила жалбу.

Одговор: Другостепени суд не може да укине првостепену пресуду са налогом да се у поновном поступку донесе одлука која ће бити неповољнија за странку која је изјавила жалбу зато што би то било на штету странке која се жалила на тај део пресуде, а осим тога било би и у супротности са применом начела забране *reformatio in peius*. Ако је укинута првостепена пресуда и поновљено суђење, првостепени суд треба да води рачуна о томе.

II

Обавештење: Поводом питања постављеног на Заједничком састанку Апелационих судова одржаном 28.09.2017. године у Крагујевцу које гласи: „Да ли у ситуацији када је поднесак упућен суду преко поште пошиљком која у левом углу не носи ознаку Р, већ А, што према члану 21. Правилника о општим условима за пружање поштанских услуга, не представља препоручену пошиљку, већ пошиљку са потврђеним уручењем, може сматрати да је поднесак упућен суду преко поште препорученом пошиљком, у смислу чл. 104 ст. 2 ЗОО“ :

На седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 13.03.2018. године заузет је став по којем се препорученом пошиљком има сматрати свака пошиљка која је означена бар кодом, бројевима и ознаком Републике Србије, без обзира да ли носи ознаку Р или АА.

III

ОДГОВОРИ ОДЕЉЕЊА ЗА ПОСТУПАЊЕ ПО ЗАХТЕВИМА ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА НА СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ

1. Питање: Како одлучивати о трошковима имаоца права на суђење у разумном року?

Одговор: Подносилац приговора за убрзање поступка који је приговор поднео преко пуномоћника адвоката има право на накнаду трошкова на име састава истог, сходно одредбама Закона о парничном поступку.

Није спорно да је поступак по приговору за убрзање поступка једностраначки, и да се у поступку за заштиту права на суђење у разумном року сходно одредби члана 7 став 3 Закона о заштити права на суђење у разумном року примењују одредбе Закона о ванпарничном поступку. Такође, није спорно да се радње у поступку за заштиту права на суђење у разумном року не морају предузимати преко пуномоћника адвоката.

Међутим, сходно одредби члана 85 Закона о парничном поступку која се на основу одредбе члана 30 став 2 Закона о ванпарничном поступку примењује и у ванпарничном поступку, право странке је да радње у поступку предузима, између осталог, и преко пуномоћника који мора да буде адвокат, тако да, уколико се странка у поступку користи својим правом и ангажује пуномоћника адвоката, не може јој у случају успеха у спору бити ускраћена накнада трошкова у поступку.

2. Питање: Да ли о приговору ради убрзања поступка одлучује основни суд који води поступак у смислу члана 7 Закона о заштити права на суђење у разумном року или другостепени суд, ако се списи предмета у време подношења приговора ради убрзања поступка налазе пред другостепеним судом ради одлуке о жалби, те да ли се у тој ситуацији приговор доставља другостепеном суду ради одлуке (основни суд, као првостепени, није овлашћен да налаже другостепеном суду да предузима радње које делотворно убрзавају поступак, у смислу члана 11 истог закона)?

Одговор: Одлучује суд код кога се налазе списи предмета у моменту подношења приговора.

Одредбом члана 7 став 1 Закона о заштити права на суђење у разумном року прописано је да странка подноси приговор суду који води поступак или суду пред којим се води поступак. Сходно наведеној одредби, приликом заснивања стварне надлежности потребно је утврдити пред којим судом се у тренутку подношења приговора налази предмет и да ли се налази ради доношења одлуке по изјављеном правном леку на одлуку нижестепеног суда. Будући да се у конкретној ситуацији у тренутку подношења приговора предмет није налазио код првостепеног суда, већ је био у другостепеном суду на поступку по жалби, то је за одлучивање о изјављеном приговору надлежан другостепени суд.

3. Питање: Да ли странка чији је приговор ради убрзања поступка усвојен, стиче право на правично задовољење и када, ако у решењу којим је приговор усвојен није наложено судији да предузме процесне радње у поступку (јер су те радње у време одлучивања о приговору већ предузете) имајући у виду члан 22 став 1 и 2 Закона о заштити права на суђење у разумном року? С тим у вези јавља се питање да ли странка и у ком року може да поднесе тужбу против Републике Србије за новчано обештећење и од

када тече рок од једне године који се рачуна од дана када је странка стекла право на правично задовољење како је прописано чланом 26 став 1 у вези члана 22 став 1 и 2 Закона о заштити права на суђење у разумном року?

Одговор: Странка стиче право на правично задовољење даном правноснажности решења којим је усвојен приговор подносиоца, осим у случају када је одређен рок у коме је судија или јавни тужилац дужан да предузме наложене процесне радње, у ком случају странка стиче право истеком тог рока. Од дана правноснажности почиње да тече и рок од једне године у оквиру којег странка може да поднесе тужбу за новчано обештећење.

Одредбом члана 15 став 3 тачка 2 Закона о заштити права на суђење у разумном року прописано је да ако је приговор усвојен, странка има право на жалбу која се подноси у року од осам дана од дана када је странка примила решење-ако се жалба подноси зато што председник суда није судији наложио процесне радње које делотворно убрзавају поступак.

Будући да странка има право жалбе у ситуацији када нису наложене процесне радње (без обзира на чињеницу што су одређене радње предузете пре доношења одлуке о приговору), то је потребно да протекне рок за изјављивање жалбе, како би странка стекла право на правично задовољење, односно да решење о усвајању приговора постане правноснажно.

4. Питање: Да ли странка која је издала пуномоћје адвокату за заступање у предмету који је у току пред судом, може да поднесе приговор ради убрзања поступка преко истог пуномоћника адвоката, а без достављања новог пуномоћја за заступање ради подношења приговора за убрзање поступка?

Одговор: Адвокату као пуномоћнику странке у парничном или другом судском поступку није потребно да достави ново пуномоћје за заступање подносиоца захтева у поступку за заштиту права на суђење у разумном року, имајући у виду члан 89 Закона о парничном поступку.

Адвокат којем је странка издала пуномоћје за заступање у парничном или другом судском поступку поводом којег се покреће поступак за заштиту права на суђење у разумном року је овлашћен и да поднесе приговор ради убрзања поступка. То овлашћење пуномоћника црпи се из саме природе поступка за заштиту права на суђење у разумном року, односно из чињенице да се поступак за заштиту права на суђење у разумном року покреће управо поводом парничног или другог поступка који се води пред судом, а у којем му је странка издала пуномоћје (осим ако је странка у пуномоћју изричито забранила свом пуномоћнику предузимање ове правне радње).

Приредила:
Председник Грађанског одељења – судија,
Јасмина Симовић

**ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА СА ЗАЈЕДНИЧКОГ САСТАНКА ГРАЂАНСКИХ
ОДЕЉЕЊА, ОДЕЉЕЊА ЗА РАДНЕ СПОРОВЕ И ОДЕЉЕЊА СУДСКЕ ПРАКСЕ
АПЕЛАЦИОНИХ СУДОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ПРИВРЕДНОГ
АПЕЛАЦИОНОГ СУДА (БЕЗ ПРИСУСТВА СУДИЈА ВРХОВНОГ КАСАЦИОНОГ
СУДА) ОДРЖАНОГ У КРАГУЈЕВЦУ 4.10.2018. ГОДИНЕ**

**СПОРНА ПРАВНА ПИТАЊА У ПОГЛЕДУ КОЈИХ СУ НА САСТАНКУ
УСАГЛАШЕНИ СТАВОВИ**

1. Спорно правна питања Апелационог суда у Нишу:

Да ли се у споровима за утврђење дискриминације приликом одмеравања трошкова заступања од стране адвоката може применити тарифни број 70 Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката када странка у тужби не означи вредност предмета спора или наведе да је вредност предмета спора непроцењива?

Одговор Апелационог суда у Нишу: Уколико у тужби није означена вредност предмета спора, или је наведено да се ради о непроцењивој вредности, а вредност предмета спора се не може одредити ни по одредбама члана 21 – 27 Закона о судским таксама, као вредност предмета спора узима се износ од 15.000,00 динара применом члана 28 истог Закона, због чега нема места примени тарифног броја 70 већ се примењује тарифни број 13 и 15 Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката.

Са одговором Апелационог суда у Нишу сви судови су се сагласили.

2. Спорно правно питање Апелационог суда у Крагујевцу:

Да ли се може досудити накнада материјалне вануговорне штете у иностраној валути исплатом у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан исплате?

Одговор Апелационог суда у Крагујевцу: Већинско мишљење судија овог суда је да суд може досудити накнаду материјалне вануговорне штете у иностраној валути исплатом у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан исплате, а мањинско мишљење је да не може.

На заједничком састанку након дискусије, констатовано је да су сви судови сагласни да се може досудити накнада материјалне вануговорне штете у иностраној валути исплатом у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије на дан исплате уколико је штета претрпљена у иностраној валути.

*Приредила:
Председник Грађанског одељења – судија,
Јасмина Симовић*

**ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА СА СЕДНИЦЕ ГРАЂАНСКОГ ОДЕЉЕЊА
АПЕЛАЦИОНОГ СУДА У КРАГУЈЕВЦУ ОДРЖАНЕ 4.12.2018. ГОДИНЕ**

На седници Грађанског одељења одржаној 4.12.2018. године расправљано је спорно правно питање Апелационог суда у Београду које је предложено за заједничку седницу Грађанских одељења апелационих судова Србије са Привредним апелационим судом и Врховним касационим Касационим судом заказану за 7.12.2018. године.

Питање: Шта је основ потраживања сувласника који нема државину према несавесном сувласнику који држи целу сувласничку ствар? Да ли је основ потраживања стицање без основа или накнада штете?

Одговор Апелационог суда у Крагујевцу:

Државина сувласника – искључивог држаоца је савесна све док други сувласник не затражи да врши своје право, и до истицања захтева за заштиту права на судржавину сувласник – искључиви држалац не дугује накнаду због коришћења целе сувласничке ствари.

Од момента када постане несавестан, сувласник – искључиви држалац другом савесном сувласнику дугује накнаду по правилима стицања без правног основа из члана 210 и члана 214 ЗОО, било да стиче добит или не, јер за даље коришћење целе сувласничке ствари нема правни основ. Што се тиче висине те накнаде, уколико сувласник – искључиви држалац коришћењем целе сувласничке ствари остварује добит, дугује савесном сувласнику део од остварене добити сразмерно његовом сувласничком уделу. Уколико сувласник – искључиви држалац коришћењем целе сувласничке ствари не остварује добит, од момента када постане несавестан дугује савесном сувласнику накнаду која се обрачунава према параметру тржишне цене закупнине према месним приликама, а исплаћује сразмерно сувласничком уделу савесног сувласника.

Сматрају да се не може прихватити да је основ потраживања од несавесног сувласника – искључивог држаоца због коришћења целе ствари накнада штете, јер би се тиме пружила боља правна заштита несавесном сувласнику и савестан сувласник био у неповољнијем положају пошто би морао да доказује у сваком случају постојање штете, узрочно последичну везу и висину штете.

Савестан сувласник може да оствари и право на накнаду штете од несавесног сувласника – искључивог држаоца због повреде свог сувласничког права, (ако то тражи тужбеним захтевом), уколико докаже да је претрпео штету у већем износу од онога који би остварио по правилима стицања без основа, а у том случају мора доказати узрочно последичну везу и висину штете.

Приредила:
Председник Грађанског одељења – судија,
Јасмина Симић

СЕНТЕНЦЕ ИЗ ОДЛУКА СУДОВА

ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО

ЗАСТАРЕЛОСТ ПОТРАЖИВАЊА ПРЕМА ОРТАКУ ЗА ДУГОВЕ ОРТАЧКОГ ДРУШТВА (Чл. 47 ст. 2 Закона о предузећима и чл. 360 ст. 1 и 2 ЗОО)

Застарелост потраживања од члана Ортачког друштва за обавезе друштва почиње да тече од дана када је престанак друштва уписан у регистар.

Из образложења

Ставом 2. првостепене пресуде обавезан је тужени Н.Н. да тужиоцу Х.Х. АД Београд на име дуга плати износ од 1.796.780,79 динара са припадајућом законском затезном каматом почев од 01.08.2012. године па до коначне исплате.

Након отварања расправе пред Апелационим судом, утврђено је следеће:

Тужилац је као извршни поверилац покушао наплату потраживања у извршном поступку пред Трговинским судом К. У предмету Ив.бр.2859/05 који поступак је обустављен услед брисања дужника из Привредног регистра.

Допунским налазом вештака економске струке, утврђено је да дуг тужиоца по закљученим уговорима о кредиту на дан 31.07.2012. године износи укупно 10.503,87 евра. Обрачуната камата у периоду од 01.01.2005. године до 31.07.2012. године износи 1.567,07 евра.

На основу утврђеног чињеничног стања Апелациони суд налази да би тужени, с обзиром да је био уписан као комплементар привредног друштва које је престало да постоји у поступку стечаја 16.06.2006. године, брисан из регистра, био одговоран за све наведене обавезе привредног друштва, сходно чл. 168 ст. 1 Закона о предузећима („Службени лист СРЈ“, бр. 29/96...36/202), зато што „П.Е.“ КД, К није испунило обавезе из међусобно наведених уговора пре отварања и до окончања стечајног поступка.

Међутим, Апелациони суд налази да је основан приговор туженог да је потраживање тужиоца застарело. Ово због тога што је тужилац тужбу ради дуга поднео 31.10.2012. године по закеученим уговорима број 170 од 04.11.2004. године и 187/04 од истог датума па произилази да је протекао рок од 3 године у коме је тужилац могао тражити свој дуг према туженом, као комплементару, прописан чл. 102 ст. 2 Закона о предузећима који је важио у време закључења уговора о кредиту (а који се има применити на конкретан спорни однос), јер је чл. 165 ст. 1, који се на основу чл. 169 истог закона примењује на комплементарне, прописано да застарелост потраживања од члана ортачког друштва за обавезе друштва почиње да тече од дана када је престанак друштва уписан у регистар у конкретном случају од 16.06.2006. године, када је брисано наведено привредно друштво, сходно наведеном члану Закона о предузећима, као и према чл. 47 ст. 2 Закона о привредним друштвима („Службени гласник РС“, бр.125/2004), важећем у тренутку престанка привредног друштва брисањем из регистра. Наведеним чланом закона је

прописано да потраживања поверилаца привредног друштва према ортацима, члановима и акционарима застаревају у року од 180 дана од дана сазнања за разлог подношења тужбе, а најкасније у року од 3 године од дана престанка друштва или од дана престанка својства ортака, члана и акционара, ако законом за поједина потраживања није одређен други рок застарелости. За спорно потраживање није одређен други рок застарелости па је застарелост потраживања према туженом као комплементару наступила 17.06.2009. године и застарелост самог права сходно чл. 360 ст. 1 и 2 ЗОО.

Пресуда Основног суда у Краљеву 11 П-1316/2016 од 19.12.2017. године
Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-3709/18 од 18.12.2018. године

*Сентенцу приредио: др Илија Зиндовић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ДОЗВОЉЕНОСТ ЈЕДНОСТРАНЕ КОНВЕРЗИЈЕ (Чл. 395 ЗОО)

Једнострана конверзија уговорене закупнине са евра у динар дозвољена је иако је учињена поднеском или у току поступка, ако тужени није оспорио једнострану конверзију.

Из образложења

Ставом 1. првостепене пресуде обавезан је тужени Н.Н. и А.А. да тужиоцу С.М. на име неисплаћене закупнине солидарно исплате износ од 573.430,19 динара са законском затезном каматом по Закону о затезној камати почев од 05.05.2005. године, па до коначне исплате у року од 15 дана од дана пријема отправка пресуде, под претњом принудног извршења.

Против наведене пресуде жалбу су благовремено преко пуномоћника изјавили тужени побијајући пресуду из свих законских разлога прописаних чл. 373 ст. 1 ЗПП.

По оцени Апелационог суда, првостепени суд је правилно и потпуно утврдио чињенично стање и извео правилан закључак о основаности тужбеног захтева тужиоца.

Наиме, изведеним доказима произилази да је правни претходник тужених узео у подзакуп предметни локал. Уговорена цена подзакупа је на месечном нивоу износила 250 ДМ који износ није плаћен тужиоцу за уговорени период. Тужилац је једнострано конвертовао тражени износ на динаре и поднеском од 09.05.2004. године тражио исплату 573.430,19 динара (износ од 13.750 ДМ конвертован у динаре на дан 05.05.2005. године) са законском затезном каматом од 05.05.2005. године са каматом од 05.05.2005. године па до исплате.

Првобитно тужени није оспорио конверзију потраживања. Његови правни следбеници јесу оспорили конверзију али то оспоравање нема дејства јер правни следбеници раније туженог улазе у његова права и обавезе и тиме и последице пропуштања неоспоревања једностране конверзије, што значи да се тужиоцу сходно чл.

395 ЗОО може досудити динарска противвредност његовог потраживања по курсу важећем у моменту када је извршена конверзија тј.05.05.2005. године са каматом од тада, која му припада по закону па до коначне исплате (овакав правни став изражен је у одлуци Уставног суда Уж-1504/2016 од 22.11.2018. године као и у одлуци Уж-3991/2013 од 14.04.2016. године).

Пресуда Основног суда у Крушевцу П.бр.2089/2013 од 05.09.2014. године

Пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-7694/18 од 17.01.2019. године

*Сентенцу приредио: др Илија Зиндовић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ЗАКОНСКА СУБРОГАЦИЈА (члан 300 Закона о облигационим односима)

До законске суброгације у смислу члана 300 Закона о облигационим односима долази када се испуни обавеза неког другог лица, а не сопствена уговорна обавеза.

Из образложења:

По оцени првостепеног суда у конкретном случају тужилац је, по основу полисе издате банци и по основу наступања осигураног случаја, банци исплатио уговорену суму осигурања на име покрића штете у виду нето губитка, која исплата је извршена у корист овде тужене, јер је том исплатом измирен део њеног дуга, па првостепени суд закључује да су наступили услови из чл. 300 Закона о облигационим односима за законску суброгацију, те да је неоснован приговор недостатка пасивне легитимације и да је тужена у обавези да тужиоцу намира износ који је тужилац исплатио банци.

По оцени Апелационог суда побијаном пресудом материјално право није правилно примењено, због чега ни чињенично стање није правилно и потпуно утврђено, а што жалба тужене основано указује.

Првостепени суд налази да је у конкретном случају исплатом од стране тужиоца у корист „Rb“, која је са туженом закључила уговор о кредиту, дошло до законске суброгације у смислу чл. 300 Закона о облигационим односима. У чл. 300 Закона о облигационим односима прописано је да кад обавезу испуни лице које има неки правни интерес у томе на њега прелази по самом закону у часу испуњења повериочево потраживање са свим споредним правима. Из наведене одредбе произилази да до законске суброгације долази када се испуни обавеза неког другог лица. Из чињеничног утврђења првостепеног суда произилази да је тужилац исплатом коју је извршио у корист „Rb“ дана 25.06.2013. године испунио своју обавезу из уговора о осигурању – полисе осигурања, који уговор је закључен и полиса издата на основу уговора о регулисању међусобних обавеза у пословима осигурања потраживања по основу стамбених кредита закљученог између тужиоца и „Rb“, а што првостепени суд побијаном пресудом није ценио.

(Пресуда Основног суда у Краљеву 13 П бр. 11/16 од 02.03.2017. године и решење Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2677/17 од 17.04.2018. године)

*Сентенцу приредила: Јасмина Јовановић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

НАКНАДА НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ
(Члан 191 ст. 1. Закона о облигационим односима)

Висина накнаде штете може бити смањена због слабог материјалног стања одговорног лица само у случају ако одговорно лице штету није проузроковало намерно или крајњом непажњом.

Из образложења:

Првостепеном пресудом је утврђено да је правноснажном пресудом Основног суда у Ужицу К.207/15 од 28.05.2015. године окривљена ММ, у овом поступку тужена, оглашена кривом за извршење кривичног дела увреда из чл. 170 ст. 1 у вези чл. 61 КЗ и за исто осуђена на новчану казну у одређеном износу од 50.000,00 динара зато што је без икаквог разлога или повода од стране МП у урачунљивом стању свесна свога дела и забрањености истог чије је извршење хтела МП упутила поруке увредљиве садржине дана 12.10.2014. године и дана 19.10.2014. године како је ближе навео првостепени суд. Наведеном пресудом МП, у овом поступку тужила, је ослобођена од оптужбе да је извршила кривично дело увреда из чл. 171 ст. 1 КЗ према ММ. По оцени првостепеног суда тужена је тужили критичне прилике нанела вербалне увреде тиме што је путем СМС поруке написала инкриминисане увредљиве речи којим је омаловажавала личност тужиле због чега је тужила трпела душевне болове јер је повређена њена част и углед и да јој припада правична новчана накнада коју је одмерио по слободној оцени у смислу чл. 232 ЗПП у износу од 140.000,00 динара за колико је тужбени захтев тужиле усвојио и одлучио као у ставу I изреке побијане пресуде, а за износ од још 260.000,00 динара тужбени захтев одбио и одлучио као у ставу II под а) изреке побијане пресуде.

Одредбом чл. 191 ЗОО регулисана је могућност снижења накнаде штете, тако што је ставом 1. прописано да суд може, водећи рачуна о материјалном стању оштећеника, осудити одговорно лице да исплати мању накнаду него што износи штета, ако она није проузрокована ни намерно ни крајњом непажњом, а одговорно лице је слабог имовног стања те би га исплата потпуне накнаде довела у оскудицу.

По оцени Апелационог суда у конкретном случају нема места примени цитиране одредбе чл. 191 ст. 1 ЗОО из разлога што висина накнаде штете може бити смањена због слабог материјалног стања одговорног лица само у случају ако одговорно лице штету није проузроковало намерно или крајњом непажњом. Тужена је за штету одговорна по основу кривице, према чл. 154 и 158 ЗОО, јер је тужили штету нанела намерно у жељи да тужили разоткрије емотивну везу коју је имала са мужем тужиле, тако да нема услова за примену чл. 191 ст. 1 ЗОО.

(Пресуда Основног суда у Ужицу 4 П.2038/15 од 04.05.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2724/17 од 23.04.2018. године).

*Сентенцу приредила: Сања Радуновић-Каличанин,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

НАКНАДА НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ
(Члан 192 Закона о облигационим односима)

Правила о подељеној одговорности се примењују када оштећено лице својим понашањем допринесе да штета настане или да буде већа него што би била да оно није учествовало.

Из образложења:

Првостепеном пресудом је утврђено да је правноснажном пресудом Основног суда у Ужицу К.207/15 од 28.05.2015. године окривљена ММ, у овом поступку тужена, оглашена кривом за извршење кривичног дела увреда из чл. 170 ст. 1 у вези чл. 61 КЗ и за исто осуђена на новчану казну у одређеном износу од 50.000,00 динара зато што је без икаквог разлога или повода од стране МП у урачунљивом стању свесна свога дела и забрањености истог чије је извршење хтела МП упутила поруке увредљиве садржине дана 12.10.2014. године и дана 19.10.2014. године како је ближе навео првостепени суд. Наведеном пресудом МП, у овом поступку тужиља, је ослобођена од оптужбе да је извршила кривично дело увреда из чл. 171 ст. 1 КЗ према ММ.

Утврђено је да је тужена дана 12.10.2014. године и 19.10.2014. године тужиљи упутила СМС поруке увредљиве садржине ближе наведене у изреци правноснажне кривичне пресуде К.бр.207/15 а вештачењем је утврђено да је у штетном догађају тужиља претрпела нематеријалну штету у виду душевних болова због повреде части и угледа за коју тужена одговара сагласно чл. 154, 155, 158 и 200 ЗОО. Оцењујући допринос тужиље у предметном штетном догађају у смислу чл. 192 ЗОО првостепени суд је нашао да тужиља није допринела штетном догађају и да нема подељене одговорности.

По оцени Апелационог суда правилно је примењено материјално право одредба чл. 192 ЗОО када је утврђено да не постоји допринос тужиље настанку штете, из разлога што се правила о подељеној одговорности примењују када оштећено лице својим понашањем допринесе да штета настане или да буде већа него што би била да оно није учествовало, а из утврђеног чињеничног стања произилази да тужиља није допринела настанку штете.

(Пресуда Основног суда у Ужицу 4 П.2038/15 од 04.05.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2724/17 од 23.04.2018. године)

*Сентенцу приредила: Сања Радуновић-Каличанин,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОДГОВОРНОСТ РОДИТЕЉА
(Члан 165 став 4 Закона о облигационим односима)

Родитељи нису одговорни за штету коју је проузроковало њихово малолетно дете које је навршило седам година уколико докажу да је штета настала без њихове кривице.

Из образложења:

Првостепеном пресудом је утврђено да је дана 18.01.2012. године у Ч, малолетна тужилца као ученик VI разреда тужене О.ш. "Ф.Ф." у Ч, за време часа физичког васпитања, претрпела тешку телесну повреду у виду прелома крунице горњег секутића, нагњечења са отоком меких ткива поглавине чеоног предела и нагњечења меких ткива са отоком горње усне, коју је малолетној тужилци нанео малолетни Н.В. из Ч, син тужених Ж.В. и М.П. из Ч, који је такође ученик тужене школе и у истом одељењу са тужилом. До повређивања малолетне тужилце дошло је тако што је малолетни Н.В. гурнуо малолетну тужилцу која је ударила главом о зид фискултурне сале и том приликом претрпела наведене повреде. Малолетној тужилци је прелом зуба саниран тако што је надокнађен део крунице сталног зуба.

Тужена школа је због насталог догађаја покренула васпитно- дисциплински поступак против малолетног Н.В. и истом је изречена мера укора наставничког већа, смањена оцена из владања и препоручен обавезан психолошко-педагошки надзор до даљњег. По пријави законског заступника малолетне тужилце извршен је надзор код тужене школе поводом насталог спорног догађаја од стране представника Министарства просвете и науке, Школске управе у Ч. дана 05.04.2012. године и достављени предлози за унапређење васпитног рада тужене школе.

Према налазу и мишљењу вештака психолога, који је првостепени суд прихватио, утврђено је да малолетни Н.В. живи у адекватним стамбеним и материјалним условима, да су му интелектуалне способности у оквиру просека и да је емоционално зрела особа. Према датом мишљењу Н. је окарактерисан као сугестибилна особа, осетљива, склона туговању и бурним реакцијама које уноси у себе. Дечак има изграђен елементарни вредносни систем који је усвојен из породице и породица доминира као приоритет. Доминантни одбрамбени механизми су му потискивање и повлачење, а нису индиковане психопатолошке сметње. По оцени вештака постојали су јако нарушени односи у оквиру вршњачке групе, те повећан притисак на малолетника са којим се он тешко носио, а дефинитивно је било вређања и омаловажавања на националној и расној основи.

На основу утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да су за настанак нематеријалне штете на страни малолетне тужилце солидарно одговорни тужени родитељи ученика Н.В. који је повредио тужилцу и тужена школа, али да на страни тужилце постоји и допринос од 50% јер је утврђено да је малолетна тужилца у дужем временском периоду пре самог повређивања вређала малолетног Н. на расној основи.

По оцени Апелационог суда, правилно је првостепени суд закључио да је тужена школа одговорна за штету коју је учинио њен ученик налазећи да је у конкретном случају штетник био под надзором школе која ниједним доказом није доказала да би штета настала и при брижљивом вршењу надзора. Међутим, у односу на одговорност тужених родитеља малолетног Н.В. првостепени суд је погрешно применио материјално право када је закључио да су исти у смислу члана 154 и 165 Закона о облигационим односима солидарно дужни да претрпљену нематеријалну штету накнаде сразмерно доприносу њиховог сина малолетног Н. Ово из разлога што из свих изведених доказа не произилази да су родитељи на било који начин извршили пропуст у васпитавању свог детета малолетног Н.В. који је повредио малолетну тужилцу. По оцени Апелационог суда, без обзира што су тужени родитељи били позивани у школу најмање једном годишње везано за Н. понашање и учење, првостепени суд није утврдио да је пре конкретног догађаја било евидентирано проблематично понашање малолетног Н.В. Ово пре свега, када се има у виду да је првостепени суд утврдио допринос малолетне тужилце насталој штети, а који се

огледа у томе да је иста у дужем временском периоду пре самог повређивања вређала малолетног Н. на расној основи називајући га погрдним именима пред другом децом у школи, певала му погрдне песме у којима се помињу Роми (Цигани) и вређала га. На овај начин малолетна тужила је својим понашањем у дужем временском периоду које је претходило самом повређивању негативно утицала на малолетног Н.В. с обзиром на степен његовог физичког и психичког развоја, а што је резултирало и повређивањем малолетне тужиле. Супротно жалбеним наводима тужиле, из налаза и мишљења вештака психолога, који је првостепени суд прихватио, произилази да Н. има изграђен елементарни вредносни систем који је усвојен из породице, да је емоционално зрела особа, као и да је било вређања на националној и расној основи. На основу свега напред наведеног може се закључити да није утврђено да су тужени родитељи малолетног Н.В. имали пропуста у васпитању свог детета који би довели до настанка конкретне штете, те по оцени Апелационог суда, ови тужени су доказали да је штета на страни тужиле настала без њихове кривице, а све у смислу одредбе члана 165 став 4 Закона о облигационим односима, те је првостепена пресуда у том делу преиначена и одбијен је тужбени захтев у односу на тужене Ж.В. и М.П.

(Пресуда Основног суда у Чачку 10П.бр.1117/15 од 23.03.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-3707/17 од 19.01.2018, године)

*Сентенцу приредила: Снежана Божанић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОПОЗИВ УГОВОРА О ПОКЛОНУ

(Параграф 937 Српског грађанског законика)

Пред судом се мора тражити опозив уговора о поклону, а не само утврђење да је уговор о поклону опозван.

Из образложења:

Првостепеном пресудом је утврђено да су тужила Т. Р. и тужена С. С. закључиле уговор о поклону са правом доживотног плодоуживања ОвЗ.1933/12 од 02.07.2012. године по коме Т. Р. преноси у својину С. С. 1000/4275 делова кп.бр.2725 коју чини земљиште под зградом-објектом, земљиште уз зграду и ½ породичне стамбене зграде на кп.бр.2725 у Т, уписане у листу непокретности број 1525 КО Т. Тужила као поклонодавац је задржала право доживотног плодоуживања на ½ породичне стамбене зграде. Наведени уговор има и клаузулу *intabulandi*, што је тужена и реализовала. Тужила је након закључења уговора због свог тежег здравственог стања очекивала помоћ од тужене, али тужена није пружила помоћ, те се њихови односи погоршавају. Правноснажном пресудом Основног суда у П. П.92/16 од 27.04.2016. године одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиле којим је тражила да се утврди да је уговор између странака ништав због мане воље, те да исти не производи правно дејство. Негде у 2013. години тужена одлази из домаћинства тужиле у потрази за послом у Италију и фактички напушта домаћинство тужиле, која с обзиром на своје здравствено стање ангажује трећа лица за помоћ у домаћинству. Тужена занемарује било какав однос са тужиљом, не интересује се за њено здравствено стање, евентуалну помоћ, било њену непосредну или преко трећег лица, иако зна за тужиљино здравствено

стање (малигно стање грлића материце, главобоље...). Тужена је у јануару 2017. године узела своје ствари из велике куће, чија $\frac{1}{2}$ је била предмет поклона, а тужила је ушла у државину ове куће. Тужбом од 10.10.2016. године тражи се утврђење да је опозван предметни уговор о поклону са захтевом да се у јавним регистрима непокретности књижно стање врати у стање као пре закљученог уговора о поклону и да се тужили преда у посед поклоњена непокретност.

По оцени Апелационог суда правилно је одлучио првостепени суд када је одбио тужбени захтев тужиле.

Наиме, према правном правилу садржаном у параграфу 567 Српског грађанског законика, који се примењује на основу члана 4 Закона о неважности правних прописа донетих пре 06. априла 1941. године и за време непријатељске окупације (“Службени лист ФНРЈ 86/46“) уговор о поклону се може опозвати због осиромашења поклонодавца и због грубе неблагодарности или незахвалности поклонопримца, односно када поклонопримац са умишљајем нанесе повреду животу, телу, части или имовини поклонодавца. У параграфу 937 Српског грађанског законика је садржано правно правило да се опозив уговора о поклону због неблагодарности код суда мора тражити у року од три године, иначе ће то право застарити. Према томе, из наведеног произилази да до опозива уговора о поклону због неблагодарности једино може доћи пред судом, те се поднетим тужбеним захтевом не може тражити да суд само утврди да је уговор о поклону већ опозван, какав је тужбени захтев поставила тужила. Како је одбијен тужбени захтев тужиле за утврђење да је опозван уговор о поклону, то су неосновани и захтеви тужиле за промену уписа и предају непокретности, као што је основано закључио и првостепени суд.

(Пресуда Основног суда у Пожаревцу 55П.бр.1364/2016 од 26.05.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-3561/17 од 10.07.2018. године)

*Сентенцу приредила: Снежана Божанић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

СТВАРНО ПРАВО

ТУЖБА ЗА ЗАШТИТУ ПРАВА СВОЈИНЕ У СИТУАЦИЈИ КАДА ПОСТОЈИ ИЗРЕЧЕНА МЕРА ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

(члан 37 ЗОСПО и члан 198 став 2 тачка 1 Породичног закона)

ВЛАСНИК НЕПОКРЕТНОСТИ НЕ МОЖЕ УСПЕТИ СВОЈИНСКОМ ТУЖБОМ ЗА ПОВРАЋАЈ СТВАРИ (АСТЈО РЕИ ВИНДИКАТЈО) У СИТУАЦИЈИ КАДА МУ ЈЕ ПРИВРЕМЕНО ОГРАНИЧЕНО ПРАВО НА ДРЖАВИНУ ИЗРЕЧЕНОМ МЕРОМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је власник непокретности из које тражи исељење тужене, као разведеног брачног друга. Брак странака је разведен пресудом од 27.8.2015. године. Тужена се налази у државини те непокретности јер у њој станује са двоје пунолетне деце странака. Пресудом од 9.7.2015. године тужилац је оглашен кривим за кривично дело насиље у породици из члана 194 став 1 КЗ и изречена му је условна осуда. Поводом истог догађаја покренут је парнични поступак ради заштите од насиља у породици сходно члану 197 Породичног закона, па је пресудом од 19.6.2015. године одређена мера заштите и на основу члана 198 став 2 тачка 1 Породичног закона наложено тужиоцу да се исели из породичне куће у року од 24 часа по пријему пресуде и забрањено је тужиоцу да на било који начин узнемирава чланове своје породице, супругу и сина. Наведеном пресудом у ставу 2 је одређено да се мера заштите од насиља у породици изриче на период од годину дана са могућношћу продужења ове мере све док не престану разлози због којих је мера одређена. Пошто тужилац није испоштовао налог из наведене пресуде, тужилац је принудно исељен из породичне куће дана 26.8.2015. године, уз присуство заменика Јавног тужиоца и службених лица ПУ Чачак.

Одлучујући о основаности тужбеног захтева тужиоца, првостепени суд је имао у виду да је тужилац власник предметне непокретности, али и да је према тужиоцу изречена мера заштите од насиља у породици којом се не одузимају већ само привремено ограничавају нека својинска права тужиоца, па како је тужилац исељен из куће 26.8.2015. године, а изречена мера заштите од насиља у породици је још увек на снази, првостепени суд налази да је тужба тужиоца којом тражи исељење тужене у овом тренутку преурањена, па је тужбени захтев тужиоца одбио као неоснован.

Апелациони суд налази да је одлука првостепеног суда којом је одбио тужбени захтев тужиоца правилна.

Тужилац је поднео тужбу којом тражи заштиту права својине, а стварноправна заштита права својине регулисана је одредбама чланова 37-43 Закона о основама својинскоправних односа.

Одредба члана 37 Закона о основама својинскоправних односа прописују да власник може тужбом захтевати од држаоца повраћај индивидуално одређене ствари с тим што власник мора доказати да на ствар чији повраћај тражи има право својине и да се ствар налази у фактичкој власти туженог.

Власник ствари дакле може поднети својинску тужбу за повраћај ствари (actio rei

vindicatio) где је тужбени захтев усмерен на предају ствари, у овом случају непокретности. Овом врстом тужбе се захтева предаја непосредне државине на одређеној ствари, па власник ствари са овом врстом тужбе не може успети уколико су му ограничена својинска права на државину ствари.

Како је у овом случају тужиоцу изреченом мером заштите од насиља у породици привремено ограничено право на непосредну државину предметне непокретности, јер му је наложено да се исели из предметне куће у којој станују чланови његове породице, то без обзира на чињеницу што је брак странака разведен и тужена постала разведени брачни друг, тужилац не може успети са овом тужбом јер је то ограничење права на непосредну државину непокретности било на снази у време подношења ове тужбе (15.10.2015. године) и у време доношења првостепене пресуде, па је правилно поступио првостепени суд када је тужбени захтев тужиоца одбио као неоснован.

(Пресуда Основног суда у Чачку П.бр.3405/15 од 6.4.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-2621/16 од 16.1.2017. године)

*Сентенцу приредила: Јасмина Симић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРАВО НА ИМОВИНУ

(Члан 58 Устава Републике Србије и члан 1 Протокола број 1 Европске конвенције о људским правима)

Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Из образложења:

Првостепеном пресудом је утврђено да је тужиоцу привремено одузето возило регистарске ознаке РН 007 ИЈ дана 20.09.2011. године. У записнику тужене је констатовано да је дана 20.09.2011. године извршен инспекцијски преглед пословања ауто такси радње "Н.Т." из Д.В. и донета је одлука да се возило привремено искључи из саобраћаја, да се скину таблице и да се возило превезе у ЈКП П. Решењем тужене број 374-2011-09 од 20.09.2011. године одлучено је да се возило регистарске ознаке РН 007 ИЈ привремено одузима од возача Н.С, да се налаже возачу да возило допреми до просторије ЈКП П. и да се привремено одузето возило чува у ЈКП П, као и да је о привременом одузимању возила издата потврда. Тужиоцу је возило одузето зато што је учинио прекршај и против њега је покренут прекршајни поступак. Правноснажном и извршном пресудом Прекршајног суда у П, пословни број ППр.бр.1582/11 од 24.05.2013. године тужилац Н.С. као окривљени ослобођен је кривице за прекршаје у ставу 1 изреке таксативно наведене у тачкама од 1 до 9. У ставу 2 изреке исте пресуде Прекршајног суда у П. Н.С. је оглашен кривим за учињене прекршаје описане у тачкама 1, 2 и 3 тог става, а који обухвата и прекршај учињен дана 20.09.2011. године, јер је у 07,15 часова у П. на путу Р 214 на улазу у П. из правца С. такси возилом регистарске ознаке РН 007 ИЈ обављао такси делатност без истакнутих кровних ознака "такси" и броја возила и што је истом приликом превозио 6

путника не рачунајући возача, чиме је учинио прекршај из члана 38 став 1 тачка 13 у вези члана 9 Одлуке о ауто такси превозу путника на територији Општине П. за који му је утврђена новчана казна у износу од 25.000,00 динара и осуђен је на плаћање јединствене новчане казне за све учињене прекршаје у износу од 75.000,00 динара. Истом пресудом одлучено је и да ће привремено одузето возило регистарске ознаке PN 007 IJ бити враћено окривљеном у року од 15 дана по правноснажности пресуде. Налогом тужене број 347-168/2011-07 од 26.07.2013. године комунални инспектор овлашћен за контролу друмског саобраћаја у поступку привременог одузимања такси возила наложио је ЈКП П. да привремено одузето возило марке "Opel" тип "Zafira" регистарских ознака PN 007 IJ власништво Н.С. из Д.В. врати власнику, а на основу пресуде Прекршајног суда у П. IП.бр.1582/11 од 24.05.2013. године, која је правноснажна и извршна. Тужилац Н.С. је позван дописом број 1806 од 29.07.2013. године да у року од 3 дана од дана пријема дописа преузме возило и плати обавезе по основу лежарине за возило. Дана 01.08.2013. године тужилац је дошао са пуномоћником у просторије ЈКП ради преузимања возила марке "Opel" тип "Zafira" регистарских ознака PN 007 IJ, којом приликом је изјавио да не жели да плати ЈКП-у износ од 293.760,00 динара на име лежарине, јер сматра да му није у складу са законским прописима привремено одузето наведено возило од стране Комуналне инспекције Општине П, из ког разлога му предметно возило није предато без плаћања лежарине.

Првостепени суд је применом члана 185 Закона о облигационим односима усвојио тужбени захтев тужиоца којим је тражио да му тужена врати предметно возило или да плати 250.000,00 динара на име његове противвредности, јер је закључио да како је тужилац оглашен кривим пресудом Прекршајног суда у П. за учињени прекршај 20.09.2011. године када му је одузето путничко моторно возило, а за учињени прекршај није прописано изрицање заштитне мере одузимања предмета којим је учињен прекршај, то је очигледно да је тужиоцу возило одузето противправно.

По оцени Апелационог суда, правилан је закључак првостепеног суда да је тужена у обавези да тужиоцу врати привремено одузето возило, таблице, кључеве и саобраћајну дозволу.

Наиме, из изведених доказа произилази да је комунални инспектор задужен за друмски саобраћај наложио ЈКП П. да тужиоцу врати привремено одузето возило а на основу пресуде Прекршајног суда у П. IП.бр.1582/11 од 24.05.2013. године, која је правноснажна и извршна. Овом пресудом одлучено је да ће привремено одузето возило регистарске ознаке PN 007 IJ бити враћено окривљеном, овде тужиоцу, у року од 15 дана по правноснажности пресуде. Према томе, предметно возило је морало бити враћено тужиоцу, што тужена није учинила.

Првостепеном пресудом је решавано о праву на имовину које је једно од неотуђивих људских права предвиђено чланом 58 Устава Републике Србије према којем се јемчи мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона. Право својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз накнаду која не може бити нижа од тржишне. Законом се може ограничити начин коришћења имовине. Одузимање или ограничење имовине ради наплате пореза и других дажбина или казни, дозвољено је само у складу са законом. Према члану 1 Протокола број 1 Европске конвенције о људским правима свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права. Применом наведених одредби Устава Републике Србије и Европске конвенције о људским правима на утврђено чињенично стање у конкретном

спору произилази да тужилац има право на заштиту своје имовине, у овом случају свог возила, јер одлуком Прекршајног суда у П. је одлучено да ће привремено одузето возило бити враћено, с тим што је у образложењу исте одлуке наведено да се возило враћа јер за наведене прекршаје за које је тужилац оглашен кривим није ни била прописана заштитна мера одузимања возила. Комунална инспекција, као орган општинске управе, је била овлашћена да возило одузме у случају покретања прекршајног поступка који је и покренут и окончан доношењем правноснажне и извршне пресуде Прекршајног суда којом је одређено да се привремено одузето возило врати тужиоцу. После окончања прекршајног поступка тужена је наредила ЈКП П. код кога се возило налазило да возило на основу наведене пресуде Прекршајног суда возило врати тужиоцу. Сходно свему наведеном, нема никаквог основа по којем би возило било одузето тужиоцу или ограничено његово коришћење предметног возила, те је тужена обавезна да исто преда тужиоцу.

(Пресуда Основног суда у Параћину 5П.бр.402/18 од 08.06.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-4946/18 од 18.01.2019. године)

*Сентенцу приредила: Снежана Божанић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРАВО ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ **(Члан 5 Закона о промету непокретности)**

Тужилац који није сувласник непокретности која је предмет купопродајног уговора не испуњава услове за признавање права на пречу куповину у смислу одредбе чл. 5 Закона о промету непокретности.

Из образложења:

Првостепеном пресудом је наведено као неспорно да су тужилац Д.М. и првотужени Д.М. рођена браћа и да су оставинским решењем О.бр.423/95 од 05.06.1995. године, оглашени за наследнике иза смрти свог пок. оца М. М., по основу закона и споразума. Неспорно је да су тужилац и првотужени по основу споразума који су постигли у оставинском поступку, држали своје парцеле у мерама и границама како су се то и споразумели са објектима на истима, да су своја права уписали код надлежне СКН у Крушевцу. Неспорно је да је првотужени закључио са друготуженим уговор о купопродаји непокретности Ов.бр.20060/12 од 13.11.2012. године, којим је првотужени као продавац, продао друготуженом као купцу, непокретности које су се водиле на његово име.

Код утврђене чињенице да се у конкретном случају не ради о пољопривредном земљишту већ о грађевинском земљишту на коме тужилац и тужени имају изграђене своје посебне објекте, да у тренутку закључења и овере уговора о купопродаји и закључења анекса уговора тужени Д.М. није био сувласник са тужиоцем ни на парцели нити на објекту који су продати, јер је свако од њих имао свој реални удео на парцели уписан на своје име, као и свој објекат такође уписан на своје име, који су споразумно подељени још у оставинском поступку, као и чињенице да су странке све време знале ко, шта и колико од наведених непокретности држи, знали су за своја права у погледу непокретности и иста су уписали код надлежне службе, то је и по оцени Апелационог суда правилан закључак

првостепеног суда да, сходно статусима који су тужилац и тужени имали и моменту продаје предметне непокретности, одредбе Закона о промету непокретности које регулишу право прече куповине, не упућују на обавезу туженог да тужиоцу понуди на продају предметне непокретности, јер тужилац у конкретном случају право прече куповине у односу на продати објекат и парцелу нема.

(Пресуда Основног суда у Крушевцу бП бр.1369/14 од 20.11.2015. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-945/18 од 18.12.2018. године)

*Сентенцу приредила: Сања Радуновић-Каличанин,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРАВО НА ИМОВИНУ

Пропуст државе да изврши правноснажну судску одлуку изречену у корист тужиоца представља мешање у његово право на мирно уживање имовине, у смислу одредбе чл. 58 ст. 1 Устава Републике Србије.

Из образложења:

Првостепени суд у побијаној пресуди наводи да је тужилац био радник предузећа „М“ АД из Ивањице, да је ради исплате потраживања и зараде против наведеног предузећа поднео тужбу дана 31.01.2003. године, Општинском суду у Ивањици, и да је у вези тог тужбеног захтева закључено поравнање Пр.бр. 19/03 од 29.05.2007. године којим је обавезан тужени „М“ АД из Ивањице (у међувремену тужени је променио правну форму из ДП у АД), да исплати тужиоцу износ од 70.930,21 динар у три једнаке месечне рате без камате, при чему је прва рата доспела 10.01.2009. године, друга рата доспела 10.02.2009. године и трећа рата доспела 10.03.2009. године, све на име неисплаћених зарада и накнада зарада за период до 31.12.2006. године. Након закљученог поравнања тужилац је дана 17.03.2010. године, закључио уговор са предузећем „М“ АД И., којим уговором се предузеће обавезало да овде тужиоцу Р.Ћ. на име неисплаћених потраживања из радног односа исплати износ од 3.734 евра, након окончања поступка приватизације, док се с друге стране, тужилац у овој парници Р.Ћ. обавезао да неће подносити тужбене захтеве и да ће повући предлог за извршење уколико је исти поднео, у вези са горе наведеним потраживањем. Тужиоцу нису исплаћена потраживања нити по основу наведеног поравнања нити по основу уговора. Решењем Привредног суда у Чачку, Ст. 340/10 од 26.08.2010. године над предузећем „М“ АД И. покренут је стечај. У току стечајног поступка Закључком од 11.04.2011. године, признато је потраживање овде тужиоца у износу од 419.820,00 динара, у трећем исплатном реду, као и условно призната камата на наведени износ од дана отварања стечаја до исплате у складу са чл. 85 ст. 3 Закона о стечају. Тужилац није намирио своје признато потраживање ни у стечајном поступку, јер за то није било довољно средстава у стечајној маси, што је међу странкама неспорно.

Одредба чл. 58 ст. 1 Устава Републике Србије јемчи мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона. У складу са одредбом чл. 58 ст. 1 Устава Републике Србије, произилази да свако новчано потраживање досуђено правноснажном судском одлуком улази у имовину повериоца, те да стога неспровођење

намирења потраживања која су судским одлукама досуђена, представља повреду права на мирно уживање имовине. Пропуст државе да изврши правноснажну судску одлуку изречену у корист тужиоца представља мешање у његово право на мирно уживање имовине. Тужена РС, сходно наведеном се сматра одговорном за неизвршење пресуда донетих против предузећа са већинским друштвеним капиталом, где је касније дошло до промене акцијског капитала (Одлука Европског суда за људска права од 29.01.2013. године у предмету М. против Србије). Уставни суд Републике Србије је сагласно одредби чл. 18 ст. 3 Устава, уважио праксу Европског суда за људска права као међународне институције за заштиту људских права (Одлука Уставног суда Уж-5551/2011 од 20.06.2013. године и Уж-11100/2013 од 23.12.2015. године).

(Пресуда Основног суда у Ивањици П.бр. 115/17 од 22.03.2018. године године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу ГЖ- 4856/18 од 05.02.2019. године)

*Сентенцу приредила: Сања Радуновић-Каличанин,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПОРОДИЧНО ПРАВО

БРАЧНИ УГОВОР (члан 188 Породичног закона)

Брачним уговором на начин прописан одредбом члана 188 Породичног закона могу се регулисати породично-правни имовински односи супружника, али не и наследноправни односи.

Из образложења:

Првостепеном пресудом је утврђено да је тужилца дана 02.07.2011. године закључила брачни уговор са сада пок. БХ, који је дана 05.07.2011. године оверен код Основног суда у Новом Пазару, Судске јединице у Тутину. У члану 2 поменутог брачног уговора наведено је да пре закључења брака будући брачни другови овим уговором желе да регулишу своје имовинске односе на постојећој и будућој имовини, тако да целокупна имовина коју је до сада поседовао уговорач БХ у КО Т и КО Р остаје његова посебна имовина на којој тужилца нема никакво својинско право, па ни право наслеђивања за случај смрти уговорача БХ.

Првостепени суд је, ценећи садржину цитираног члана 2 брачног уговора применом одредбе члана 218 Закона о наслеђивању и члана 188 Породичног закона, утврдио да је члан 2 спорног брачног уговора ништав, јер тужилца приликом закључења брачног уговора није могла да се одрекне од наслеђа које није отворено.

По оцени Апелационог суда правилно је примењено материјално право када је утврђена ништавост дела одредбе члана 2 наведеног брачног уговора којим је уговорено да тужилца нема право наслеђивања на посебној имовини уговарача БХ наведеној у овом члану уговора. Брачним уговором, према одредби чл. 188 ст. 1 Породичног закона, супружници односно будући супружници могу своје имовинске односе на постојећој или будућој имовини уредити уговором (брачни уговор), при чему се брачним уговором на начин прописан Породичним законом могу регулисати породично-правни имовински односи супружника, док се располагање имовином за случај смрти мора вршити на начин и у форми које одређују прописи којима је та област регулисана, конкретно Закон о наслеђивању, при чему је према члану 218 Закона о наслеђивању одрицање од наслеђа које није отворено ништаво.

Међутим, део члана 2 наведеног брачног уговора којим је уговорено шта представља и шта остаје посебна имовина уговарача БХ је правно ваљан, јер се то може уговорати брачним уговором и овај део члана 2 може опстати без ништаве одредбе.

(Пресуда Основног суда у Новом Пазару, Судске јединице у Тутину I-27.П. бр. 84/17 од 04.05.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж-3005/17 од 10.04.2018. године)

*Сентенцу приредила: Јасмина Јовановић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

МЕДИЈСКО ПРАВО

СЛОБОДА ИЗРАЖАВАЊА (ограничење слободе изражавања новинара)

(члан 46 Устава Републике Србије, члан 10 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода)

Право на слободу изражавања може се ограничити под следећим условима: 1) да је такво ограничење изричито прописано законом; 2) да је сврха ограничења заштита легитимног циља и 3) да је ограничење у оном обиму који је неопходан да се сврха ограничења задовољи у демократском друштву (неопходно у демократском друштву - пропорционалност).

Из образложења:

Првостепени суд је на основу утврђеног чињеничног стања закључио да је тужилац због објављивања три новинска чланка трпео душевне болове због повреде части и угледа, да је за штету одговоран тужени који је новинар, при чему је висину накнаде нематеријалне штете одмерио применом члана 200 став 2 Закона о облигационим односима, налазећи да износ од 150.000,00 динара представља правичну сатисфакцију тужиоцу за претрпљена негативна осећања.

Апелациони суд је нашао да због погрешне примене материјалног права чињенично стање није потпуно и правилно утврђено.

Првостепени суд је одлучујући о тужбеном захтеву тужиоца навео да је имао у виду одредбе Закона о јавном информисању и одредбе Устава Републике Србије којима се штите права појединаца али није навео да је имао у виду и одредбе члана 46. став 1. Устава Републике Србије којим Устав јемчи слободу мишљења и изражавања, као слободу да се говором, писањем, сликом или на други начин траже, примају и шире обавештења и идеје. Слобода изражавања штити се и чланом 10 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода. Право на слободу изражавања није апсолутно право и може се законом ограничити ако је то неопходно у демократском друштву, а ради заштите основних вредности тог друштва (националне безбедности, територијалног интегритета или јавне безбедности, спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, заштите угледа или права других, спречавања откривања обавештења добијених у поверењу, и ради очувања ауторитета и непристрасности судова), што прописује члан 46 став 2 Устава и члан 10 став 2 Конвенције. Дакле, право на слободу изражавања може се ограничити под следећим условима: 1) да је такво ограничење изричито прописано законом; 2) да је сврха ограничења заштита легитимног циља (част и углед појединца је један од легитимних циљева) и 3) да је ограничење у оном обиму који је неопходан да се сврха ограничења задовољи у демократском друштву (неопходно у демократском друштву).

Тужени је новинар, главни и одговорни уредник месечног листа „Р П“ и дописник дневног листа „Б“, а како је првостепеном пресудом обавезан да тужиоцу на има накнаде нематеријалне штете због повреде части и угледа проузроковане објављивањем информација у три новинска чланка исплати износ од 150.000,00 динара, то оспорена

пресуда представља акт којим је туженом ограничена слобода изражавања, а за сада се не може закључити да ли је то ограничење оправдано.

У конкретном случају првостепени суд није имао у виду напред наведено, а разлози које је навео како би оправдао предметно ограничење слободе изражавања туженог као новинара, у циљу заштите права тужиоца, нису били релевантни и довољни, јер првостепени суд није утврдио применом троделног теста да ли је у конкретном случају ограничење слободе изражавања туженог неопходно у демократском друштву. Имајући у виду да је побијана пресуда донета применом одредаба Закона о јавном информисању и Закона о облигационим односима, то је предметно ограничење слободе изражавања засновано на закону, а постоји и легитимни циљ - заштита части и угледа тужиоца, али да би се одлучило да ли има места ограничењу слободе изражавања туженог, првостепени суд је морао да постави и пропорционалност између два заштићена права и да утврди да ли је неопходно у демократском друштву да се ради заштите части и угледа тужиоца ограничи слобода изражавања туженог, односно да ли би ограничење било пропорционално легитимном циљу чијем се постизању тежи.

Европски суд за људска права кроз своје одлуке утврдио је општа начела која се примењују да би се оценило да ли је мешање у остваривање права на слободу изражавања „неопходно у демократском друштву“ у смислу члана 10 став 2 Конвенције. Сагласно члану 10 став 2 Конвенције слобода изражавања се не примењује само на информације или идеје које се повољно прихватају или које се сматрају неувредљивима или неутралнима већ и на оне информације или идеје које вређају, шокирају или узнемирују. То су захтеви плурализма, толеранције и широкогрудости, без којих нема демократског друштва. Као што је утврђено у члану 10 став 2 Конвенције, та слобода подлеже изузетцима, али ти изузеци морају бити тумачени строго, а потреба за било каквим ограничењима мора бити убедљиво утврђена. Придев „неопходно“ у члану 10 став 2 Конвенције подразумева постојање акутне друштвене потребе. Друго начело које се доследно наглашава јесте оно које каже да по члану 10 став 2 Конвенције постоји мали простор за ограничења политичког изражавања или дебате о питањима од јавног интереса (Wingrove против Уједињеног Краљевства, 25. новембар 1996, став 58; Animal Defenders International против Уједињеног Краљевства, представка број 48876/08, став 100).

Посебну заштиту права на слободу изражавања уживају новинари и медији због своје нарочито важне друштвене улоге да саопштавају информације и мишљења о свим питањима од јавног интереса (одлука Уставног суда УЖ-6434/2014 од 14. априла 2016. године). Према члану 51 став 1 Устава Републике Србије, свако има право да истинито, потпуно и благовремено буде обавештен о питањима од јавног значаја, а средства јавног информисања су дужна да то право поштују. Јавна гласила слободно објављују идеје, информације и мишљења о појавама, догађајима и личностима о којима јавност има оправдан интерес да зна, сагласно одредби члана 4 став 1 Закона о јавном информисању (одлука Уставног суда УЖ-4162/2014 од 6. октобра 2016. године). Слобода штампе и медија није апсолутна, они морају да делују у доброј вери и да пружају тачне и поуздане информације у складу са новинарском етиком (Bladet Tromsø i Stensaas против Норвешке, представка број 21980/93), што значи да новинари уживају заштиту права на слободу изражавања све док поступају у складу са професионалним стандардима, чак и када упућују јаку (па чак и нетачну) критику. Свака информација која је објављена сматра се да је припремљена с дужном пажњом када је новинар у доброј вери, уложио напоре да провери елементе своје приче, чије је објављивање у јавном интересу (Копривица против Црне Горе, представка број 41158/09). Потребно је направити пажљиву разлику између чињеница и вредносних судова. Постојање чињеница се може доказати, док истинитост вредносних судова није доказива (Lingens против Аустрије, 1986, тачка 46). Чак и када

нека изјава представља вредносни суд, сразмерност мешања може зависити од тога да ли постоји довољна чињенична основа за спорну изјаву, будући да вредносни суд без чињеничне основе која би га поткрепила може бити претеран (Jerusalem против Аустрије, 2001, тачка 43). У вези са тим изражен је став Европског суда за људска права у пресуди Резник против Русије од 4.априла 2013. године, број представке 4977/05, према коме да би мешање у право на слободу изражавања било сразмерно легитимном циљу заштите угледа других, постојање објективне повезаности спорне изјаве и лица које тужи представља неопходан елемент, јер лична претпоставка или субјективна перцепција објављене изјаве као погрдне нису довољне да се утврди да је лице њоме директно погођено. Имајући у виду да медији играју нарочито важну улогу у друштву као „чувари јавног интереса“, иако медији прекораче одређене границе, посебно у вези са угледом и правима других, њихова је дужност да саопштавају „на начин доследан њиховим обавезама и одговорностима“, информације и идеје о свим питањима од јавног интереса. Према ставовима Европског суда за људска права, редовни судови не треба превише строго да оцењују професионално понашање новинара, јер то касније може довести до одвраћања од функције информисања јавности, будући да једна судска одлука може имати утицај не само на појединачан случај, већ на медије у целини (Tolstoy Mloslavski против Велике Британије, представка број 18139/91; Тешић против Србије, представка број 4678/07 и 50591/12; Филиповић против Србије, представка број 27935/05)). У вези са наведеним, при одмеравању висине накнаде штете коју је новинар у обавези да плати оштећеном лицу треба имати у виду и овај став, а не само члан 200 Закона о облигационим односима.

(Пресуда Вишег суда у Крушевцу П.8/13 од 22.01.2014. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу ГЖ-1786/18 од 28.05.2018. године)

*Сентенцу приредила: Јасмина Симовић,
судија Апелационог суда у Крагујевцу*

РАДНО ПРАВО

ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА ЗАПОСЛЕНОГ ЗБОГ ИЗДРЖАВАЊА КАЗНЕ ЗАТВОРА

(члан 176. тачка 3. Закона о раду „Службени гласник РС“, број 24/05 ...75/14)

Ступањем запосленог на издржавање казне затвора његов радни однос престаје по самом закону, а све промене које уследе касније не могу имати утицаја на статус запосленог, због чега чињеница да је тужени одобрио тужиоцу неплаћено одсуство није од утицаја на законитост решења о отказу уговора о раду.

Из образложења:

Тужилац је био у радном односу код туженог све до доношења оспореног решења туженог од 25.07.2016. године, којим је тужиоцу отказан уговор о раду на основу члана 176. тачка 3. Закона о раду због тога што је правоснажном пресудом осуђен на казну затвора у трајању од једне године и шест месеци. Тужилац је ступио на издржавање казне у Казнено поправни завод дана 15.01.2016. године. На писани захтев тужиоца, решењем тужене тужиоцу је одобрено одсуство са рада без накнаде зараде (неплаћено одсуство) почев од 18.01.2016. године до 17.06.2017. године, из личних разлога.

По оцени Апелационог суда правилно је првостепени суд одбио тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се решење туженог којим му је отказан уговор о раду поништи као незаконито.

Наиме, одредбом члана 176. став 1. тачка 3. Закона о раду је прописано да запосленом престаје радни однос независно од његове воље и воље послодавца ако због издржавања казне затвора мора да буде одсутан са рада у трајању дужем од шест месеци - даном ступања на издржавање казне. Дакле, радни однос престаје чим настане чињеница за коју закон везује престанак права, обавеза и одговорности запосленог и послодавца и у том случају може, а не мора, да донесе решење о престанку радног односа. Уколико га донесе, оно има само деклараторно дејство, којим се констатује да је до престанка радног односа дошло по самом закону. Ступањем тужиоца на издржавање казне његов радни однос је престао по самом закону, а све промене које уследе касније не могу имати утицаја на статус запосленог, због чега чињеница да је тужени одобрио тужиоцу неплаћено одсуство није од утицаја на законитост решења о отказу уговора о раду.

(Пресуда Основног суда у Параћину, Судска јединица у Ћуприји П1-168/16 од 07.02.2017. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1509/17 од 19.09.2017. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2-111/2018 од 17.05.2018. године)

*Сентенцу приредила: Драгана Танасковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ВРЕДНОВАЊЕ УСПЕШНОСТИ РАДА ЗАПОСЛЕНИХ

(члан 179. тачка 9. Закона о раду „Службени гласник РС“, број 24/05, 61/05 и 54/09)

Оцена успешности рада запослених на радном месту на коме се смањује број извршилаца мора бити образложена, како би примена критеријума и мерила на основу којих је извршена била проверљива.

Из образложења:

Решењем туженог отказан је уговор о раду тужиоцу услед технолошких, економских и организационих промена код послодавца, јер је број запослених на радном месту на коме је радио тужилац смањен. Доношењу оспореног решења претходила је оцена успешности запослених, коју је усмено давао непосредни руководиоцац и усмено образлагао директору туженог. Како у току првостепеног поступка тужени није пружио доказе да је усмена оцена која је дата директору била образложена у складу са мерилима и критеријумима из Појединачног колективног уговора, нити за који период је извршено оцењивање резултата рада запослених, то је правилна оцена првостепеног суда да оспорено решење није донето због тога што тужилац није неопходан за даљи процес рада, као и да тужени није применио критеријуме које је сам прописао, због чега је оспорено решење незаконито на основу члана 179. тачка 9 Закона о раду.

(Пресуда Основног суда у Горњем Милановцу П1-165/15 од 25.02.2016. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1490/16 од 11.01.2017. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2-985/2017 од 31.01.2018. године)

*Сентенцу приредила: Драгана Танасковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОДГОВОРНОСТ ПОСЛОДАВЦА ЗА ШТЕТУ ЗБОГ ИЗГУБЉЕНЕ ЗАРАДЕ

(члан 164. Закона о раду „Службени гласник РС“, број 24/05, 61/05 и 54/09 и члан 154. Закона о облигационим односима „Службени лист СФРЈ“ број 29/78...57/89 и „Службени лист СРЈ“ број 31/93)

У случају када је послодавац јавна установа из области културе (која је дужна да сходно Закону о јавним службама поступа по одлукама оснивача), иако је пасивно легитимисан у парници за накнаду штете у виду изгубљене зараде коју трпи запослени коме је незаконито престао радни однос, његова одговорност се мора са сигурношћу утврдити.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу тужилац је решењем туженог Града АА од 30.09.2011. године именован за директора Установе ББ на мандатни период од четири године, а решењем донетим на седници Скупштине Града АА одржаној 29. и 30.08.2012. године, разрешен је од вршења ове функције, након чега је тужилац распоређен на радно место сценографа Установе ББ почев од 31. августа 2012. године. Правоснажном

пресудом Вишег суда у Краљеву 05.02.2014. године, наведено решење о разрешењу тужиоца поништено је као незаконито. У парници тужилац потражује накнаду штете у висини изгубљене зараде за период од дана разрешења до дана до када је мандат директора требало да траје, јер је радећи на радном месту сценографа примао мању зараду од оне коју би остварио вршећи функцију директора.

Међутим, закључак првостепеног суда да је тужена Установа ББ у Краљеву одговорна за штету коју трпи тужилац (солидарно са Градом АА) за сада се не може се прихватити као правилан. Наиме, одговорност послодавца за накнаду штете запосленом зависи од основа и услова одговорности. Основ одговорности може бити кривица послодавца за штетну радњу или пропуштање предузимања радње прописане одредбом члана 158. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78...57/89 и „Службени лист СРЈ“ број 31/93) и ризик од опасне ствари чији је ималац послодавац или ризик од обављања посебне делатности којом се послодавац бави прописани одредбом члана 173. истог закона. Према члану 154. Закона о облигационим односима законска претпоставка за заснивање одговорности је да је штета настала, да је резултат одређене радње или пропуштања штетника, те да постоји узрочно последична веза између настале штете и радње, односно пропуштања штетника. Следом наведених норми, а код чињенице да тужилац због решења Скупштине Града АА од 29. и 30.08.2012. године (којим је разрешен дужности директора туженог Установе ББ пре истека четворогодишњег мандата) није обављао дужност директора током спорног периода, то није јасан закључак првостепеног суда да је тужена Установа ББ, солидарно са Градом АА одговорна за штету коју трпи тужилац. Ово тим пре јер у првостепеном поступку није утврђено да ли постоји узрочно-последична веза између штете коју трпи тужилац и било које радње, односно пропуштања тужене Установе ББ због чега би овај тужени у конкретном случају био одговоран по основу кривице за штету коју је претрпео тужилац.

Из наведених разлога, првостепена је морала бити укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак.

(Пресуда Основног суда у Краљеву П1-867/17 од 21.04.2017. године, и решење Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-3252/17 од 15.3.2018. године)

*Сентенцу приредила: Драгана Танасковић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ПРАВО НА НАКНАДУ МАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ ЗА НОВОГОДИШЊЕ ПАКЕТИЋЕ

(Члан 191 став 2 Закона о раду - „Службени гласник РС“ бр.24/05, 61/05)

Ако послодавац ни по Закону о раду, ни по колективном уговору нема обавезу обезбеђивања новогодишњих пакетића деци запослених, већ само могућност да то учини, то запослени може потраживати право на накнаду штете по том основу само за период када је тужени обезбедио средства за пакетиће деци запослених млађој од 12 година.

Из образложења:

Наиме, код чињеничног утврђења: да је тужилац радио код туженог на пословима инкасанта; да у спорном периоду од 09.12.1992. године до 17.04.2009. године, за који потражује накнаду материјалне штете није радио; да је на рад код туженог враћен 17.04.2009. године на радно место инкасанта; да је пресудом Основног суда у Крагујевцу, Судска јединица у Баточини II 21П-6529/10 од 17.01.2011. године тужени обавезан да тужиоцу на име накнаде штете због изгубљене зараде исплати износе који су утврђени као износи зараде која би била исплаћена да је тужилац радио, као и припадајуће доприносе за обавезно социјално осигурање за спорни период, а што је тужени и учинио; да тужени није тужиоцу исплатио друга примања, односно новогодишње пакетиће деци запослених, јер је тужени сваке године деци запослених старости до 12 година поклањао новогодишње пакете; да тужилац има двоје деце и то ћерку, рођену 02.08.1992. године и сина, рођеног 05.08.1999. године, као и да му тужени дугује износе за 21 пакетић у динарској противвредности, обзиром да су тужиоцу враћањем на рад код туженог призната сва права по основу рада за период када није радио, првостепени суд је закључио да тужилац има право на исплату материјалне штете за 21 новогодишњи пакетић у досуђеном износу, с обзиром на утврђену чињеницу да је тужени у спорном периоду, када је тужилац био ван радног односа због доношења незаконитих одлука туженог, деци запослених до 12 година старости давао поклон пакетиће за Нову годину у складу са одредбом чл. 54 ст. 2 Колективног уговора туженог од 03.07.2006. године, због чега је усвојио тужбени захтев тужиоца и одлучио као у ставу I изреке пресуде.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио захтев тужиоца као неоснован, осим за накнаду штете у вредности по једног пакетића за сина за 2005., 2006., 2007. и 2008. годину који је у том периоду имао мање од 12 година, обзиром да је вештачењем утврђено да је тужени обезбедио средства за новогодишње пакетиће деци запослених до 12 година старости у периоду 2005-2008 године. Да је био у радном односу у том периоду тужилац би остварио право на новогодишње пакетиће за сина, јер је тужиочева ћерка већ имала више од 12 година.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу ПП-2015/14 од 03.10.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу ГжI-591/17 од 01.11.2017. године)

*Сентенцу приредила: Драгана Хаџић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ИЗМЕНА УГОВОРЕНИХ УСЛОВА РАДА

(Члан 48 Закона о раду „Службени гласник РС“ бр. 24/05, 61/05 и 54/09)

Радни однос на неодређено време може да престане само на један од законом прописаних начина, а уговорени услови рада могу да се измене не прецртавањем појединих делова уговора о раду, стављањем печата и потписа уговорне стране, већ анексом уговора о раду.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда Скупштина општине АА је решењем које је заведено под бројем 134-446/07 од 09.07.2008. године, а на седници од 07.07.2008. године именовала тужиљу за директора јавне службе за унапређење и развој туризма - Туристичке организације Општине АА, са мандатом на период од четири

године, након чега је тужилца са туженом закључила уговор о делу у 2009. години, као и спорни уговор о раду на неодређено време, који је заведен под бр.11/2012 од 15.01.2012. године. Након протекла мандата од четири године Скупштина општине АА је на седници одржаној 03.08.2012. године, решењем бр.02-53/2012-01 разрешила тужилцу дужности директора Туристичке организације Општине АА. Тужилца је са туженом закључила уговор о раду, којим су уредили међусобна права, обавезе и одговорности. Из исказа тужилце и читањем наведеног уговора суд је утврдио да је у наведеном уговору дошло до накнадног прецртавања датума од када је тужилца засновала радни однос на неодређено време „15.01.2012. године“ и уписивања да је тужилца засновала радни однос на одређено време „15.01.2012. године“ и речи до „разрешења“.

На основу овако утврђених чињеница правилно је првостепени суд применио материјално право када је усвојио тужбени захтев тужилце. Ово са разлога што одредба члана 48. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05, 61/05 и 54/09) прописује да уговором о раду директор може да заснује радни однос на неодређено или одређено време. Имајући у виду несумњиво утврђене чињенице да тужилца није била у радном односу код тужене; да је именована за директора тужене на мандатни период од четири године; да је свој радно правни статус регулисала уговором о раду на неодређено време од 15.01.2012. године, то произлази да се тако заснован радни однос тужилце са туженом могао изменити у погледу уговорених услова рада, па и времена на који је заснован радни однос, само у поступку који је прописан одредбама члана 171. и 172. Закона о раду, а накнадно прецртавање рока на који је спорни уговор о раду био закључен представља незаконито поступање тужене, без обзира што је тужилца, како је и сама изјавила на такав уговор ставила свој потпис, код чињенице да се није сагласила у поступку који регулише измену уговорених услова рада, који поступак код тужене није спроведен уз достављање образложене понуде и изјашњења на исту, на начин и у роковима прописаним наведеним одредбама Закона о раду.

(Пресуда Основног суда у Трстенику III-117/16 од 24.11.2016. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу ГжI-688/17 од 19.12.2017. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2 934/2018 од 30.05.2018. године)

*Сентенцу приредила: Драгана Хаџић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОЦЕЊИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА РАДА У ПОСТУПКУ УТВРЂИВАЊА ВИШКА ЗАПОСЛЕНИХ

(Члан 179. став 5. тачка 1. Закона о раду - "Службени гласник РС" бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14)

У поступку утврђивања вишка запослених, незаконито је вредновање резултата рада запосленог само у односу на радно место на које је формално распоређен, уколико је у посматраном периоду запослени код послодавца обављао и послове другог радног места, без формалног распоређивања.

Из образложења:

„Довољан разлог за поништај наведеног решења о престанку радног односа

тужиле представља чињеница да тужени у току поступка није доказао у односу на рад којих радника је вршено упоређивање тужилиног рада, с обзиром да је код туженог дошло до смањења броја радника на пословима „радник на паковању“ на којима је тужила радила, као и због тога што се из приложених оцена и исказа законског заступника туженог утврђује да је тужила оцењивана само за рад на пословима „радник на паковању“, а да је у периоду оцењивања радила и као радник у производњи... Наиме, из исказа законског заступника туженог првостепени суд је са сигурношћу утврдио да је тужила поред послова „радник на паковању“ на којима је оцењивана, радила и као радник у производњи, па чињеница да је по уговору о раду обављала послове „радника на паковању“ не значи да је тужила могла бити оцењивана само за обављање ових послова, а без утицаја је чињеница коју тужени истиче у жалби да „послови у производњи“ нису предвиђени Правилником о систематизацији код туженог. Наиме, код чињенице да је тужила обављала у периоду када је вршено оцењивање и послове на којима по уговору о раду није распоређена, а да је оцењивана само за рад на пословима „радник на паковању“, то је поступак оцењивања тужилиног рада мањкав и као такав утиче на правилност одлуке туженог о томе за радом ког запосленог је престала потреба на пословима на којима је смањен број извршилаца, а такође и на законитост и правилност оспореног решења.... Такође, без утицаја на законитост и правилност ожалбене пресуде је и жалбени навод да је тужени у току поступка доставио оцене и осталих запослених на радном месту „радник на паковању“, ово стога што рад тужиле није оцењиван на оним пословима које је обављала у периоду оцењивања, већ само рад на радном месту за које је имала закључен уговор о раду са туженим, па чињеница да су достављене оцене за остале раднике на истом радном месту не утиче на законитост и правилност првостепене пресуде.“

(Пресуда Основног суда у Горњем Милановцу П1-6/15 од 07.07.2015. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 - 3834/16 од 04.07.2017. године)

*Сентенцу приредила: Марина Миликић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ЗЛОУПОТРЕБА ПРАВА НА ЗАШТИТУ ОД ЗЛОСТАВЉАЊА КАО ОТКАЗНИ РАЗЛОГ

**(Члан 11. Закона о спречавању злостављања на раду - „Службени гласник РС“
бр. 36/10)**

За постојање злоупотребе права на заштиту од злостављања, која представља отказни разлог, није довољно само да је запослени покренуо поступак ради заштите од злостављања који је окончан одбијањем тужбеног захтева, већ је потребно и да је био свестан да не постоје основани разлози за покретање поступка за заштиту од злостављања.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу, тужили је отказан уговор о раду због учињене повреде радне обавезе из чл. 179 ст. 2 тач. 5 Закона о раду, као и чл. 74 ст. 1 тач. 18 Правилника о раду туженог, зато што је злоупотребила право на заштиту од злостављања, на тај начин што је 04.05.2015. године поднела послодавцу захтев за покретање поступка за заштиту од злостављања на раду од стране другог запосленог са предлогом за одређивање привремене мере, у ком захтеву је изнела наводе који су ближе садржани у изреци решења о отказу уговора о раду. У образложењу решења о отказу уговора о раду

тужиље, између осталог, је наведено да је на основу спроведеног доказног поступка послодавац утврдио да је запослена, овде тужиља, злоупотребила право на заштиту од злостављања на који начин је учинила повреду радне обавезе код послодавца, а да је ради провере навода из захтева тужиље, послодавац у доказном поступку прибавио изјаве од свих запослених који су радили са тужиљом у истој канцеларији у протеклих годину и више дана, и да су сви дали изјаве у којима су у потпуности оспорили све наводе тужиље, те да је на тај начин тужиља својом кривицом учинила повреду радне обавезе, тако што је злоупотребила право на заштиту од злостављања, које је признато Законом о спречавању злостављања на раду.

Наиме, одредбом члана 11. став 2. Закона о спречавању злостављања на раду („Службени гласник РС“, бр. 36/2010) прописано је да је запослени који врши злостављање, као и запослени који злоупотреби право на заштиту од злостављања, одговоран за непоштавање радне дисциплине, односно повреду радне дужности, а према ставу 3. истог члана злоупотребу права на заштиту од злостављања чини запослени који је свестан или је морао бити свестан да не постоје основани разлози за покретање поступка за заштиту од злостављања, а покрене или иницира покретање тог поступка са циљем да за себе или другог прибави материјалну или нематеријалну корист или да нанесе штету другом лицу. Садржина наведене законске одредбе идентична је одредби члана 14. Правилника о правилима понашања послодавца и запослених у вези са превенцијом и заштитом од злостављања на раду („Службени гласник РС“, бр. 62/2010),

Из цитираних одредаба произлази да злоупотреба права на заштиту од злостављања на раду представља повреду радне дисциплине, што према Закону о раду представља отказни разлог. Међутим, да би се радило о злоупотреби која представља отказни разлог, није довољно само да је запослени покренуо поступак ради заштите од злостављања и да је исти окончан одбијањем тужбеног захтева као у конкретном случају, већ је потребно да постоји и субјективни елемент на страни запосленог, а то је свест да не постоје основани разлози за покретање поступка за заштиту од злостављања, као и да је исти инициран са циљем прибављања себи или другом материјалне или нематеријалне користи или наношења штете другом лицу. У погледу постојања наведеног субјективног елемента, имајући у виду утврђене чињенице, у конкретном случају нема свести тужиље о непостојању основаних разлога за покретање предметног поступка, јер је иницирање судског поступка од стране тужиље било резултат нарушених односа између тужиље и запослене код туженог, честих међусобних расправа и уопште понашања према тужиљи, поводом којих је она покушала да тражи заштиту од туженог. При том, тужиља као неуго лице није била дужна да зна који услови треба да буду испуњени да би одређено понашање представљало злостављање у смислу одредбе чл. 6 ст. 1 Закона о спречавању злостављања на раду, а тужени није у складу са одредбом чл. 228 ЗПП пружио доказе да је тужиљи наведено било предочено у поступку посредовања.

Како нема злоупотребе права од стране запосленог, то је решење о отказу уговора о раду, које је донето употребом наведеног отказног разлога, незаконито.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу ПП-1960/15 од 11.10.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-297/18 од 17.10.2018. године)

*Сентенцу приредила: Милена Андријевић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОТКАЗ УГОВОРА О РАДУ ЗБОГ ТЕХНОЛОШКИХ, ЕКОНОМСКИХ ИЛИ ОРГАНИЗАЦИОНИХ ПРОМЕНА

Члан 179. став 1. тачка 9. Закона о раду
(„Службени гласник РС“ број 24/05, ..., 54/09)

Да би отказ уговора о раду запосленом, услед технолошких, економских или организационих промена био законит, сходно одредби члана 179. тачка 9. Закон о раду („Службени гласник РС“ број 24/05, ... , 54/09) доношењу решења о отказу уговора о раду запосленом, мора да претходи доношење акта о измени систематизације радних места.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању првостепеног суда, тужилац је био запослен код туженог по основу уговора о раду број 94 од 08.02.2006. године. Према Анексу уговора о раду од 21.05.2008. године запослен је обављао послове самосталног референта за рад и радне односе, референта противпожарне заштите и референта заштите на раду. Решењем директора туженог број 205 од 15.08.2012. године, тужиоцу је код туженог престао радни однос у смислу члана 179. став 1. тачка 9. Закона о раду („Службени гласник РС“ број 24/05, ... , 54/09) због технолошких, економских и организационих промена, уз исплату отпремнине. Доношењу решења о отказу уговора о раду тужиоца, није претходило доношење акта о измени систематизације радних места, тако да формално није смањен броја радних места и даље је остало систематизовано радно место на коме је тужилац радио. Управни одбор туженог није донео одлуку о технолошким и организационим променама због којих би престала потреба за пословима радног места тужиоца а послови радног места на коме је тужилац анексом уговора о раду био распоређен обављали су се код туженог и након престанка радног односа тужиоца. Правилно је првостепени суд, усвојио тужбени захтев тужиоца и поништио решење туженог о престанку радног односа број 205 од 15.08.2012. године, као незаконито и при том обавезао туженог да тужиоца врати на рад. Како код туженог нису наступиле промене у смислу члана 179. став 1. тачка 9. Закона о раду, које би оправдале отказивање уговора о раду тужиоца, јер тужени није доказао, које су то технолошке и организационе промене, које су паушално наведене у решењу о отказу уговора о раду, довеле до престанка потребе за радом тужиоца, односно није претходило доношење акта о измени систематизације радних места, тако да није смањен број радних места и даље је остало систематизовано радно место на коме је тужилац радио, првостепени суд је правилно закључио да је спорно решење о отказу уговора о раду тужиоцу незаконито.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу ПП. 2633/15 од 23.09.2016. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 541/17 од 04.10.2017. године)

*Сентенцу приредила: Снежана Царевих,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

НАКНАДА ШТЕТЕ ЗАПОСЛЕНОМ УСЛЕД НЕЗАКОНИТОГ ОТКАЗА

Члан 191 Закона о раду („Службени гласник РС“ број 24/05 ,...,75/14), у вези са чланом 189. ЗОО

Запослени коме је незаконито престао радни однос има право на накнаду штете у висини изгубљене зараде, која је прописана одредбом члана 191. Закона о раду, („Службени гласник РС“ број 24/05 ,...,75/14), која у себи садржи припадајући порез и доприносе у складу са законом, у коју не улази накнада за исхрану у току рада, регрес за коришћење годишњег одмора, бонуси, награде и друга примања по основу доприноса пословном успеху послодавца (став 2.).

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању: пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-1691/17 потврђена је делимична пресуда Основног суда у Чачку П1.12/16 од 19.01.2017. године, у делу става првог којим је усвојен тужбени захтев тужиоца и утврђено да је незаконито решење туженог којим је тужиоцу отказан уговор о раду, због повреде радне дисциплине из члана 179. став 3. тачка 6. Закона о раду. Првостепени суд је вештачењем од стране вештака економско - финансијске струке утврдио да би тужилац, да је у утуженом периоду радио код туженог, на име нето зараде на нивоу основне зараде према уговору о раду, односно минималне зараде, остварио износ од 54.208,00 динара. Такође је вештачењем утврђено (варијанта 2) да нето зарада на нивоу обрачунате основне зараде са увећањем за индивидуалне резултате рада за спорни период износи 131.492,55 динара. Према одредби члана 191. Закона о раду („Службени гласник РС“ број 24/05 ,...,75/14) ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, на захтев запосленог, одлучиће да се запослени врати на рад, да му се исплати накнада штете и уплате припадајући доприноси за обавезно социјално осигурање за период у коме запослени није радио (став 1.); накнада штете из става 1. овог члана утврђује се у висини изгубљене зараде која у себи садржи припадајући порез и доприносе у складу са законом, у коју не улази накнада за исхрану у току рада, регрес за коришћење годишњег одмора, бонуси, награде и друга примања по основу доприноса пословном успеху послодавца (став 2.); накнада штете из става 1. овог члана исплаћује се запосленом у висини изгубљене зараде која је умањена за износ пореза и доприноса који се обрачунавају по основу зараде у складу са законом (став 3.). Према томе, то што је одбијен део тужиочевог тужбеног захтева, да се врати на рад, не ослобађа туженог послодавца обавезе да тужиоцу накнади штету у висини изгубљене зараде. Првостепени суд је правилно закључио да је доношењем незаконите одлуке о престанку радног односа тужиоцу онемогућено да врши рад и остварује права по основу рада, односно право на одговарајућу зараду, онако како је то прописано одредбом члана 104. став 1. до 5. Закона о раду. На овај начин тужилац је претрпео штету коју је проузроковао тужени као његов послодавац својим незаконитим поступањем, те је стога у обавези да штету накнади и то исплатом износа припадајуће зараде за утужени период у износу утврђеном вештачењем. С тим у вези, без основа су и жалбени наводи тужиоца да тужиоцу у складу са одредбом члана 189. ЗОО припада и измакла добит тј. да би он остварио зараду по варијанти 2 датог налаза вештака, којом примедбом указује на погрешну примену материјалног права, односно одредбе члана 191. Закона о раду, тако да је правилно одлучио првостепени суд када је у ставу другом ожалбене пресуде делимично одбио као неоснован тужбени захтев тужиоца, позивајући се на одредбу члана 191. Закона о раду. Из садржине наведене законске одредбе, јасно произлази не само да постојање правноснажне судске одлуке којом је утврђено да је запосленом незаконито престао радни однос, аутоматски даје

запосленом право на накнаду ове штете, већ се изричито прописује и садржина и услови под којима се она исплаћује. Како је Закон о раду „lex specialis“ у односу на Закон о облигационим односима и у својим одредбама не садржи одредницу или пак упућујућу норму о сходној примени ЗОО, то је неоснован жалбени навод тужиоца да је суд неосновано делимично одбио тужбени захтев преко досуђеног износа у ставу првом изреке побијане пресуде.

(Пресуда Основног суда у Чачку ПП.бр.12/16 од 06.06.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2764/18 од 23.10.2018. године)

*Сентенцу приредила: Снежана Царевић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

ОТПРЕМНИНА ЗБОГ ОДЛАСКА У ПЕНЗИЈУ И ОБРАЧУН ВИСИНЕ ИСТЕ

Члан 119. став 1. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05,...,75/14).

Запослени има право на исплату отпремнине због одласка у старосну пензију, сходно одредби члана 119. став 1. тачка 1. при чему се, отпремнина не исплаћује у бруто, већ у нето износу, иако се под зарадом у смислу члана 105. став 2. Закона о раду подразумева зарада која садржи порез и доприносе.

Из образложења:

Према утврђеном чињеничном стању првостепеног суда, тужилац је испунио услове за старосну пензију услед чега му је престао радни однос код туженог дана 30.11.2017. године. Међутим и поред правилног закључка првостепеног суда да тужилац у смислу наведеног члана има право да исплату отпремнине, закључак у погледу висине исте се не може прихватити као правилан, јер је првостепени суд тужиоцу досудио отпремнину у складу са ставом 3. наведеног члана Закона о раду, тако што је приликом обрачуна отпремнине као основицу узео просечну бруто зарату у Републици Србији према последњем објављеном податку републичког органа надлежног за статистику (зарату која садржи порез и доприносе који се плаћају из зараде). Сходно одредбама чланова 6, 13. став 1. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање („Службени гласник РС“ број 84/04 ,..., 68/14) и одредбама чланова 13, 15. и 15а. Закона о порезу на доходак грађана („Службени гласник РС“ број, 24/01,...,68/14) порез и доприноси представљају јавни приход који се у смислу наведених норми материјалног права исплаћује из зарада запослених надлежним органима, тако да нема правног основа на основу којег би запослени имао право да му се кроз исплату отпремнине исплате и средства за порез и доприносе за обавезно социјално осигурање. Према томе, тужилац има право на исплату отпремнине у складу са напред наведеним одредбама материјалног права, али се, како је већ наведено, отпремнина не исплаћује у бруто, већ у нето износу, иако се под зарадом у смислу члана 105. став 2. Закона о раду подразумева зарада која садржи порез и доприносе.

(Пресуда Основног суда у Пожеги П1 268/2017 од 21.02.2018. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 1017/18 од 05.09.2018. године)

*Сентенцу приредила: Снежана Царевић,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*

НАКНАДА ШТЕТЕ УМЕСТО ВРАЋАЊА НА РАД

Члан 191. став 4. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05, ..., 54/09)

Запослени који је у парници за поништај решења о отказу уговора о раду, тражио да се врати на рад код туженог, који тужбени захтев је надлежни суд усвојио обавезујући туженог да запосленог врати на рад, у парници за накнаду штете због изгубљене зараде нема право да тражи накнаду штете уместо враћања на рад, односно исти је преклудирани у овом праву.

Из образложења:

Према чињеничном утврђењу првостепеног суда, пресудом Основног суда у Великом Градишту П1.бр.48/14 од 29.05.2015. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж1.бр.3285/15 од 14.01.2016. године, усвојен је тужбени захтев тужиле према туженом па је поништено решење о отказу уговора о раду тужиле као незаконито и обавезан тужени да тужилу врати на рад. Након правноснажности пресуде којом је поништено као незаконито решење о отказу уговора о раду тужиле и усвојен захтев за враћање на рад код туженог, тужилца није тражила да се принудним путем изврши наведена пресуда односно да се врати на рад код туженог. У парници за накнаду штете на име изгубљене зараде због незаконитог престанка радног односа, тужилца је тражила накнаду штете уместо враћања на рад у висини од 18 зарада које би остварила да ради код туженог као послодавца.

Закључак првостепеног суда да тужилца сходно одредби члана 191. Закона о раду има право да уместо враћања на рад код туженог тражи накнаду штете у висини од четири зараде које би остварила у месецу у коме јој је престао радни однос у износу од 217.885,72 динара, не може се прихватити као правилан јер је првостепени суд на правилно и потпуно утврђено чињенично стање погрешно применио материјално право.

Наиме, правне последице незаконитог престанка радног односа према члану 191. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05, 61/05 и 54/09), који је важио у време када је тужилци незаконито престао радни однос су враћање запосленог на рад - реинтеграција запосленог, ако запослени то захтева у поступку ради утврђења незаконитог престанка радног односа, уз одговарајућу накнаду штете, и супституција реинтеграције запосленог накнадом штете. Запослени се враћа на рад на основу правноснажне одлуке суда којом је утврђено да му је незаконито престао радни однос и одлуке суда, на захтев запосленог, да се запослени врати на рад. У случају невраћања запосленог на рад и накнаде штете по том основу, могуће су две ситуације, у зависности од тога на чији захтев, запосленог или послодавца, суд одлучује о невраћању запосленог на рад. Према члану 191. став 4. Закона о раду ако суд утврди да је запосленом незаконито престао радни однос, а запослени не захтева да се врати на рад, суд ће на његов захтев

обавезати послодавца да запосленом исплати накнаду штете у износу од највише 18 зарада које би запослени остварио да ради, и то зависно од времена проведеног у радном односу и година живота запосленог, као и броја издржаваних чланова породице, док према ставу 5. истог члана закона наведену одлуку суд може донети и на захтев послодавца, ако постоје околности које оправдано указују да наставак радног односа, уз уважавање свих околности и интереса обе уговорне стране, није могућ, с тим да се накнада штете запосленом досуђује у двоструком износу од износа који се утврђује у складу са ставом 4. члана 191. закона, али према ставу 6. истог члана закона послодавац и запослени могу поднети наведене захтеве до окончања главне расправе пред судом. Како је тужила у парници за поништај решења о отказу уговора о раду, тражила да се врати на рад код туженог, који тужбени захтев је надлежни суд и усвојио обавезујући туженог на тужилу врати на рад, тужила у парници за накнаду штете због изгубљене зараде нема право да тражи накнаду штете уместо враћања на рад, односно иста је преклудирана у овом праву, због чега је наведени тужбени захтев тужиле неоснован.

(Пресуда Основног суда у Великом Градишту III 7/2016 од 06.04.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2470/17 од 14.02.2018. године)

*Сентенцу приредио: Марко Раловић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

РЕШЕЊЕ О ОТКАЗУ УГОВОРА О РАДУ ДОНЕТО ОД СТРАНЕ НЕОВЛАШЋЕНОГ ЛИЦА

(Члан 192. Закона о раду „Службени гласник РС“, број 24/05,....,54/09)

Овлашћење из члана 192. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05,....,54/09) мора бити дато у писаном облику и потписано, а потребно је и да текст овлашћења садржи изричито овлашћење за одлучивање о правима, обавезама и одговорностима из радног односа.

Из образложења:

Тужила је била у радном односу код туженог по основу уговора о раду број 370/13 од 19.08.2013. године, на пословима референта набавке све до 01.11.2013. године, када јој је решењем туженог отказан уговор о раду због непоштовања радне дисциплине. Одредбом члана 192. став 1. Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05, 61/05 и 54/09) јасно је прописано да о правима, обавезама и одговорностима из радног односа одлучује: 1) у правном лицу – директор или запослени кога он овласти; 2) код послодавца који нема својство правног лица-предузетник или запослени кога он овласти, док је ставом 2. истог члана, прописано да се овлашћење из става 1. овог члана даје у писаном облику. У конкретном случају, упозорење од 21.10.2013. године, као и решење о отказу уговора о раду од 01.11.2013. године, за туженог је потписао запослени који код туженог обављао послове руководиоца сектора ХР-а, а на основу Одлуке директора туженог од 04.11.2011. године, из чије садржине произлази да је директор туженог пренео на другог запосленог одговорност за правилно функционисање конкретног системског дела у оквиру

привредног друштва, а у Одлуци није конкретно наведено да је исто лице овлашћено за потписивање одлука о правима, обавезама и одговорностима запослених, што представља посебну врсту овлашћења, због чега се наведена Одлука туженог не може сматрати овлашћењем потребним у смислу става 2. члана 192. Закона о раду, које се даје у писаном облику. Стога, запослени на кога је директор пренео одговорност, није у конкретном случају имао потребно овлашћење да у име директора – законског заступника туженог, потписује упозорење пред отказ, нити решење о отказу за тужиљу, са којих разлога је оспорено решење о отказу уговора о раду потписано од стране неовлашћеног лица, те да је као такво незаконито, без обзира да ли је и не у конкретном случају тужиља својим поступцима који су јој стављени на терет повредила радну дисциплину.

(Пресуда Основног суда у Крагујевцу П1 – 2666/13 од 15.03.2016. године, пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 2915/16 од 14.03.2017. године и пресуда Врховног касационог суда Рев2 2346/2017 09.05.2018. године)

*Сентенцу приредио: Марко Раловић,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

ИСПУЊЕЊЕ ПОРЕСКЕ ОБАВЕЗЕ У СЛУЧАЈУ СТАТУСНИХ ПРОМЕНА

(Члан 21. Закона о пореском поступку и пореској администрацији - „Службени гласник РС“, број 80/2002 ... 95/2018)

У случају статусних промена, пореска обавеза прелази на правног следбеника ако су кумулативно испуњени услови прописани одредбом члана 21. Закона о пореском поступку и пореској администрацији и то: ако је правно лице, као правни претходник, у току статусних промена престало да постоји и ако постоји један или више правних следбеника.

Из образложења:

Првостепеном пресудом, ставом I изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца, па су обавезани тужени А.Д. „Железнице Србије“ Београд и Акционарског друштва за железнички превоз путника „Србија Воз“ Београд, да у корист тужиоца надлежним фондovima ПИО солидарно уплате припадајућу разлику доприноса за пензијско и инвалидско осигурање на досуђене нето износе разлике зараде по месецима, како је то утврђено правноснажном пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж1.3525/13 од 18.11.2014. године, за период од 01.10.2009. године до 30.11.2012. године, по стопи и основицама које буду важиле на дан уплате.

(...)

У жалби тужени Акционарско друштво за железнички превоз путника „Србија Воз“ Београд је навео да је чињенично стање непотпуно утврђено и да је материјално право погрешно примењено.

Одлучујући о жалби туженог, Апелациони суд је нашао да је иста основана, због

чега је преиначио првостепену пресуду и одбио као неоснован тужбени захтев тужиоца, у делу којим је тражио да се обавезе тужени Акционарско друштво за железнички превоз путника „Србија Воз“ Београд да у корист тужиоца солидарно са туженим А.Д. „Железнице Србије“ Београд изврши уплату разлике доприноса за пензијско и инвалидско осигурање на досуђене нето износе разлике зараде по месецима, како је то утврђено правноснажном пресудом Апелационог суда у Крагујевцу ГЖ1-3525/13 од 18.11.2014. године, за период од 01.10.2009. године до 30.11.2012. године, по стопи и основицама које буду важиле на дан уплате, у року од 8 дана од дана пријема писаног отправка ове пресуде, из следећих разлога:

Примање које физичко лице оствари по основу накнаде штете досуђене (правноснажном) судском пресудом због мање исплаћене зараде, представља приход тог лица који подлеже опорезивању порезом на доходак грађана на зараду, као и обавези плаћања доприноса за обавезно социјално осигурање по основу зараде. Обвезник обрачунавања и плаћања пореза на доходак грађана и доприноса за обавезно социјално осигурање по основу зараде је исплатилац прихода - послодавац, који је дужан да по одбитку обрачуна и плати припадајући порез и доприносе, независно од тога за који период се односи та исплата.

Како средства доприноса представљају јавни приход, то се у односу на поступак наплате ових прихода примењује Закон о пореском поступку и пореској администрацији. Чланом 21. став 1. наведеног закона уређено је испуњење пореске обавезе у случају статусних промена, тако да пореску обавезу правног лица које престаје да постоји у статусној промени испуњава правни следбеник, без обзира да ли је пре окончања поступка статусне промене знао да правни претходник није испунио, делимично или у потпуности, своју пореску обавезу. Ставом 4. наведене законске одредбе уређени су случајеви статусних промена услед којих пореска обавеза прелази на правног следбеника, па је између осталог прописано да правни следбеници на које је прешла пореска обавеза једног или више правних лица која престају да постоје у статусној промени у случају поделе јесу правна лица настала деобом пореског обвезника. Дакле, наведена одредба захтева кумулативно испуњење услова за прелазак настале пореске обавезе, а то су да је правно лице, као правни претходник у току статусних промена престало да постоји и да постоји један или више правних следбеника.

Имајући у виду наведено као и чињенице да је дана 10.08.2015. године дошло до статусних промена код туженог А.Д. „Железнице Србије“ Београд, односно издвајање уз оснивање три нова акционарска друштва, која су стекла својство правног лица уписом у регистар Агенције за привредне регистре Београд, између осталог и друготуженог АД за железнички превоз путника „Србија Воз“ у Београду; да правни субјект АД „Железнице Србије“ Београд није престао да постоји; да је правно лице АД „Железнице Србије“ Београд, пре статусних промена у поступку извршења исплатило разлику зараде која је била предмет правноснажно окончаног судског поступка, то је сходно одредбама члана 105. Закона о раду и члана 13. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање, тужени А.Д. „Железнице Србије“ Београд, предметне доприносе био дужан да исплати још приликом исплате зараде, имајући и виду да је право на уплату доприноса акцесорно право и зависи од права на зараду запосленог и настаје управо са обрачуном и исплатом зараде запосленом.

Такође, при чињеници да тужени А.Д. „Железнице Србије“ Београд, у процесу статусних промена није престао да постоји као правни субјект, те како је напред наведено, нису испуњени кумулативно постављени услови за прелазак пореске обавезе у току статусних промена на правне следбенике, а који су прописани одредбом члана 21.

Закона о пореском поступку и пореској администрацији, то не постоји пасивна легитимација туженог АД за железнички превоз путника „Србија Воз“ у Београду у овој парници, због чега је неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се друготужени солидарно са туженим А.Д. „Железнице Србије“ Београд обавезе на уплату тражених доприноса у корист тужиоца.

(Пресуда Основног суда у Ужицу ПП-289/17 од 18.10.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-177/18 од 06.11.2018. године)

*Сентенцу приредила: Тања Елез,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

СОЛИДАРНА ОДГОВОРНОСТ ПОСЛОДАВАЦА У СЛУЧАЈУ СТАТУСНИХ ПРОМЕНА

**(члан 505. Закона о привредним друштвима - „Службени гласник РС“, број
36/11...5/15)**

Правна последица статусне промене - издвајање уз оснивање, која је извршена код послодавца је, да је за настале обавезе друштво стицалац солидарно одговоран са друштвом преносиоцем, у ситуацији када друштво преносилац, сходно члановима 228-231. ЗПП, није доказао да су обавезе пренете на друго правно лице, односно на друштво стицаоца.

Из образложења:

Првостепеном пресудом, ставом 1. изреке, обавезани су тужени АД „Железнице Србије“ Београд и АД за управљање јавном железничком инфраструктуром „Инфраструктура Железнице Србије“ Београд, да тужиоцу солидарно исплате на име увећане зараде по основу сменског рада у периоду од 01.01.2014. године до 30.06.2014. године, појединачне износе ближе наведене овим ставом изреке, са законском затезном каматом почев од 16-ог у наредном месецу у односу на износ из претходног месеца до исплате.

(...)

Оспоравајући првостепену одлуку тужени су у изјављеним жалбама навели да чињенично стање није правилно утврђено, као и да је материјално право погрешно примењено.

Одлучујући о жалбама тужених, Апелациони суд је нашао да исте нису основане, из следећих разлога:

Наиме, одредбом члана 505. став 1. тачка 1. Закона о привредним друштвима прописано је да имовина и обавезе друштва преносиоца прелазе на друштво стицаоца у складу са уговором о статусној промени односно планом поделе, а тачком 2. истог става да друштво стицалац постаје солидарно одговорно са друштвом преносиоцем за његове

обавезе које нису пренете на друштво стипендијера али само до износа разлике вредности имовине друштва преносиоца која му је пренета и обавеза друштва преносиоца које је преузео, осим ако је са одређеним повериоцем другачије уговорено.

Из наведене законске одредбе јасно произлази да је правна последица статусне промене која је извршена код туженог АД „Железнице Србије“, да друштво стипендијер постаје солидарно одговорно са друштвом преносиоцем, због чега је у конкретном случају тужени АД за управљање јавном железничком инфраструктуром “Инфраструктура железнице Србије” Београд, као друштво стипендијера, пасивно легитимисан поред туженог АД „Железнице Србије“ за обавезу исплате утуженог потраживања. При томе, тужени на којима је, супротно наводима жалби, био терет доказивања у складу са одредбом члана 231. ЗПП нису доказали да ли су и на који су начин, као друштво преносилац и друштво стипендијер, регулисали своја међусобна права, обавезе и одговорност за обавезе првотуженог настале пре извршене статусне промене, нису доставили уговор о статусној промени, нити план поделе, ни деобни биланс, то је правилно по оцени Апелационог суда, првостепени суд закључио да су тужени солидарно одговорни.

Стога је противљење новоозначеног туженог АД за управљање јавном железничком инфраструктуром “Инфраструктура железнице Србије” Београд, без утицаја на другачију одлуку суда у овој правној ствари, тим пре што тужени АД „Железнице Србије“ Београд није брисан, а обавеза на исплату тражене разлике је настала у време рада тужиоца код туженог АД „Железнице Србије“ Београд, пре извршене статусне промене, и имајући у виду да тужени АД за управљање јавном железничком инфраструктуром “Инфраструктура железнице Србије” Београд, јесте ново привредно друштво и правни субјект, али да је настао статусном променом и да његов субјективитет произлази из субјективитета туженог АД „Железнице Србије“ Београд, из којих разлога је правилно првостепени суд солидарно обавезао тужене на исплату спорног потраживања, као у ставу 1. изреке пресуде.

(Пресуда Основног суда у Краљеву П1-522/2015 од 18.09.2017. године и пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж1-440/18 од 09.02.2018. године).

*Сентенцу приредила: Тања Елез,
судијски помоћник у Апелационом суду у Крагујевцу*

ПОТПИС ПОДНОСИОЦА ЖАЛБЕ

(Члан 370. Закона о парничном поступку - „Службени гласник РС“, број 72/11, ..., 55/14)

Жалба је уредна и ако уместо потписа жалиоца садржи његов факсимил.

Из образложења:

Другостепени суд је применом члана 378. у вези чланова 370. и 101. став 5. ЗПП, одбацио жалбу тужене као непотпуну зато што не садржи потпис пуномоћника тужене, већ његов факсимил.

По налажењу Врховног касационог суда, основано се ревизијом тужене указује на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 370. ЗПП, учињену у поступку пред другостепеним судом.

Наиме, жалба је уредна и ако уместо потписа жалиоца садржи његов факсимил.

Из тог разлога, побијано решење је морало бити укинато и предмет враћен другостепеном суду на поновни поступак одлучивања о жалби тужене.

(Решење Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 1156/17 од 05.05.2017. године и решење Врховног касационог суда Рев2 2536/2017 од 19.10.2017. године)

*Сентенцу приредила: Марија Цимеша Фуртула,
судијски помоћник Апелационог суда у Крагујевцу*